

СЕМ

2022

**ГОДИШЕН
ОТЧЕТ**

СЪВЕТ ЗА

ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ	2
1. НАДЗОР - МОНИТОРИНГ И АНАЛИЗИ	8
1.1. ОБЩЕСТВЕНИ ДОСТАВЧИЦИ НА МЕДИЙНИ УСЛУГИ	9
1.1.1. БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ.....	9
1.1.2. БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО РАДИО	24
1.2. ФОКУСИРАНИ НАБЛЮДЕНИЯ	40
1.2.1. Войната в Украйна:	40
1.2.2. Деца и медийно съдържание, включително инциденти	61
1.2.3. Темата за ваксините и зеления сертификат	79
1.2.4. Достъпност на аудио-визуално съдържание за хора с увреден слух.....	91
1.2.5. Риалити и забавни предавания	97
1.2.6. Търговски съобщения	104
1.2.7. Медийни услуги с промени в съдържанието	119
1.3. СПЕЦИАЛИЗИРАНО НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗБОРИТЕ 2022 Г.	128
1.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЧЛ. 125В ОТ ЗРТ ОТ ПРЕДПРИЯТИЯТА ЗА ДВАТА ШЕСТМЕСЕЧНИ ПЕРИОДА: 24.08.2021 Г. – 24.02.2022 Г. И 24.02.2022 Г. – 24.08.2022 Г.	133
2. ЕВРОПЕЙСКИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ	135
3. ДОСТЪПНОСТ НА УСЛУГИТЕ НА ДОСТАВЧИЦИТЕ	136
4. МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ	141
5. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ	143
6. ЛИЦЕНЗИРАНЕ И РЕГИСТРИРАНЕ	156
6.1. ЛИЦЕНЗИРАНЕ.....	157
6.2. РЕГИСТРИРАНЕ	158
6.3. УСЛУГИ ПО ЗАЯВКА	159
7. ПРАВНИ ДЕЙНОСТИ И АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ	160
7.1. АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ	160
7.2. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНА ДЕЙНОСТ.....	160
7.3. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ (ЗДОИ).....	163
8. ФИНАНСОВА СТАБИЛНОСТ НА СЕМ	163
9. ДЕЙНОСТИ В ОБЛАСТТА НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ	167
10. ДЕЙНОСТИ ПО АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ	167
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	170

ВЪВЕДЕНИЕ

Съветът за електронни медии и през 2022 година изпълнява своите правомощия в рамките, предоставени му със Закона за радиото и телевизията.

Основни акценти, свързани с дейността на СЕМ:

През май 2022 г. съставът на Съвета е обновен поради изтичане на мандатите на трима от неговите членове – Бетина Жотева, София Владимирова и Розита Еленова. На тяхно място президентът на републиката назначи Габриела Наплатанова, а парламентът избра Симона Велева и Пролет Велкова.

Войната в Украйна е събитието, което предопредели фокуса на част от наблюденията на Съвета за електронни медии върху аудио- и аудио-визуалното съдържание, предоставяно от доставчиците на медийни услуги. Осъществен е мониторинг на актуално-публицистичните предавания в програми ХОРИЗОНТ на Българското национално радио и БНТ1 на Българската национална телевизия (24 февруари – 15 март 2022 г.) за отразяване на военните действия. Реализирано е и отделно наблюдение на предаването „Политически НЕкоректно“, излъчено на 10 април 2022 г. в програма ХОРИЗОНТ на БНР (за липса/наличие на невярно предоставена информация). През 2022 г. са направени и редица тематични наблюдения, включващи и програми на търговските оператори: за случая с кораба „Царевна“ (10-18 април 2022 г.), за случилото се в Буча (2-10 април 2022 г.), за дебатите за военнотехническата помощ за Украйна (1-6 май 2022 г.); за спирането на природния газ от Русия за България в контекста на войната (26 април – 2 май 2022 г.); за инцидента с двете ракети, паднали на територията на Полша (15-17 ноември 2022 г.); частичната мобилизация в Русия и т.нар. референдуми в Луганск, Херсон, Донецк, Запорожие, анексирането на украински територии към Руската федерация (21 септември – 5 октомври 2022 г.); взривът на Кримския мост и т.нар. българска следа (8-14 октомври 2022 г.). Наблюдението не отчита проблемно съдържание и нарушения на закона от страна на доставчиците. Те се стремят да предоставят на българската аудитория информация за военните действия и отражението им в Европа и у нас. Големите медии, освен международния обмен, изпращат и свои кореспонденти на място. По отношение на предаването „Политически НЕкоректно“ е отчетено отклонение от професионалните журналистически стандарти, по-конкретно от: задължението за предоставяне на точна и проверена информация, без преднамереност, както и придаване на излишна сензационност при отразяването на престъпление и насилие. СЕМ сезира Комисията по журналистическа етика към Националния съвет за журналистическа етика по компетентност, която с решение установява нарушение на Етичния кодекс на българските медии.

В началото на 2022 е осъществено фокусирано наблюдение, свързано с тема, която е фокус в програмите през 2020 г. и 2021 г. и по която в българското общество няма единна позиция - ваксините срещу COVID-19 – за и против; зеленият сертификат.

Обществените доставчици на медийни услуги – изпълнението на лицензиите им, спазването на закона и в частност: изискването за плурализъм в актуалните предавания с политическа и икономическа тематика, са дейности, част от плана на регулатора за отчетния период. Наблюдението отчита спазване на разрешителните актове, издадени от СЕМ (с известни отклонения при БНТ1). Обществените медии полагат усилия за предоставяне на потребителите на различни гледни точки по важни въпроси от общественополитическия живот на страната.

През 2022 г. Съветът обяви процедура за избор на генерален директор на Българската национална телевизия. След публично представяне на концепциите на кандидатите и проведени три поредни публични заседания, на които членовете на Съвета дават своята оценка и изразяват очакванията си относно развитието на БНТ и изпълнението на възложената ѝ обществена мисия, нито един от претендентите за поста генерален директор не успя да събере необходимите три гласа. Съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията, действащият генерален директор следва да изпълнява задълженията си (макар и в условия на изтекъл мандат) до провеждане на нов избор. Съдебното оспорване на процедурата възпрепятства Съветът за електронни медии да обяви незабавно нова.

През изминалата година настъпи промяна в органите на управление на другия обществен оператор – Българското национално радио. СЕМ утвърди нов състав на управителния съвет на БНР, който е с мандат 2022 – 2025 г.

Защита на децата – един от акцентите в дейността на регулатора през отчетния период е приемането на Кодекс за поведение относно мерките за оценка, означаване и ограничаване на достъпа до предавания, които са неблагоприятни или създават опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Работна група, в състава на която се включват представители на СЕМ, Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори (АБРО), БНР и БНТ, изготви проект на Кодекс, който е публикуван за публично обсъждане. Кодексът е приет от Съвета за електронни медии през януари 2023 г.

Други дейности на СЕМ, свързани със защитата на децата, като уязвима аудитория, към която следва да се отнасяме с особено внимание, включват фокусирано наблюдение върху шест български и чуждестранни детски телевизионни програми за липса/наличие на неблагоприятно съдържание, за спазване изискванията за търговските съобщения. Мониторингът отчита, че рекламните блокове са отделени със специални кашове за начало и край, в някои програми са и допълнително озвучени. В съдържателно отношение, рекламираните марки са сред позволените от закона, но е констатиран превес на реклами на лекарствени продукти в пет от наблюдаваните канала. Лекарствените продукти, включени в рекламните блокове, са на препарати, които не изискват лекарско предписание, с което са спазени изискванията на ЗРТ, но се поставя въпросът доколко е резонно позиционирането/включването на такова търговско слово в програми за деца. Не е регистрирано съдържание, което да създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

Обект на мониторинг е и излъченото в телевизионни и радиопрограми, както и онлайн, съдържание за тежката катастрофа на АМ „Тракия“ с автобус със сръбска регистрация, при която има пострадали деца и възрастни. Темата е сред водещите в периода 14-19 август 2022 г. Мониторингът констатира, че в излъчената телевизионна картина липсват кървави сцени или близки планове на страдащи хора. В една от програмите са разпространени кратки разговори с деца от автобуса, чиито лица са защитени чрез разфокусиране. Потърсени са множество гледни точки към инцидента – на официалните държавни власти и на представители на гражданския сектор, на експерти. Не са отчетени нарушения на закона и етичните норми.

Друг повод за мониторинг е една открито се през изминалата година тенденция „на ръба на закона“ (както я определят водещите на предаването „Ничия земя“ по НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ), а именно – тийнейджъри от различни градове в страната се представят нарочно в профилите си в социалните мрежи и в сайтове за запознанства за малолетни лица

и отговарят на мъже, които се интересуват от тях в мрежата. Изданието на предаването, излъчено на 29 януари 2022 г. е под мотото „Лов на педофили“. Самите автори на „Ничия земя“ определят каузата на „ловците на педофили“ като добра, но същевременно и рискована и „достатъчно опасна за деца“, тъй като при такива акции „може да има пострадали“, поради което участниците в тези групи са предупредени от полицията никога да не действат сами. Експертната оценка на разпространеното аудио-визуално съдържание не установи нарушение на Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Авторите и водещата на предаването не подтикваат към престъпно и/или противообществено поведение, както и не насърчават децата да се занимават с потенциално опасни дейности или поведение, а изтъкват, че действията на т.нар. „ловци на педофили“ са една рискована, „опасна инициатива“, нерядко и „на ръба на закона“.

Новините за насилие сред децата не веднъж са предмет на фокусирано наблюдение от страна на регулатора. Пореден такъв случай е отразен в периода 1-3 ноември 2022 г. Непрофесионално видео с времетраене над минута показва как непълнолетно момче малтретира друго момче. Авторът на видеото не се намесва в боя в защита на жертвата, вместо това документира насилието до най-малки подробности. Първоначално клипът е публикуван на 1 ноември в социалната мрежа Фейсбук от приятел на пострадалия, за да се даде гласност на извършеното. От Фейсбук той се разпространява в други сайтове, а на сутринта на 2 ноември е показан и в ефира на линейните доставчици. Независимо, че видеото е публикувано през ноември, побоят и унижението на жертвата са се случили преди месеци (през април) в гр. Русе. Като реакция от него са организирани протести в града срещу насилника, който се оказва, че е тормозил и други младежи. Наблюдението установява, че трите наблюдавани програми (БНТ1, БНВ и НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ) използват маска върху картината, но не навсякъде автентичният звук от видеото е премахнат. В платформата за споделяне на видеоклипове Vbox7 е регистрирана нередактирана версия на видеото, но след като експерт на СЕМ е докладвал съдържанието на администраторите на платформата, то е своевременно свалено.

Изчезването на Александър от Перник е случай, получил изключителен обществен отзвук. Темата става водеща и една от обществено значимите дни наред в радио- и телевизионните програми. Проследяването на случая, налага в публичното пространство разкриването на лични данни и чувствителна информация. Но основното при отразяването е голямата съпричастност и доброволчество при издирвателните действия – доминират образите и гласовете на гражданите, включили се в издирването, представителите на държавните институции, ангажирани с разследването на случая, както и родители и психолози, познаващи проблемите на хората и особено на децата от аутистичния спектър. Случаят става повод за откритото повдигане на множество въпроси относно необходимостта от специални грижи от страна на държавата за децата-аутисти – за интеграцията им в обществото при липсата на координация между институциите, за законодателните промени, свързани с техните специфични образователни потребности и т.н. За първи път се оповестява у нас и системата Амбър Алърт, която съдейства за намирането на изчезнали деца чрез социалните мрежи. Експертната оценка в цялост на разпространеното съдържание по повод случая е, че медиите спазват ЗРТ и Етичните стандарти за журналистическа работа.

Търговското слово и съответствието му със закона също е сред основните дейности на Съвета. През 2022 г. са осъществени множество проверки, свързани не само със съдържанието на конкретни търговски съобщения, но и със звука и обема на реклама, със наличие на стереотипи в рекламните клипове. Регистрираната тенденция за включване в

праймтайма на все повече търговски съобщения за хазартни игри, спортни и онлайн залози, предпостави ред активности от страна на СЕМ. На 2 август 2022 г., по инициатива на Съвета, е сключен меморандум за сътрудничество с Националната агенция за приходите (компетентния орган за преценка съответствието на рекламата за хазарт с ограниченията в Закона за хазарта). Съветът за електронни медии организира кръгла маса на тема „Търговското слово за хазарт в медийните услуги и услугите на платформите за споделяне на видеоклипове“ на 13 декември 2022 г. В кръглата маса се включват представители на НАП, на доставчиците на медийни услуги и на организаторите на хазартни игри, на Националния съвет за саморегулация, психиатри, представители на Центъра за изследване на демокрацията, Националната мрежа за децата, Асоциация „Родители“ и други. Представителите на хазартния бизнес информираха за свой проект за саморегулация, който съдържа ангажименти, включително недопускането в реклами за хазарт на лица под 23 години, забрана за съобщаване на размера на възможните парични награди и забрана за излъчване на реклами на хазарт в радио- и телевизионните програми в часовия интервал между 05:00 ч. и 18:00 ч., освен по време на спортни събития и други. Изпълнителният директор на НАП подчерта, че партньорството между СЕМ и НАП е довело до засилване на мерките за контрола и превенция на рекламите в хазарта, както и до налагане на санкции за непозволена реклама.

Извънредните парламентарни избори за 48-мо Народно събрание са обект на специализирания мониторинг на СЕМ, осъществен в изпълнение на разпоредбите на ЗРТ и Изборния кодекс. Всички наблюдатели на общественно-политическите процеси у нас отбелязват умората сред електората от често провежданите избори през последните две години. Самите партийни и коалиционни субекти оставят усещането, че водят своите предизборни кампании с намаляваща енергия и ресурси, което още повече отчуждава гражданите от политическите процеси. Анализаторите на вътрешнополитическата ситуация отчитат все повече начертани червени линии в политиката, все повече негативизъм и критичност, вместо позитивни възгледи и градивни намерения. На този фон рационалният разговор между публичните фигури и гражданите губи очертания. Все повече предизборните послания на политическите субекти се отправят към тесни кръгове от политически съмишленици и все по-малко са насочени към широката публика. В същото време ходът на световните събития повлиява българския политически дебат и го превръща в геополитически. Темата за COVID-19 на тези избори се замества по значимост от войната в Украйна, която заема доминиращо място в публичното пространство, заедно с темата за инфлацията и енергоносителите.

Предизборната кампания в аудио- и аудио-визуалните медийни услуги за пореден път започва слабо и добива интензивност едва през последната седмица на периода преди изборите. Големите търговски доставчици (БТВ Медиа Груп ЕАД и Нова Броудкастинг Груп ЕООД) отделят значително екранно време за отразяването на кампанията в редакционното (журналистическо) съдържание и по-малко за платена агитация. За пореден път специализираният мониторинг отчита опити за сливането на редакционното съдържание с агитация, защото на политиците им се позволява да отправят директни призови за подкрепа и неподкрепа на определени субекти в политическата надпревара, вместо да отговарят на поставените им журналистически въпроси от общ интерес.

Обществените доставчици БНР и БНТ последователно изпълняват разписаното в ИК и в Споразуменията с партиите, коалициите и инициативните комитети, дори в ущърб на своята аудитория, като предоставят време в праймтайма на програмите за участия на представители на несистемни политически субекти без значимо влияние в обществото. Използването за целите на предизборната агитация на добре познати предавания и водещи

(като „Панорама“, „Референдум“, „Още от деня“ в БНТ1) се отразява негативно на доверието към медиите, защото едни и същи журналисти са едновременно водещи на информационно-публицистични предавания и на агитационни форми. Това допълнително обръква зрителите, които очакват медиите да са на критична дистанция от партийните интереси. Обществените БНР и БНТ в условия на избори са поставени на стоп-пауза от гледна точка на сериозната разследваща журналистика, защото ИК не позволява излъчването на предизборно съдържание извън планираното в Споразуменията.

Тоталната липса на лидерски дебати за пореден път лишава електората от възможността да прави видими сравнения между политическите субекти и съответно да се ориентира по-лесно в характеристиките на претендентите.

Достъпността на медийните услуги – нов акцент в дейността на регулатора. С измененията в Закона за радиото и телевизията (в сила от 22.12.2020 г.) са въведени задължения за доставчиците на медийни услуги за предприемане на действия, така че съдържанието в техните услуги постепенно да стане достъпно за хората с увредено зрение или слух. Средствата за постигането на достъпност на съдържанието на аудио-визуални медийни услуги включват, без да се ограничават до жестомимичен превод, субтитри за глухи и хора с увреден слух, субтитри с говор и звуково описание. Доставчиците на радиоуслуги предоставят чрез интернет, мобилни приложения или други технически средства, с които разполагат, програми и предавания, достъпни за хората с увредено зрение или слух. В тази връзка, през юни и юли 2022 г., Съветът осъществи фокусирано наблюдение за изпълнението на задълженията за осигуряване на достъпност на 12 програми, доставяни от доставчици с голямо обществено влияние и аудитория. Резултатите от наблюдението показват положителни тенденции само при част от програмите. Това налага допълнителни усилия от страна на доставчиците за увеличаване на обема достъпно съдържание за хора със специални потребности. През м. декември 2022 г. по инициатива на СЕМ е проведена среща за достъпността на медийните услуги с АБРО, БНР, БНТ, представителните организации на хора с увреден слух и зрение в България – Съюз на слепите и Съюз на глухите. В срещата участват също и представители на Министерството на труда и социалната политика, на Националния съвет за интеграция на хора с увреждания към Министерски съвет, на Агенцията за хора с увреждания, представители на неправителствени организации на глухите хора – „Заслушай се“, „Взаимно“, „Младежка организация на глухите активисти“.

Във връзка с развитието на медийната грамотност през м. ноември 2022 г. Съветът за електронни медии организира мащабна среща с представители на Българската коалиция за медийна грамотност, Министерство на културата, Министерство на образованието и науката, доставчици на медийни услуги, както и организации, които работят в полето на медийната грамотност, за информиране и обмяна на добри практики. На срещата бяха изразени различни мнения относно степента на медийна грамотност в България и начините за нейното повишаване, включително чрез обучение в училищна среда.

Международна дейност. Изминалата година е решаваща за актуализацията на медийната рамка на Европейския съюз. Европейската комисия предложи проект на Европейски законодателен акт за свободата на медиите (European Media Freedom Act - EMFA), който в началото на 2023 г. е в процес на обсъждане като регламент, гарантиращ свободата и плурализма на медийния пазар на Съюза. През 2022 г. са обсъждани и два други основни регламента, а именно Акта за цифровите услуги, който вече е факт (Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г., публикуван в Официален вестник на ЕС L 277/1 от 27.10.2022 г.) и Регламента за прозрачността и

таргетирането на политическото рекламиране. Актът за цифровите услуги е хоризонтален инструмент, който се опитва да адресира основните проблеми, поставени от онлайн платформите, докато инициативата за политическото рекламиране разглежда специфичните въпроси, свързани с политическата реклама във всички медии, в т.ч. потенциално отрицателното въздействие върху демокрацията. Съветът за електронни медии взе участие в международния дебат, като активно използва членството си в Групата на европейските регулаторни органи за аудиовизуални медийни услуги (ERGA) и Европейската платформа на регулаторните органи (ЕПРА).

Съветът за електронни медии за първи път от повече от 10 години е домакин на международен форум. В София през месец ноември 2022 г., по инициатива на СЕМ, е проведена първата международна конференция на медийните регулатори на страните от балканския регион. Във форума участват представители от Албания, Гърция, Косово, Румъния, Северна Македония, Сърбия, Турция и Черна Гора, както и гост-лектори от Италия, Каталуния (Испания) и Молдова. Тема на конференцията е „Предизвикателства пред регулацията – дезинформация, медийна грамотност и устойчива дигитална среда“. Онлайн поздравление към форума отправи и Любош Куклиш, ЕПРА. В отделните панели участниците дискутираха по въпросите за: Конституиране, състав, финансиране, правомощия, проблеми на медийните регулатори; Изкуственият интелект в регулацията – предимства и рискове; Дезинформация и медийна грамотност – проблеми и решения; Регионални особености на регулацията и съвременни предизвикателства.

По отношение на лицензионната и регистрационна дейност на Съвета за електронни медии не се отчита особена динамика. Общата картина на доставчиците на медийни услуги, които осъществяват радио- и телевизионна дейност в България за 2022 г., продължава да е разнообразна като формати и способности на разпространение на съдържание. Съществена промяна в количествените измерения на радио- и телевизионната среда като брой на действащите лица няма. В радиосектора: 59 доставчици на медийни услуги притежават индивидуални лицензии за доставяне на 85 програми чрез наземно аналогово радиоразпръскване. 19 регистрирани доставчици на радиоуслуги създават 20 радиопрограми, които се разпространяват чрез кабелни и/или спътникови мрежи. В сектора на аудио-визуалните медийни услуги: 96 регистрирани (за разпространение по кабел и сателит) български доставчици създават 139 телевизионни програми. 4 доставчици на аудио-визуални медийни услуги създават 6 програми, които се разпространяват чрез мрежите за наземно цифрово радиоразпръскване. Вписаните доставчици на нелинейни медийни към декември 2022 г. са 47. Няма вписани нови доставчици на платформи за споделяне на видеоклипове.

1. НАДЗОР - МОНИТОРИНГ И АНАЛИЗИ

През 2022 г. в дирекция „Мониторинг и анализи“ на СЕМ са реализирани 17 436 часа наблюдение на 41 броя телевизионни програми и 7 132 часа прослушване на 22 броя радиопрограми. От тях за програмите на Българската национална телевизия са отделени 3 036 часа и за програмите на Българското национално радио – 3 595 часа.

Обобщени данни за наблюдението на телевизионни и радиопрограми през 2022 г.

МОНИТОРИНГ НА ТЕЛЕВИЗИОННИ ПРОГРАМИ					
№	Наименование	Обем в часове	№	Наименование	Обем в часове
1	БНТ 1	2860	22	НОСТАЛГИЯ/ NOSTALGIA	3
2	БНТ 2	95	23	CINEMANIA/ СИНЕМАНИЯ	3
3	БНТ 3	81	24	ТВ ПЛАНЕТА	42
4	БЪЛГАРСКА СВОБОДНА ТЕЛЕВИЗИЯ – БСТВ	1268	25	ПЛАНЕТА ФОЛК	14
5	АЛФА ТВ/ ALFA TV	749	26	СИТИ ТВ	20
6	Б ТВ	2626	27	СКАТ	684
7	БТВ LADY	80	28	ТВ+	70
8	бTV ACTION	32	29	ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ	413
9	бTV CINEMA	96	30	ФЕН ТВ	8
10	бTV COMEDY	2	31	FOX (ФОКС)	12
11	бTV LADY	32	32	ФОКСЛАЙФ (FOXLIFE)	8
12	НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ	2949	33	7/8 TV	1022
13	KINONOVA	87	34	BG MUSIC CHANNEL	50
14	ДИЕМА ФЕМИЛИ	173	35	BOX	14
15	Диема	86	36	BULGARIA ON AIR	1187
16	ДИЕМА СПОРТ	12	37	DSTV	8
17	ДИЕМА СПОРТ 3	56	38	Home One TV	243
18	NOVA NEWS	625	39	NATIONAL GEOGRAPHIC	40
19	БЪЛГАРИЯ 24	442	40	THE VOICE TV	50
20	ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК)	72	41	TV 1	180
21	ЕВРОКОМ	942			
Общо часа – 17 436					

МОНИТОРИНГ НА РАДИОПРОГРАМИ					
№	Наименование	Обем в часове	№	Наименование	Обем в часове
1	ХОРИЗОНТ	2308	12	ЕНДЖОЙ/ N-JOY	414
2	ХРИСТО БОТЕВ	158	13	БГ РАДИО	87
3	БНР-РАДИО КЪРДЖАЛИ	100	14	ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ	1604
4	РАДИО БЛАГОЕВГРАД	190	15	РАДИО THE VOICE	42

5	РАДИО БУРГАС	115	16	РАДИО ВЕСЕЛИНА	186
6	РАДИО ВАРНА	125	17	РАДИО ВИТОША	283
7	РАДИО ВИДИН	125	18	РАДИО ЕНЕРДЖИ	24
8	РАДИО ПЛОВДИВ	70	19	РАДИО МАЯ	56
9	РАДИО СОФИЯ	228	20	РАДИО ФМ + / RADIO FM +	129
10	РАДИО СТАРА ЗАГОРА	106	21	РАДИО ФОКУС	488
11	РАДИО ШУМЕН	70	22	РАДИО ФРЕШ / RADIO FRESH	224
Общо часа – 7 132					

През 2022 година наблюдението обхваща и онлайн аудио- и аудио-визуално съдържание на доставчици на нелинейни услуги, платформата за споделяне на видеоклипове VBOX, както и в някои интернет сайтове – 607 часа.

НАДЗОР НА АУДИО-ВИЗУАЛНО СЪДЪРЖАНИЕ НА НЕЛИНЕЙНИ УСЛУГИ И ИНТЕРНЕТ САЙТОВЕ					
№	Наименование	Обем в часове	№	Наименование	Обем в часове
1	www.segabg.com	166	9	www.novini.bg	4
2	www.dnevnik.bg	68	10	pik.bg	162
3	VBOX7	62	11	blitz.bg (невписана услуга)	64
4	www.fakti.bg	36	12	www.videoclip.bg (невписана услуга)	6
5	www.dir.bg	12	13	www.flagman.bg (невписана услуга)	4
6	www.24chasa.bg	7	14	News24sofia.eu (невписана услуга)	4
7	www.gospodari.com	6	15	presstv.bg (невписана услуга)	2
8	Z-Каст/ Z-Cast	4			
Общо часа – 607					

1.1. ОБЩЕСТВЕНИ ДОСТАВЧИЦИ НА МЕДИЙНИ УСЛУГИ

1.1.1. БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ТЕЛЕВИЗИЯ

• Изпълнение на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ

Период на наблюдение: 17 – 23 януари 2022 година

Разпоредбата на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ задължава Българското национално радио (БНР) и Българската национална телевизия (БНТ), като национални обществени доставчици на радиоуслуги, съответно на аудио-визуални медийни услуги да „отразяват различните идеи и убеждения в обществото чрез плурализъм на гледните точки във всяко от новинарските и актуално-публицистичните предавания с политическа и икономическа тематика“.

За спазване на посочената разпоредба е осъществено наблюдение на аудио-визуалното съдържание с икономическа и политическа тематика в актуално-публицистичните предавания „Денят започва“, „Денят започва с Г. Любенов“ и „Още от деня“, разпространявани в програма БНТ1 на Българската национална телевизия за едноседмичен период от 17 до 23 януари 2022 година.

Предаването „Денят започва“ – изводи:

В наблюдаваните издания са поставени за обсъждане 18 актуални теми, като са регистрирани общо 44 участия (34 мъже и 10 жени). Преобладаваща част от темите са с ясно открит икономически или политически аспект, но наблюдението регистрира и смесено съдържание.

В „Денят започва“ основна тема за периода 17 - 23 януари 2022 г. е клетвата на преизбраните президент и вицепрезидент Румен Радев и Илияна Йотова, и церемонията по встъпването им в длъжност¹. Конституционните промени, отношенията между партиите, стабилността в четворната коалиция и оценките на новото правителство, посещението на премиера Кирил Петков в Скопие и преговорите с Република Северна Македония (РСМ), както и компенсациите в помощ на бизнеса и семействата заради високите цени на тока - са сред основните политически акценти в предаването. Икономическата тематика отстъпва като брой участия, най-обсъжданите проблеми са инфлацията, цените на хляба, цените на тока и газа, мораториумът, енергийната независимост, дейността на колекторските фирми.

Наблюдението констатира наличие на плурализъм на гледните точки по основните актуални теми за седмицата, по които отношение вземат представители на различни групи в обществото - законодателната и изпълнителната власт, институциите, академичните среди, бизнеса, експертите, гражданското общество. По темата за отношенията ни с РСМ и преговорния процес е представена и гледната точка на съседната държава - на 17.01.2022 г. е разпространено интервю с македонския външен министър Буяр Османи.

Изразени са разнородни мнения на представителите на парламентарните партии относно първия мандат на президента Радев, неговата роля в политиката и отношенията му с ГЕРБ и бившия премиер Бойко Борисов. Представени са и различните очаквания към втория мандат на президента, както и мнения за неговите пълномощия, включително дали да се върви или не към президентска република. В изданието на предаването от 21 януари е отразена дискусиата „Ролята на политическото слово на държавния глава“ с участието на студенти от Клуба на политолога и президентите Георги Първанов и Росен Плевнелиев.

Относно посещението на премиера Петков в РСМ, както и по отношение на останалите периферно засегнати политически теми, наблюдението отчита разнообразие на представените гледни точки. Същото може да се отбележи и за икономическата тематика, с изключение на 17.01.2022 г., когато в разговор в студиото за състоялата се проверка на ДАНС и ГДПН в „Булгаргаз“ е представено единствено становището на члена на Съвета на директорите на „Булгаргаз“ Светослав Делчев (той изтъква и политически причини за тази проверка).

Журналистическата работа на водещите и репортерите показва стремеж към неутралност и обективност. Няма данни за използване на реч на омразата и противопоставяне на групи от обществото.

Предаването „Денят започва с Георги Любенов“ – изводи:

В „Денят започва с Георги Любенов“ (8 - 23 януари 2022 г.) коментиранияте теми, съвпадат с тези на „Денят започва“ (вторият мандат на президента и вицепрезидента и свързаните с това оценка за дейността досега; вътрешнопартийните и междупартийните отношения, четворната коалиция; посещението на премиера в Скопие; цените на тока и газа, мораториумът, енергийната независимост; инфлацията и компенсациите в помощ на бизнеса и семействата. По случай церемонията по встъпването в длъжност на президента и вицепрезидента, предаването от 21.01.2022 г. извънредно е удължено до 12:00 ч. под мотото

---

¹ На 19.01.2022 г. предаването „Денят започва“ е удължено извънредно до 12:00 ч. с мотото „Вторият мандат“, водещ е Иво Никодимов. Икономическите и политическите тематични акценти на президента и вицепрезидента са от речите им след произнасяне на клетвата.

„Вторият мандат" с пряко предаване от площада пред Президентството и други точки на столицата.

Наблюдението констатира наличие на плурализъм при отразяването на водещите теми, както и на повечето от останалите сюжети. Регистрирано е, че в наблюдавания времеви отрязък представителите на законодателната власт са предимно депутати от ДБ и ГЕРБ-СДС. Недостатъчно е участието на представители на гражданското общество.

Журналистическото поведение на водещия Георги Любенов и репортерите е неутрално и обективно, не се заема пристрастна позиция. Няма данни за използване на реч на омразата и противопоставяне на групи от обществото.

Предаването „Още от деня“ – изводи:

За наблюдаваната седмица са регистрирани 11 участия (9 мъже и 2 жени) по отношение на общо 11 актуални теми.. Обикновено обсъжданите въпроси са с ясно открит икономически или политически аспект, но наблюдението регистрира и смесено съдържание.

За „Още от деня" в програма БНТ1 в периода 17 - 23 януари 2022 г. водещи теми са посещенията на премиера Кирил Петков в Скопие и ходът на преговорите с РСМ, както и започването на втория мандат на президента и вицепрезидента, следвани от отношенията в четворната коалиция и бъдещия бюджет 2022 г.

Наблюдението констатира наличие на плурализъм на гледните точки по основните актуални теми за седмицата, по които отношение взимат представители на различни групи в обществото - парламентарно представените партии и извънпарламентарните сили, експертите и гражданските организации.

По отношение на проблемите с високите цени на тока и газа, мораториумът върху плащанията, както и дебата „за" и „против" зеленият сертификат и хода на ваксинацията, наблюдението констатира, че по темата е отразена само гледната точка на законодателната власт, но това се дължи на факта, че на тази тематика е обърнато внимание мимоходом, като част от по- голям като обем разговор по другите, основни теми за седмицата.

Дефицит на друга гледна точка е налице при специфични теми като дейността на колекторските фирми, която е част от експертната на Мая Манолова като бивш национален омбудсман, както и темите за компенсациите в помощ на бизнеса и семействата и кризата в Украйна (отношенията НАТО - Русия), които също са коментирани само от експертна страна.

Водещата Поли Златарева води разговорите със събеседниците си обективно, без да заема пристрастна позиция, като не спестява неудобни въпроси. Няма данни за използване на реч на омразата и противопоставяне на групи от обществото.

• Изпълнение на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ

Период на наблюдение: 17 – 21 октомври 2022 г.

Предаването „Още от деня“ – изводи:

Проследено е съдържанието на 5 издания на предаването „Още от деня“, разпространени в периода 17 – 21.10.2022 г. Водеща е Поли Златарева. Наблюдението съвпада с първите дни на новото 48-мо Народно събрание. На 19.10.2022 г. избраните за народни представители полагат клетва и започват дебати по избора на председател, които продължават до петък, 21.10.2022 г. Освен тази тема, в предаването се коментират и въпросите за: Отношенията между партиите в НС; Бюджет 2023 г. и увеличаването на държавния дълг; Проведената срещата по инициатива на БСП с ГЕРБ, ДПС и ПП; Ефективността на контактната група на ГЕРБ за консултации; Сценариите за сформирание

на редовно правителство; Третият мандат; Инфлацията; Войната в Украйна и предложението за предоставяне на пряка военна помощ; България и НАТО; Хакерската атака срещу държавни сайтове; Цената на газа и електроенергията.

Общо за периода в „Още от деня“ участие взимат 12 души (10 мъже и 2 жени).

Наблюдението констатира наличие на плурализъм на гледните точки при отразяването на различните идеи и убеждения в обществото, съобразно разпоредбата на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ.

В „Още от деня“ по БНТ1 с коментар за актуалните събития на политическа и икономическа тематика отношение взимат: изпълнителната власт (служебни министри), законодателната власт (трите парламентарно представени коалиции, чиито кандидати за председател на НС имат най-големи шансове за поста), експерти. По всяка тема на седмична база наблюдението регистрира изразени минимум 2 различни гледни точки. Участниците изразяват свободно своето мнение, като ясно поставят своите „червени линии“ в отношенията си с другите участници в политическия процес – най-вече по отношение трудния избор на председател на НС, без да нарушават добрия тон и да изпаднат в персонални нападки. Пред аудиторията се излагат различни виждания и становища, като единодушие се наблюдава по въпроса за необходимостта от приемането на нов бюджет и евентуално сформирването на редовно правителство с оглед решаването на възникналите кризи.

В наблюдавания период най-голямо участие имат представителите на законодателната власт (6 народни представители), достатъчно време е отделено за изпълнителната власт (2 служебни министри, 1 финансов съветник и 1 бивш министър), както и за експертите и синдикатите, които имат по 1 представител.

При разпределението по политически субекти наблюдението констатира спазване на баланса – трите коалиции имат равен брой участия. На всички гости в студиото е предоставено сравнително еднакво ефирно време - средно около 11 минути. Мъжете имат категоричен превес над жените - 83,3 % от участниците са мъже, 16,7 % - жени.

В журналистическата си работа водещата Поли Златарева спазва професионалните стандарти, принципите за обективност и равнопоставеност, поставя остри и неудобни въпроси на събеседниците си с цел пълното изясняване на обсъжданите въпроси. Няма установени нарушения на ЗРТ.

Предаването „Денят започва“ – изводи:

Прегледани са 5 издания на предаването, разпространени от 17 до 21 октомври 2022 г. Наблюдението обхваща участниците в сутрешния блок, коментиращи актуалните политически и икономически теми. Предмет на дискусия са следните въпроси: Възможните сценарии за съставяне на ново правителство; Бюджет 2023 г.; Инфлацията и доходите; Проверка на ремонта на автомагистрала „Тракия“; Проектът за автомагистрала „Струма“ през Кресненското дефиле; Психотестовите за професионални шофьори и текущи проблеми на транспортния бранш; След хакерските атаки с руска следа; Разделителните линии между партиите; Здравеопазване. Кога България ще има национална детска болница?; Туризм – очакванията на бранша за сезона; Изборът на председател на Народното събрание; Предложението за предоставяне на пряка военна помощ за Украйна; Модернизацията на българската армия; Помощите за бизнеса и хората; Връщането на хартиените бюлетини.

Както бе посочено по-горе, мониторинговият период съвпада с първите дни на новото 48-мо Народно събрание - на 19.10.2022 г. избраните за народни представители полагат

летва и започват дебати по избора на председател, които продължават до петък, 21.10.2022 г.²

Общо за периода в първата част на „Денят започва“ участие вземат 50 души, от които 40 мъже и 10 жени.

Наблюдението на сутрешния блок на БНТ1 констатира наличие на плурализъм на гледните точки при отразяването на различните идеи и убеждения в обществото, съобразно разпоредбата на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ. Участниците свободно изразяват своите мнения по редица политически и икономически теми, актуални за наблюдавания период. По всяка една от тях наблюдението регистрира (на седмична база) изразени минимум две различни гледни точки от участвалите в предаването. Основна е темата за трудният избор на председател на НС, голям обем ефирно време е отделен и на необходимостта от приемане на бюджет за 2023 г., инфлацията и доходите, възможните сценарии за съставяне на ново правителство. Отношение по тях взимат представители на изпълнителната власт (премиер, служебни министри), на всички парламентарно представени партии, бивши министри и експерти, журналисти. В общественения дебат са включени и неправителствени организации, синдикати, хора от бизнеса, академичните среди и здравеопазването. Най-голямо участие имат представителите на законодателната власт (20 бр.). На второ място по присъствие се нареждат експертите, следвани от изпълнителната власт (4 бр.) и също толкова общественици.

Политическото говорене е повече в сравнение с чисто икономическите въпроси, които се обсъждат в студиото, в разговорите тематиката често се смесва.

От партиите и коалициите най-силно присъствие записват ГЕРБ-СДС и „Продължаваме промяната“ (по 5 участия), следвани от „БСП за България“ (4 участия) и ДПС (3 участия). Останалите формации са с по 1 участие.

Разпределението по пол показва превес на мъжете над жените: 80 % към 20 %.

Водещите Симеон Иванов и Христина Христова спазват принципите за обективност и равнопоставеност. При реализирането на предаването няма използване на реч на омразата и противопоставяне на групи от обществото. Няма установени нарушения на ЗРТ.

• Шестмесечен отчет на генералния директор на БНТ за периода януари-юни 2022 година

В изпълнение на Договора за възлагане на управление на БНТ, генералният директор Емил Кошлуков е представил Отчет за програмната дейност, технологичното обновление и финансово състояние на БНТ за периода от месец януари до месец юни 2022 г. (за кратко Отчетът). Документът е структуриран съобразно разпространяваното програмно съдържание и организация на работа в БНТ. Подобно на отчетите за предходни периоди, и този представя в положителна светлина дейността на медията и прави преразказ на излъченото съдържание: *„Българската национална телевизия продължи да развива програмното си съдържание и да създава висококачествени продукции, свързани с всички сфери на обществения живот, културата, музиката, театъра, киното и литературата.“*

Още в началото на Отчета, като основен акцент в дейността на БНТ, е изтъкнато отразяването на *„войната в Украйна и извънредните политически събития в страната“*. Посочени са ключовите задачи, фокусиращи усилията на ръководството: *„Асоциирането на обществената телевизия като източник на навременна, достоверна и проверена информация, както и на интересно културно съдържание, музикални и религиозни*

² БНТ1 следи процеса в извънредно студио, своеобразно продължение на „Денят започва“ с название „48-ми парламент: формулата на властта“.

предавания, филми и развлекателни формати и не на последно място – образователните проекти, остана ключов приоритет.“

Новини и актуално-публицистични предавания:

Програма БНТ1 отразява редица събития (войната в Украйна, инфлацията, COVID-19, енергийната, икономическа и политическа кризи, ветото върху членството на Република Северна Македония в ЕС, свикването от президента КСНС, заседания на НС и др.) в извънредни живи предавания, което налага на няколко пъти промяна в традиционната програмна схема, за да бъдат българските граждани своевременно информирани за хода на събитията и техния смисъл. Извършените от СЕМ фокусирани наблюдения по отразяването им констатира следните особености:

- аудио-визуалното съдържание по темата за ваксините и зеления сертификат в периода 10-23.01.2022 г. в седмичните актуално-публицистични и новинарски предавания на БНТ1 е обективно и достоверно отразено – с противоположни гледни точки (за, против, неутрални), със становища на всички парламентарно представени партии, различни институции и граждани по този въпрос. В „Панорама“ и „Референдум“, както и в съботно-неделните предавания през наблюдавания период, темите за зелените сертификати и ваксинацията са слабо застъпени.

- в наблюдение за наличие на плурализъм в актуално-публицистичните предаванията на БНТ „Денят започва“, „Денят започва с Георги Любенов“, „Още от деня“, се потвърждава наличието на екран на различни гледни точки в общественото мнение по отношение на политическите и икономическите теми.

- няколко наблюдения за войната в Украйна обхващат БНТ1 като основна политематична програма на обществения доставчик - първият такъв мониторинг е „Фокусиран тематичен мониторинг за войната в Украйна на актуално-публицистични предавания в програма БНТ1 в периода 24.02.-15.03.2022 г. (<https://www.cem.bg/controlbg/1414>). Той констатира, че в предаванията са интервюирани голям кръг представители на българското общество и международната общност. Експертното мнение преобладава, с изключение на „Панорама“, където голям е дялът участие на представители на изпълнителната власт. Крайното възмущение на едни гости от поведението на руския президент Вл. Путин е балансирано от призива да не се слага равенство между руския народ и управляващата в Кремъл върхушка. За информационната война се говори повече в експертен план. Не се възхвалява или оневинява жестокостта и агресията. Не се възхвалява и оневинява насилието. Не се толерира подбуждането към ненавист въз основа на национален признак. Всички гости изразяват възглед за бързо прекратяване на конфликта, мнозина се опитват да разграничат руския и украинския народ от управляващите ги елити, които критикуват.

- следващ мониторинг на актуално-публицистичната и новинарска продукция на БНТ1 по темата за военните престъпления в Буча (<https://www.cem.bg/controlbg/1426>) също констатира, че темата е отразена професионално и без допускане на фалшиви новини. Информацията за зверствата в Буча отразява в периода: влизането на украинските войски, разкритията за жестокостите от страна на руската армия, гледните точки на Украйна и Русия. Включени са сателитни снимки и свидетелски показания, които опровергават руската позиция, отразена е и международната реакция на възмущение и последващи икономически санкции. Военните престъпления в Буча рядко е единствен обект на интервютата и репортажите, по-често той се явява като съпътстваща тема - покрай нея нееднократно се повдига въпросът за фалшивите новини, троловете, информационната война, мястото и отговорността на медиите. Важно е да се отбележи, че БНТ1 не показва кървави сцени на жестокост.

- „Случаят с кораба Царевна“ и отразяването му в програма БНТ1 също е обект на мониторинг (<https://www.cem.bg/controlbg/1425>). Заключениета са, че общественият доставчик успява да създаде многопластова и задълбочена картина на случващото се с кораба „Царевна“. Изслушани са различни, понякога коренно противоположни мнения и гледни точки (власт и опозиция, потърпевши и членове на правителството, про-руски и про-НАТО всеки настроени политици и експерти). В интервютата и репортажите са включени представители на редица институции и слоеве на обществото: изпълнителна и законодателна власт, президентство, експерти, НПО, представители на бизнеса и граждани. Включени са и свидетелски показания от първо лице на потърпевшите. БНТ пълноценно използва журналистите от РТЦ - Варна и всички налични ресурси, като коректно отбелязва източниците на информация във всеки един момент.

- следващо наблюдение е свързано със спирането от Русия на природния газ за България в контекста на войната в Украйна (<https://www.cem.bg/controlbg/1429>) За първи път за спрения газ се съобщава в предаването „Референдум“ на 26.04., в което по предварително обявена тема се обсъждат цените на горивата. Участниците говорят на експертно равнище. Темата остава основна в програмното съдържание на БНТ за дълго време, като и тук се следят както развоят на събитията, така и различните гледни точки (от настояване за възстановяване на договора до диаметрално противоположната позиция – да се търсят само алтернативни източници на синьо гориво).

- „Отразяване на дебатите за военнотехническата помощ за Украйна“ е тема на друго наблюдение (<https://www.cem.bg/controlbg/1428>). В медийното съдържание на БНТ1 позициите на основните политически сили в парламента и в управляващата коалиция са ясно очертани – БСП и държавният глава са против оръжейната помощ за Украйна, от ПП и ДБ са „за“ помощта. Представителите на оръжейния бизнес у нас също подкрепят изпращането на оръжия за Украйна.

Отчитайки присъствието на темата за войната в Украйна, от БНТ подчертават приноса на собствените специални кореспонденти, които отразяват военния конфликт от местата на действия и последвалата бежанска вълна в Полша, Румъния, България. В Отчета е отбелязано: *„На 28 март 2022 година, съвместно с БНР и Народен театър „Иван Вазов“, е реализиран благотворителен концерт „Заедно за Украйна“ с цел набиране на средства за засегнатото от войната население На 19 юни 2022 година БНТ излъчи документалния филм на Александър Марков „Войната в Украйна: Началото“. За своите репортажи по темата, журналистът беше отличен с престижни международни награди, а кадрите, които заснеха заедно с колегите Владимир Богдански и Роберт Вецов обиколиха света и станаха част от международния Евровизионен видеообмен, като бяха излъчени над 540 пъти от 51 европейски и световни телевизионни канали“...* „БНТ изпрати свои екипи в Украйна – през м. март в района на Одеса, където има концентрирано етническо българско население беше репортерът Айше Сали. През м. април репортерите Иво Никодимов и Мария Плачкова отидоха с хуманитарна експедиция в района на Одеса, за да разкажат за живота на хората в района, променен от войната. През м. май в Киев и Одеса беше отново репортерът Александър Марков, който документира множеството разрушения и свидетелските разкази за тежестта на войната. През м. април, по време на зверствата в района на Буча, за БНТ предаваше продуцентът на Европейския съвет за радио и телевизия Бруно Бекман, който отразяваше събитията и за белгийската обществена телевизия“.

Независимо от изтъкнатия принос на журналистите на БНТ по темата за Украйна, трябва да бъде отбелязано, че като цяло основните публицистични предавания в медията залагат главно на студийни интервюта със събеседници и по-малко на проблемни репортажи и разследвания. Предавания като „Следите остават“, „След новините“ и „В кадър“ трудно компенсират жанровите дефицити в публицистиката (поради своята рядка

цикличност на излъчване). БНТ1 разчита предимно на живия разговор в студио пред авторските журналистически коментари и разследвания.

Предавания за детска и младежка аудитория:

В Отчета няма данни за усилия БНТ да продуцира собствено оригинално предаване, насочено изрично към децата и младите хора. В документа е посочен „Детски слот“, в който се излъчват и повтарят предимно български и чуждестранни детски игрални и анимационни филми. Заради извънредни събития, които се отразяват на живо в БНТ1, детската аудитория често се оказва допълнително ошетенa. Трябва да бъде подчертано, че най-много програмно време е отделено за децата през летните месеци, когато програмната схема на БНТ1 е редуцирана от гледна точка на актуални предавания.

В програма БНТ2 телевизионното съдържание за деца формално изпълнява условието за детски и младежки предавания в рамките на месечното програмно време, но това се постига най-вече благодарение на излъчването на предавания от архива и чужди анимации.

Независимо, че в „БНТ Концепция за развитие 2019-2022“ е записано, че г-н Кошлуков ще сложи акцент върху групите 3-6, 6-12 и 12-18 години и ще търси партньорство с тях, за отчетния период липсва информация за постигнати резултати в тази посока. На този фон като добра новина е, че Управителният съвет на БНТ, в две редовни конкурсни сесии, е одобрил в позицията „Присейл - пълнометражен игрален филм с детско – юношеска тематика“ два проекта: „Случаят Тесла“, „Български кораб потъва...“.

Образователни предавания:

Телевизионното състезание „Последният печели“ в БНТ1 (външна продукция) изпълнява както развлекателни, така и образователни функции, с което значително допринася за изпълнението на лицензионното условия за наличие на образователен елемент в програмата.

БНТ2 донякъде запазва общия си програмен профил, реализиран в областта на културата и образованието, съгласно т. 3.3 от Индивидуалната лицензия № ЛРР-01 3-005-03, но се завръща и към информационно-публицистично звучене. В програмата ѝ могат да се видят излъчвания на регионалните центрове, които отразяват местния живот. Съчетания на двете програмни тенденции в БНТ2 е предаването „Знание.БГ“ (всеки делничен ден от 11:00 ч., пряко от телевизионните центрове на БНТ в Пловдив, Варна, Русе и Благоевград), което е посветено на „актуалните теми в българското образование, примери за успешни решения на местно ниво и новостите и проблемите в сферата на образованието“.

БНТ2 има редица успешни образователни и културни предавания, създадени са и „рубрики“ с конкретна културно-образователна насоченост: „Правописане“, „Старословие“, „Историята накратко“, „Любопитни“, кампания „Родолубие“, „НАТИСНИ F1“, „С БНТ на училище“ и т.н.

БНТ2 продължава излъчването всяка неделя на Света Божествена Литургия, като коментарите зад кадър носят силен просветителски и образователен елемент за традиционната православна вяра.

Продължава тенденцията в БНТ2 на повторения на телевизионно съдържание, излъчено в БНТ1, което затруднява обособяването на отделна оригинална програма.

Телевизионно съдържание за хора със специфични потребности:

В периода 6 - 15 юни 2022 година СЕМ проведе първото наблюдение на аудио-визуално съдържание от гледна точка на неговата достъпност за хора с увреден слух, което обхвана и програми БНТ1 и БНТ2. Резултатите от мониторинга показват:

Програма БНТ 1 за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 240 часа.
Обем съдържание със субтитри	283 мин. – 2,0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	869 мин. – 6,0 %
Обем съдържание с кроул/надпис	2288 мин. – 15,9 %

Програма БНТ 2 за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 240 часа.
Обем съдържание със субтитри	582 мин. – 4,0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	566 мин. – 3,9 %
Обем съдържание с кроул	1176 мин. – 8,2 %

Съгласно тригодишния план на БНТ за достъпност, през 2022 г. общественият доставчик трябва да предостави 1035 часа (62100 минути за 365 дни) продължителност на съдържание, достъпно за хора с увреждания (общо за медийните услуги БНТ1, БНТ2, БНТ4; без БНТ3, която е спортна програма). Отделно БНТ планира филмова програма на годишна база 270 часа игрални филми, 130 часа сериали, 150 часа документални филми и поредици (550 часа или 33 000 минути за 365 дни).

Като цяло БНТ се задължава да излъчи 1585 часа (95 100 минути за 365 дни) достъпно съдържание за хора със сензорни увреждания на годишна база за трите медийни услуги (БНТ1, БНТ2, БНТ4). Може да се обобщи, че за 10 дни на 2022 г., БНТ е разпространила ефирно 5 764 минути достъпно съдържание за хора с увреден слух в двете си програми БНТ1 и БНТ2, с което постига поетия ангажимент.

При работа с осреднени стойности, БНТ е поела ангажимент средно дневно да излъчва приблизително 6 % достъпно съдържание за хора с увреждания едновременно в трите програми (БНТ1, БНТ2 и БНТ4). Данните от наблюдението констатира, че в БНТ1 среднодневното излъчване на достъпно съдържание за хора с увреден слух е 23%, а в БНТ2 е 16%. Тези резултати показват добра тенденция.

В Отчета е отбелязано и, че в разглеждания период значително се е увеличил интересът към функционалността за автоматично субтитриране в реално време при гледане „На живо“ на БНТ1 от сайта на медията.

Филми, музикални предавания, външни продукции:

Относно телевизионното филмопроизводство БНТ отчита: *„С подкрепата на Обществения съвет на БНТ, представители на филмовите среди и след анализи на реализираните проекти, ръководството на БНТ стартира новата сесия за филмопроизводство с производствен процес 2022/2023 г. Поставихме ясен акцент и търсихме златното сечение между това да постигнем качествен продукт и да задоволим програмните нужди на националната телевизия. Целта ни беше да започнем да обвързваме всяка следваща филмова сесия оттук нататък с конкретната програмна необходимост, с очакванията на нашата аудитория и с изпълнението на лицензионните задължения на БНТ“*. Описани са подробно спечелилите филмови проекти и филми в етап на постпродукция.

Важно е да бъде отбелязано, че в Отчета за първи път се дава информацията относно финансовата възвръщаемост от сериала „Под прикритие“, за който през годините се изнесоха противоречиви данни: *„Във връзка с появилите се напоследък спекулативни твърдения и некоректна информацията относно приходите от разпространение на сериала „Под прикритие“, е необходимо да внесем известна яснота, тъй като през настоящия отчетен период БНТ успя да извърши окончателно разпределение на приходите от международна дистрибуция на сериала, като към момента изплаща съответните възнаграждения на носителите на авторски и сродни на авторските права върху сериала. Тук е добре да отбележим, че това е трето поредно разпределение и изплащане на този род възнаграждения.“*

БНТ продължава добрата традиция да предоставя на своята публика разнообразно в жанрово отношение музикално съдържание – излъчват се предавания за класическа, фолклорна, джаз музика, както и съвременна българска музика.

„През отчетния период БНТ взе участие в Международния песенен конкурс на Евровизия 2022, който се проведе в Торино, Италия с домакин италианската обществена телевизия RAI. БНТ продължи практиката за финансиране на участието с модела на публично-частно партньорство, като беше сключен договор с музикалния продуцент Intelligent Music Project. Едноименната група със солист Рони Ромеро, вокалист на легендарната рок-група Rainbow и участници Стоян Янкулов - Стунджи, Бисер Иванов, Славин Славчев, Иво Стефанов и Димитър Сираков представи на първия полуфинал на конкурса в Торино песента „Намерение“, с продуцент, автор на текста и музиката д-р Милен Врабевски. Песента не се класира за участие във финала на конкурса. Трите концерта на Евровизия 2022 събраха общо над 379 000 зрители на екрана на БНТ“.

БНТ отчита изпълнението на лицензионните условия на медийните услуги на годишна база, а не както е по лицензия за различните програмни параметри – на дневна, седмична, месечна и годишна основа. Относно годишните параметри в Отчета е записано:

- За БНТ1 – собствената продукция е 74.63% (надвишава 36.7% от общото годишно време; европейска продукция 92.35% и българска 84.05%; предавания от независими продуценти 15.20%;
- За БНТ2 – собствена продукция 60.90%; европейска и българска продукция 86.62%; предавания на независими продуценти 15.67%;
- За БНТ3 – предавания за спорт – 74.86% от общото годишно време; предавания с развлекателна насоченост – 18.62%; европейска и българска продукция 79.88%; предавания на независими продуценти – 79.74%.

Спорт:

Шестмесечният отчет на генералния директор Е. Кошлуков за периода януари-юни 2022 г. подробно информира за излъчените спортни предавания. Акцент са Зимните олимпийски игри в Пекин – „Най-интересните състезания, събрани в 110 часа преки предавания (на колкото имахме право на излъчване, според договора за сублиценз за територията на България), с акцент върху българското представяне, бяха излъчени по БНТ1 и БНТ3. Въпреки часовата разлика, предаванията предизвикаха интерес у спортната аудитория у нас, за което способстваха и няколкото програмни линии, които бяха заложени в двата канала – ранно-сутрешна (от 3:30 до 6:30 ч.), преди обедна (от 10:30 до 12:00 ч.) и следобедна (от 13:00 до 17:00 ч.). Акцент в програмата беше вечерната студийна програма „Олимпийски върхове“, където заедно с Илия Илиев успешно в ролята на водещ влезе медалистката от световни и европейски първенства по художествена гимнастика Невяна Владинова. На мястото на събитието в Пекин бяха два репортерски екипа, които въпреки ограниченията заради пандемията от COVID-19 се справиха отлично в отразяването на българското участие на игрите – реализирани бяха интервюта по време на преките предавания, репортажи и преки включвания в обзорните предавания и новинарските емисии, в т.ч. и включвания за различни предавания на дирекция „Новини и актуални предавания“.

„През пролетта БНТ пое предизвикателството да бъде телевизия-домакин на няколко спортни събития. БНТ реализира сигнал за чужбина и излъчи по БНТ3 европейското първенство по джудо (29 април - 1 май), където екипът реализира 9 часа сателитно излъчване и още 18 часа излъчване в интернет; Световната купа по спортна гимнастика (28-29 май), със 7 часа преки предавания, както и срещите на националния отбор по футбол в турнира на УЕФА „Лига на нациите“ (със Северна Македония на 2 юни и с Грузия на 5 юни)“.

Излъчени са определен брой старта от световните купи по ски-алпийски дисциплини и сноуборд (БНТ3), Европейското първенство по борба, Европейското първенство по художествена гимнастика, първото участие от 7 години на български национален отбор по

футбол на финали на Европейско първенство – шампионатът за юноши под 17 години (16 май - 1 юни), Световното първенство по плувни спортове и други.

„След няколко кръга от директни преговори и подадени оферти за мачовете, само за националния отбор по футбол на България, БНТ сключва договор с УЕФА за излъчване на тези мачове в Лига на нациите - сезони 2022-2025 и в евроквалификации за ЕВРО 2024 и ФИФА СП 2026 ...През отчетния период БНТ придоби правата за излъчване на Световното първенства по плувни спортове за 2022 година и Европейското първенство в Рим през м. август, за европейските първенства по лека атлетика, също през м. август, за Световното първенство и Световната купа по конен спорт, през м. април и м. август (при последното събитие постигнахме много добри финансови параметри и договорихме изцяло външно финансиране от Българската федерация по конен спорт)“.

Обществени ангажименти:

В отчетния период БНТ подкрепя като медиен партньор редица събития и обществени кампании. Предоставя платформа на обществено значими събития, съобразени с обществения профил на телевизията, които носят допълнителна положителна стойност от гледна точка на социалните и културни национални и европейски ценности: информационна кампания на МЗ за значението на имунизацията срещу COVID-19, кампания на УНИЦЕФ, кампания на Фондация „Глобални библиотеки - България“, кампания на БЧК, кампания на БАН, кампания на Национален военен университет Велико Търново и др. БНТ предоставя телевизионно време за излъчване на клипове за популяризиране на кампаниите, като са излъчени безвъзмездно - информационни клипове за Държавен музикален и балетен център, Софийска опера и балет, Държавна опера Варна, Държавна опера Пловдив, Международен музикален фестивал „Варненско лято“, МФФ 87 „Фолклорен извор“, Столична община, Национален алианс на хора с редки болести и др.

Интернет съдържание, присъствие в социалните мрежи:

„В началото на тази година, БНТ сключи договор с Гугъл за платформата Google News Showcase (конкретно за новинарския сайт на БНТ), която предстои да бъде пусната и на територията на България. Google News Showcase предоставя възможност на онлайн издателите да споделят своите новини в специална секция, като съответно публикуването на новини в нея ще генерира приходи за БНТ“.

В рамките на отчетния период БНТ обръща голямо внимание на развитието на Интернет технологиите: регистрирано е увеличение на посещенията и потребителите на новинарския сайт на БНТ. Има над 50% увеличение на потребителите на сайта и над 31,30% увеличение в прегледа на страниците. С цел медията да бъде по-близо до своята аудитория и с цел осигуряване на обратна връзка от зрителите в канала на БНТ в YouTube стартира секцията „Общност“. YouTube каналът на БНТ има над 42 100 абонати и над 27 550 913 гледания на видеа. Общественият доставчик отчита засилено присъствие и в други социални канали като Фейсбук, Инстаграм и ТикТок със създадено специално за конкретната мрежа съдържание.

• Изпълнение на лицензионни условия

През 2022 г. експерти на СЕМ са осъществили проверка за изпълнението на програмните характеристики, заложен в Индивидуална лицензия № ЛРР-01-3-005-01 за доставяне на аудио-визуална медийна услуга с наименование БНТ1. Прегледано е разпространеното 24-часово съдържание в двуседмичния период 17 – 30 октомври 2022 г.

При измерване времетраенето на предаванията са включени и повторенията им в малките часове. Параметрите са изчислявани бруто – заедно с неутралните програмни

елементи и други незначителни прекъсвания, като е отчетено изпълнението на следните програмни условия:

- новини като обем от дневното програмно време;
- актуални предавания; образователни предавания; културни, научни, религиозни и други предавания; детски предавания – като обем от седмичното програмно време.
- развлекателни предавания и предаванията, подпомагащи интеграцията на групи в неравностойно положение и на рискови групи – като обем от месечното програмно време.

НОВИНИ (програмна характеристика 5.1.1. от лицензията)

Според лицензионните условия новините трябва да са не по малко от 5,1 % от дневното програмно време; не по-малко от 15,6 % от общото програмно време на новините трябва да бъде за новини с регионална тематика; не по-малко от 0,7 % от новините трябва да бъдат придружени с жестомимичен превод.

17.10 – 23.10.2022 г.

Дата	Новини: не по-малко от 5,1 %	Регионални новини: не по-малко от 15,6 %	Жестомимичен превод: не по- малко от 0,7 %
17.10.2022	11,0 %	14,5 %	46,8 %
18.10.2022	11,2 %	12,4 %	52,8 %
19.10.2022	12,0 %	8,5 %	48,1 %
20.10.2022	12,2 %	4,2 %	49,1 %
21.10.2022	12,12%	5,5 %	47,2 %
22.10.2022	7,9 %	20,2 %	64,7 %
23.10.2022	7,3 %	28,5 %	60,8 %

24.10 – 30.10.2022 г.

Дата	Новини: не по-малко от 5,1%	Регионални новини: не по-малко от 15,6%	Жестомимичен превод: не по- малко от 0,7 %
24.10.2022	11,1 %	24,8 %	46,8 %
25.10.2022	22,0 %	6,4 %	20,8 %
26.10.2022	15,8 %	8,7 %	37,1 %
27.10.2022	11,4 %	12,3 %	52,7 %
28.10.2022	11,4 %	14,3 %	53,1 %
29.10.2022	8,1 %	19,8 %	65,8 %
30.10.2022	6,2 %	27,3 %	63,2 %

Забележки:

В обема новини за наблюдавания двуседмичен период не са включени прогнозата за времето и спортът.

В делничните дни след обедната емисия на „По света и у нас“ се разпространява вариант на предаването с новини на турски език, които също не са включени в общия обем новини.

На 19.10.2022 г. новините в 08:00 ч., 09:00 ч. и 12:00 ч. не са излъчени заради пряко предаване на първото заседание на 48-то Народно събрание и избора на председател. Осъществени са две извънредни емисии в 16:10 ч. и 21:38 ч. На 26.10.2022 г., във връзка със старта на консултациите на политическите сили при президента за съставяне на кабинет, са осъществени две извънредни преки включвания на „По света и у нас“: от

Президентството в 12:59 ч. и от кулоарите на парламента в 14:14 ч. Времетраенето на извънредните издания на новинарските емисии е включено в общия обем новини за съответните дни.

Анализ на резултатите от извършеното наблюдение на новините

Затвърждава се тенденцията на устойчивост на изискуемия обем новини в събота и неделя, регистрирана в предходното наблюдение през ноември 2021 г., която се дължи на присъствието на новини в началото на сутрешния блок „Денят започва с Георги Любенов“ Наблюдението отчита недостиг на новини с регионална тематика през делничните дни и в двете седмици на проверката, като в някои дни дефицитът е наполовина и дори по-малко от изискуемия минимум. От друга страна, през почивните дни, особено в неделя, по традиция новините с регионална насоченост съществено надвишават заложената в лицензията дневна норма.

По отношение интеграцията на групи в неравностойно положение БНТ1 продължава да поддържа жестомимичен превод в „По света и у нас“ от 20:00 ч., която е с най-голямо времетраене и достига до най-широка аудитория. Устойчиво е наличието на жестомимичен превод и в съботно-неделните централни новинарски емисии. Заради продължителността на централните новини и повторението им през нощта процентът на придружаващия ги жестомимичен превод многократно надхвърля минималното изискване за 0,7 %.

Извод: Условието в лицензията на БНТ1 по отношение на обема новини, включени в дневното програмно време и наличието на жестомимичен превод, се изпълняват във всички дни на двете проверявани седмици. Делът на регионалната тематика в делничните дни е недостатъчен.

АКТУАЛНИ ПРЕДАВАНИЯ (програмна характеристика 5.1.2 от лицензията):

Лицензионното условие за БНТ1 относно актуалните предавания е за не по-малко от 16,6 % от дневното програмно време. Наблюдението регистрира промяна в периодичността и времетраенето на актуално-публицистичното предаване „Говори сега“ с водещ Мая Костадинова. От средата на октомври вместо в двата почивни дни от 17:00 ч. до 19:00 ч., то вече се излъчва само в събота от 17:00 ч. до 20:00 ч.

Разпространени предавания: „Денят започва“; „100 % будни“; „Денят започва с Георги Любенов“; „Светът и ние“; „България в 60 минути“; „Още от деня“; „Референдум“; „Панорама“; „Бразди“; „След новините“; „Следите остават“; „Бизнес. БГ“; „Говори сега“; „Извън играта“; „Европейци“; „Добрите истории“; „Европа в думи“; „48-ми парламент – формулата на властта“ (събитийно); „Пряко от Народното събрание“ (събитийно).

Актуални предавания Период:	Лицензионно условие: не по-малко от 16,6% от седмичното програмно време
17 – 23.10.2022	43,3 %
24 – 30.10.2022	33,1 %

Извод: Доставчикът преизпълнява лицензионното условие за актуални предавания в БНТ1 и през двете наблюдавани седмици.

ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПРЕДАВАНИЯ (програмна характеристика 5.1.3. от лицензията)

Според т. 5.1.3. от лицензията, образователните предавания трябва да бъдат не по-малко от 3,7 % от седмичното програмно време.

Разпространени предавания: „Знаете ли, че“; „Последният печели“; „5 минути София“; „Бързо, лесно, вкусно“; „Туризм. БГ“; „Големите европейски открития“; „Олтарите на България“.

Образователни предавания Период:	Лицензионно условие: не по-малко от 3,7% от седмичното програмно време
17.10 – 23.10.2022	5,3 %
24.10 – 30.10.2022	6,7 %

Извод: През двете наблюдавани седмици се спазва лицензионното условие за образователен елемент в програмата, като надвишава изисквания процент.

КУЛТУРНИ, НАУЧНИ, РЕЛИГИОЗНИ И ДРУГИ ПРЕДАВАНИЯ (програмна характеристика 5.1.4. от лицензията)

Лицензионното условие относно културни, религиозни и др. предавания е за не по-малко от 4,7 % от седмичното програмно време.

Разпространени предавания: „Култура. БГ“; „Религията днес“; „История. БГ“; „Джинс“; „Отблизо“; „Домът на вярата“; „Библиотеката“; „Вечната музика“; „Извън играта“; „Отвъд границите“; „Малки истории“.

Излъчени са и редица документални филми с културна насоченост: „БНТ представя: „До Мариус и назад“; В памет на Антон Дончев: „Въпросите на сфинкса“; В памет на Милен Гетов: „Живот като на кино“; Концерт-спектакли: „С нами Бог“; „Химн на любовта“.

Културни, религиозни и др. предавания Период:	Лицензионно условие: не по-малко от 4,7% от седмичното програмно време
17.10 – 23.10.2022	13,0 %
24.10 – 30.10.2022	13,1 %

Извод: Програма БНТ1 преизпълнява заложения в лицензията обем културни, религиозни и други предавания.

ДЕТСКИ И МЛАДЕЖКИ ПРЕДАВАНИЯ (програмна характеристика 5.1.5. от лицензията):

Лицензионното условие за БНТ1 относно детски и младежки предавания е за не по-малко от 7,6 % от седмичното програмно време.

Разпространени предавания: В двете наблюдавани седмици общественият доставчик е включил в програмата редица детски и младежки филми (анимационни и игрални), които са предхождани от заставка „Детски филм“:

Анимационни: „Пакостникът Чорапчо“; „Вечните тайни“; „Благуните“; „Пук“.

Игрални: „История със зайче“; „Пристигане“; „Златно сърце“; „Вълшебният молив“; „Слънчеви пера“; „Кони и Ко“; „Герои с опашки“; „Може би фрегата“; „Тайната на Тирекс“.

Излъчен е и концерт на певицата Поли Генова - „Полифония“, подходящ за младежката аудитория.

Детски и младежки предавания Период:	Лицензионно условие: не по-малко от 7,6% от седмичното програмно време
17 – 23.10.2022	3,8 %
24 – 30.10.2022	7,8 %

Извод: През първия едномесечен период БНТ1 успява да постигне едва половината от заложения в лицензията обем детски и младежки предавания. Същевременно обаче наблюдението отчита, че редица детски и младежки филми, обявени в програмната схема за 19, 20 и 21.10.2022 г., не са разпространени заради преките излъчвания от Народното

събрание. Положителен знак е, че през втората седмица доставчикът успява да достигне изискуемите проценти.

Настоящият доклад отново потвърждава недостатъчното присъствие на детски и младежки предавания и липсата на собствена оригинална продукция в програмата, установявани нееднократно при предишните проверки за спазването на лицензионните параметри.

ПРЕДАВАНИЯ с месечни параметри:

В лицензията на БНТ1 са заложили развлекателни предавания (т. 5.1.6.) и предавания, подпомагащи интеграцията на групи в неравностойно положение и на рискови групи (т. 5.1.7.).

Констатирано е разпространението на следното развлекателно телевизионно съдържание:

Предавания: „Моят плейлист“; „Събота вечер с БНТ“; „Музика без край“; „Иде нашенската музика“; „С БНТ завинаги“; „Спорт тото“; „Арена спорт“.

Игрални филми: „Предадената“; „Време разделно“; „Звезди в очите, сълзи в очите“; „Екшън“; „Берлин Александер плац“; „Карамбол“; „Преден пост на прогреса“.

Сериали: „Анна с двойно „н““; „Братството“; „Викингите“; „Мортен“.

Постигнатият обем от 17.10 до 30.10.2022 г. е общо 7,7 % (3,1 %) без кинематографичните произведения и тв сериалите, при заложили в лицензията не по-малко от 4% от месечното програмно време.

Интеграционното седмично специализирано предаване за хора с увреден слух „Светът на жестовите“ за периода на наблюдение достига обем от 0,07 %. Към него с основание може да бъде причислен и обемът от новини в 20:00 ч. и нощните им повторения, придружени с жестомимичен превод (2,7 %). Така за двете седмици изпълнението е в размер на 2,8 %, при заложили в лицензията не по-малко от 1,8 % от месечното програмно време.

ОБОБЩЕНИЕ: Доставчикът Българската национална телевизия изпълнява в голяма степен Индивидуална лицензия за доставяне на аудио-визуална медийна услуга № ЛРР-01-3-005-01 в частта ѝ „т. 5 „Програмни характеристики“. Изпълнени и дори надвишени са основните параметри на седмична база, касаещи: новини (без тези с регионална тематика); актуални предавания; образователни предавания; културни, научни, религиозни и др. предавания.

В периода на проверката БНТ1 не успява да изпълни изцяло малка част от заложените параметри в лицензията - дялът на регионалните новини и обема детски и младежки предавания в първата седмица, тъй като в изпълнение на обществената си функция чрез излъчвания на живо отразява важните към онзи момент политически събития в страната - началото на 48-то Народно събрание и старта на консултациите с партиите в Президентството за създаване на редовно правителство.

Позитивно е устойчивото осигуряване на жестомимичен превод в централната емисия новини „По света и у нас“ всекидневно (включително събота и неделя).

Продължава тенденцията за дефицит на съвременна българска продукция, насочена към детската и младежката аудитория. Недостатъчно често присъства в програмата и предаването за разследвания и разработки по ключови казуси от обществения живот „Следите остават“.

1.1.2. БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО РАДИО

- Изпълнение на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ – януари 2022 г.

Осъществено е наблюдение на предаванията „Преди всички“, „Нещо повече“ за периода от 17 до 23 януари 2022 г. и изданията на предаването „Политически НЕкоректно“ за периода от 8 до 30 януари 2022 г., излъчени в програма ХОРИЗОНТ.

В рамките на периода на наблюдение основните теми са: посещението на премиера Кирил Петков в Скопие, енергийната криза, управлението на пандемията от COVID-19 и процеса на ваксиниране, както и оценка и очаквания на новото управление на страната. Това са темите, които са представени във всички наблюдавани предавания, като всяко от тях предлага различни гости.

Събраните данни за гостите и темите очертават основния извод, че предпочитаните събеседници по политическите и икономическите теми са главно специалисти – представители на професионални и бизнес организации (лекари, представители на пациентски организации, Български лекарски съюз, част от академичната общност) и експерти в различни области – социолози, политолози, международна дейност.

Предаването „Политически НЕкоректно“ се излъчва в събота и неделя от 12 до 15 ч., като в съботните издания е с водещ Петър Волгин, а в неделя е Силвия Великова.

За повече обективност при отчитане на резултатите, наблюдението на това предаване е с по-дълъг период и е с продължителност от 08 до 30 януари 2022 г., или общо 8 издания. В общия случай всяко издание на предаването, независимо от водещия, предлага само по един гост по една основна тема, но по изключение в някои издания има допълнителен гост по същата или различна тема. В зависимост от редакторското решение, преди или след разговора с основния гост, се дава възможност на слушателите на изразят своята гледна точка по телефона и чрез профилите на предаването в социалните мрежи. В рамките на предаването са включени и допълнителни коментарни рубрики на различни автори по политически, исторически или други теми с обществено значение.

Изданията на „Политически НЕкоректно“ имат една основна разлика между двамата водещи. Петър Волгин обикновено прави встъпителен коментар по основната (или различна) тема, докато такъв коментар липсва, когато водещ е Силвия Великова. Коментарът на водещия обикновено е подчертано критичен, често политизиран. Коментарите на Волгин по същество представят лична позиция по даден въпрос. Той демонстрира постоянство в политическите си възгледи.

Независимо от предложената гледна точка от страна на основния събеседник, в останалата част от предаването слушателите предлагат и свой прочит на темата. В наблюдаваните предавания са включвани слушатели с различни позиции, често пъти противопоставящи се една друга. Слушателите, които се възползват от възможността за пряко включване по телефона, в общия случай са по-възрастни, като нерядко поставят собствени теми и проблеми, напълно неадекватни спрямо дискутираната. Водещите четат коментари на слушатели от профилите в социалните медии, като предлагат разнообразни и различни мнения (обикновено мнения и коментари на около 10-на слушатели от различни канали и с различни гледни точки и позиции).

Събраните данни показват, че съществува известен дисбаланс в представените политически възгледи с доминиращо участие на леви представители от политическия спектър. Може да се предположи, че преобладаващото отразяване на темата за конгреса на управляващата БСП е причината за този дисбаланс.

Събеседниците от последната седмица на наблюдението са: журналистът, който е дългогодишен кореспондент на БНТ и БНР в Русия в съботното издание и председателят на Народното събрание Никола Минчев в неделя. Съботната тема е обтегнатите отношения на

Русия и САЩ в лицето на НАТО по отношение на Украйна. Неделният разговор с председателя на НС е съсредоточен върху вътрешнополитически теми. Условно главната тема е новото управление, като тук са включени темите за енергийната криза, КЕВР, бюджетът за 2022 г, прокуратурата и съдебната реформа.

Наблюдението на предаванията „Преди всички“ и „Нещо повече“ за периода от 17 до 23 януари и предаването по програма ХОРИЗОНТ на Българското национално радио констатира, че общественият доставчик на радиоуслуги е в изпълнение на задълженията си по чл. чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ, а именно да отразява различните идеи и убеждения в обществото чрез плурализъм на гледните точки във всяко от новинарските и актуално-публицистичните предавания с политическа и икономическа тематика. Предпочитани събеседници са експерти и специалисти. По важните и актуални теми са предложени повече от един събеседник с различен поглед.

В предаването „Политически НЕкоректно“, което включва мониторинг за периода от 08 до 30 януари 2022 г. се наблюдава известно доминиране на представители на една политическа партия. Въпреки количествения превес на представители от едно политическо пространство в няколко предавания, те са обединени и от обща рамка на разговора – бъдещето на партията, конгресът на БСП и вътрешнопартийните отношения. Не са констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията.

- Предаването „Политически НЕкоректно“, излъчено на 10 април 2022 година

Осъществена е проверка за спазване на Закона за радиото и телевизията и на професионалните етични стандарти в журналистиката на предаването „Политически НЕкоректно“, излъчено на 10 април 2022 г. Мониторингът на СЕМ се самосезира на 11.04.2022 г., веднага след излъчването на изданието, което впоследствие предизвика широк отзвук и стана повод за напускане на член на Обществения съвет на медията.

Фокусирианият мониторинг на „Политически НЕкоректно“ установи, че близо двучасовото (от 12:20 до 14:00 ч.) политическо токшоу в ХОРИЗОНТ е с водещ Петър Волгин (в неделя по изключение). Основна тема на изданието е „*Защитават ли българските управляващи нашия национален интерес?*“ като въпросът се задава както към госта на предаването, така и към слушателите. Изданието започва с информация от последните минути, че украинци от „Азов“ са заловили два чуждестранни кораба, единият е „Царевна“, на който има 17 български моряци.

Водещият Петър Волгин обявява в самото начало на предаването: „*Започвам с една притеснителна информация, нарочно казвам информация, а не новина, защото не е потвърдена от два независими източника. Но пак казвам, притеснителна е - българските интернет сайтове вече я препечатват, може да се намери навсякъде в интернет, ето каква е тази информация: Украински националисти оттеглящи се от Мариупол са заловили два чуждестранни кораба – „Царевна“ и „Лейди Августа“, това каза заместник началникът на Народната милиция на Донецката народна република Едуард Басурин. „Все още не е известна съдбата на членовете на екипажа на тези кораби и тяхното здравословно състояние“. Това пък съобщава Агенция ТАСС. Припомням ви, че на кораба „Царевна“ има 17 български моряци. Отново повтарям, не е потвърдена тази информация и силно се надявам в следващите минути някой от българското правителство да реагира, да ни каже повече, какво се случва с българските моряци, което разбира се е нашата основна грижа.“*

Още с първоначалното съобщение Волгин прави уговорка, че става дума за непроверена информация, което повдига въпроса дали сензационното ѝ обявяване може да бъде отложено за известно време, докато официален правителствен източник не я потвърди или опровергае, най-вече заради въздействието върху близките на моряците. В следващия

час (след новините в 13 часа) това вече е факт, след като в емисията новини на БНР официално се опровергава съобщението. Волгин и екипът му не правят усилие сами да потърсят официални източници или поне да информират слушателите, че търсят такива, вместо това разчитат на информационния поток. От професионална гледна точка е важен и въпросът дали източникът, т.н. ДНР (Донецка народна република) е достоверен и доколко Волгин има основание да разпространява в българския национален ефир подобна „информация“. Не по този начин стои въпросът за ТАСС, която е официална руска информационна агенция и е сравнително често цитирана в български медии. В условия на война обаче, остава открит въпросът за доверието и към ТАСС.

Волгин е спазил изискването на Етичния кодекс на българските медии *„1.3.4. Винаги ще посочваме, когато информацията не е потвърдена“*. В същото време мониторингът констатира търсене на сензационност и стремеж *„кой първи ще съобщи новината“* в ефир или изпълнение на принципа по *2.6.4. Ще се въздържа от възхваляващо или придаващо излишна сензационност отразяване на престъпления, насилие и жестокост*. Етичният кодекс изисква още и точност при предоставяне на информация: *„1.1.1. Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти“*.

След „извънредната“ информация предаването продължава с коментар на водещия за вътрешнокоалиционния живот на управляващите, за четирите партии с различни интереси по теми като отношенията с Република Северна Македония и руския посланик у нас, избора на нов управител на БНБ. Журналистът Петър Волгин разграничава БСП и ИТН от една страна и от друга - ПП и ДБ, като изразява похвала към първите две и критика към вторите.

Основен гост в изданието е лидерът на ПП „Възраждане“ Костадин Костадинов, който също взема отношение по новината с „Царевна“. Водещият казва: *„Да започнем с тази информация, която има вече из всички български интернет сайтове. Да кажа, това е единствено информация от руска страна от руските агенции, затова че бойците от батальона Азов в обсадения Мариупол са задържали два кораба, единият е корабът „Царевна“, където се намират българските моряци. Вие какво знаете по въпроса... Костадин Костадинов отговаря ретроспективно като напомня как се свързал с външния министър г-жа Генчовска, за да я информира за проблема с моряците. Костадинов уточнява също: „Първата работа, която свърших, за да разбера повече за това дали е вярно или не, беше да се обадя на министър-председателя. Говорих с него в 12 без 15. Той ми каза, че 15 минути преди това е разговарял с капитана на кораба, който му е казал, че тази информация не е вярна. Но, държа да отбележа, че ако украинците са взели българския екипаж за заложник, те няма да искат това нещо да се научи, защото както се сецате, това ще накърни техния образ на невинни жертви на руската агресия. И може да се предполага, че ако българите са взети за заложници, в момент, в който сателитният телефон звънне, най-вероятно, ако капитанът е с насочено към челото дуло на оръжие, трудно би могъл да каже друго от това, което му казват да каже. Към настоящия момент ние не може да сме сигурни за какво точно иде реч... Веднага трябва да се влезе в контакт с руската страна, да се настоява действията им да бъдат максимално премерени, за да не се допусне българите да станат жертва в този конфликт. Това трябва да стане веднага“*.

В рамките на интервюто, лидерът на „Възраждане“ подчертава, че *„НАТО представлява заплаха за националната и териториална отбрана, цялост и сигурност на България, защото след влизането на страната ни в Алианса три пъти е намалял отбранителният потенциал на страната ни“*. Костадинов говори за унищожени и нарязани у нас в недалечното минало самолети, ракети, срещу което България не е получила нищо от Алианса. Той обвинява управляващите, че са васални на Америка и взимат продиктувани решения във вреда на суверенитета на страната ни. Костадинов говори и за

необходимостта да се приберат в България намиращите се в Лондон 27 тона злато от българския резерв.

В емисията новини в 13:00 часа темата за българските моряци е първа новина: *„Българските власти отричат твърдения на руски медии, че българският кораб „Царевна“, който е край украинския град Мариупол е превзет от украински части. От Министерството на външните работи заявиха за БНР, че намиращите се на кораба 17 български моряци са добре и че поддържат постоянна връзка с тях. В петък премиерът Кирил Петков, обяви пред НС, че специална група български военни под командването на ръководителя на военното разузнаване Венелин Венев е в Мариупол, за да се опита да изтегли моряците от блокирания български кораб „Царевна“.*

В началото на втория час на предаването „Политически НЕкоректно“ водещият Волгин започва отново с информацията за кораба „Царевна“: *„Имаме и официалната българска позиция по повод информацията, че два кораба, между които и корабът с българските моряци „Царевна“, които са в Мариупол са превзети. Българските институции са в контакт с българските моряци и опровергават като фалшива новината разпространена в руски сайтове, че корабът е превзет, това каза пред БТВ ръководителят на пресцентъра на военното министерство Митко Димитров. Той допълва, че „усилията за отвеждането на нашите граждани продължават“. Също така мениджърът на фирмата- собственик на кораба, е казал пред БТВ, че „На кораба няма чужди хора, моряците са добре“. Външно министерство също отрича новината, ситуационният център на ведомството се е свързал с моряците на борда на „Царевна“, които са добре.*

Предаването продължава с представяне на мнения на слушатели от социалните мрежи (Скайп, Телеграм и Фейсбук) по зададената тема *„Защитават ли българските управляващи нашия национален интерес?“*. Водещият прочита седем мнения на слушатели, според които за съжаление управляващите не защитават българските интереси. В предаването са включени и шестима слушатели директно по телефона. Първият слушател казва, Вашият въпрос е риторичен, дали се грижат за нас - не. Следващият слушател също споделя, че не се защитават българските интереси. Третият слушател - ние сме си ги избрали управляващите и категорично заявява, че не работят за интереса на българските граждани, а Кирил Петков е „слуга на чужди интереси“. Слушателка се възмущава, че не може да се кръщават улици на украински герои, както и че ние не трябва да взимаме страна в тази война. Петият слушател заявява, че е напълно съгласен с тезите на госта в предаването Костадин Костадинов. Единствено последният слушател в ефир коментира темата с кораба и българските моряци. Той критикува Волгин, че тиражира едностранно мнение. Водещият: *„Не, моля няма нищо, това е хубав разговор, защото винаги, когато има информация за това, аз казах, че не е новина, а казах че е информация, която засяга български граждани. Тя трябва да бъде цитирана, защото по този начин, от които зависи, реагират особено бързо. Ако ние нищо не кажем и те нищо няма да кажат. Това, че ние казваме нещо ги прави по-склонни да общуват“*. Слушател: *„Много сте прав, защото по този начин ги събуждате....“* Водещият: *„Важното е, че сега имаме мнение, официална позиция от страна на управляващите, че българските моряци са добре, не са арестувани, корабът не е превзет.“* Слушател: *„Между впрочем, съжалевам, за последно и това не е много сигурно, но това ще го видим сега да вярваме, защото на това правителство аз много, много не вярвам“*. Водещият: *„... сега разбира се това е ваше мнение, всеки има право на мнение.“ ...*

Предаването излъчва рубриката „По ръба“ на Калина Андролова за управляващата коалиция и сложните взаимоотношения вътре в нея. Водещият чете още две мнения от социалните мрежи по темата, за националните интереси, според които те не се защитават.

Предаването завършва с рубриката на Владислав Апостолов „Културни войни“ - коментар за победата на Виктор Орбан на парламентарните избори в Унгария.

Направеният фокусиран мониторинг на предаването „Политически НЕкоректно“ в програма ХОРИЗОНТ на 10 април 2022 г. констатира, че сюжетът за уж заловените от украински националисти два чуждестранни кораба, единият от които е с български моряци на борда, се развива като дезинформация, тиражирана от БНР. Лидерът на опозиционната парламентарна партия ВЪЗРАЖДАНЕ Костадин Костадинов едновременно опровергава и потвърждава тази фалшива новина като я използва да изтъкне своята лична грижа за съдбата на моряците. Той съобщава, че е говорил с премиера, който отрича разпространеното от руски източници, но въпреки това представя сценарий как капитанът е заплашен с оръжие и може да не казва истината по телефона. По този начин в рамките на предаването се тиражира дезинформация.

Следва да се отбележи, че в емисията новини на БНР в 13:00 ч., като първа новина се отричат твърденията на руски медии за заловените кораби. Министерството на външните работи заявява за БНР, че моряците са добре и поддържат непрекъсната връзка с тях.

На базата на направения мониторинг не са констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията. По отношение на професионалните журналистически стандарти се установява отклонение от задължението за предоставяне на точна и проверена информация, без преднамереност, както и придаване на излишна сензационност при отразяването на престъпление и насилие. В този смисъл е изпратено писмо до Комисията по журналистическа етика към Националния съвет за журналистическа етика за произнасяне по компетентност относно спазването на т. 1.1.1. и т. 2.6.4 от Етичния кодекс на българските медии.

Мониторингът намира и нарушение на Правилника за редакционната дейност на БНР³. Съгласно действащите вътрешни правила на обществената медия, в редакционната дейност журналистите и нещатните сътрудници на БНР се задължават да съблюдают следните принципи (неизчерпателно): обективност, безпристрастност и балансираност (5.3), точност, достоверност и недопускане на дезинформация (5.4).

Програмният съвет на БНР разгледа изданието на предаването „Политически НЕкоректно“ с водещ Петър Волгин, излъчено на 10 април в ефира на програма ХОРИЗОНТ и единодушно реши, че с действията си г-н Волгин е нарушил Правилника за редакционната дейност на БНР и Етичния кодекс на служителите на БНР. В резултат на това, на Петър Волгин е наложено дисциплинарно наказание съгласно трудовото законодателство.

- Изпълнение на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ - от 17 до 21 октомври 2022 година

Предаването „Преди всички“ – изводи:

Реализирано е наблюдение на предаването „Преди всички“ във връзка със спазването на чл. 6, ал. 3, т. 6 от Закона за радиото и телевизията - изискването за обществения доставчик да отразява различните идеи и убеждения в обществото чрез плурализъм на гледните точки. Наблюдението обхваща пет предавания, разпространени от 17 до 21 октомври 2022 г. включително. Основните теми посочените издания са: Откриване на 48 НС; Изборът на председател на 48 НС и невъзможността трети ден да се избере председател; Бюджетът за 2023 г. и социалните мерки; Средствата, предвидени по Плана за развитие и устойчивост; Стратегическият план за развитие на земеделието; Хакерска атака срещу

³ Правилникът за редакционната дейност на БНР, заедно с други вътрешни документи, представени от ген. директор на БНР в изпълнение на договора му за управление, са разгледани на заседание на СЕМ на 16.02.2022 г.

сайтове на държавни институции; Срещите на С. Паси и Р. Плевнелиев с партиите; Ситуацията в Украйна; Правосъдната реформа; Върховенство на правото; Протест на Синдиката на служителите в затворите и на служителите от спешна помощ в страната; Режим на водата в град Омуртаг.

В наблюдаваната седмица се открива тържествено 48-ия парламент и темата, която се дискутира най-много е изборът на председател на Народното събрание и невъзможността работата на народните представители да започне преди този избор.

В седмицата от 17 до 21 октомври 2022г. в предаването „Преди всички“ участие взимат общо 37 души – 33 (тридесет и трима) мъже и 4 (четири) жени. Предпочитаните събеседници по политическите и икономически теми са главно представители на законодателната власт, както и експерти в различни области.

В предаването „Преди всички“ за периода от 17 до 21 октомври 2022 г. по актуалните политически и икономически теми отношение взимат представители на изпълнителната власт (служебни министри), на всички парламентарно представени партии, с изключение на една, евродепутати, бивши политици, висши държавни ръководители, представители на местната власт и представители на синдикатите, експерти и журналисти. Политическата тематика доминира над икономическата, при някои от участниците двете се преплитат.

Наблюдението констатира наличие на плурализъм на гледните точки при отразяването на различните идеи и убеждения в обществото, съобразно разпоредбата на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ. Участниците – представители на широк кръг политически формации, утвърдени и добре познати на аудиторията експерти и общественици – свободно изразяват своите мнения по актуалните теми за наблюдавания период.

Противостоящите мнения в изразяваните становища са по отношение на това кой да бъде председател на парламента, като всяка партия отстоява издигнатата си партийна кандидатура. Политическото говорене е със строг тон в началото на избор на председател на парламента, но този тон се смекчава след три дни в опити да се намери консенсусно и компромисно решение на казуса - председател на 48 Народното събрание.

Единственият въпрос, по който се забелязва сравнително единодушие, е необходимостта от приемането на нов бюджет и съставянето на редовно правителство, за да могат да бъдат приети редица важни закони за страната.

Най-голямо участие имат представители на законодателната власт (10 бр.), както и редица авторитетни личности - бивши евродепутати, министри (4 бр.), служебни министри (3 бр.), настоящи евродепутати (3 бр.), представител на местната власт. Представителите на гражданското общество – експерти (4 бр.), НПО (7 бр.), синдикати, журналисти, адвокати (1 бр.) също имат задоволително присъствие. Отчетено е участие и на представители на академичната общност.

От партиите най-силно присъствие имат Продължаваме промяната (3 бр.), следвани от БСП за България и ГЕРБ-СДС (2 бр.). Останалите формации са с по 1 участие в предаването.

Мъжете имат категоричен превес над жените – тридесет и трима от участниците са мъже и само четири жени. Няма констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията.

Предаването „12 плюс 3“ – изводи:

Проверката за спазването на чл. 6, ал. 3, т. 6 от Закона за радиото и телевизията - изискването за плурализъм на гледните точки, обхваща четири издания на „12+3“, разпространени на 17, 18, 19, и 20 октомври 2022 г. Предаването се излъчва от понеделник до четвъртък след Обедния осведомителен бюлетин. В наблюдението влиза частта, посветена основно на актуалната политическа и икономическа тематика.

Основните теми в изброените издания са: Откриване на 48 НС; Изборът на председател на 48 НС и невъзможността да се избере председател; Обсъждане на социалните мерки и бюджета; Средствата предвидени по Плана за развитие и устойчивост; Хакерска атака срещу сайтове на държавни институции; Ситуацията в Украйна, украинските бежанци в България; Здравеопазване, увеличаване стойността на клиничните пътеки; Предстоящ протест на двата най-големи синдиката.

В наблюдаваната седмица се открива тържествено 48 парламент и темата, която се дискутира най-много е изборът на председател на Народното събрание и невъзможността работата на народните представители да започне преди този избор.

В предаването „12+3“ от 17 до 20 октомври 2022 г. участие имат общо 32 души – 27 мъже и 5 жени.

По актуалните политически и икономически теми, към онзи момент, отношение взимат представители на изпълнителната власт (служебни министри), на всички парламентарно представени партии, с изключение на една, на президента, бивши политици, представители от двата основни синдиката, експерти и представители на неправителствени организации. Политическата тематика определено доминира над икономическата, предвид динамиката на разговорите двете нееднократно се преплитат.

Основните разделителни линии в изразяваните становища са по отношение на избора на председател на НС и кой да бъде избран за поста, като за първоначално предложените кандидатури не може да бъде постигнато мнозинство.

Служебните министри говорят неутрално по въпроса за избор на председател, като основната цел е депутатите да приемат важни законопроекти, свързани с Плана за възстановяване и устойчивост.

Обединяващият въпрос, по който се забелязва сравнително единомислие, е необходимостта от съставяне на кабинет и приемане на нов бюджет и социални мерки за нормално функциониране на държавата. Възможностите за коалиране между отделните партии и формиране на редовен кабинет е наистина минимално, търсят се пътища за постигане на тази цел, сформират се групи и се водят преговори, но някои от мненията са за предстоящи избори.

Най-голямо участие имат представителите на законодателната власт (14 бр.), настоящи служебни министри (2 бр.), бивши премиери и министри (2 бр.), президентът. Представителите на гражданското общество – експерти (4 бр.), неправителствени организации (3 бр.), синдикати (2 бр.) и академична общност (2 бр.) също имат задоволително присъствие. Отчетено е участие и на представител на съдебната власт.

От партиите присъствие имат ГЕРБ-СДС (4 бр.) и Демократична България (3 бр.), Продължаваме промяната (2 бр.), БСП за България (2 бр.) и Български възход (2 бр.), следвани от Възраждане (1 бр.).

Констатира се наличие на плурализъм на гледните точки при отразяването на различните идеи и убеждения в обществото, съобразно разпоредбата на чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ. В предаването са потърсени мненията на представители на широк кръг политически формации, утвърдени и добре познати на аудиторията експерти и общественици, които свободно изразяват своите мнения по актуалните теми за наблюдавания период.

Няма данни за използване на реч на омразата и противопоставяне на групи от обществото. Няма констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията.

Предаването „Политически НЕкоректно“ – изводи:

Проверката за спазването на чл. 6, ал. 3, т. 6 от Закона за радиото и телевизията или на изискването за плурализъм на гледните точки в предаването „Политически НЕкоректно“, обхваща периода от 08 до 30 октомври 2022 г. Предаването се излъчва след Обедния осведомителен бюлетин - в събота с водещ Петър Волгин и неделя с водещ Силвия

Великова. Изключение е само изданието от 23 октомври, неделя, когато водещ е също Петър Волгин. В наблюдението не са включени датите 01 и 02 октомври, когато са денят на размисъл и изборният ден.

Всяко издание на предаването, независимо от водещия, предлага участие на един гост по една основна тема. В зависимост от редакторското решение, преди или след разговора с основния гост, се дава възможност на слушателите да изразят своята гледна точка по темата по телефона и чрез профилите на предаването в социалните мрежи – Фейсбук, Туитър, Инстаграм и Телеграм. В рамките на предаването са включени и допълнителни коментарни рубрики на различни автори по политически, исторически, международни или други теми. Също така водещите обявяват анкета с основната тема на предаването и резултатите от гласуването на слушателите се съобщават в края на самото предаване.

Описаната структура, в което събеседник е един гост, не предполага условия за разгръщането на множество възгледи и гледни точки, а по-скоро дава ефир на едностранчивост, независимо, че мненията на слушателите не са еднородни. Изрично трябва да бъде отбелязано, че наличието на анкета със слушатели, чиито позиции са събрани чрез социалните мрежи и по телефона, създава предпоставки за избирателен подбор на мненията.⁴ Включването на коментари от страна на водещия и на негови сътрудници също накланя везните към субективен прочит на редица събития и теми.

Изданията на „Политически НЕкоректно“ с водещ Петър Волгин винаги започват с думите „Време за свободно говорене по радиото“. Това мото предполага, че в други предавания се говори несвободно. Претенцията едва ли не за „изключителност“ и „уникалност“ като съдържание не се оправдават, защото подобни събеседници, мнения и интервюта могат да се срещнат и в останалите предавания не само на БНР, но и в програмите на други доставчици.

Традиционно водещият Волгин прави критичен встъпителен коментар по основната тема, докато такъв коментар липсва, когато водещ е Силвия Великова. Коментарът на водещия обикновено е подчинен на случващото се в страната или отделни действия на политици – например, вероятността за съставяне на правителство, предложението на Бойко Борисов парламентът да покани президента Зеленски или гласуването в парламента предложение да се ускори техническата подготовка за приемането на еврото. Водещият обобщава, че политиките не виждат как да се подобри живота на обикновените българи, по-скоро политиките вече виждат пред себе си следващите избори.

В наблюдаваните предавания се включват слушатели с различни позиции, често пъти противопоставящи се една друга или на тезата на основния гост и не се съгласяват с нея, като открито заявяват несъгласието си с нея.

През наблюдавания период основните теми са проведените избори и работата на парламента: Каква е ситуацията след отминалите избори и ще бъде ли съставено правителство; Трябва ли да има правителство в рамките на 48 НС или вървим към избори; Първите дни от работата на парламента и изборът на председател; Ще бъде ли съставено редовно правителство; Кое е най-важното, което да свърши парламентът; Трябва ли господин Зеленски да се изказва пред българския парламент; Трябва ли България да приеме еврото; Нарастват или намаляват шансовете за съставяне на редовно правителство.

По актуалните политически теми отношение взимат трима анализатори, двама журналисти, един представител на изпълнителната власт (говорител), един представител от парламентарно представена партия (ДПС), един представител от извънпарламентарни формации. Участието само на двама партийни представители е основание за извод, че съществува диспропорция в изявата на политическите лица.

---

⁴ Неслучайно в журналистическата теория жанрът „анкета“ се смята за силно манипулативен.

Въпросът, по който се забелязва единомислие на гостите е необходимостта от съставянето на кабинет и приемането на нов бюджет и важни закони за нормално функциониране на държавата. Основните противопоставящи се становища са по отношение избора на председател на НС и кой от всички 240 депутати да бъде избран, участниците говорят полярно по въпроса за избор на председател, като всички обобщават, че задължително е да бъде избран председател. Относно сформиранието на правителство не може да бъде постигнато мнозинство, като възможностите за коалиране между партиите и формиране на редовен кабинет са минимални, някои от мненията са за предстоящи избори. Основната цел е депутатите да приемат важни законопроекти, свързани с Плана за възстановяване и устойчивост и парите да бъдат усвоени преди следващи евентуални предсрочни избори.

Двете седмични издания на предаването (в събота и в неделя) се различават по стила на водене и по представените идеи. Може да се каже, че по-скоро всяко издание на предаването носи авторски прочит на избрани актуални теми от седмицата.

Предвид структурата на самото предаване и участието на един основен гост, заедно с мнения на слушателите или анкетиранияте, се констатира неравнопоставеност между участниците, защото докато гостът разполага с по-голям обем време за обяснение на своите възгледи, останалите (слушателите) имат кратка възможност за изложат своите идеи.

Формално мониторингът отчита наличие на различни гледните точки, но по същество този плурализъм е за сметка на качеството на съдържанието, в което доминират еднопосочни/субективни коментари и интервюта.

• Шестмесечен отчет на генералния директор на БНР за периода 01.05-31.10.2022 г.

Шестмесечният отчет за дейността на Българското национално радио за периода от май до октомври 2022 г. (Отчета) е предоставен от генералния директор Милен Митев в изпълнение на Договора за възлагане на управление на БНР.

Във въведението на отчета е отбелязано, че: *„Като основни предизвикателства през периода се очертаха продължаващият въоръжен конфликт на територията на Украйна и последствията от него. Те могат да се обособят в две групи – затруднения, свързани с необходимостта от обективно и пълноценно отразяване на конфликта, противодействие на дезинформацията и на атаките срещу информационната сигурност на БНР и растящата инфлация като косвена последица от войната, която намалява възможността за инвестиции в нови медийни продукти и технологии“.* В Отчета е записано, че БНР продължава да изпълнява стратегическите си цели – *„засилване на присъствието си в интернет и социалните мрежи, предоставяне на различни възможности за достъп до новини, анализи, културни и развлекателни предавания, без това да нарушава качеството на създаваните журналистически продукти.“*

Като постижение на БНР в отчетния период е посочена работата на екипа от журналисти за проверка на фактите, както и създаване на радиосъдържание по темата за медийната грамотност. *„От участието в обсъжданията на основните наративи при дезинформацията по отношение на ваксините срещу COVID-19, войната в Украйна и газовата криза стана ясно, че БНР като единствена медия, в която вече година работи екип за проверка на факти, е част от усилията на европейските институции за борба с фалшивите новини“.*

Друга голяма стъпка за обществената медия е функциониране от октомври 2022 г. на подсайт на румънски език към уебсайта на БНР. *„С него езиците, на които „Радио България“ разпространява информация за страната, стават 11 – български, английски, немски, френски, испански, руски, турски, гръцки, сръбски, албански и румънски. Така БНР осигури пълно покритие с информация от България към съседите ни на Балканите.“*

През отчетния период мониторингът на СЕМ, освен наблюдение за поредните предсрочни парламентарни избори на 02 октомври 2022 г., осъществи и още няколко фокусирани мониторинга на съдържанието на БНР – тематично за военните престъпления в Буча в контекста на войната в Украйна, за отразяването на дебатите за военнотехническата помощ за Украйна, за спирането на природния газ за България от страна на Русия, както и за отразяването на катастрофата на АМ Тракия на сръбски автобус с деца.

Направена е и проверка за изпълнение на лицензионните условия за доставяне на радиоуслуга с наименование ХОРИЗОНТ, както и за изпълненията на обществения доставчик по чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ, а именно отразяване на различните гледни точки в обществото чрез плурализъм на гледните точки във всяко от новинарските и актуално-публицистичните предавания с политическа и икономическа тематика.

Наблюдението на програма ХОРИЗОНТ на Българското национално радио по повод отразяването на военните престъпления в Буча констатира, че за Буча се споменава за първи път във Вечерния осведомителен бюлетин в 18:00 ч. на 3 април като първа новина и репортаж, който съдържа най-много подробности – телата на колко души са открити, малко повече описания и подробности – „вързани ръце и крака“, „простреляни в гръб“, „екзекутирани“. В останалата част от материалите, които са свързани със събитията в Буча, се говори само за „убийства на цивилни“ или просто „събитията в Буча“, „случаят Буча“, „заради Буча“. Темата присъства основно в новинарските емисии, като винаги е представена и руската страна по случая – Русия отрича, нарича Буча „провокация“ или фалшива новина, смята го за инсценировка и театър, финансиран и със съучастие на западните медии, а целта е да се забавят преговорите, да се удължат военните действия. Темата е представена основно чрез репортажи и кореспонденции. По-рядко има гости в предаванията, които да говорят конкретно по темата за Буча. Дори и в случаите, в които гостът е поканен по тази тема, разговорът е доста по-общ – ужасите от войната като цяло, правните аспекти на темата, какви са международните реакции и какви са правните възможности за действия в международен план. До голяма степен темата е извадена от контекста на човешката трагедия, представена е в глобален, политически, дори икономически план – заради Буча следват още санкции срещу Русия, свикан е Съветът за сигурност към ООН, Русия е изключена от Съвета на ООН по правата на човека, предоставят се нови военни помощи за Украйна, експулсират се дипломати от различни страни, заведени са дела срещу Русия за военни престъпления, направени са нарочни посещения на различни лица от международната политическа сцена в Буча и други градчета, за които има данни за престъпления, организират се шествия и протести и т.н. Всички последвали събития, обвинения и действия, които са следствие на Буча, се описват на слушателите от двете гледни точки (кореспонденции на БНР от Москва на Ангел Григоров). Източниците, които използва програма ХОРИЗОНТ са разнообразни – западни медии и агенции, украински източници, но така също и официални руски източници и алтернативни канали за информация, като официалният Телеграм канал на руското външно министерство, агенции и др. Гостите по темата също са разнообразни, но не може да се каже, че са многобройни. Официалните позиции са представени в новинарските емисии чрез записи – премиери, президенти, говорители, външни министри, като в рамките на наблюдението присъстват такива от всички страни – Украйна, САЩ, Русия, Великобритания, Германия и др. Събеседниците по тема в предаванията са няколко, от различни сфери и представят различни аспекти на въпроса – политически, правен, икономически, исторически, както и чисто човешки (чрез разказ на очевидец – доброволец в Националната гвардия.) Темата е представена без излишни подробности, без прекалено емоционално натоварване. С изключение на първия ден от представянето, в следващите дни присъстват по-скоро съпътстващите новини, като се реферира, че е „заради обвиненията за убийства на цивилни в Буча“ или само се спомената името на града и събитията. Няколко

пъти са направени исторически препратки с други случаи – Сребреница. Новините са представени двустранно, винаги е представена и руската интерпретация. Във всички случаи се цитира източникът на информация, а също така се посочват и случаите, в които дадена информация не може да бъде потвърдена от два независими източника. Не се използват собствени (на БНР) кореспонденти на място в Украйна (изключение прави едно пътуване на репортер на БНР с хуманитарна помощ за Украйна).

При отразяването на дебатите за предоставяне на военнотехническа помощ за Украйна наблюдението констатира, че по програма ХОРИЗОНТ темата присъства в наблюдаваните предавания във всеки един от дните на мониторинга, макар и с различен интензитет. Най-концентрирани като присъствие са 3 и 4 май - денят преди обсъждането и самият ден на обсъждане и гласуването в НС оказването на помощ на Украйна. Трябва да се вземе предвид и спецификата на периода на наблюдението, който включва два празника и официални неработни дни, в които има разместване на темите и часовете на обичайното излъчване на предаванията. Темата се развива хронологично от обсъжданията, дебатите, политическите ултиматуми и отношенията в коалицията. Представени са различни мнения, очаквания и прогнози от различни специалисти и експерти, политически лица, както и граждански позиции по темата с предоставянето на военна помощ. Разговорите винаги са силно политизирани по линия на разделението както в парламента, така и в обществото – за и против, кой кого подкрепя и защо, като са налични и подозрения и обвинения в задкулисни схеми и интереси. Темата е представена с разнообразни мнения. Събеседниците са основно експерти и специалисти от България, единственото интервю с евродепутатът от „Обнови Европа“ Пятрас Аушрявичюс е излъчено на 4 май. Радиожурналистите се позовават на официални източници, темата не се преекспонира.

Наблюдението за отразяването на спирането на природния газ за България от страна на Русия в контекста на войната показва, че в програма ХОРИЗОНТ сред водещите теми е спирането от Русия на доставки на природен газ за България и Полша. Темата се разглежда като отговор на Русия за наложените спрямо нея санкции във връзка с военния конфликт в Украйна. Темата за спрения руски газ за България е водеща в наблюдаваните издания на предаванията „Преди всички“, „Нещо повече“, „Политически НЕкоректно“. Спазено е изискването общественият доставчик БНР да представя различни гледни точки по темата, като включва участия на експерти - икономист, финансов анализатор, преподаватели, на представители на законодателната власт – депутати от различни политически сили, на бивши министри, на представители на асоциации. Участниците в изданията на предаванията акцентират върху твърдата позиция, че нашата страна изпълнява договора с „Газпром“ и няма да приеме искането на Русия заплащанията по договора да са в рубли. Подчертава се необходимостта от общоевропейско решение на проблема със спирането на руския газ, необходимостта от диверсификация, търсене на алтернативни източници и перспективи пред европейските страни за енергийна независимост от Русия. Общественият доставчик БНР се придържа към официалната информация по темата от институции чрез изявления на представители на изпълнителната власт, на законодателната власт, на представители на европейските институции. В емисиите новини общественият доставчик се придържа към информативно отразяване на събитията, като се позовава на официалната информация от институции.

Предизборната кампания за предсрочните парламентарни избори за народни представители на 2 октомври 2022 г. в програма ХОРИЗОНТ - В сравнение с предходните избори, за тази кампания са похарчени повече средства за платено съдържание, има повече платени интервюта и дискусии, както и повече излъчени платени клипове. Предоставеното време за безплатно агитационно съдържание също е повече от предходната кампания, но основната разлика е в предоставянето на възможност за безплатни интервюта в актуалните предавания на лидери на партии и водачи на листи. Партийните лидери отсъстват от

редакционното съдържание в качеството си на такива. Не е налична негативна или позитивна кампания срещу някоя партия или коалиция, не са отчетени реч на омраза или дискриминация. Изборите в чужбина и при тези избори са широко отразени. В деня на вота през целия ден се включват кореспонденти или специални пратеници в чужбина, които дават актуална информация за протичането на изборите в различни страни, а от местата, където не е възможно пряко включване, се предлагат репортажи.

И за предсрочните избори за народни представители през 2022 г. Българското национално радио отново отваря сайта „Аз избирам с БНР – Избор 2022“ с подробна информация за изборите.

За програма ХОРИЗОНТ в Отчета е отбелязано: *„През отчетния период се отчете увеличено потребление на новинарско съдържание чрез социалните медии. Социалните медии и приложенията за чат все повече се използват от потребителите и за откриване на новини.“*

За програма „Христо Ботев“: *„През периода 1 май – 31 октомври 2022 г. програма „Христо Ботев“ подготви и излъчи над 1500 предавания, които представиха на слушателите в пълнота културния и общественopolитическия живот на страната не само с актуално информационно съдържание, но и с публицистичен анализ.“*

През отчетния период програма „Христо Ботев“ излъчва изцяло 2 концерта на Оркестъра за народна музика на БНР, 10 концерта на Биг бенда на БНР и 4 концерта на Симфоничния оркестър на БНР. Концертите на Радиосимфониците са излъчени на живо директно от зала „България“.

„Радиотеатърът изработи шест цялостни радиодраматургични проекта: „Вълшебната шапка“, „Фани и небесният дракон“, „Най-важното за Вазов“ (в две части), отличената пиеса от конкурса за детска пиеса 2021 г. „Вятърничава приказка за Жабчо“, пиесата на Захари Карабашиев „Жажда“ и изключително важната в превенцията срещу зависимости (наркотици, алкохол, хазарт) пиеса „План Б“. Завършена е и мащабната реализация на знаковия роман на Михаил Булгаков „Майстора и Маргарита“. Реализира се поредната серия от 10 епизода за българските поети на XX и XXI век.“

В Отчета са описани редица културни инициативи и медийни партньорства на БНР.

Относно нелинейните медийни услуги на БНР, Отчета е записано: *Огромна е и интересът към новата рубрика „Новините с видео“. За три месеца там са публикувани над 420 видеа с гледаемост средно над 500 за всяко едно от тях... БНР въведе безплатен абонамент (нотификации) за новинарското съдържание на портала си, като за шест месеца са се абонали над 8 хил. души, а от тях над 80% се запознават по този начин с най-важните новини от деня.*

По отношение на социалните медии, в Очета е отбелязано: *Разработени бяха Вътрешни правила за присъствието на отделните звена на БНР в социалните медии, които предстои да бъдат разгледани от УС на БНР. Целта им е унифициране на стила и тона на представяне пред аудиториите, подчинен на единен корпоративен имидж... Освен официалните страници на БНР във Facebook като основни новинарски канали, бяха развити и разработени официалните профили БНР в другите социални мрежи (Instagram, Viber, Telegram, Twitter, LinkedIn, платформите за видео споделяне YouTube), като се увеличи тяхната аудитория и се засили ангажираността към съдържанието им... БНР продължава да налага успешно подкастите като дигитален продукт. Реализирани бяха три нови подкаста: „Тя на трета степен“ за всички теми, които вълнуват жените, „В центъра на системата“ за казусите, с които се сблъскват пациентите и проблемите на здравеопазването у нас и „Фактор“ за успешните хора в спорта... През отчетния период подкастите на БНР са реализирали 72 472 слушания, сред които: 29 040 в Soundcloud и 35 601 в Spotify – БНР подкаст.*

- Проверка за изпълнение на лицензионни условия

Осъществена е проверка за спазване условията на Индивидуална лицензия за доставяне на радиоуслуги № 1-063-01 с наименование ХОРИЗОНТ, издадената на Българското национално радио.

Новини - не по-малко от 11 % от дневното програмно време и не по-малко от 8 % от дневното програмно време да бъде за новини с регионална тематика.

Програма ХОРИЗОНТ включва четири централни осведомителни бюлетина - Нощен бюлетин в 00:00 ч., Сутрешен бюлетин в 07:00 ч., Обеден бюлетин в 12:00 ч. и Вечерен в 18:00 часа. Това са най-обемните емисии новини в програмата, след тяхното излъчване се представя спортна информация, прогноза за времето и информация за пътната обстановка в страната.

В делничните дни новинарски емисии са на всеки кръгъл час. Общият брой на излъчените информационни емисии за денонощие е тридесет и две със средна продължителност от пет минути. Единствено емисиите Новини в 09:00, 15:00 и 21:00 часа са с по-голяма продължителност до десет минути.

Кратки новини в програмата се излъчват на половин час, като общият брой информационни емисии на ден е осем (06:30, 08:30, 10:30, 11:30, 13:30, 14:30, 16:30 и 17:30 ч.) с продължителност до две минути.

В събота и неделя новинарските емисии са единствено на кръгъл час. Изключение прави кратката емисия в 6:30 ч., която включва и преглед на печата.

В неделя емисиите са с две по-малко, тъй като предаването „Неделя 150” не се прекъсва за новини в 10:00 ч. и 11:00 ч.

Акцент в Новините в наблюдавания период са откриването на новото 48-мо Народно събрание, изборът на председател на парламента, преговорите за съставяне на правителство, данните за заболяемостта от COVID-19, хакерска атака на български сайтове и международните теми - взривът на Кримския мост и подозрения за българска връзката в този атентат, президентските избори в Австрия и др.

Регионалните новини за периода на наблюдение са свързани с провеждането на частични местни избори (Вълчи дол), инфраструктурата след наводненията в с. Богдан, информация за заболяемостта от COVID-19 в страната, тежки пътни инциденти, местни проблеми като подготовка за отоплителния сезон, празници, експозиции и концерти по региони.

В програма ХОРИЗОНТ обемът новини се изпълнява от общественото радио като средно достига 13% от дневното програмно време при заложените в условията на лицензията - 11%. Изпълнява се и изискването за новини с регионална тематика.

Данните в таблицата показват изпълнение на индивидуалната лицензия по този параметър.

Забележка: В обема Новини не са включени специализираната спортна информация, прогнозата за времето и информацията за пътната обстановка в страната.

Новини 10-23.10.2022г изискване по лицензия >11 % от дневното програмно време, 8 % новини с регионална тематика	Резултати Новини	Резултати Новини с регионална тематика
10.10.2022	13,5%	8,4%
11.10.2022	13,3%	8,5%
12.10.2022	13,0%	8,6%
13.10.2022	13,3%	9,3%

14.10.2022	13,2%	8,4%
15.10.2022	12,9%	8,1%
16.10.2022	13,0%	8,2%
17.10.2022	12,8%	8,4%
18.10.2021	13,3%	8,8%
19.10.2022	13,8%	8,7%
20.10.2022	13,1%	8,9%
21.10.2022	13,2%	9,1%
22.10.2022	12,3%	8,5%
23.10.2022	12,1%	8,3%

Актуални предавания – не по-малко от 35 % от седмичното програмно време, като не по-малко от 4 % от седмичното програмно време да бъде за актуални предавания с регионална тематика.

Актуалните предавания в програмата ХОРИЗОНТ представляват 49,9% от седмичното програмно време при изисквания в лицензията от 35%.

В рамките на наблюдението частта на регионалната тематика е 11,7% от общото програмно време за първата седмица на програмата ХОРИЗОНТ и 11,3% за втората седмица от наблюдението.

Актуални предавания Лицензионно условие 35 % от седмичното програмно време	Резултат 10-16.10.2022 г	Резултат 17-23.10.2022 г	Регионална тематика от седмичното програмно време 10-16.10.22	Регионална тематика от седмичното програмно време 17-23.10.22
Преди всички	10,9%	10,9%	0,7%	0,6%
Хоризонт до обед	6%	6%	0,2%	0,2%
12+3	7%	7%	0,6%	0,5%
Нещо повече	4,8%	4,8%	0,5%	0,4%
По първи петли	7%	7%	7%	7%
Хоризонт за Вас	3%	3%	0,6%	0,5%
Политически НЕкоректно	2%	2%	0,2%	0,1%
На финала	3%	3%	1%	1%
Хора, пътища, автомобили	2%	2%	0,9%	1%
Седмичната на бързи обороти	1%	1%	0%	0%
Събота 150	1,5%	1,5%	0%	0%
Неделя 150	1,5%	1,5%	0%	0%
Общо	49,7%	49,7%	11,7%	11,3%

Образователни предавания - образователна тематика трябва да бъде реализирана в рамките на актуалните предавания и съобразно структурата и формата на програмата.

В програма ХОРИЗОНТ образователната тематика е част от актуалните и специализирани предавания. Най-силно е изразена в предаването „Понеделник вечер“ (излъчва се в понеделник от 20:05 до 22:00 часа, но в наблюдавания период е с продължителност от един час, заради футболните срещи по ХОРИЗОНТ) и в предаването „Изотопия“ (излъчва се в четвъртък от 22:05 до 24:00 часа). Водещите представят премиери и истории, срещи на слушателите с интересни българи - поетесата Катерина Стойкова, която живее в САЩ и е преподавател в Американски университет за книгата ѝ „Американски деликатеси“ и Димитър Иванов за книгата му „Бургаският жаргон преди 89 г.“. Образователните предавания нямат заложен точно определен процент за програма ХОРИЗОНТ.

Културни, научни, религиозни и др. предавания – не по-малко от 1 % от седмичното програмно време, като тематиката следва да се реализира в рамките на актуалните предавания и съобразно структурата и формата на програмата.

Актуалните предавания „Преди всички“ и „12 плюс 3“ включват и развиват тематика, свързана с културата, науката и религията, както и съботното предаване „Закуска на тревата“. Предаването „Рано в неделя“ акцентира върху религията, изтъква ролята на хоровата църковна музика и представя специалната рубрика „Духовен поглед“.

Други предавания, които са посветени на теми от сферата на културата и изкуството, с акцент върху литературата и театъра, са предаванията „Време за живот“, което се излъчва в сряда и „Графити по въздуха“ в четвъртък от 20:05 ч. до 22:00 ч.

„Нощен ХОРИЗОНТ“ е вечерното предаване, което е посветено изцяло на теми от сферата на културата и изкуството, излъчва се всеки ден след Нощния бюлетин и е до 03:00 ч. Гостите са основно хора на изкуството и културата. В периода на наблюдение са представени темите изкуственият интелект, каузата Есториум, за житието на света Петка Епиватска, проектът „Пеещи артисти“ за деня на Народните будители, а гости са музиканти, писатели и други културни дейци.

Програма ХОРИЗОНТ включва и множество тематични музикални предавания предвид своя информационно-музикален формат. Освен много и различна по жанрове музика, тези предавания предлагат на слушателите си интересна информация за изпълнителните или самата музика. В делничните дни от понеделник до четвъртък между 15:00 и 16:00 ч. се излъчват „БНР топ 20“, „Любими до болка“, „Бъди какъвто си“ и „Музикална суматоха“. Във вечерните часове - „Ритъмът на Земята“, „Музикална шарения“, „Рок лавина“, „Пулсиращи ноти“ и др. В обедните часове в събота и неделя са позиционирани две фолклорни предавания „Имат ли песните спиране“ и „Двуглас“.

БНР изпълнява заложения параметър с реализирани 15,8% културни, научни, религиозни и др. предавания през първата наблюдавана седмица и с 16% през втората седмица.

Културни, научни, религиозни и др. предавания Лицензионно условие 1 % от седмичното програмно време	Резултат 10-16.10.2022	Резултат 17- 23.10.2022
Нощен Хоризонт	12,5%	12,5%
Преди всички	0,4%	0,3%
12+3	0,2%	0,3%
Графити по въздуха	1,1%	1,1%
Време за живот	1,1%	1,1%
Рано в неделя	0,3%	0,4%

Закуска на тревата	0,2%	0,3%
Общо	15,8%	16,0%

Детски и младежки предавания – не по-малко от 1 % от седмичното програмно време, като тематиката се реализира в рамките на актуалните предавания и съобразно структурата и формата на програмата.

В предаването „Закуска на тревата“ в събота сутрин, десета година продължава да се излъчва радиоиграта „Деца четат поезия в ефира на БНР“. В нея талантиливи деца рецитират едни от най-обичаните български стихове и отговарят на въпроси на водещите, включват се деца от различни училища както от страната, така и от чужбина.

В предаването „Рано в неделя“ са включени рубриците, предназначени за деца и младежи „Млади фолклорни таланти“ и „Земя на таланти“, първата представя три изпълнения на фолклорни песни на деца от цялата страна, като слушателите гласуват за победител, във втората отново се цели популяризирането на българската музика в конкретния случай от младия изпълнител Петър Аврамов. Рубриката „Земя на таланти“ присъства и в следобедното предаването „12 плюс 3“, където се представя реге изпълнителя Александър Лилев.

Темите, които присъстват в предаванията „Преди всички“, „12 плюс 3“ и „По първи петли“ за периода на наблюдение са успехите на децата в различни сфери, участие на Софийския момчешки хор в международния фестивал „Момчетата пеят“, провеждането на 17-ят фестивал за талантиливи деца „Малашево пее и танцува“, високите постижения на шуменските млади информатици от „Школата А и Б“, млад колоездач за работата му с деца, младежки изложби и др.

За наблюдавания период от две седмици се изпълнява заложеният параметър за детски и младежки предавания в програма ХОРИЗОНТ.

Детски и младежки предавания Лицензионно условие 5 % от седмичното програмно време	Резултат 10-16.10.2022	Резултат 17- 23.10.2022
Преди всички	0,3%	0,4%
12+3	0,2%	0,2%
По първи петли	0,3%	0,2%
Закуска на тревата	0,2%	0,3%
Рано в неделя	0,3%	0,3%
Общо	1,3%	1,4%

Предавания, подпомагащи интеграцията на групи в неравностойно положение и на рискови групи – не по-малко от 1 % от месечното програмно време, като тематиката се реализира в рамките на актуалните предавания и съобразно структурата и формата на програмата.

Параметърът за предавания, подпомагащи интеграцията на групи в неравностойно положение и на рискови групи е заложен за месец, но темите, свързани с хората в неравностойно положение и рисковите групи присъстват в рамките на актуалните предавания „Преди всички“, „Хоризонт до обед“, „По първи петли“ и „Рано в неделя“. Темите от предаванията включват представянето на множество благотворителни кампании: целогодишната „Аз вярвам“ - събират се средства за закупуване на кувьози за недоносени бебета; предаването на пластмасови капачки, доброволческата кампания „Шапка за всеки, изплетена в музея“ и кампании, свързани с предстоящите Коледни и Новогодишни

празници. Кампанията „Пази детето в интернет“, проблемът със заекването при подрастващите, помощ за деца с онкологични заболявания на сдружението в с. Опицвет, откриване на нов център в Плевен за работа с деца в неравностойно положение, откриване на нов православен храм във Върбица и др.

Наблюдението, на база двуседмична проверка, обосновано може да заключи, че се изпълнява заложения параметър.

Подпомагачи интеграцията на хора в неравностойно положение 1 % от месечното програмно време	Резултат 10-16.10.2022	Резултат 17-23.10.2022
Преди всички	0,3%	0,2%
Хоризонт до обед	0,2%	0,2%
По първи петли	0,4%	0,4%
Рано в неделя	0,2%	0,2%
Общо	1,1%	1,0%

Предавания, предназначени за български граждани, за които българският език не е майчин - не е посочен задължителен обем. В рамките на краткия период на наблюдение от две седмици не е констатирано наличието на предаване с подобни характеристики, което означава неизпълнение на заложеното условие.

Изводи: Осъщественото наблюдение на програма ХОРИЗОНТ на Българското национално радио за периода от 10 до 23 октомври 2022 г. установи, че общественият доставчик изпълнява изискванията в Индивидуалната лицензия № 1-063-01-01 по отношение на почти всички програмни характеристики (с изключение на една - предавания, предназначени за български граждани, за които българският език не е майчин): новини, регионални новини; актуални предавания, както и обеми тематика в областта на образование; култура, наука, религия; детски и младежки предавания; хора в неравностойно положение и рискови групи.

Наблюдението констатира за пореден път, че следването на добре изградена традиционна програмна схема на ХОРИЗОНТ с нейните обичайни радиопредавания е сигурна предпоставка за изпълнение на заложените лицензионни условия.

1.2. ФОКУСИРАНИ НАБЛЮДЕНИЯ

1.2.1. Войната в Украйна:

• актуално-публицистични предавания в ХОРИЗОНТ И БНТ1

Фокусиран тематичен мониторинг за войната в Украйна на актуално-публицистични предавания в програма ХОРИЗОНТ на БНР в периода 24.02.-15.03. 2022 г. - <https://www.cem.bg/controlbg/1415>.

Направеният мониторинг на предаванията „Хоризонт до обед“, „12 плюс 3“, „Хоризонт за Вас“ и „Събота 150“ на програма ХОРИЗОНТ, констатира че темата за войната в Украйна е основна и е представена в сутрешното, следобедните и съботното предаване на Българското национално радио. В наблюдаваните предавания върху темата се акцентира от първия ден на войната 24 февруари 2022 г. По нея се изказват предимно експерти, представители от неправителствени организации, малко представители на

изпълнителната и законодателната власт, няма представени позиции от съдебната власт и президентството. Те информират, че целта на Русия е „демилитаризация и денацификация“ както и сваляне на правителството от власт и на президента на Украйна. В предаването „Хоризонт за Вас“ темата за войната е зададена и към слушателите на БНР, които изказват своите лични мнения, които са контрапункт на експерти и анализатори, като подкрепят позицията на президента Путин. Общото мнение е, че не е трябвало да се стига до инвазия на Русия в Украйна, а е трябвало предварително въпросът да бъде разрешен дипломатически. Проследява се отражението на войната върху икономиката и върху цените, повишението на определени стоки и услуги. Отражението на наложените санкции на Русия и евентуалното увеличение на цените на газа и енергийната криза, много от представените мнения, са че има дезинформация по темата с газа. Проследява се и медийното отразяване на войната, че хората трябва да се доверяват на информации единствено от проверени източници и сайтове, всеобща е тезата за наложена цензура в Русия и че медиите са зависими. Темата за бежанците е застъпена в програмата, представени са гледни точки на експерти, журналисти и обикновените граждани, напускащи своята родина, заради войната в Украйна. Гледните точки на изпълнителната власт за бежанците в България, на бизнеса за подпомагането им и на хотелиерите за настаняването им. Темата за войната и инвазията на Русия в Украйна присъства през целия период на наблюдение от първия до двадесетия ден. Тя се разисква в предаванията в нейните аспекти и нюанси, започването на войната, изявленията на министър-председателя, поисканата и гласувана оставка на министъра на отбраната, икономическите последици, повишаването на цените и спекулата на стоковите борси, след налагането на санкциите на Русия, енергийните зависимости и цената на газа, алтернативите за България, както и в медийно отношение и представянето на войната в социалните мрежи. Темата за войната е представена чрез интервюта и коментари на управляващи, експерти, журналисти, академична общност, неправителствени организации, бизнес, посланици и репортажи. Целта е максимално информираност на населението по отношение на ситуацията в Украйна, медията няма свои кореспонденти от мястото на събитията, но включва своя кореспондент от Москва, от Полша, включва и кореспондентите на други медии - БНТ и БТВ. Медията представя обобщаваща информация и различни гледни точки и в четирите наблюдавани предавания. Българското национално радио като обществен доставчик е спазило своето задължение за отразяване на различните идеи и убеждения в обществото чрез плурализъм на гледните точки в актуално-публицистичните предавания. Темата за войната в периода на наблюдение 24 февруари - 15 март 2022 г. е акцент в програма ХОРИЗОНТ.

Фокусиран тематичен мониторинг за войната в Украйна на актуално-публицистични предавания в програма БНТ1 на БНТ в периода 24.02.-15.03. 2022 г. - <https://www.cem.bg/controlbg/1414>.

Журналистическите екипи на „Панорама“, „Денят започва с Георги Любенов“ и „Говори сега“ се опитват да представят различни гледни точки и аспекти на темата за войната в Украйна (от енергетика, селско стопанство, финанси, туризъм, национална сигурност, нов световен ред, социални аспекти – цени, обедняване, бежанци – до отражението на войната върху света на изкуството и спорта). В предаванията са интервюирани голям кръг представители на българското общество и международната общност - законодателна и изпълнителна власт, световни институции, бизнес, трети сектор, граждани, академична общност, политици, журналисти. Слабо представени са президентската, съдебната и местната власти – 1 бивш президент, макар и с обширно интервю; 2-ма от местната власт и нито един представител на съдебната власт. Особено чести събеседници са международните журналисти – коментатори и анализатори

(включително кореспонденти, специални пратеници в „горещи точки“ – Александър Марков, кореспондент в Одеса, и Тихомир Игнатов, спец. пратеник на полско-украинската граница в „Панорама“; Айше Сали – специален пратеник на молдовската граница в „Говори сега“, и Иво Никодимов, специален пратеник на румънско-украинската граница в „Денят започва с Георги Любенов“). В предаванията участват и много военни експерти. Експертното участие преобладава, с изключение на „Панорама“, където е голям дялът на изпълнителната власт. В различните предавания има нюанси в защитаваните от събеседниците тези: по линия на оценката дали това е „война или операция“ (едни експерти срещу други, Янев срещу част от управляващата коалиция и част от експертите); по линия на отношението към Русия и Путин (на двата полюса са Явор Дачков и проф. Калин Янакиев, а помежду им остават редица експерти и политици); по линия на санкциите (разнобой дори в рамките на управляващата коалиция); по линия оставката на военния министър и военната помощ за Украйна (отново разнобой в рамките на управляващата коалиция); по линия на оценката за състоянието на българската икономика (управляващи-опозиция) и т.н. Крайното възмущение на едни гости от поведението на Путин е балансирано от призива да не се слага равенство между руския народ и управляващата в Кремъл върхушка. Определено се чуват различни мнения (включително на събеседници, които твърдят, че тяхната гледна точка се заглушава). Гостите се опитват да спазват добрия тон; малко са грубите изрази (квалификации не липсват, предимно по адрес на Путин, но и от страна на неговите защитници). Умереният тон се дължи донякъде и на липсата на преки директни включвания на зрители в ефир. За информационната война се говори повече в експертен план. Плурализмът на мненията е наличен. Преувеличени или неверни проруски, антиукраински и антиНАТО-вски твърдения на Путинови защитници също звучат в ефир (операция, не война; Русия защитава /малцинства в/ Украйна и хората посрещат армията ѝ с цветя, защото руснаците действат в техен интерес; има „хиляди жертви“ на украинските пронацистки групировки в Донбас; Украйна е провалена държава, ЕС - Запада/декадентска е; САЩ и НАТО са виновни, те не оставят друг избор на Русия, защото я обграждат и искат нов световен ред; Майданът е преврат, организиран от САЩ), но едностранчивите тези биват опровергавани веднага, още по време на разговорите, от други събеседници, критично настроени към руската инвазия (истинското название на агресията е „война“; дефектите на демокрацията и насилието, проявявано в Донбас и Луганс и от двете страни – /Азов, Вагнер/, не са причина и оправдание за нахлуването на руски войски в суверена територия. Украинският народ не е нацистки, избрал е евреин за президент, ЕС е по-единен от всякога, НАТО не се намесва с военно участие в конфликта в Украйна, защото е отбранителен съюз, а тази европейска страна не е членка на Алианса и т.н.). Преобладават експертните анализи по темата, не липсват и квалификации („маниакален субект“, „убиец“, „разпаднат персонаж“, „урод“, „параноик“, „ордите на Путин“, „шизоиден маниак“, „нарцистичен психопат“ /vs/ „доморасли чърчиловци“, „милитаристка шарлатания“, „мъпет шоу“, „американски протезета“). В част от изказване на Красимир Каракачанов се забелязва характерно за ВМРО негативно отношение към чужденци от Третия свят (ВМРО е против това в България да идват чужденци от Третия свят. Докато за население, близко по език и култура, което има обща религия и манталитет с българите, за бежански поток, съставен предимно от жени, деца и възрастни, трябва да се направи всичко, за да им се помогне. Тезата не е развита като противопоставяне, преобладава позицията за съпричастност.) Не се възхвалява или оневинява жестокостта. Не се възхвалява и оневинява насилието. Не се толерира подбуждането към ненавист въз основа на национален признак. Всички са за бързо прекратяване на конфликта, мнозина се опитват да разграничат руския и украинския народ от управляващите ги „върхушки“, когато критикуват.

• Случаят с кораба „Царевна“

Осъществен е фокусиран тематичен мониторинг на излъчено аудио- и аудио-визуално съдържание по случая с кораба „Царевна“ в контекста на войната в Украйна. Наблюдението е реализирано по решение на СЕМ от заседанието на 19 май 2022 г. Мониторингът обхваща основно шест програми на доставчиците на медийни услуги - БНТ1, ХОРИЗОНТ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТВ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR в периода 10 – 18 април 2022 година.

Мониторингът има за цел да установи как програмите на обществени и търговски доставчици на медийни услуги отразяват случая с кораба „Царевна“ и спазени ли са нормите на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) и Етичния кодекс на българските медии. Наблюдението обхваща новини и актуално-публицистични предавания. За всяко предаване са отчетени източниците на информация и тезите на участващите събеседници. Специално внимание е отделено на дезинформацията и опровергаването на фалшивите новини по случая. Отчетено е емоционалното въздействие на съдържанието не само за близките на моряците, но и за цялата аудитория. За програмите на обществените доставчици се анализира наличието или липсата на плурализъм на гледните точки (съгласно чл. 6, ал. 3, т. 6 от ЗРТ).

Анализът на случая с „Царевна“ е важен не само защото събитията засягат съдбата на 17 български граждани на фона на войната в Украйна, но и защото случилото се и неговото медийно отражение представлява нагледен пример как се ражда, развива и осъществява дезинформация на общественото мнение у нас. Събитията с кораба се случват в място, което е блокирано от военни действия и всяка информация за кораба в пристанището на Мариупол е трудна за проверка от няколко независими източника.

Първоначално съобщенията от руски медии са, че корабът е унищожен (взривен с ракета, изстреляна от украински сили на „Азов“, и всички на борда са загинали), но след това се развиват други сюжети със силно емоционално въздействие – единият е за залавянето на „Царевна“ от „украински националисти“ и вторият на успешно спасителна операция като „добрите герои“ в историята са руската армия и сепаратистките донецки сили. От излъченото съдържание ясно се разбира, че българските власти и служби работят за освобождението на българските моряци, но поради естеството на действията (информацията е класифицирана), публичните съобщения за тяхната работа са оскъдни и не достатъчно обяснени в медиите.

Министър-председателят Кирил Петков и ситуационният център към МВнР са основните и постоянни официални източници на информация за случващото се с кораба „Царевна“. Освен тях се цитират още Министерството на отбраната, корабособствениците, самите моряци и техни съпруги. Медиите търсят информация и от руски източници – от т.н. Донецка народна република, от руското посолство у нас, от правителството на РФ и съответно руски медии.

Наблюдението констатира, че първите коментари в наблюдаваните медии за периода 10-18 април 2022 г. се правят от политически позиции, най-вече от народни представители. Експертните коментари идват следващите дни, като медиите успяват да намерят и отразят вижданията на различни специалисти по морско дело и сигурност (Например на капитан Димитър Димитров, на Илия Налбантов, на капитан Христо Папукчиев, Явор Сидеров, Иван Янкулов, капитан Адриан Евтимов, Тодор Тагарев, доц. Георги Цветков, ген. Димо Гяуров и други).

Тезите, изразени в публичното пространство са в широк диапазон – от крайно критични и с емоционално говорене срещу правителството и службите, които не се справяли с кризата (от страна на парламентарна опозиция и съпругите на моряците); трябва да се благодари на Русия за спасението на моряците (от страна на партия ВЪЗРАЖДАНЕ); през умерено рационалното говорене за необходимостта от съдържаност и по-малко

публично изнесена информация от службите, и че държавата прави възможното (в лицето на президента, премиера, външно министерство); до директната и трезва оценка на ситуацията, която е изцяло под контрола на руските военни, че не трябва да се създават нереалистични очаквания и че по случая Русия използва кораба за безплатен пиар на гърба на моряците (военни експерти).

Относно програмите на обществените доставчици:

За БНР мониторингът отново констатира (подобно на предходен доклад за предаването „Политически НЕкоректно“ от 10 април 2022 г.), че БНР допуска неточна и непроверена информация по случая да доминира за близо час в национален ефир, което е нарушение на Етичния кодекс на българските медии, за което и Комисията за журналистическа етика се произнесе с Решение № 15 от 27.04.2022 г, установяващо нарушение на т.1.1.1. във връзка с т.1.3.1. (1.1.1 *Ще предоставяме на обществото точна и проверена информация и няма преднамерено да скриваме или изопачаваме факти; 1.3.1. Ще се стремим да проверяваме информацията преди нейното публикуване, като търсим и използваме различни източници, и доколкото е възможно ще посочваме нейния произход.*) Участието на лидера на ВЪЗРАЖДАНЕ Костадин Костадинов в предаването „Политически НЕкоректно“ от 10.04. с водещ Петър Волгин допълнително емоционално наточарва темата като изгражда една въображаема сюжетна линия – че към главата на капитана има насочен пистолет и той няма как да говори свободно.

По отношение на БНТ1 мониторингът констатира наличие на плурализъм и целенасочено и навременно опровержение на фалшивите новини. В съдържанието участват с коментари по темата представители на законодателната, изпълнителната власт, президента, представители на бизнеса, на гражданското общество и граждани.

Денят на пристигането на българските моряци от гр. Сочи с правителствения самолет е най-наситен с информация в наблюдаваните програми.

Пълният текст на доклада <https://www.cem.bg/controlbg/1425>.

• Случаят „Буча“

Осъществен е фокусиран тематичен мониторинг на разпространено аудио- и аудио-визуално съдържание за военните престъпления в Буча в контекста на войната в Украйна. Наблюдението е реализирано по решение на СЕМ от заседанието на 19 май 2022 г. Мониторингът има за цел да установи как програмите на обществени и търговски доставчици на медийни услуги отразяват зверствата в Буча и спазени ли са нормите на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) и Етичния кодекс на българските медии.

Наблюдението обхваща новини и актуално-публицистични предавания. Отчетени са за всяко предаване източниците на информация и тезите на участващите гости. Специално внимание е отделено на дезинформацията и опровергаването на фалшивите новини по случая. Отчетено е емоционалното въздействие на съдържанието. За програмите на обществените доставчици се анализира наличието или липсата на плурализъм на гледните точки, съгласно чл. 6, ал. 3 от ЗРТ.

Мониторингът обхваща следните програми - БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR, БСТВ, 7/8 ТВ, БЪЛГАРИЯ 24, АЛФА ТВ, СКАТ в периода 02 – 10 април 2022 година.

Военните действия на руските окупационни войски в Буча⁵ предизвикват широка и негативна международна реакция, която впоследствие предизвиква специално разследване на престъпленията срещу мирни граждани⁶. След изтеглянето на руския агресор от града са намерени десетки тела на убити украинци. Кремъл отхвърля обвиненията, че смъртта в Буча

⁵ Буча се намира на 30 км. северозападно от Киев, град с около 37 хиляди жители. На 27.02.2022 руските войски превземат Буча.

⁶ <https://www.hrw.org/news/2022/03/30/devastation-and-loss-bucha-ukraine>

е причинена от руската армия. Не признава военните престъпления за реалност, а за украинска пропагандна „постановка“, „провокация“, „фалшификация“. На 31 март руските войски се изтеглят от Буча и навлизат украинските, които започват разчистването от мини и други следи от окупационната армия. Заедно с тях навлизат и първите представители на свободните медии, за да документират пораженията и ужаса на войната. От 2 април светът започва да разбира за убийствата на мирни граждани в Буча. Официалните украински власти определят чудовищните действия на руските военни като „геноцид“. В отговор от Русия се разпространява версията, че става дума за нарочна фикция или инсценировка („трупове мърдат“, „пушат цигари“, „изправят се“), с която „Киевският режим прави пропаганда“. Проверителите на фактите (фактчекърите) и редица авторитетни организации и медии опровергават руската дезинформация с подробен анализ на видеокадри от Буча⁷.

ЕС въвежда петия пакет от икономически и индивидуални санкции срещу Русия от заради Буча. В следващия шести пакет санкции спрямо РФ⁸ (заради агресивната война срещу Украйна) са въведени индивидуални санкции на 65 физически лица, сред които военни, участвали в извършване на зверствата в Буча и Мариупол. В списъците (решенията) на ЕС са посочени конкретните престъпления на руските военни формирования и техните военначалници, които са убивали, изнасилвали и измъчвали цивилни в град Буча. *„Тези зверства представляват престъпления срещу човечеството и военни престъпления“*, се казва в документа. *„Съюзът (ЕС) осъжда по възможно най-категоричен начин зверствата, за които се съобщава, че са извършени от въоръжените сили на РФ в Буча и други украински градове. Съюзът подкрепя всички мерки, с които да се гарантира, че за нарушенията на правата на човека и на международното хуманитарно право, извършени от въоръжените сили на РФ в Украйна, ще бъде потърсена отговорност“*⁹.

Отразяването на военните престъпления в Буча се развива в следната последователност в наблюдавания период в българските медии - влизане на украинските войски в гр. Буча след изтеглянето на руските сили, разкрития за зверства на руската армия (руската страна отрича и обвинява украинските власти в постановка), сателитни снимки и свидетелски показания опровергават руската позиция, международна реакция на зверствата в Буча – включително нови пакети санкции от САЩ и ЕС, изключване на Русия от Съвета по правата на човека към ООН, официални разследвания за събиране на доказателства, които да послужат пред международния трибунал (Международния наказателен съд в Хага). Няколко програми (БНТ1, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ) излъчват и свидетелства от първо лице на трагедията в Буча на украински граждани.

Мониторингът констатира, че по темата за случилото се в гр. Буча в медиите се използват силно натоварени с негативна емоция думи – *зверства, жестокости, клане, касапница, чудовищност, варварство, непоносима гледка, удар в стомаха, адът на 21 век...* Темата е особено чувствителна, защото в разпространеното медийно съдържание става дума за множество убийства, изнасилвания и изтезания на мирни граждани от страна на агресора. Още с първите съобщения в българските медии за случилото се в Буча, идват и коментарите от европейските и световни лидери, окачествяващи трагедията като военни престъпления и престъпления срещу човечеството, а от украинска страна се говори за геноцид. Излъчените кадри са на материални унищожения и пълна разруха. В преобладаваща част от разпространената видеокартинна трупове по улиците са разфокусирани, показани са в черни чували, но без детайли. Постепенно името Буча става

⁷ <https://www.bellingcat.com/news/2022/04/04/russias-bucha-facts-versus-the-evidence/>

⁸ Пакетът е въведен след като зверствата в Буча стават известни на световната общественост.

⁹ РЕШЕНИЕ НА СЪВЕТА за изменение на Решение 2014/145/ОВППС относно ограничителните мерки във връзка с действия, подкопаващи или застрашаващи териториалната цялост, суверенитета и независимостта на Украйна. (Съвет на ЕС, Брюксел 2 юни 2022 г., Законодателни актове и други правни инструменти)

нарицателно за жестокостта и коравосърдечиято на войната, за безчовечността на агресията и за ужаса от насилствената масова смърт. Буча е сравнявана със Сребреница.

Първите световни медии, които отразяват трагедията в Буча са Франс прес, Ройтерс, УНИАН, ВВС, Асошиейтед Прес (АП), Ню Йорк Таймс и други. След известно време в Буча идват на посещение европейски и световни лидери, политици и общественици, които на място се запознават с чудовищната реалност на войната. Гражданите по света реагират с демонстрации срещу насилието и в подкрепа на Украйна. В България също се провеждат подобни масови прояви в няколко града на страната, които са отразени в наблюдаваните програми.

Двете страни в конфликта са с противоположни позиции спрямо събитията в Буча – докато за Украйна те са болка и страдания, за Русия са пропаганда и фалшификация. Информационната война в медиите превръща вторично Буча в терен на сражения между лъжата и истината. Дезинформацията¹⁰ използва и най-малките детайли, за да опровергае събитията.

Един от най-оспорваните елементи в историята за Буча е хронологията на събитията, която е представена по различен начин от официалните украински и руски власти. Версията на Украйна е изцяло потвърдена от международните медии, докато твърденията на Русия за инсценировки на събитията са опровергани. Първото видео с кадри от Буча е споделено на 1 април в мрежата Телеграм в 18:18 ч. BST¹¹ (20:18 ч. в Украйна), последвано от видео, споделено в Туитър в 21:02 ч. BST. И двете видеа показват мъртви тела, лежащи на ул. „Яблонска“ в Буча. В периода 1 и 2 април са публикувани и други клипове като всички те са с едни и същи участъци от улицата и с едни и същи трупове и отломки, видими в една и съща позиция.

Публикуването на снимки и видеоклипове, показващи десетки трупове по улиците и в масови гробове продължава на 2 април като първата публикация е на Агенция Франс прес в 17:43 часа. Няколко часа по-късно излизат снимките на Ройтерс, а на 3 април УНИАН разпространява снимки на Украинската военна телевизия. На 4 април Ню Йорк Таймс публикува задълбочено изследване за събитията в Буча. Направен е анализ на видеоклипове и сателитни изображения, предоставени от частна компания, които показват, че много от жертвите са били убити отпреди повече от три седмици преди новината за клането да започне да се разпространява навсякъде от 2 април. Тази хронология по мнението на Таймс опровергава твърдението на Кремъл, че убийствата в предградието Буча са извършени след напускане на руските войски на 31 март¹².

Журналистическият проект Belingcat, специализиран в OSINT¹³ също развенчава руската версия за инсцениране на трагедията. Позицията на Кремъл, в която се посочва, че телата не са били на мястото, когато руските войски напускат Буча, а вместо това са били актьори, поставени от украинци, за да организират „клането“ и да обвинят Русия за него е отново проверена от Ню Йорк Таймс и показва, че тези тела всъщност са били на същите места много преди руските военни да напуснат града. Същото показва и проверката, повторена от ВВС¹⁴.

Опровергана е и версията на Москва за „*труп, който си движи ръката*“¹⁵. Видеото, наречено от Иля Новиков „*изключителен материал от Буча*“, което показва улица

¹⁰ <https://edmo.eu/2022/04/06/fact-checking-russian-disinformation-about-buchas-massacre-part-2/>
<https://edmo.eu/2022/04/04/fact-checking-russian-disinformation-about-buchas-massacre/>

¹¹ British Summer Time – BST Time Zone*British Daylight Time

¹² пак там. Проверка на руската дезинформация за клането на Буча, част 2 – EDMO (edmo-eu.translate.google) автори Лаура Логерсио и Томазо Канета

¹³ Разузнаване с използване на открити източници чрез извличане на данни и информация със свободен достъп за обществеността.

¹⁴ Проверка на руската дезинформация за клането в Буча – EDMO (edmoeu.translate.google)

¹⁵ Как хората в Буча първо бяха убити, а после Москва ги изкара актьори (svobodnaevropa.bg)

„Яблонска“ покрита с убити цивилни, оставени на пътя, не е дело на журналист. То е заснето от човек на име Александър, който служи в батальон на украинската армия. За това свидетелстват и думите на публикувания видеото на Александър в социалните мрежи – юристът Иля Новиков - създател на група експерти, които събират доказателства за военни престъпления, годни за съд. Той е взел видеото от снимащия и го е качил в своята страница във Фейсбук. Преглед на видеото показва, че вдигането на ръка е оптическа илюзия, причинена от петно върху стъклото на превозното средство. Записът е правен през затворените прозорци на движеща се кола¹⁶, което също опровергава твърденията за манипулиране на видеото.

За неверни и пропагандни се посочват и твърденията на външния министър на Русия Сергей Лавров, изказани в италианската програма Rete 4, които преди това са опровергани от международната общност, че ужасите в Буча са „фалшификат“ както и че Министерството на отбраната е разкрило и други „признаци за видео фалшификати“¹⁷.

Мониторингът на разпространено медийно съдържание по темата за военните престъпления в Буча констатира, че на този трагичен информационен фон някои представители на българските медии изразяват спорни позиции и възгледи за случилото се в Буча. Народният представител Александър Симов, който е и водещ в предаването „Актуално от деня“, на 4 април 2022 г. заявява в програма Българска свободна телевизия - БСТВ, че „много ме е яд и много съжалявам, че церемонията по раздаването на наградите „Оскар“ мина, тъй като ако не беше минала, фарсът, който се опитват да ни представят, филмът, който се опитват да ни прожектират, наречен „Клането в Буча“ щеше веднага да се класира за такава награда.“ Симов говори и за „информационен тероризъм“, насочен срещу Руската федерация, подобно на говорителят на Кремъл Дмитрий Песков, който определя събитията в Буча като „добре режисувано трагично шоу“.

Друг политик, който е и водещ в телевизия АЛФА ТВ – Волен Сидеров (лидер на ПП АТАКА), също застъпва сходни на Симов позиции. Той говори с ирония за журналистите в други медии „...започват едни ахкания, хълцане, сълзи и сополи се леят за нещо, което накрая сигурно ще се окаже пропагандна лъжа на Зеленски“. Сидеров заявява още, че „това е нелепа, инфантилна пропаганда, правена по един тъпанарски, некадърен начин“. Той вижда тук „медияен фашизъм под формата на бездарие“. Водещите в трите национални телевизии (БНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ) са квалифицирани от него като „хора, които си играят на журналисти“, а всъщност са „едни кукли, които четат и говорят това, което им е казано – обидно е за зрителите“.

Черна ирония има и в думите на водещия Крум Савов в едноименното му шоу „Крум Савов Live“ в програма 7/8 TV : „И праща (Путин), и праща чеченци или дегестанци да убият, да изнасилват, да късат обеци на живо от ушите и след това вече да разстрелват от упор - в гръб. А украинските, миличките, нацистите, те просто са жертви.“

Наблюдението констатира и разпространението на 05.04.2022 г. в програма Българска свободна телевизия - БСТВ на видеоматериал, предоставен от руското посолство у нас, от което се вижда насилие върху задържани и разсъблечени млади мъже (руски военни) от въоръжени украински войници и поругание на трупове. В картината има маски (разфокусиране) на лицата на жертвите и техните мъчители. Тези кадри не се разпространяват в останалите програми на доставчиците на медийни услуги. Източникът на материала е съобщен, но без преценката за достоверността на кадрите.

¹⁶ Руската Буча „Факти“ срещу доказателствата – Bellingcat (www.bellingcat-com.translate.goog)

¹⁷ Неверни твърдения на руския външен министър Лавров, излъчени от италианската телевизия – EDMO (edmo-eu.translate.goog) автор Томазо Канета; Фейк: Масовите жертви сред цивилното население на Киевска област са инсценировка. Допълнено | StopFake

Подобен шокиращ видеосюжет излъчва и АЛФА ТВ/ ALFA TV на 08.04.2022 г. от 9:12 до 10:33 ч., с който насажда национална нетърпимост към Украйна и украинците. В програмата е излъчено предаването „Добро утро, българи!“, в рамките на което на цял екран последователно се изписва *„СЕГА ЩЕ ВИДИТЕ ИСТИНСКИТЕ УБИЙЦИ, КОИТО ТРЯБВА ДА БЪДАТ СЪДЕНИ ЗА ГЕНОЦИД!“*, *„ВНИМАНИЕ! ВИДЕОКАДРИТЕ НЕ СА ЗА ХОРА СЪС СИЛНА ЧУВСТВИТЕЛНОСТ!“*, *„Доказателство за зверствата на въоръжените сили на Украйна, които застреляха пленени руснаци. Една от жертвите е с вързани ръце. Това показва, че руските военни вече са били военнопленници и не са могли да се противопоставят“*. Неколкократно се показват на цял екран близки и общи кадри на четири човешки трупа, върху които има следи от огнестрелни рани по телата и около тях има голямо количество кръв. В 09:33:40 ч. на екрана е изписано *„ТАКА НАРЕЧЕНОТО „КЛАНЕ В БУЧА“ Е ПОРЕДНИЯТ ЗВЕРСКИ ФАЛШИФИКАТ НА „ИМПЕРИЯТА НА ЛЪЖИТЕ“*. За описаното съдържание СЕМ наложи наказание на доставчика „Фондация АЛФА 2018“ за нарушение на Закона за радиото и телевизията.

Пълният текст на доклада - <https://www.cem.bg/controlbg/1426>.

• Дебатите за военнотехническа помощ за Украйна

Реализиран е фокусиран тематичен мониторинг на разпространено аудио- и аудиовизуално съдържание за дебатите в България относно предоставянето на военнотехническа помощ за Украйна. Наблюдението е реализирано по решение на СЕМ от заседанието на 19 май 2022 г.

Мониторингът има за цел да установи как програмите на обществени и търговски доставчици на медийни услуги отразяват политическите и партийни позиции спрямо помощта и спазени ли са нормите на Закона за радиото и телевизията и Етичния кодекс на българските медии.

Наблюдението обхваща новини и актуално-публицистични предавания. Отчетени са за всяко предаване източниците на информация и тезите на участващите гости. За програмите на обществените доставчици се анализира наличието или липсата на плурализъм на гледните точки, съгласно чл. 6, ал. 3 от ЗРТ.

Мониторингът обхваща следните програми - БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR, в периода 01 – 06 май 2022 година.

Агресията на Русия срещу суверенна Украйна сложи край на мира в Европа. С огромно мнозинство Общото събрание на ООН прие резолюция, в която призовава Русия да спре нападението срещу Украйна. В текста се казва, че Русия трябва да изтегли войските си от чуждата територия. В резолюцията се осъжда и решението на Москва да приведе в повишена готовност своите сухопътни, военновъздушни и военноморски ядрени сили.

Украйна започна да търси външна помощ, за да защити териториите си. Съгласно експертите по международното право, предоставянето на чуждестранна подкрепа под формата не само на политически декларации, но и на всякакви видове ресурси (информация, оръжия, гориво, финанси и др.) е напълно легитимно. Въпросът - кога една държава, която помага на нападна страна, става участник във войната, обаче не е достатъчно изяснен в международното право. Дали започва с доставката на оръжия или с изпращането на войски, или пък се изискват изрични други международни действия – според експерти темата е сложна и многоаспектна, без еднозначен отговор¹⁸.

За събирането и предоставянето на военна помощ е създадена международна Контактна група за отбраната на Украйна, в която се включват над 45 държави, не само от Европа или НАТО, но от целия свят. Участниците полагат усилие да отговорят на

¹⁸ <https://p.dw.com/p/4All0>

украинските искания за военна помощ. Голяма подкрепа за Украйна (най-вече под формата на оръжия) дават САЩ, Полша, Великобритания, Германия, Канада, Норвегия, Чехия, Естония, Литва, Латвия Австрия, Франция, Дания, Италия и др¹⁹.

ЕС категорично осъжда решението на Путин да признае неконтролираните от украинското правителство зони на Донецка и Луганска област, както и непровокираната и неоправдана военна агресия на Русия срещу Украйна. ЕС осъжда и участието на Беларус във военната агресия на Русия.

В отговор на нападението на Русия в Украйна, ЕС оказва на Украйна координирана хуманитарна, политическа, финансова и материална подкрепа. Конкретните действия, предприети от ЕС в помощ на Украйна и украинския народ са: прием на бежанци²⁰; хуманитарна помощ²¹; подкрепа за гражданската защита²²; подкрепа за държавите членки; икономическа помощ; подкрепа за украинските въоръжени сили²³; подкрепа за наказателното преследване на военни престъпления²⁴. По време на заседанието на Европейския съвет на 23 юни 2022 г. лидерите от ЕС предоставят на Украйна статут на страна кандидатка за членство в ЕС. Лидерите от ЕС изтъкват отново, че са твърдо ангажирани с предоставянето на непрекъсната европейска подкрепа за Украйна (включително военна, финансова, хуманитарна и политическа подкрепа).

България като част от ЕС също се включва в помощта за Украйна. Като държава с традиционно производство и износ на оръжие, в българското общество и парламент се дискутира възможността и за оръжейна подкрепа. На 4 май 2022 г. Народното събрание приема предложението на партия "Продължаваме промяната" за оказване на военнотехническа помощ на Украйна. Решението е прието с гласовете на 200 народни представители. За него гласуват почти всички депутати от "Продължаваме промяната", „БСП за България“ и "Има такъв народ", цялата парламентарна група на "Демократична България", както и представителите на опозицията от ГЕРБ и ДПС. „Против“ са от "Възраждане". Народните представители дават мандат на българското правителство за оказване на помощ на Украйна - *"хуманитарна, финансова и военнотехническа"*. Помощта включва: продължаване на подкрепата за членство на Украйна в Европейския съюз; помощ за украинските граждани, бягащи от войната; осигуряване на възможност за изнасяне на украинско зърно във Варна; засилване на енергийното сътрудничество чрез доставки на електроенергия от Украйна и природен газ; ремонтна дейност на украинска военна техника във военните предприятия в България; продължаване на доставките на хуманитарна помощ, лекарства, дрехи и хранителни стоки. Тези дейности са очертани в писмо на украинския президент Володимир Зеленски под формата на искания, които посланикът на Украйна в България Виталий Москаленко депозира в парламента малко преди гласуването на помощта.

¹⁹ <https://www.statista.com/chart/27278/military-aid-to-ukraine-by-country/>

²⁰ Прием на бежанци - пребиваване; достъп до пазара на труда и жилищно настаняване; медицинска помощ; социално подпомагане; достъп до образование за децата.

²¹ Финансирането помага на хората в Украйна и на тези, които са избягали в съседни държави, като предоставя: храна; вода; здравеопазване; подслон.

²² Всички държави от ЕС, както и Норвегия и Турция, предлагат конкретна помощ на Украйна, включително: медицински материали; защитно облекло; средства за осигуряване на подслон; противопожарно оборудване; генератори на електроенергия; водни помпи.

²³ През 2022 г. ЕС отпуска 2 млрд. евро по линия на Европейския механизъм за подкрепа на мира, които ще допринесат за: укрепването на способностите и устойчивостта на украинските въоръжени сили; защитата на цивилното население срещу продължаващата военна агресия. Чрез договорените мерки за помощ ще се финансират предоставянето на оборудване и спомагателни материали като лични предпазни средства, комплекти за първа помощ и гориво, както и военно оборудване и платформи за произвеждане на смъртоносна сила с отбранителни цели.

²⁴ <https://www.consilium.europa.eu/bg/policies/eu-response-ukraine-invasion/eu-solidarity-ukraine/>

В съдържанието на наблюдаваните програми (на търговски и обществени доставчици) се отчита наличие на плурализъм на гледните точки и множественост на изразените политически позиции, изказани не само от партийни фигури, но и от експерти, наблюдатели, специалисти. Установена е и позицията на държавния глава Румен Радев, който акцентира върху близостта на въоръжения конфликт и върху зависимостта на България от Русия при вноса на петрол и газ. В медийното съдържание се очертават две противоположни страни – ЗА помощта и ПРОТИВ оръжейната подкрепа за Украйна. Оказването на военотехническа помощ на нападната държава внася в управляващата четворна коалиция в България напрежение, което може да доведе до разпад на властта. Парламентарното решение е съпътствано от граждански протести, които също заемат диаметрални позиции. Разделението в българското общество по темата е отразено в наблюдаваното аудио- и аудио-визуално съдържание за периода 01-06 май 2022 година.

Пълният текст на доклада - <https://www.cem.bg/controlbg/1428>.

• Спирането от Русия на природния газ за България в контекста на войната в Украйна

Проведен е фокусиран тематичен мониторинг на разпространено аудио- и аудио-визуално съдържание за спирането на природния газ за България от страна на Русия в контекста на войната в Украйна. Наблюдението е реализирано по решение на СЕМ от заседанието на 19 май 2022 г. То обхваща новини и актуално-публицистични предавания. За програмите на обществените доставчици се анализира наличието или липсата на плурализъм на гледните точки, съгласно чл. 6, ал. 3 от ЗРТ.

На 26 април „Газпром экспорт“ уведомява, че доставките за „Булгаргаз“ ЕАД се преустановяват. Въпреки изпълнените финансови задължения към руския доставчик за април 2022 г., газът за България спира от сутринта на 27.04.2022 г. Веднага „Булгаргаз“ ЕАД изпраща на 12 действащи търговци на пазара в България и съседните държави запитвания относно възможността за доставка на природен газ в обеми, необходими да задоволят българското потребление. Искат се оферти за доставка на количества синьо гориво до края на април и за май 2022 г. За да бъдат осигурени допълнителни количества за оставащите няколко дни от април, Булгаргаз ЕАД реализира сделки по закупуване на газ и на организирания борсов пазар в страната. С цел да бъдат ограничени последиците от действията на „Газпром экспорт“, „Булгаргаз“ ЕАД предприема всички необходими действия да осигури целостта на газопреносната система на страната и непрекъснатост на доставките за българските битови и индустриални потребители, се казва в официално прессъобщение на Министерството на енергетиката.

Непосредствено след огласеното съобщение за прекратяване на доставките на природен газ за България и Полша от страна на „Газпром“ и на фона на предприеманите от държавата спешни мерки за осигуряване на синьо гориво в страната, в публичното пространство избухват изострени политически реакции и многопосочни експертни мнения.

Тематичният мониторинг на шест радио- и телевизионни програми регистрира значителен обем интервюта, дискусии, репортажи, коментари и анализи на редица представители на законодателната и изпълнителната власт, президентството и неправителствения сектор (експерти), на политически партии и активисти, на бизнеса и потребителите. Темата е водеща в новините, присъства както във вътрешен план, така и на международно равнище (реакциите на партньорски държави и Европейска комисия). В повечето репортажи и разговори в студиата газовата криза често е обсъждана паралелно с въпроса за предоставянето на военна помощ на Украйна.

Акцент в наблюдаваното съдържание е заявлението на българския министър-председател Кирил Петков, че България няма да се поддаде на рекет да плаща за руския природен газ в рубли и че няма да се намаляват доставките към потребителите. Важен

аспект от дебатите по темата е и обсъждането на диверсификация на източниците на синьо гориво за страната ни и стремежът към преодоляване на голямата ни газова зависимост от Русия.

Не на последно място в медиите остава и цената на новите доставки и подозренията за възможни спекулации с цел облагодетелстване на определени икономически и дори политически среди по време на газовата криза. Въздействието на новите стойности на газа върху различните видове бизнес и физически потребители е също обект на множество тревожни коментари.

Демократичното обществено мнение в ЕС е категорично – Русия използва синьото гориво като икономическо и политическо оръжие в контекста на водената от нея война срещу Украйна. Това оръжие поставя пред редица изпитания и коалиционното българско правителство. Политически наблюдатели смятат, че спрените доставки на руски газ за две европейски държави (България и Полша) допълнително цели да разедини ЕС. Отразени са и острите реакции от Европейската комисия по повод спирането на доставките на газ с думите на Урсула фон дер Лайен, която определя действията на Русия като „инструмент за изнудване“. Фон дер Лайен обещава единна и навременна реакция от страна на ЕС. В своята позиция председателката на Европейската комисия заявява, че в дългосрочен план ще се търсят нови доставчици, предимно на втечен газ и ще се работи за бързо преминаване към възобновяеми енергийни източници. Започват разговори за създаване на Регионален координационен център за Югоизточна Европа, който да организира всички спешни доставки на газ и употребата по най-добрия начин на системните връзки на всички държави в региона. Разисква се проект за общоевропейски поръчки на синьо гориво, които да понижат цената на газа и да гарантират необходимите количества.

Темата за спрените за България доставки на руски газ е доминираща в цялото наблюдавано аудио- и аудио-визуално съдържание за периода.

Въпреки, че е водеща, не може да се определи като преекспонирана, тъй като е от значителна обществена важност.

Не само обществените доставчици БНР и БНТ, но и търговските, предоставят на публиката палитра от гледни точки по темата и по този начин й осигуряват плурализъм на политически и икономически мнения и възгледи.

Не са регистрирани нарушения на Закона за радиото и телевизията.

Пълният текст на доклада - <https://www.cem.bg/controlbg/1429>.

• **Инцидентът с двете ракети в Полша**

Проведено е фокусирано наблюдение на радио- и телевизионното отразяване на инцидента с двете ракети, паднали в Полша и причинили смъртта на двама поляци, в програмите на БНТ1, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, BULGARIA ON AIR, ХОРИЗОНТ, ДАРИК РАДИО за периода от 15-ти до 17-ти ноември 2022 година.

Мониторингът е осъществен хронологично, като са прегледани сутрешните актуални предавания и новините в програмите. Направено е наблюдение на късната емисия новини на 15.11., с цел проследяване на първите съобщения за инцидента.

Всички наблюдавани предавания през трите дни на мониторинга отразяват случая с двете ракети в Полша. За първи път е съобщено в късните информационни емисии на 15.11.2022 година. Без ДАРИК РАДИО всички представят инцидента с двете ракети на първо място в реда на новините като се забелязва разлика в телевизионното третиране на темата. Късно вечерта БНТ1 се задоволява да съобщи оскъдна официална информация, като назовава известните до момента факти и първите реакции на Полша, Русия и НАТО. Водещият говори предпазливо, с „*предполага се*“, когато препредава твърденията, че „*загиналите цивилни са жертви на руски ракети, поразили полска територия*“. БТВ предоставя много по-подробна информация по въпроса, потърсени са за коментар

международния журналист Валентин Костов, дежурния от Ситуационния център при МВнР, Десислава Минчева - кореспондент на БТВ за европейските институции (за реакцията на международните реакции, вкл. НАТО), Теодора Трифонова – кореспондент на БТВ в САЩ (за реакцията на САЩ). Появява се надпис: *„Руски ракети паднаха в Полша“*. Следващият надпис е *„Ескалация на напрежението“*, коментаторите говорят за задействане на чл. 5 от устава на НАТО, подчертават не само, че *„според всички агенции ракетите са руски“*, но и че те *„най-вероятно са заблудени, макар че руската армия се хвали с точните си поражения“*; посочена е и позицията на говорителя на Пентагона генерал Патрик Райдър, който казва, че за задействане на чл. 5 е рано и не бива да се спекулира без факти. НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ също отразява новината доста пространно, макар че не в такива подробности и обем като БТВ и без да нагнетява излишно напрежение. Надписът гласи: *„Експлозии в Полша предизвикаха съмнение за паднали руски ракети на тяхна територия“*. Международният редактор на НОВА Яна Николова и кореспондентът в Брюксел Антоанета Николова запознават зрителите с подробности около инцидента с двете ракети в Полша. И двамата журналисти дават позициите от различни гледни точки, говорят за възможността да се активира чл. 5 от Устава на НАТО, ако се докаже, че това е нападение към държава от Алианса. В коментарите си те подчертават, че *„полските власти призовават медиите да не правят прибързани заключения“* и че *„засега Варшава се въздържа да обвини Русия“*. В края на емисията журналист от БТВ посочва, че има вероятност ракетите да са от украинската противовъздушна отбрана, но тя е незначителна, докато журналистът от НОВА финализира емисията със заключението, че Полша вероятно ще поиска активиране на чл. 4. В края на емисията по НОВА журналистката се връща към темата за ракетата, като преразказва *„новина от последната минута“* – това е позицията на Зеленски на пресконференцията, *„която тече в момента“*: президентът на Украйна е категоричен, че ракетата не е тяхна.

На следващия ден 16.11.2022 новината за ракетите, паднали на полска територия, както и коментарите по темата, са основни в програми. В БНТ те заемат вече голямо място сред морето от информация (първи в анонсите и с продължително времетраене); намират място с коментар в ранното предаване *„Денят започва“* и с подробни репортажи в централната емисия *„По света и у нас“*; в БТВ фактите и анализите около инцидента представляват преобладаващата част от сутрешния блок *„Тази сутрин“* (програмата почти изцяло е посветена на падналите ракети) и се явяват като подчертан акцент във всички новинарски емисии. В НОВА темата също продължава да е в центъра на редакционното внимание. Докато в БНТ и донякъде в НОВА журналистите се опитват да запазят неутрална позиция, водещият на *„Тази сутрин“* понякога се намесва с елемент на внушение: *„Разследването ще покаже, дали ракетата е дошла от Русия, което, обаче, с много голяма вероятност можем да кажем, е така.“* *„Въпреки че изглежда най-логично през вчерашния ден, в който Русия изстрелва десетки ракети по посока на Украйна, ...някоя ракета да се е заблудила.“* *„И може би изненадващо за мнозина, реакцията – поне до момента – на Вашингтон и САЩ, също беше скептична по-скоро към това, че Русия има отговорност за тази ракетна атака и за ракетите, които падат на полска територия.“* Въпреки разумния тон и призивите за умереност на поканените в студио експерти с различна политическа ориентация - ген. Димо Гяуров, Милен Керемедчиев, Валерий Годоров и Асен Агов – водещият насочва разговора към размисли за евентуална виновност на Русия за инцидента, като някои от мненията му излизат извън задълженията на журналиста да задава неудобни въпроси и демонстрират пристрастност към определена теза (а не изчакване на експертите да дадат различни версии и тълкувания): *„Има две жертви. И на всичкото отгоре, това се случва в ден, в който Русия масово обстрелваше Украйна. И съвсем спокойно можем да търсим логика и по тази линия: две от ракетите се отклоняват и отиват на полска територия.“*

В сутрешните блокове на 16.11.2022 са поканени за участие множество експерти по международни отношения и военно дело, които разглеждат пространно от всички страни случилото се (заплахи за сигурността, световни реакции, реакции на въвлечените страни, последици за световния мир, реакции в България).

- В БНТ1 това е журналистът анализатор Николай Кръстев.

- В БТВ това са ген. Димо Гяуров; журналистите Валерий Тодоров и Асен Агов; дипломатът Милен Керемедчиев; историкът и журналист от полски произход Кристиан Шкварек; доц. Георги Цветков – експерт по национална сигурност; Елена Поптодорова - бивш посланик на България във Вашингтон, вицепрезидент на Българския атлантически клуб; потърсено е мнението и на представители на законодателната власт, членуващи в различни партии Радослав Рибарски от ПП и Жечо Станков от ГЕРБ.

- В НОВА това са журналистите Иво Инджев, Асен Генев и Александър Велев.

Информацията непрекъснато се обогатява и разширява във всички информационни емисии с помощта на репортери, редактори-международници, специални пратеници и/или постоянни кореспонденти, предоставящи непрестанен поток от нови данни. Постепенно от първоначалната и междинната версии (объркване, предполагаем руски обстрел, тревога за световната сигурност), се отива към окончателната версия (най-вероятно става дума за заблудена ракета от украинската противовъздушна отбрана):

- В БНТ журналистите са международният редактор Джанан Дурал, кореспондентът на БНТ в Брюксел Десислава Апостолова, специалният пратеник на БНТ в Полша Александър Марков, репортерите Ирина Цонева и Иво Никодимов.

- В БТВ това са международната редакторка Цветана Балабанова, кореспондентът на БТВ в САЩ Теодора Трифонова, Десислава Минчева, кореспондент на БТВ в Брюксел, специалният пратеник на БТВ от мястото на събитието Стоян Георгиев. В централните новини на БТВ са включени и свидетелства от двама полски журналисти – Натария Заба и Пьотр Драбик.

- В НОВА това са международните редактори Лилия Мустакова и Александрина Аврамова, кореспондентът в Брюксел Антоанета Николова, репортерката Ивелина Николова. В централните новини на медията са включени мненията (отчасти преразказани) на дипломата Любомир Кючуков, експерта по сигурност и отбрана Илия Налбантов и Димитър Ставрев – журналист от сп. „Криле“. В минутите за интервю, в края на емисията, са потърсени позициите и на представители на законодателната власт – депутатите Ивайло Шотев от ПП и Христо Гаджев от ГЕРБ, и двамата – пряко ангажирани с проблеми на международните отношения и сигурността.

Рано сутринта на 16.11. международните редактори съобщават какво е известно до момента: инцидентът (ударена селскостопанска постройка, има две жертви, на територията на Полша); позициите на различните въвлечени страни – Русия (отрича, включени са синхрони на Песков - говорител на Кремъл и на външния министър Лавров); Полша (предпазлива, свиква съвет за сигурност, повишава бойна готовност, обмисля активиране на чл. 4 от устава на НАТО - синхрони на президент и премиер); Украйна (виняща Русия - синхрони на Зеленски, Данилов); реакциите на международната общност (премерени, съдържани). Кореспондентите от Брюксел съобщават за предприетото от НАТО (извънредна среща, евентуално активиране на чл. 4, синхрони на Столтенберг), както и за позицията на световните лидери от Г-20, събрани на среща в Бали (синхрони на Шолц, Урсула фон дер Лайен, Ердоган, преразказана позиция на Китай и т.н.); кореспондентът от САЩ посочва позицията на Пентагона и САЩ, в лицето на Джо Байдън (съдържана – синхрон на американския президент, излъчен многократно). Още в новините от 6 часа на 16.11. на „Денят започва“ - БНТ и „Здравей, България“ - НОВА се споменава позицията на Джо Байдън, че „според траекторията е малко вероятно ракетата да е изстреляна от Русия“.

В БТВ тази позиция на Байдън е припомнена в сутрешния блок първо в 6:50 и отново се подхваща от събеседничката Елена Поптодорова след първите новини в 7:00.

Специалните пратеници на БНТ и БТВ се опитват да съберат свидетелски показания от мястото на инцидента в Полша – селото на полско-украинската граница. Репортерите в София следят реакциите на законодателната и изпълнителната власт. Преразказани (или чрез синхрони) присъстват декларациите на президента Румен Радев, премиера Гълъб Донев, МВНР, министрите на отбраната и външните работи Димитър Стоянов и Николай Милков и на представители от различните политически партии в парламента; търси се и мнението на експерти за отражението на инцидента върху сигурността на България. Много често има включвания на живо от различни части на планетата. Всички отговорни институции и експерти по темата призовават към спокойствие и изчакване на данните от започналото съвместно разследване (на властите в Полша и американското разузнаване).

От самото начало БНТ и НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ се придържат към информативен тон и по-скоро към версията, че ракетата е руско производство, но няма доказателства кой я е изстрелял – нещо, което се повтаря и в новините на БТВ, но сякаш не се приема изцяло от водещия на сутрешния блок в тази медия. Например, във връзка с подозренията за руско участие в инцидента с ракетите, той задава въпрос на международната редакторка: „Има ли признание, или те по-скоро бягат от него?“ В същото време надписът на екрана на БТВ гласи: „Руски удар по Полша?“ и е последван от друг: „Очаквайте: Нов етап от войната?“, който към края се сменя с надписа: „Провокация или атака“. По време на разговорите със събеседниците в студио се явяват и други надписи: „Напрежение на западния фронт“ и „След смъртоносната експлозия в Полша, каква реакция да очакваме от САЩ, Европа и НАТО?“, „НАТО в готовност“ и „Ще се стигне ли до активиране на чл. 5 след падналите ракети в Полша?“, а водещият на „Тази сутрин“ непрекъснато пита, дали може да се стигне до задействане на чл. 5 от Устава на НАТО, докато в новините на същата медия все по-ясно се откроява тезата, че няма доказателства кой е изстрелял ракетата. След известно време сензационният надпис в сутрешния блок на БТВ се сменя от въпрос към по-успокояващ отговор: „Няма основание за активиране на чл. 5“. Отпада елементът на съспенс. В новините от 8:00 на тази медия също се съобщава, с посочване на източника, че „Според цитирани от Асошиейтед прес американски представители, по първоначални данни ракетата е била изстреляна от украинските сили по приближаваща руска ракета.“ Въпреки това, въпросът към зрителите на „Тази сутрин“ по БТВ на 16.11.2022, който е свързан с инцидента, предполага противопоставяне между НАТО и Русия: „Възможно ли е напрежението Полша-Русия да се реши по дипломатически път?“ (Като водещият добавя: „В светлината на падналите ракети на полска територия и двете жертви“). Зрителите реагират зряло, като само около 1/5 смятат за нереалистичен пътя на дипломатията, а 70% вярват във възможността за мирното решение.

През деня ситуацията се успокоява и вечерта всички медии представят една по-ясна и по-близка до окончателната версия картина. Централната емисия на БНТ1 „По света и у нас“ започва с алармиращата ситуация от сутринта и стига до по-малко тревожни данни. Анонсът гласи: „На границата на войната. Ракета, която падна на полска територия до Украйна, изправи на нокти световните лидери през последните часове“, последвано от синхрон на полския президент, който категорично заявява: „Абсолютно нищо не показва, че това е било умишлена атака срещу Полша“; цитирано е и изказване на Столтенберг: „Нямаме индикации, че Русия подготвя нападателни военни действия срещу НАТО“. БТВ също обявява, че „тревогата за световната сигурност трае само няколко часа“. Анонсът на НОВА е съвсем категоричен: „Ракетата, причинила смъртта на двама души в Полша, не е била изстреляна от Русия, обяви НАТО“. В него е включена и част от изказване на ген. секретар на НАТО Столтенберг: „Инцидентът вероятно е бил причинен от украинска

ракета на противовъздушната отбрана“. Разбира се, Столтенберг изразява позиция, че Русия носи пълна отговорност, тъй като продължава незаконната си война срещу Украйна.

В новинарските емисии и на трите телевизии се посочва, че ракетата, паднала в Пшеводув, е най-вероятно отклонила се ракета от противовъздушната отбрана на Украйна. В тези емисии изрично се подчертава, че няма пряка заплаха за сигурността на България.

На 17.11.2022 г. анализът на ситуацията продължава, но постепенно интересът към новината намалява (след финала на сутрешните блокове) и тя е изтласкана на по-заден план в потока от новини и коментари.

• За частичната мобилизация в Русия, т.н. референдуми в Луганск, Херсон, Донецк, Запорожие и анексиране на украински територии към Руската федерация

Фокусираното наблюдение по темите за частична мобилизация в Русия, референдуми в Луганск, Херсон, Донецк, Запорожие, присъединяване на украински територии към Руската федерация, в периода 21.09. - 05.10.2022 г. обхваща програмите БНТ1, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТВ, ХОРИЗОНТ , АЛФА ТВ.

Наблюдението хронологично описва медийното съдържание, което отразява развитието на военните действия в Украйна, стъпките за анексирането на две т.н. народни републики и две други украински области към Руската федерация, както и международната реакция на събитията. Обявената частична мобилизация в Русия става причина хиляди мъже да напуснат руската държава, в търсене на спасение от войната. Този момент е важен от гледна точка на осъзнаването на руските граждани, че агресивната политика на Путин има пряко следствие за техния живот. Започват протести срещу мобилизацията, но тоталният контрол и приетите наказания за несъгласие с Кремъл, потушават демонстрациите. Провеждането на референдуми в зони на бойни действия е осъдено от демократичния свят. В медийното съдържание са отразени позициите на редица световни лидери, включително и решенията на ООН срещу Русия.

Ескалацията на напрежението е особено силно изразена в думите на чеченския лидер Кадиров, който препоръчва на президента Путин да използва ядрена сила срещу Украйна. Почти всички програми цитират тази позиция, провокирала редица коментари по света за опасността от световна ядрена война.

В наблюдаваните програми намира отражение и темата за риска да бъдат мобилизирани български граждани, които живеят на руска територия. Съобщена е и позицията на българския президент Румен Радев относно желанието на Украйна да стане член на НАТО – държавният глава изразява несъгласие по време на война Украйна да се присъедини към Алианса. Ясно се подчертава, че България и демократичният свят не признава псевдореферендумите за откъсването на украински територии.

Българските медии използват международния видеообмен за кадри от Украйна и Русия, като само БНР има постоянен кореспондент в Москва, откъде предава за руската гледна точка към събитията. Трябва да бъде подчертано, че мониторингът обхваща и последните дни от предизборната кампания за 48 Народно събрание и няколко дни след деня на изборите 2 октомври. Множество кандидати за народни представители, експерти, наблюдатели взимат отношение по темата за насилствената анексия на украински земи към Руската федерация. Отразени са и мненията на руски опозиционери, които критикуват Кремъл и агресията срещу Украйна. Демократичното обществено мнение е единно – налице е грубо нарушение и погазване на международното право и международния правен ред, установен след Втората световна война и след Студената война, при която Русия се е задължавала да не нарушава териториите на съседните ѝ страни.

Темите за частичната мобилизация в Русия, т.н. референдуми в четирите украински области с военни действия и анексирането им към РФ са отразени информационно в

наблюдаваните програми, както и са коментирани и анализирани от политици, експерти, от световни лидери. Събитията привличат публичното внимание у нас поради създадената опасност за националната сигурност на страната ни. В голямата си част наблюдаваните програми се използват официални източници на информация, световни агенции, рядко собствени кореспонденти от мястото на събитията.

Повечето наблюдавани програми отразяват множество гледни точки към случващото се между Украйна и Русия. На този фон програма АЛФА ТВ заема еднопосочно прокремълска, антизападна позиция като излъчва руски пропагандни тези и опорни точки.

• **Взривът на Кримския мост и т. нар. българска следа**

Фокусираният мониторинг по темата за т.н. българска следа във взривяването на Кримския мост в линейни радио- и телевизионни програми обхваща периода 08 – 14 октомври 2022 година и следните медийни услуги БНТ1, ХОРИЗОНТ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТВ, ЕВРОКОМ, АЛФА ТВ.

Кримският мост е най-дългият мост в Европа, който пресича Керченския проток, като свързва градовете Керч на Керченския полуостров в Украйна и Таман на Таманския полуостров в Русия. Кримският мост, който е железопътен и автомобилен едновременно, е открит тържествено през 2018 г. от руския президент Владимир Путин. Мостът има не само символно значение за Русия след окупирането на Крим през 2014 г., но се използва и за военни цели по време на войната срещу Украйна. Експлозията на моста става ден, след като руският президент навършва 70 години и в момент, когато се засилват военните действия на Русия срещу гражданската инфраструктура на Украйна. Широк е отзвукът сред световната общност и в България по темата за взривяването на Кримския мост. Страната ни е намесена в инцидента от руските власти, които я сочат като държава от НАТО, от която тръгва камионът, причинил взрива на моста. Според руската версия на случилото се е, че товарният автомобил е тръгнал от България минал е през Грузия, Армения, Северна Осетия, Краснодар. Русия обвинява украинските тайни служби за атентата, определяйки го като държавен тероризъм. От ЕС веднага отхвърлят намеса на страни-членки във взривяването на моста. Българските служби и прокуратура започват проверка за движението на камиона и след три дни официално служебното правителство обявява, че този камион не е минавал през територията на страната.

Повечето военни експерти, които се изказват в наблюдаваните програми, смятат, че вписването на България в ситуацията е направено преднамерено, с цел да се покаже, че зад подобни действия стоят държави - членки на НАТО, тъй като една от тезите на руската пропаганда е, че Алиансът воюва с Русия. Експертите по сигурността у нас изтъкват, че България се вписва в пропагандните ходове на Кремъл като слабо звено в НАТО, защото в страната ни има политическа нестабилност и все по-задълбочаващо се разделение на общественото мнение по линията ЗА и ПРОТИВ Русия.

Намесата на името на България във взривяването на Кримския мост реално представлява дезинформация и пропагандна фалшива новина, имаща за цел да дестабилизира допълнително положението в страната ни. В медиите случаят е разгледан и в по-широка перспектива като възможност за изясняване на официалната позиция на България относно войната в Украйна.

БНТ1 - общественият доставчик Българската национална телевизия своевременно отразява темата за взрива на Кримския мост, като представя последователно актуална информация.

В изданията на предаването „Денят започва“ са излъчени репортажи и е представена информация от водещите на предаването по темата за взривяването на Кримския мост. В изданията на предаването „Денят започва“ участват Йордан Божилов, бивш заместник-

министър на отбраната, председател на Софийски форум за сигурност, Николай Кръстев, журналист, Ивайло Калфин, бивш външен министър, Любомир Кючуков, директор на Института за икономика и международни отношения, Камен Невенкин, експерт по военна история, Иван Демерджиев, служебен вицепремиер и министър на вътрешните работи, Атанас Славов, депутат от „Демократична България“. Участниците коментират темата за взрива на Кримския мост в контекста на темата за военните действия в Украйна.

В издания на предаването „Светът и ние“ участват Маргарита Асенова, старши експерт във фондация „Джеймстаун“ във Вашингтон, Геннадий Гудков, руски бизнесмен и политик, руски опозиционер, Глеб Ирисов, бивш журналист от ТАСС. Водещата на предаването представя актуална информация по темата за взрива на Кримския мост.

В издание на предаването „Още от деня“ на 10.10.2022 г. участват Георги Свиленски, член на Националния съвет на БСП, депутат в 48-то Народно събрание, и Милен Керемедчиев, бивш заместник-министър на външните работи. В коментарите им се акцентира върху отговорността на българските институции да отхвърлят категорично твърденията на Русия за „българската следа“ във взрива на Кримския мост, като се подчертава, че става дума за руска пропаганда. В изданието на предаването на 11.10.2022 г. водещата акцентира, че българските служби са опровергали информацията за присъствие в България на взривилия се камион на Кримския мост.

В изданието на предаването „Денят започва с Георги Любенов“ участват проф. Михаил Константинов и Тодор Тагарев, бивш военен министър. Водещият на предаването представя актуална информация за възстановяване на движението по Кримския мост.

В изданието на предаването „Говори сега“ има анонс за водещата тема в централната емисия „По света и у нас“ на 08.10.2022 г., включена е информацията за експлозията и пожара, които частично са срутили Кримския мост, трима души са загинали.

В излъчените репортажи в централните емисии „По света и у нас“ в 20:00 ч., както и в сутрешни емисии „По света и у нас“, информацията за взрива на Кримския мост, за „българската следа“, за версиите за взрива, за маршрута на камиона, взривил се на моста, за последствията е представена последователно. В емисиите новини общественият доставчик се придържа към информативно отразяване на събитията, съобразно техния ход.

В програма БНТ 1 е представена официална информация по темата за взрива на Кримския мост и „българската следа“ от представители на институции и политически сили. В излъчени репортажи по темата са включени изказвания на служебния министър-председател Гълъб Донев, на президента Румен Радев, на председателя на ГЕРБ Бойко Борисов, на съпредседателя на „Продължаваме Промяната“ Кирил Петков, представена е позицията на БСП, представена е позицията на главния прокурор Иван Гешев, на служебния министър на вътрешните работи Иван Демерджиев, на служебния министър на отбраната Димитър Стоянов. Подчертава се, че са извършени проверки от ДАНС, МВР, агенция „Митници“, „Гранична полиция“, прокуратурата по повод твърденията на Русия, че маршрутът на камиона, взривил се на Кримския мост, е минал през нашата страна. Българските институции и политически сили категорично опровергават твърденията на руската страна за „българската следа“ във взривяването на Кримския мост.

Спазено е изискването общественият доставчик БНТ да представя различни гледни точки по темата, като в предавания включва участия на експерт по военна история, журналист, директор на Института за икономика и международни отношения, професор, старши експерт във фондация „Джеймстаун“ – Вашингтон, бивш заместник-министър на отбраната и председател на Софийски форум за сигурност, бивш външен министър, бивш военен министър, бивш заместник-министър на външните работи, служебен вицепремиер и министър на вътрешните работи, депутат от „Демократична България“, член на Националния съвет на БСП и депутат в 48-то Народно събрание. Участниците в предаванията коментират темата за взрива на Кримския мост в геополитически контекст и

в контекста на темата за военните действия в Украйна. Дава се възможност на участниците в предаванията свободно да изказват мненията по темата. Наблюдават се и коментари на водещи на предаванията.

В програма БНТ1 при представянето на темата за взрива на Кримския мост се посочват твърденията на руската страна както по отношение на взрива, така и по отношение на участниците, сред които е замесена България. Представена е информация от руските агенции РИА Новости и ТАСС. В излъчени материали са включени изказвания на руския президент Владимир Путин, на председателя на Следствения комитет на Русия Александър Бастрикин, на говорителя на руското външно министерство Мария Захарова, на руския вицепремиер Марат Хуснулин, на говорителя на Руския следствен комитет Светлана Петренко.

В излъчени материали по темата за взрива на Кримския мост е представена и позицията на украинската страна. Включени са изказвания на украинския президент Володимир Зеленски и изказване на неговия съветник Михайло Подоляк, публикувано в Туитър.

Темата за взрива на Кримския мост и „българската следа“ намира отзвук в европейските институции, като говорителят на Еврокомисията Петер Стано категорично отхвърля руското твърдение за намеса на България във взривяването на Кримския мост.

В издания на предаването „Светът и ние“ участват руските опозиционери Геннадий Гудков, бизнесмен и политик, и Глеб Ирисов, бивш журналист от ТАСС, които категорично опровергават твърденията на Русия за „българската следа“ във взрива на Кримския мост и подчертават, че Русия гледа на България като своя зона за влияние.

ХОРИЗОНТ - Взривът на 8 октомври на моста, свързващ през Керченския проток полуостров Крим с континенталната част на Русия и „българската следа“ като тема намира отражение в съдържанието на ежедневните предавания на програмата, включени в наблюдавания период – 8 – 14 октомври.

През първите два дни след експлозията на моста, темата е водеща новина във „Вечерния осведомителен бюлетин“ с информация за атаката и тежките повреди на съоръжението, довели до нарушаване на транспортните връзки на Русия с анексирания полуостров. По информация, получена от социалните мрежи чрез пост на говорителя на руското външно министерство Екатерина Захарова и на съветника на украинския президент Михайло Подоляк се съобщават и първите реакции на двете страни във военния конфликт в Украйна и взаимните обвинения между Киев и Москва.

„Българската следа“ за първи път се появява като тема в съдържанието на медията на 10 октомври след разпространение на изявление на председателя на руския следствен комитет Александър Бастрикин за установения маршрут на взривилият се товарен автомобил, включващ и България. В отделните предавания в обхвата на наблюдението се коментират и анализират версиите за организатора и извършителя на атаката, както и вероятните причини за въвлечане на страната ни в казуса с взривения мост. В съдържанието на програмата през наблюдавания период се изказват различни мнения, коментари и анализи по темата. Като събеседници медията предоставя ефира на експерти в областта на военното дело и националната сигурност, журналисти, преподаватели, представители на България в НАТО и министри на отбраната в предишни правителства на Република България.

За намесването на България, мненията на анализаторите се обединяват около тезата за членството на страната ни в НАТО и считането ѝ за слабо звено в Алианса. В голяма степен въвлечането на България се дължи и на колебливата позиция на предишното управление по предоставяне на военна помощ на Украйна. Като негатив се отчита забавената реакция от страна на българските власти след излизане на информация от руската страна за въвлечане

на България в казуса с взривения мост. Определят твърденията на Москва за „българската следа“ като дезинформация и пропаганда на Русия. В медийното съдържание, от публикации в българската преса, се представят и позициите на лидерите на ГЕРБ, Продължаваме промяната и БСП. Излъчени са репортажи от Свободна зона – Русе с информация за хода на проверките на ГДБОП и Агенция „Митници“ и позиция на сочената от руските власти като съучастник по преминаването на камиона-бомба през българската граница - русенска фирма „Тива Ком“.

Официалната позиция на Република България в ефира на програма ХОРИЗОНТ се разпространява на 11 октомври с изявление на министър-председателя Гълъб Донев и излъчване на прессъобщение на Министерски съвет. Като подчертава, че България няма съучастие в подготовката на взрива на Кримския мост и няма официално отправено такова обвинение от руската страна, българският премиер апелира към журналистите за отговорност при коментиране на темата, създаващата рискове за националната сигурност и преекспониране на темата в българските медии.

В седмичното предаване „Неделя 150“, излъчено на 9 октомври темата във фокуса на наблюдението не намира отражение. В седмицата след поредните предсрочни избори съдържанието на предаването е посветено на приоритетите и възможни компромиси на парламентарно представените формации за съставяне на редовно правителство. Взривът на Кримския мост не намира отражение и в съдържанието на наблюдаваните предавания по програма ХОРИЗОНТ на 13 и 14 октомври. В обществения фокус е конституирането на 48-то Народно събрание и спорните казуси с поканата на руския посланик за участие в първото заседание на новия парламент, както и предложението на председателя на ГЕРБ Бойко Борисов за видео обръщение на украинския президент.

В съответствие с изискването на Закона за радиото и телевизията (ЗРТ) за плурализъм на гледните точки, общественият доставчик представя различни мнения, анализи и коментари по темата във фокуса на наблюдението. При спазване на принципа на ЗРТ за гарантиране на правото на информация, извършеният мониторинг констатира представяне на актуална и своевременна информация по обществено значимия въпрос, касаещ националния интерес.

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - В разглеждания период информацията за взрива в програмата е постоянна като минава през три фази: първоначална информация – опровергаване – нова следа – отново опровергаване. В потока на емисиите почти през цялото време новината е първа в реда. В първите два дни се наблюдава представяне само на репортажи в емисиите новини, а в следващите преповтаряне на информацията от новините в сутрешния блок с кадри от международния обмен. От третия ден на периода темата присъства също така и в дискуссионни форми и под формата на интервюта.

В средата на наблюдавания период има стремеж към представяне на различните мнения най-вече на представители на властта и експерти, които да анализират ситуацията във вътрешно и външно политически аспект. Проведени са интервюта със специалисти по сигурността, чиито коментари са ориентирани към т. н. българска следа. Акцент в съдържанието е изясняване на фактите около взрива и осветляване на въпроса защо страната ни е намесена в случая. Посочено е, че няма официално обвинение от страна на Русия към България, а само индиректно от изявление на Александър Бастрикин. В края на периода се наблюдава изясняване на случая като се споменава и тезата за „пробутване“ на информация изгодна за Руската страна. В интервютата и дискуссионните форми, случаят е разгледан и в по-широка перспектива като възможност за изясняване на официалната позиция на България относно войната. Коментира се и наличието на антинатовските нагласи в определени политически партии. Посочен е нарастващият уплах в българското

население и необходимостта от разсейване на психозата у българите, породена от внушенията за реална заплаха от войната.

БТВ - Темата за българската следа в покушението над Кримския мост съществува в програмата БТВ три дни -10, 11 и 12 октомври. Представена е руската версия за българско участие, изразена от Следствения комитет при президента Путин. Следват мнения по въпроса на журналисти, военни експерти, политици, представители на институции. С изключение на колебливата позиция на Александър Симов /БСП/ и неутралната на Костадин Костадинов /“Възраждане“/, всички коментатори осъждат руската версия и изключват каквато и да било българска следа в атентата. Такава е заключението и на българските специални служби, изразено чрез министър-председателя Гълъб Донев.

Оценката за реакцията на нашите власти е противоречива. Някои анализатори считат, че са се забавили, други - че е била навременна.

ЕВРОКОМ - Доколкото присъства в наблюдаваните актуално-публицистични предавания темата за взривения Кримски мост това е по-скоро спорадично и епизодично с кратки коментари и аналогии, но без да е широко застъпена като база за анализи и коментари.

Наблюдението установи, че основното широко и всеобхватно отразяване е на територията на новинарските емисии. Медията приоритизира темата още от първия ден – 8 октомври. Последващите събития и реакции се следят в развитие като се представят и двете страни в конфликта. Успоредно с това е показана и цялостната обстановка на военните действия, която има пряко отношение към наблюдаваното конкретно събитие. Представената информация от една страна от редовните брифинги на руския ген. Игор Конашенков за хода на военните действия и ситуацията след взрива, изказванията по темата на руския президент Владимир Путин и представители на руското ръководство, така и от редовните видеообръщения на украинския президент Володимир Зеленски, политическото ръководство и командващите на Въоръжените сили на Украйна, ръководители на други страни с позиция по конфликта и представители на ООН, и редица други неправителствени организации и авторитетни личности.

Отразяването на взрива на Кримския мост се осъществява основно чрез видеоматериали от международния видеообмен, излъчени кадри от руската и украинската страна, както и от журналистически екипи, акредитирани на място.

Източници са предимно представители на официални институции от двете страни в конфликта. В много от случаите данните са противоречиви и взаимно изключващи се и е трудно да се прецени дали става дума за обективна информация или за „фалшиви новини“, каквито, както се оказва, са и обвиненията при взрива за т.н. „българска следа“, която представители на изпълнителната власт у нас своевременно официално опровергават.

Трябва да се отчете, че доставчикът не излъчва снимки и видеоматериали в близък план, както и шокиращи и отблъскващи изображения. При отразяването на темата използваните видеокадри са в общ план като не се търси неуместна сензационност.

АЛФА ТВ - Темата на наблюдението е представена в АЛФА ТВ през призмата на конспиративни теории.

Във връзка с медийното отразяване на войната в Украйна, Съветът за електронни медии организира на 5 юли 2022 г. дискусия на тема: Плурализъм и дезинформация по време на война. Първан Симеонов от „Галъп интернешънъл болкан“ представи данните от проучване, според което, в контекста на руската инвазия, влиянието на фалшивите новини у нас расте, а българите са осезаемо скептични към медийната

информация за войната, която достига до тях. Има много ясно възрастово разделение - възрастните хора в по-малка степен ще се усъмнят и ще проявят бдителност, те приемат телевизията като меродавна, за разлика от младите - които се доверяват на социалните медии и интернет сайтове. Според данните на „Галъп“, 50,7 % намират, че информацията, която медиите в България оповестяват за войната в Украйна, е като цяло по-скоро недостоверна. По-скоро достоверна, казват 25,9%. Останалите се колебаят. 35 на сто от запитаните свидетелстват, че срещат новини, които могат да определят като фалшиви, всеки ден или почти всеки ден. 24,1% споделят за фалшиви новини няколко пъти в месеца, а 11,3% - поне веднъж месечно. По-рядко са ги засичали 8%, а около една пета от отговорите показват колебание в определянето на честотата. 53,1% от запитаните посочват телевизията като източник номер едно. Веднага след това идват социалните мрежи в интернет - 22,3 процента. 16,6 от хората посочват като основен източник други сайтове в интернет. Далеч назад като основен източник на информация, остават радиото и четенето на вестници. При младите групи обаче социалните медии вече са абсолютен номер едно, а на второ място идват останалите страници в интернет. От българските телевизии като най-обективна по отношение на информацията закономерно се възприема обществената телевизия (32,5%), следвана от големите частни телевизии (28,1%) и по-малките частни телевизии (15,9%). Като цяло, българските медии са предпочитани пред чуждестранните - 39% казват, че българските медии са верен източник, докато 28,3% биха предпочели чуждестранни. Не е малък обаче и делът на колебаещите се - 32,7%. Последното означава, че или подобен въпрос пред респондентите на практика не стои, или пък действително доверието в медийната среда е като цяло разклатено.

1.2.2. Деца и медийно съдържание, включително инциденти

• Български и чуждестранни детски телевизионни програми

Наблюдение, фокусирано върху български и чуждестранни детски телевизионни програми по отношение спазване на ЗРТ, наличие на неблагоприятно за детската аудитория съдържание, спазване изискванията за търговските съобщения, обхваща времевите периоди: 05-07, 10-12 и 25-29 януари 2022 г.

Не са установени нарушения за Закона за радиото и телевизията. Отчита се спазване на изискванията за търговските съобщения. Рекламните блокове са отделени със специални кашове за начало и край, като в някои програми са и допълнително озвучени. В съдържателно отношение, рекламираните марки са сред позволените от закона, но мониторингът констатира превес на реклами на лекарствени продукти в пет от наблюдаваните шест детски канала. Лекарствените продукти, включени в рекламните блокове, са на препарати, които не изискват лекарско предписание, с което са спазени изискванията на ЗРТ. Не е регистрирано съдържание, което да създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

СУПЕР ТУУНС (SUPER TOONS) - българска телевизионна програма със специализиран профил – детски, създавана и разпространявана от Про Кидс ООД. Наблюдаван период: 10-11.01.2022 г.

Основно послание между отделните части на програмата е „Телевизията на нашите деца“. Всеки програмен елемент е отделен със съответната шапка за анимация, реклама и самопромоция. Телевизионна програма СУПЕР ТУУНС регистрира най-голям дял реклама в програмата си, като един рекламен блок е със средна продължителност 6 минути, съответно в рамките на един час обемът реклами е до 12 минути. За 10 януари е направена калкулация на общия обем реклама във времевия отрязък 18:00-00:00 часа – 1 час 9 минути

и 48 секунди, с което не се надхвърля ограничението от 20 на сто, съгласно чл. 89, ал. 1 от ЗРТ. Рекламните блокове са отделени от останалата част от програмата със съответния обозначителен знак за начало и край, като този момент е допълнително озвучен: „Време е за реклама по Супер Туунс“ и „Това беше рекламата по Супер Туунс“.

В съдържателно отношение е регистрирана рекламата на 12 лекарствени продукта: Турмарин, Рефалгин, Цикатридина, Тавипек, Аспирин, Биолектра, Проктис-М, Тирохелп, Стомахон, Нео ангин, Джунийр ангин и Отривин, което е приблизително 50% от рекламното съдържание.

Излъчваните по СУПЕР ТУУНС филми са преобладаващо анимационни с превес за най-малките зрители. В рамките на наблюдението е регистриран един сериен филм с реални герои „Миа и аз“, който се излъчва след 20:00 часа. В наблюдаваното съдържание на излъчените анимационни филми не е засечена агресия, нито възхвала на злото, набляга се по-скоро на смеха и забавлението, на образователно-възпитателния елемент.

ЕКИДС (E-kids) - българска телевизионна програма със специализиран профил за детска аудитория, създавана и разпространявана от Телевизия Евроком ООД. Наблюдаван период: 11-12.01.2022 г.

За периода са излъчени анимационните сериали. Голяма част от програмата на ЕКИДС е заета със собствена продукция, която се повтаря през определен интервал от време, не е регистрирано ново съдържание в рамките на наблюдавания период, както и по време на паралелния мониторинг в реално време. Регистриран е немалък брой собствените рубрики с образователен и забавен характер:

- „Лексиконче с песнички“: предаване, в което има гост звезда, която е интервюирана от деца и изпълнява песни. Сред гостите са Илия Луков, квартет Чаушеви, Кристина Димитрова.

- „Раз-два“: Гимнастика от деца за деца.

- „Камертон“: Уроци за свирене на пиано от деца.

- „На палци“: Уроци по балет за различни възрастови групи.

Рекламните блокове са кратки и малко на брой. Регистрирано е излъчването на реклама на Euro TV Shop за плюшени играчки Топлър и затоплящи пантофи, които могат да се загряват в микровълнова печка с изричното обяснение за безопасност и родителски контрол. Lotto чипс и Lotto кроасан са другите два продукта, които намират място в рекламните блокове. През наблюдавания период е регистриран интервал от 5 часа без излъчване на рекламен блок.

НИКЕЛОДЕОН (NIKELODEON) - американски телевизионен канал със специализиран профил за детска аудитория, разпространяван у нас в кабелните и спътникови мрежи (договор с Viacom Global Hungary). Наблюдаван период: 06-07.01.2022 г.

Наблюдението отчита съдържание, насочено към аудитория в детска и юношеска възраст, тъй като е регистрирано излъчването освен на анимация и на игрални филми. Между отделните епизоди са позиционирани рекламните блокове, които са обозначени и със звук. В съдържателно отношение е регистриран определен дял реклама на лекарствени продукти: Тайлол хот, Биобаланс, Оклис, Бестарен, Хербал септ, Екимо-3, Молекин комплекс, Гинексид интимна пяна, Марсианци, Турмирин. Рекламните блокове са с кратка продължителност – 1 минута през деня и до 3 минути във вечерните часове, като са позиционирани между отделните епизоди, без да ги прекъсват.

Излъчени през наблюдавания период са анимационните филми. Мониторингът регистрира излъчването на 4 игрални филма. Повечето от излъчваните игрални филми започват директно, без въвеждащи надписи за участници и заглавие, които се появяват до 3 минути след началото. При анимационните филми липсва агресия и насилие, финалът е с възтържествуване на доброто. Наблюдението отчита наличието на анимирани, забавни

клипчета между отделните серии; цветни, динамични и атрактивни заставки и кашове като разделителни клипчета между отделните елементи в програмата.

НИК ДЖУНИЪР (Nick Jr.) - американски детски телевизионен канал (от 2018 г. е 100% преведен на български език), разпространяван у нас в кабелните и спътникови мрежи (Договор с Viacom Global Hungary). Наблюдаван период: 05-06.01.2022 г.

Наблюдението отчита съдържание, насочено към детската аудитория и по-специално към най-малките - анимационни филми и различни анимирани образователни клипчета. Рекламните блокове са с кратка продължителност и са обозначени и озвучени като такива. Времетраенето им варира от до 1 минута през деня и до 2-3 минути във вечерния отрязък след 17:00 часа. И тук наблюдението отчита превес на рекламата на лекарствени продукти (около 50% от общия обем), като през наблюдавания период са отчетени 10 марки: Екимо-3, Хербал септ, Бестарен, Детрикал, Марсианци, Турмирин, Тайлол Хот, Ре-комфорт, Био баланс, Оклис.

Мониторингът на излъчваните анимационни филми констатира преобладаващо опознавателно, образователно и забавно съдържание. Наблюдението отчита наличието на рубрики, излъчвани между отделните анимационни серии. Изцяло съобразени и адаптирани към детската аудитория са физическите упражнения, представяни от дечица чрез имитация на движенията на различни животни, чиито анимиран образ се появява на екрана. Излъчването на поредицата *Athleticus* също е между отделните епизоди. В нея животните на *Athleticus* използват техните собствени уникални тела, за да се състезават в реални спортове.

КАРТУН НЕТУЪРК (Cartoon Network) - телевизионна програма, създавана и разпространявана от Turner Broadcasting System Europe Limited със специализиран профил – детски. Наблюдаван период: е 25-27.01.2022 г.

Наблюдението отчита съдържание, насочено към детската аудитория, тъй като в програмата се излъчват анимационни филми и клипчета с различни занимателни идеи. Регистрирана по време на наблюдението е появата на обозначения за препоръчителна възраст на съответния излъчван анимационен филм, като най-често срещаните са 0+ и 6+. Рекламните блокове са със средна продължителност от 3:30 до 4:30 минути. Те са обозначени като такива със съответната шапка, но без на екрана да се изписва „Реклама“. Началото и краят на рекламните блокове е озвучено, от което става ясно кога започват и завършват. Тук наблюдението отчита най-голям брой търговски марки, които намират място в паузите за реклама, като отново 50% от тях са на лекарствени продукти: Рефалгин, Панадол, Ливурон форте, Терафлу, Гинекид, Томахон, Джуниър ангин, Екимо-3, Цикатридина маз, Назик спрей, Иберогат, Цитибак, Проктис-М, Урорен форте, Аспирит, Мама натура, Ойлисен ДЗ, Отривин, Бенокан крем. Регистрирано е излъчването и на изцяло детски продукти, каквото не е констатирано при наблюдението на другите детски канали, като Лего, играчки от търговска верига Хиполенд и Колекционерската поредица „Хищни птици“.

Мониторингът на излъчваните анимационни филми констатира разнообразно по жанр съдържание, което зависи най-вече от възрастовата група, към която е насочен даденият детски сериал. През наблюдавания период са регистрирани както образователни, така и забавни филми, но и такива представящи различни битки и борби за надмощие на доброто със злото, без наличието на агресия, застрашаваща детската психика.

ДИСНИ ЧЕНЪЛ (DISNEY CHANNEL) - телевизионна програма, създавана и разпространявана от The Walt Disney Company Limited със специализиран профил – за деца. Наблюдаван период: 28-29.01.2022 г.

Наблюдението отчита съдържание насочено към аудитория в детска и юношеска възраст, тъй като е регистрирано излъчването освен на анимация и на игрални филми – тийнейджърски и семейни. Между отделни епизоди са позиционирани рекламните блокове,

които са обозначени, но не са озвучени като такива. Определен дял от рекламните блокове заема рекламата на лекарствени продукти, като през наблюдавания период е регистрирана рекламата на 13 марки: Грипекс, Аспирин С, Иберогаст, Хербитусин, Оклис, Панадол, Магне доро, Супрадин, Ескимо-3, Бетарен, Синупрет, Флора 10, Отривин. Рекламните блокове са със средна продължителност – 4-5 минути.

Две са групите филми – за деца и за тийнейджъри, като през наблюдавания период по-голям дял имат юношеските и семейни сериали. Отчетена е тенденцията на излъчване по два или три епизода от един и същи сериал последователно един след друг. При детската анимация е регистрирано излъчването на следните анимационни филми. Регистрираните по време на наблюдението заглавия на игрални филми за тийнейджъри са 9.

Изводи: Телевизионните програми, предназначени за деца СУПЕР ТУУНС (SUPER TOONS), ЕКИДС,,(E-kids), НИКЕЛОДЕОН (NIKELODEON) , НИК ДЖУНИЪР (Nick Jr.) , КАРТУУН НЕТУЪРК (Cartoon Network), ДИСНИ ЧЕНЪЛ (DISNEY CHANNEL) съответстват на заявения програмен профил. Мониторингът не регистрира неблагоприятно съдържание, което да създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. В анимационните филми, чиито сюжет е свързан с различни борби и битки за надмощие на доброто със злото, не е отчетена проява на агресия и излъчването на кадри, застрашаващи психическото и физическото здраве и състояние на най-уязвимата аудитория. Като добра практика, наблюдението констатира позиционирането (с изписване в горния ляв ъгъл) на препоръчителна и подходяща за излъчването съдържание възраст на децата по телевизионна програма КАРТУУН НЕТУЪРК (Cartoon Network). Като положителен подход в детското възпитание, наблюдението отчита големият обем съдържание на образователни и с поучителен характер анимационни филми по телевизионна програма НИК ДЖУНИЪР (Nick Jr.). Атрактивно и занимателно, според наблюдението, е наличната рубрика с физическата разгривка за деца, излъчвана по същия канал. Положителни моменти мониторингът намира в програма СУПЕР ТУУНС (SUPER TOONS), където е регистрирано многообразие от заглавия, както и в програма ЕКИДС (E-kids), където преобладава собствената продукция, която обаче бива често повтаряна.

И в шестте наблюдавани програми са спазени и изискванията за търговските съобщения - няма реклама на забранени продукти, не е превишен дневния лимит за реклама, както и няма прекъсване на детски филм за излъчването на рекламен блок. Положителна практика е допълнителното озвучаване за началото и края на рекламните блокове в 4 от наблюдаваните 6 детски програми. Като нетипично наблюдението отчита големия обем реклама на лекарствени продукти, регистрирано в 5 от наблюдаваните 6 детски телевизионни програми, тъй като това са продукти нехарактерни за детската аудитория.

• Катастрофата на АМ „Тракия“ на сръбски автобус с деца

Реализирано е фокусирано наблюдение на телевизионни и радиопрограми на обществени и търговски доставчици на медийни услуги, както и на онлайн съдържание на темата за станала на 14.08.2022 г. катастрофа на сръбски автобус на АМ „Тракия“. Наблюдението обхваща телевизионните програми - БНТ1, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ, BULGARIA ON AIR, ЕВРОКОМ, АЛФА ТВ/ALFA TV, 7/8 TV, радиопрограми ХОРИЗОНТ на БНР, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, онлайн съдържание в Дневник, Сега, Vbox7.

На 14.08.2022 г. вечерта става тежка катастрофа на АМ „Тракия“ с автобус със сръбска регистрация, при която има пострадали деца и възрастни. Пътниците в автобуса са

участници във фестивал в Слънчев бряг и се завръщат в Сърбия. Автобусът се е обърнал на АМ „Тракия“ в посока София. Няма жертви, но има ранени.

Катастрофиралият автобус с деца е сред водещите теми в наблюдаваните телевизионни и радиопрограми и в онлайн съдържание в периода 14-19.08.2022 г. Мониторингът констатира, че в излъчената телевизионна картина липсват кървави сцени или близки планове на страдащи хора. В една програма са разпространени кратки разговори с деца от автобуса, чиито лица са защитени чрез разфокусиране. Потърсени са множество гледни точки към инцидента – на официалните държавни власти и на представители на гражданския сектор, на експерти. Не са отчетени нарушения на Закона за радиото и телевизията и Етичния кодекс на българските медии.

БНТ1 - темата за катастрофата на АМ „Тракия“ е отразена подробно в репортажи в емисии "По света и у нас" и в актуално-публицистични предавания. Има директни включвания от мястото на катастрофата. Излъчени са брифинги с участието на представители на различни институции, в които се представя актуална информация за разследването на причините за катастрофата и за състоянието на пострадалите. БНТ използва официални източници на информация (МВР, КАТ, прокуратура, болнични заведения). При отразяването на катастрофата в предаванията участват представители на съдебната власт, изпълнителната власт, на професионални и браншови организации, политици, чуждестранни представител-министър на здравеопазването на Република Сърбия и посланик на Сърбия в България. В предаванията са представени компетентни мнения на експерти. Включени са свидетелски разкази на граждани, на ръководителката на групата от сръбски деца, на близки на пострадали и на пътници от автобуса. Общественият доставчик не допуска кадри с неблагоприятно съдържание.

БТВ - доставчикът отразява професионално темата за катастрофата. Представени са позиции на институции. Има преки репортажи от мястото на катастрофата. Съобщава се за състоянието на пострадалите. Не се използват шокиращи кадри с неблагоприятно съдържание. Където има деца, картината е разфокусирана. Липсват нарушения на Закона за радиото и телевизията.

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - в програмата отразяването на катастрофата на АМ „Тракия“ е водеща тема в дните на наблюдението. Зрителите научават подробности за инцидента и от извънредни емисии новини и преки включвания от мястото на събитието, както и с включвания и репортажи от болницата в Стара Загора и от „Пирогов“. Репортерите търсят и намират различни гледни точки върху случилото се, като интервюират редица експерти и специалисти по темата за пътната безопасност. С въпросите си към близки и роднини на пострадалите от катастрофата с автобуса деца репортерите на медията не допринасят за засилване на болката и страданието на близките на пострадалите. Водещите на НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ полагат усилия да предизвикат и обществен интерес по така актуалната и важна тема за пътната безопасност. Журналистите в НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ отразяват катастрофата и разследването на причините за нея в съответствие с професионалните журналистически стандарти. В първите две извънредни вечерни емисии новини на 14.08.2022 г., минути след инцидента на магистрала „Тракия“, в програмата са излъчени нередактирани снимки и видеокадри с пострадали деца от мястото на катастрофата от платформата BG - voice.com, на които се вижда как още преди идването на линейките им помагат хора, явно от минаващите автомобили през магистралата. В следващите дни въпросните документални кадри от мястото на инцидента, придружени със автентичен звук, често присъстват в емисиите новини на НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, те са замъглени и разфокусирани с технически средства. При отразяването на инцидента на АМ „Тракия“ в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ в дните на наблюдението не са установени нарушения на ЗРТ.

ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ - при отразяването на катастрофата на АМ „Тракия“ не се търси сензационност, няма показани кадри с неблагоприятно съдържание и изнесени лични данни на пострадалите. Излъчените видеоматериали са в общ план, без да се показват лица на пострадали деца и възрастни. Темата за катастрофата присъства в емисиите новини и в предаването „Добро утро, Европа“. Излъченото съдържание по темата за катастрофирания автобус на магистрала „Тракия“ е в съответствие с разпоредбите на Закона за радио и телевизия.

BULGARIA ON AIR - в програма се наблюдава отразяване на темата за катастрофата в репортажи в емисии Новините ON AIR и в предаването „България сутрин“. Представена е обективна информация за предприетите от отговорните институции (Министерство на здравеопазването, МВР, прокуратура, НСС, съд) действия за изясняване на причините за катастрофата и за помощ на пострадалите при пътния инцидент. Доставчикът не е допуснал включване в програмата на кадри и изображения с неблагоприятно съдържание. Не са констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията и на Етичния кодекс на българските медии.

ЕВРОКОМ - тежката катастрофа на автобуса с деца от Сърбия на 14.08.2022 г. е обект на информационно отразяване в два репортажа в централни емисии новини със съдържание, поднесено информативно и без търсене на сензационност. Не е установено нарушение на професионалните стандарти и на Закона за радиото и телевизията.

При преглед на новини и актуални предавания в програма АЛФА ТВ/ ALFA TV и в програма 7/8 TV се установява, че темата за катастрофата на магистрала „Тракия“ не присъства.

ХОРИЗОНТ - информация за катастрофата за първи път е включена в новините в 06:00 ч. на 15.08.2022 г. Това е и денят, в който има най-много материали и разговори по темата. Разчита се изключително на официална информация от институциите, както и на разговори с професионалисти в различни сфери на транспорта и пътищата. Темата е развита чрез репортажи както в новинарските емисии на програма ХОРИЗОНТ, така и в наблюдаваните предавания. Разширена информация има в първия ден след катастрофата – от къде е идвал автобусът, накъде е пътувал, колко пътници е имало, както и основните версии за причините за катастрофата, по които работят властите. Предоставените данни са основно за състоянието на пострадалите. Не е представена излишна информация, която да увеличава емоционално трагедията. Не е налична вторична виктимизация. Не е разпространена информация, която да накърнява личната неприкосновеност на пострадалите. В рамките на новините има представен един единствен синхрон с роднини на едно от пострадалите деца – дядо на детето, като не е налична емоционална натовареност в изказа му, няма лични данни за неговото или други деца. В рамките на следващите дни основната информация, която се съобщава, е за състоянието на пострадалите деца. Предложената информация е изцяло от официалните власти и представители на институции. Представени са гледните точки за причините за катастрофата на експерти.

Представянето на темата за катастрофата на АМ „Тракия“ в програма ХОРИЗОНТ на БНР е професионално, без преекспониране, като се наблюдава позоваване на информация от официалните власти. Не са констатирани нарушения на ЗРТ.

ДАРИК РАДИО - катастрофата на сръбски автобус е сред водещите теми в емисиите новини. Темата е представена информативно, като се акцентира върху причините за катастрофата, състоянието на пострадалите деца, помощта на хората, озовали се на мястото на катастрофата. Не са констатирани нарушения на ЗРТ.

ОНЛАЙН СЪДЪРЖАНИЕ - преглед на аудио- и аудио-визуалното отразяване на катастрофата в сайтовете на доставчиците на нелинейни услуги по заявка „Дневник“

(www.dnevnik.bg), „Сегга“ (www.segabg.com) и платформата за споделяне на видеоклипове Vbox7 (www.vbox7.com) в периода 11-18.08.2022 г. констатира следното:

В сайта www.dnevnik.bg катастрофата на автомагистрала „Тракия“ е отразена в 6 статии, като две от тях съдържат вградени видеоклипове. Единият (15.08.) е част от предаването на БТВ „Тази сутрин“ – телефонно интервю със зам.-главния прокурор Борислав Сарафов. Кадрите са от мястото на катастрофата, заснети са нощем и показват обърнатия автобус и технически лица, извършващи оглед. Вторият (18.08.) материал е от страницата на „Новините на Nova” във Фейсбук – запис на пряко излъчена пресконференция на служебния министър на здравеопазването Асен Меджидиев от летище София. Темата е прибирането на две от пострадалите деца с хеликоптери в Сърбия.

Vbox7 - в периода 14-18.08.2022 г. са публикувани 40 аудио-визуални материали, свързани с катастрофата на АМ „Тракия“. Те са от официалните канали на програмите NOVA NEWS, ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ и предаванията „Новините на NOVA”, „Здравей, България“, „Твоят ден“ в платформата и са части от програмите на съответните линейни доставчици на медийни услуги. Материалите варират от кратка новина, част от информационна емисия - 0:26 сек. (Новините на NOVA), свързана с прибирането на ранените деца в Сърбия, до цяла извънредна емисия, от нощта на 14.08, 38:47 мин. (ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ). Останалите видеоклипове по темата са с времетраене 2-9 мин. и включват части от информационни емисии, репортажи от мястото на катастрофата, болници, Летище София, интервюта със свидетели, лекари и експерти, изявления на официални лица.

СЕГА - в каталога с видео по поръчка не са публикувани материали по наблюдаваната тема за катастрофата на сръбския автобус на АМ „Тракия“.

В сайта www.dnevnik.bg и платформата за споделяне на видеоклипове Vbox7 всички публикувани аудио-визуални материали, свързани с катастрофата на АМ „Тракия“ с автобус, превозващ деца, са части от излъчени предавания в програмите на телевизиите. Извършеният мониторинг не констатира нарушения на ЗРТ.

• Катастрофата на бул. „Черни връх“ в столицата

Фокусираният тематичен мониторинг на отразяването на катастрофата на бул. „Черни връх“ в София от нощта на 5 юли, при която загиват две млади жени и която предизвика широка обществена реакция, обхваща четири телевизионни програми БНТ1, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, АЛФА ТВ в периода 6 - 17.07.2022 година. Целта на наблюдението е да се установи дали са спазени принципите и разпоредбите в Закона за радиото и телевизията, както и дали разпространеното съдържание отговаря на професионалните етични стандарти на журналистическата работа.

Пътният инцидент с жертви на столичния бул. „Черни връх“ за пореден път повдига в публичното пространство множество проблеми – от безопасността на движението и употребата на наркотици от водачи на МПС, през ролята на институциите в осигуряването на сигурна среда за живот, корупционните връзки между престъпния свят и органите на реда, до справедливостта и адекватните законови рамки в търсенето на отговорност от виновните лица. Спонтанните граждански протести и затварянето на централно софийско кръстовище в знак на несъгласие с ширещото се беззаконие илюстрират за пореден път човешката нетърпимост към безпомощността на държавата пред криминалните прояви. Катастрофата от късните часове на 5 юли 2022 г. напомня на обществото катастрофата от Великден на 2020 г., при която загина журналистът Милен Цветков, станал също жертва на дрогиран шофьор на свръхмощан автомобил.

Разпространените в медиите снимки на арестувания за инцидента на 5 юли 2022 г. Георги Семерджиев и неговата позната полицайка Симона Радева се превръщат в

нарицателни образи на порочната връзка между престъпния свят и определени среди в МВР, които би трябвало да са професионално призвани да следят за спазването на реда и законите в страната. Катастрофата на бул. „Черни връх“ повдига за пореден път завесата на корупцията в държавата, защото в хода на разследването става ясно, че Семерджиев се е ползвал от протекцията на някого от полицията (осигурявано му е било спокойствие за извършване на редица закононарушения).

На този фон няма как медиите да не изразят гражданското възмущение и протест срещу несправедливостта и корупцията във властта. Аудио-визуалното съдържание на наблюдаваните програми показва използването на силно емоционална стилистика при отразяването на случая (БНТ1). В същото време, репортерите в стремежа да покажат цялата трагедия на катастрофата, прекрачват определени етични линии на поведение (АЛФА ТВ) и не щадят травмираните близки и роднини на жертвите (НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТВ).

На базата на резултатите от наблюдението са изпратени две писма до Етичната комисия на Фондация „Национален съвет за журналистическа етика“ за преценка по компетентност за спазване на определени професионални стандарти от страна на два доставчика на медийни услуги – Нова Броудкастинг Груп ЕООД и Фондация Алфа 2018. Едното писмо е за излъчено интервю в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ с майката на загиналото момиче Хариет Стефанович, която видимо е силно притеснена и има данни за намеса в личната ѝ неприкосновеност чрез засилване на мъката ѝ (т. 2.3.3. и 2.3.4. от Етичния кодекс на българските медии). Второто писмо е за излъчено съдържание в програма АЛФА ТВ/ALFA TV, в което се вижда неподобаващо поведение и език на водещ на предаване (т. 2.2.1 и 2.6.1. и 2.7.1. от Етичния кодекс на българските медии).

В първите три дни след трагичната катастрофа с две загинали жени БНТ1 отделя значителен обем време в „По света и у нас“ и сутрешния блок „Денят започва“. След 9 юли присъствието на темата постепенно намалява, като в края на наблюдавания период конкретният случай присъства по-скоро като повод за по-широки дискусии за безопасността на движението и необходимостта от по-строги и адекватни на заплахата от агресивно шофиране под влиянието на алкохол и наркотични вещества наказания.

Отразяването на тежкото произшествие се осъществява основно чрез преки репортерски включвания от мястото на събитието и репортажи в новините. Катастрофата е повод и за по-широки дискусии за пътната безопасност в някои от предаванията.

Източници са предимно представители на официални институции – МВР, КАТ, НСС, но БНТ1, особено в началото, ни предоставя и непотвърдена информация, по-голяма част от която впоследствие се потвърждава.

Налице са данни за частична вторична виктимизация на загиналите чрез поредица от високоемоционално оцветени преки включвания, както и в интервю с родител на едната от тях (съобщено е името на 23-годишната Хариет Стефанович). Същевременно трябва да се отчете, че общественият доставчик не излъчва снимки и подробности от личния им живот. Като изключим посочените репортерски изяви, пътното произшествие и последствията от него се представят при спазване на професионалните стандарти и Етичния кодекс на българските медии. Използваните видеокадри са в общ план, няма шокиращи изображения и неуместна сензационност.

Разпространеното аудио-визуално съдържание е в съответствие с разпоредбите в ЗРТ.

БТВ - Темата е отразена в повечето от предаванията и новинарските емисии. В първите дни от наблюдението е водеща. В следващите дни е втора или следваща новина. В информационните емисии доставчикът представя позицията на институциите, както и интервюта с майката, с преподаватели и приятели на едно от загиналите момичета, интервю с бащата и майката на мъжа, причинил катастрофата и интервю с брата на една от жертвите. Новинарските емисии често включват едни и същи репортажи и интервюирани лица. Винаги се посочва източникът на информация и дали информацията е потвърдена.

Катастрофата провокира разговор в обществото за безопасността на пътя, за корупцията сред органите на реда, за раздадено правосъдие за жертвите на катастрофи и др. Голямо място в провереното съдържание е отделено на стартиралите масови проверки в цялата страна на шофьори за употреба на алкохол и наркотични вещества. БТВ често подчертава и изтъква, че съответната информация или интервю е само за БТВ. Всичко възможно като информация и развитие по случая е отразено. В последните дни от наблюдението, информациите във връзка с катастрофата почти или напълно липсват, доминират политическите теми. Във всички материали, излъчени в програмата, личи уважение към скръбта на близките, известна съдържаност и премереност в изказа на репортерите и водещите. Личи и стремежът на БТВ да е първа в представянето на информация за катастрофата. ЗРТ е спазен.

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - Случаят „Семерджиев“ е основна тема в програмата на НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ за наблюдавания период. Последователността е следната: осветлява се първо самоличността на извършителя, след това се търсят близките на загиналите момичета, продължава се с официалната информация от МВР и извънредния брифинг, стига се до разкриване на самоличността на спътничката на извършителя и се търсят коментари от експерти криминалисти и др. В първите 2-3 дни информацията е нагнетена както с кадри от камерите на кръстовището на бул. „Черни връх“, така и със съобщаване на фактическата обстановка около инцидента. В следващия период стремежът на медията е да разшири и представи възможно най-много гледни точки по казуса. В актуално-публицистичните предавания преобладават интервютата и дискуссионните форми. Говори се за „замитане“ и „протакане твърде дълго време“ на подобни случаи. Неколкократно се прави паралел със „Случаят Милен Цветков“, за пример се дава и случая с „Йоско от Сливен“ – историята от Драгалевци. Изводът е, че няма практически резултат на превенция и наказание, такова, каквото извършителите заслужават според закона. Излъчват се разговори с близки на загиналите. Мотивът на медията за това е жертвите на тежки пътни инциденти да не бъдат забравени. Проведени са две обширни интервюта с майки на деца, загинали в тежки инциденти на пътя (майката на Александра Нинова, прегазена от автобус януари месец; Албена Бенова - майка на загинало момче в катастрофа край Варна) с открит призив да се направи всичко необходимо, за да се спре войната на пътя.

Наблюдава се стремеж аудиторията да бъде ангажирана – призовават се свидетели да дадат сведения на 112; проведена и излъчена е анкета със зрители.

Излъчени са редица репортажи на живо от стартиралите след инцидента хайки на пътна полиция за дрогирани и пияни шофьори. Отразени са протестите на мястото на инцидента.

Интервюто в „На фокус“ от 17.07 с Диана Стефанович, майката на загиналото момиче Хариет (21 години) е много болезнено. Въпросите са твърде лични и целят описване на последните думи, които двете са си казали минути преди инцидента. Въпросите за това „Дали момичето е трябвало да остане да живее в България“ и „Дали в друга държава е щяло да остане живо“, по-скоро причиняват мъка на майката и не допринасят за осветляване на случая. Отчитайки сериозността на проблема и важността, той да бъде представен пред обществеността, мониторингът констатира, че има данни за нарушение на т. 2.3.3 от Етичния кодекс на българските медии, който гласи: „Няма да засилваме мъката на хората, попаднали в беда или пострадали от престъпление, и ще съобщаваме такива информации със съчувствие и съдържаност“, като по този повод предложението е да бъде изпратено писмо до Етичната комисия за преценка по компетентност.

От началото до края на наблюдението интензитетът на информацията по случая е висок. Няма излъчени обезпокоителни кадри и не се установява нарушение на Закона за радиото и телевизията. В повечето случаи се посочват източниците на информация вербално или визуално – „Фейсбук“; МВР; „24 часа“; „Глаз нюз“.

АЛФА ТВ/ ALFA TV - Водещият Волен Сидеров използва обидни квалификации по адрес не само на полицаиката Симона Радева („курва“, „убийца“), но и по адрес на полицаите и началника на 1-во РПУ. Той нарича вътрешния министър в оставка Бойко Рашков „путьо“, бившата министърка Румяна Бъчварова „пияна крава“, бившия президент Плевнелиев „недоразумение, палячо, измамник“, сравнява го с мистър Бийн, лидерът на ГЕРБ Борисов „Банкенски примат“.

Не за първи път журналистите на АЛФА правят подобен род демонстрация при създаването на медийно съдържание, при която използват агресивно поведение и многократно повтарят едни и същи въпроси и твърдения. Излъчването на едно и също съдържание в рамките на няколко дни също е отдавна използван метод от доставчика, който е средство за манипулационно въздействие върху публиката.

Поведението на журналистите на АЛФА ТВ пред 1-во РПУ може да бъде определено като тормоз, с което се нарушава Етичния кодекс на българските медии – *т. 2.2.1 Няма да използваме заплахи, принуда или тормоз за събиране на информация.* Определянето на полицаиката Симона Радева като убийца и престъпница е в нарушение на друг принцип - *т. 2.6.1 Спазваме презумпцията за невинност и не квалифицираме никого като „престъпник“ преди издадена присъда*. Използването на обидни квалификации по адрес на редица лица нарушава *т. 2.7.1. Ще се придържаме към добрия тон и благоприличие в нашите публикации.*

Защитата на жертвите на катастрофи и търсенето на отговорност от институциите за „войната по пътищата“ е оправдано поведение на медиите и тяхна критична роля в публичната среда, но прекрачването на мярката и на добрите нрави е неприемливо поведение, което е неприсъщо за качествената журналистика и медии.

СЕМ сезира Комисията по журналистическа етика по случая, която на 20.12.2022 г. а свое редовно заседание установи нарушение от АЛФА ТВ на разпоредбите 2.2.1, 2.6.1. и 2.7. 1. От Етичния кодекс на българските медии.

• Случаят с починалата жена в Спешното отделение към МБАЛ „Христо Ботев“, гр. Враца

Осъществен е мониторинг на аудио и аудио-визуалното съдържание, отразяващо случая с починалата жена в Спешното отделение към МБАЛ „Христо Ботев“, гр. Враца. Прегледани са програмите БНТ1, ХОРИЗОНТ, БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, BULGARIA ON AIR, NOVA NEWS, ЕВРОКОМ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ в периода 01-02.02.2022 г., както и аудио-визуалното отразяване на случая в интернет.

Инцидентът се развива късно вечерта на 30.01.2022 г. пред спешното отделение на болницата във Враца. Н. В. докарва там в тежко състояние и в инвалидна количка жената, с която живее на семейни начала – М. С., заедно с тях е и 6- годишният ѝ син. Докато служител на рецепцията настоява за изпълнение на административните формалности по приемането, вместо да бъде оказана веднага на медицинска помощ, жената губи съзнание. Очевидец (И. И.) заснема ситуацията с мобилния си телефон. На другия ден клипът е качен в профила на И. в социалната мрежа Фейсбук, откъдето е разпространен и в други платформи, а по-късно на другия ден и в програмите на доставчици на линейни медийни услуги. Видеото предизвиква обществен отзвук. Оригиналният клип е с продължителност 1 мин. и 34 секунди.

Съветът за електронни медии в позиция от 02.02. апелира към спазване на етичните правила при отразяването на човешки трагедии - <https://www.cem.bg/displaynewsbg/790> .

Видеото с инцидента във Враца поставя пред българското общество и държава въпроси не само относно сферата на здравеопазването, но относно медийната етика при отразяването на лични трагедии. Например, успяват ли медиите да запазят баланса между

функцията си да информират и в същото време медийното съдържание да опазва личното пространство на пострадалите (чл. 16, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ)? Неприкосновеността на личния живот е и принцип, заложен в Конституцията на Република България. Според чл. 32 от Конституцията на Република България *“Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без негово знание или въпреки неговото изрично несъгласие освен в предвидените от закона случаи”*. Потърпевшият споменава в интервю за радиопрограма ХОРИЗОНТ, че не е знаел, че е заснет. Отговорност за неправомерното заснемане може да се търси по административен и съдебен ред, но потърпевшият Николай Василев коментира в други изявления пред медиите, че може би е по-добре, че са ги заснели в този момент и инцидентът е получил отзвук. Тази му реплика е и силно акцентирана при отразяването на новината в програмите НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ и NOVA NEWS. Изниква и въпрос - можел ли е мъжът, заснет клипа, да се намеси в критичната ситуация и да помогне, вместо да снима.

Осъщественият мониторинг констатира, че масовото разпространение на клипа и неговото преекспониране в почти всяка поредна новинарска емисия в наблюдавания период граничи с търсене на сензация. И докато при нелинейните медийни услуги потребителят лесно може да избере дали да изгледа или не конкретната информация, в потока на линейните това решение е в ръцете главно на доставчиците.

Според Етичния кодекс на българските медии, на обществото трябва да се предоставя точна и проверена информация, както и да не се засилва мъката на хората, попаднали в беда. В наблюдаваните програми представената информация съдържа нееднозначни факти относно инцидента. Още от първите изнесени информации, ХОРИЗОНТ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ и БТВ съобщават, че са загубени около 10 мин. на рецепцията, а жената е починала по-късно в реанимацията. БНТ1 продължава да съобщава до края на 01.01., че забавянето е от 30 мин., BULGARIA ON AIR съобщава за 40 мин. (13.30 ч. на 02.02.). В ефира на БНТ1 клипът е показан за 13 секунди, на половин екран, без да са наложени маскиращи елементи върху съдържанието. Този начин на показване на видеото е коригирано в следващата емисия, когато кадрите с лицето на жената и главата на детето са без фокус. На 02.02. в предаването „Денят Започва“ клипът не е излъчен след изрично уточнение, че няма да бъде показан. Материалът отсъства до новините в 09:00 ч., когато е излъчен с маска върху цялото съдържание.

В Етичния кодекс на българските медии е посочено, че нарушението на моралните и професионални стандарти може да бъде оправдано, ако то е в обществен интерес. И докато информация в обществен интерес е дефинирана като такава в защита на здравето, безопасността и сигурността и съдейства за предотвратяване и разкриване на тежки престъпления, в конкретния случай, когато се показват дефицитите на Спешната помощ и здравеопазването, може да се заключи, че няма нарушение от гледна точка на медийната етика, въпреки навлизането в лично пространство.

След мащабното отразяване в медиите и силният отзвук в обществото, държавните органи инициират одити не само във Врачанската болница, но и на всички здравни звена за спешна помощ в страната. По информация от Министерство на здравеопазването, в последващите седмици и над 3000 от работещите в центровете за спешна медицинска помощ са преминали обучения по проект „Подобряване на условията за лечение на спешните състояния“.

ИЗВОД: Разпространеното медийно съдържание не нарушава Закона за радиото и телевизията и Етичния кодекс на българските медии, тъй като изнесената информация е от висок обществен интерес. Самият факт на широко отразяване на случая в медиите е доказателство за важността на темата за качеството на спешната помощ. Това се потвърждава и от роднините на жертвата и от заснетия в клипа Николай Василев, който отбелязва, че ако не е било видеото за случаят може би нямало въобще да се разбере. В

интервюта те неколккратно споменават, че детето на починалата се чувства добре и не е травмирано от случая.

- **„Лов на педофили“ – предаването „Ничия земя“**

Фокусът на разпространеното в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - на 29.01.2022 г. предаване под мотото „Лов на педофили“ е за една открито се през изминалата година тенденция „на ръба на закона“, както я определят водещите на „Ничия земя“, а именно – тийнейджъри от различни градове в страната да се представят нарочно в профилите си в социалните мрежи и в сайтове за запознанства за малолетни лица и да отговарят на мъжете, които се заинтересуват от тях в мрежата. Така наречените „педофили“ смятат, че наистина си пишат с малолетни и в един момент си уговарят срещи с тях. Тогава обаче на мястото на насрочената среща изненадващо се появяват и „ловците“ /група от десетина здрави и много късо подстригани момчета/, които правят видеоклипове от „случката“ и ги качват директно в интернет – обикновено в платформата за споделяне на видео YouTube, с цел най-вече да изобличат и злепоставят публично чичковците, които си падат по деца. Интервюираните в предаването и заявили се открито като „ловци на педофили“ от Бургас Димитър Парталев и Мариян Къосев се пълнолетни и не крият лица си пред камерата. Авторите на предаването включват в репортажа си и разговори по темата с непълнолетни лица, участващи в схемите за „привличане“ на педофили, като водят с тях кореспонденция онлайн, представяйки се там обикновено за 13-годишни момичета. Тези деца са снимани в гръб или лицата им са напълно закрити с технически средства /с т.нар. маска за лице/, за да не бъдат разпознати. Личните данни на тези деца също са защитени, те са представени в предаването само с малки имена, които не са и техните, а са променени – Ема, Мария, Катя и Иван. Тембърът на гласовете им също е променен с технически средства, за да не могат тези непълнолетни лица да бъдат идентифицирани. В предаването се излъчват и кадри от видеоклипове с проведени акции по задържане на „педофили“, снимани от самите участници във въпросните прояви. Лицата на задържаните „педофили“ в откъсите от клиповете, излъчени в „Ничия земя“, са разфокусирани. Във въпросните откъси от клипове не се показват сцени на насилие, но се вижда как „ловците“ принуждават задържаните от тях т.нар. „педофили“ да си вадят от портфейла личната карта и да я показват пред камерата. Екипът на предаването е направил и необходимото във всички показани видео материали от акции на „ловците“ лицата на задържаните и изобличени от тях т.нар. „педофили“ да са разфокусирани с технически средства, данните от техните лични карти също са разфокусирани. Смущаващите, нецензурни реплики, каквито има в някои от качените от „ловците на педофили“ клипове в интернет, са заглушени при излъчването им в предаването „Ничия земя“.

Интервюираните в предаването „ловци“ признават пред екипа на „Ничия земя“, че акциите им са на „ръба на закона“, като същевременно те отричат да упражняват пряко насилие срещу задържаните от тях лица, но все пак уточняват, че само понякога се стига до „лек бой“ и или до някой „шамар най-много“ - в редките случаи, когато им се оказва съпротива или има опит за бягство. *„Почна се като на игра, но вече се чувстваме задължени да го правим, докато педофилите са на свобода“*, обясняват „ловците“. *„Не приемаме 50-годишни да излизат с 13-годишни момичета“*, аргументират се „ловците“ от Бургас, които, по техни думи, вече са успели да „разобличат“ общо 11 „педофили“. В предаването „ловците“ споделят и какви неприлични предложения отправят в чатовете в мрежата към малолетните момичета мъжете, които настояват да се срещат с тях : *„Искам да правя с теб секс за пари“*, *„Искам да ти сваля гащичките със зъби, както и други извратени неща“*. На въпросите на водещата защо са се захванали сами „да раздават правосъдие“, „ловците“ отговарят, че са се заели с мисията да разобличават педофилите

пред обществото, тъй като според тях органите на реда не са достатъчно активни в тази сфера, „на полицията не им се занимава с тези неща”, по техните думи. Основният им упрек по адрес на правоприлагащите органи е, че не се спазват чл. 151 и чл. 155а от Наказателния кодекс, поради което педофилите си действат все така безнаказано²⁵.

Авторите на „Ничия земя” в коментара си в края на предаването определят каузата на „ловците на педофили” като добра, но същевременно и рискована и „достатъчно опасна за деца”, тъй като при тези акции „може да има пострадали”, поради което участниците в тези групи са предупредени от полицията никога да не действат сами.

Експертната оценка на разпространеното аудио-визуално съдържание в предаването „Ничия земя” не установи нарушение на Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата. Авторите и водещата на предаването не подтикват към престъпно и/или противообществено поведение, както и не насърчават децата да се занимават с потенциално опасни дейности или поведение, а изтъкват, че действията на т.нар. „ловци на педофили” са една рискована, „опасна инициатива”, нерядко и „на ръба на закона”. С оглед на спецификата на тематиката на разпространеното на 29.01.2022 г. предаване, би било подходящо да се постави от доставчика визуален предупредителен знак (пиктограма), че въпросното съдържание не се препоръчва за деца под определена възраст.

Важно е и да се отбележи, че темата за т.нар. „ловци на педофили” и за техните акции и в други случаи е засягана и коментирана в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ. Така например в предаването „На фокус с Лора Крумова”, разпространено на 26.09.2021 г., е излъчен 20-минутен репортаж за акциите на „ловците на педофили” с автор Мария Йотова. Същата тази тема присъства и в предаването „Здравей, България”, излъчено на 27.10.2021 г., когато репортерката Ева Костова прави 9-минутно интервю със задържан от органите на реда „ловец на педофили” за нанасяне на телесна повреда на гражданин. Пред камерата на НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ 17-годишният Ален отрича да е нанасял телесна повреда на когото и да е и твърди, че е бил задържан от органите на МВР неоснователно.

Във връзка с разпространеното на 29.01.2022 г. от 18:00 ч. предаване „Ничия земя” в Съвета за електронни медии е получено писмо с вх. № НД-06 21-00-3/01.02.2022 г. от Национална мрежа за децата, в което се повдигат редица въпроси, предизвикани от излъчения репортаж „Ловци на педофили” във въпросното предаване по НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ. От неправителствената организация заявяват „категоричното си несъгласие в българските медии за бъдат излъчвани материали, които да представят в положителна светлина действията на самоорганизирани групи от граждани, при това непълнолетни, които заместват правосъдието със саморазправа”. От Национална мрежа за децата изтъкват, че са „силно обезпокоени, че в национален ефир се поднася предаване, което на практика утвърждава саморазправата в българското общество, без да бъдат поканени държавни институции и експерти, които да коментират опасното явление „ловци на

---

²⁵ /Според чл. 151. (1) от НК който се съвкупни с лице, ненавършило 14-годишна възраст, доколкото извършеното не съставлява престъпление по чл. 152, се наказва с лишаване от свобода от две до шест години. Чл. 155а гласи следното: (1) Който чрез информационна или съобщителна технология или по друг начин предоставя или събира информация за лице, ненавършило 18-годишна възраст, за да се установи контакт с него за извършване на блудствено действие, съвкупление, полово сношение, проституция, за създаване на порнографски материал или за участие в порнографско представление, се наказва с лишаване от свобода от една до шест години и с глоба от пет хиляди до десет хиляди лева. (2) Наказанието по ал. 1 се налага и на онзи, който чрез информационна или съобщителна технология или по друг начин установи контакт с лице, ненавършило 14-годишна възраст, с цел извършване на блудствено действие, съвкупление, полово сношение, за създаване на порнографски материал или за участие в порнографско представление./.

педофили“. В писмото, което е препратено и до Комисията по културата и медиите в 47-то Народно събрание, до Националния съвет за журналистическа етика, до НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, до продуцентска къща „Телеман” и до Държавна агенция за закрила на детето, се отбелязва също, че *„особено тревожно е, че изземването на функциите на държавните институции се извършва от непълнолетни лица, които подобни предавания на практика героизират*“. От Национална мрежа за децата правят и извод, че *„подобни предавания всъщност целят по-скоро повишаване на рейтинга на предаването, отколкото допринасяне за благо на обществото*“. В писмото се отправя и призив *„СЕМ да влезе в ролята си да регулира и при нужда да санкционира нарушенията на Критериите от страна на медии и онлайн платформи*“. Настоява се също и медиите да въведат обучения на своите журналисти и продуцентски екипи по основните принципи на етичното отразяване на случаи, свързани с деца и Критериите за вредно за деца съдържание.

• Клип с младежко насилие

Предмет на наблюдение е отразяване на случай с насилие между непълнолетни в гр. Русе в периода 1-3 ноември 2022 г.

Обект на наблюдение са: линейни медийни услуги с национален териториален обхват и най-голямо влияние – БНТ1 (Българската национална телевизия); БТВ (БТВ Медиа груп ЕАД) и НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ (Нова Броудкастинг груп ЕООД); нелинейни услуги, вписани в публичния регистър на СЕМ – dividend.eu (Дивидент медиа ЕООД), actualno.com (Уебграунд груп АД), novini.bg (Голф България ЕООД, dir.bg (Дир.бг АД), bgnes.bg (Бгнес-груп ЕООД), sega.bg (Сега ЕАД), dnevnik.bg (Икономедиа АД), fakti.bg (Резон ООД), gospodari.com (Глобал Уеб ООД), bnt.bg и bntnews.bg (БНТ), bta.bg (БТА), m24chasa.bg и 168chasa.bg (168 часа ООД, radiok2.bg (Анаили Мили ЕООД);

- платформа за споделяне на видеоклипове, вписана в публичния регистър – VBOX7 (Ви Бокс ЕАД).

За пореден път насилие с участието на деца става новина за медиите, които подробно отразяват случая. Непрофесионално видео с времетраене 1:16 минути показва как непълнолетно момче малтретира друго момче. Авторът на видеото не се намесва в боя в защита на жертвата, вместо това документира насилието до най-малки подробности.

Първоначално клипът е публикуван на 01 ноември в социалната мрежа Фейсбук от приятел на пострадалия, за да се даде гласност на извършеното от побойника. От Фейсбук същият ден той се разпространява в други сайтове, а на сутринта на 2 ноември е показан и в ефира на линейните доставчици (с наложена маска).

Независимо, че видеото е публикувано през ноември, побоят и унижението на жертвата са се случили преди месеци - в средата на април 2022 г. в гр. Русе.

Като реакция от него са организирани протести в града срещу насилника, който се оказва, че е тормозил и други младежи.

Линейни услуги - В основните политематични програми на трите големи доставчика клипът е разпространен на 2 ноември, като на 3 ноември в сутрешните блокове става тема за разискване в студиото (БНТ1) или за подробно репортажно отразяване (БТВ и НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ). И тримата доставчика използват маска върху картината, но не навсякъде автентичният звук от видеото е премахнат (чуват се ударите и унижението).

БНТ1 - На 2 ноември новината за побоя не е първа в централната емисия новини „По света и у нас“, излъчена е към 19-та минута. „БНТ разполага с клипа с побоя, но няма да го излъчи, заради бруталните кадри“ – се заявява от обществения доставчик. Репортажът разказва за поредна агресия над момче. Потърпевшият Иво Бонев (пълнолетен) свидетелства за нанесеното насилие и унижение преди месеци. Излъчено е интервю и с

друго момче, което крие лицето си от камерата и не казва името си – това е последната жертва на 17-годишния насилник. Показан е и синхрон с майката на агресивното момче (единствено в БНТ), която се страхува за по-малкия си син, защото имало заплахи. Включен е и окръжен прокурор, който споделя, случаят не е изолиран.

На 3 ноември 2022 г. в предаването „Денят започва“ насилието от непълнолетен е отразено чрез подробен репортаж, в който са взети мнения на пострадали, на прокуратура, учители, включително и майката на побойника, както и чрез 15 минутен разговор в студиото с психолога д-р Цветослава Гълъбова и д-р Пламен Димитров. Основната причина за тежките системни нападения се коренят във възпитанието и в разпада на семейството, подчертава д-р Гълъбова. Разговорът в студиото се насочва в посока насилието в семейството, обществото, политиката, медиите, социалните мрежи.

БТВ - На 2 ноември новината за агресията между непълнолетни е към средата на емисията БТВ Новините в 19 часа. Задържан е агресивен младеж в Русе след протести в града. Излъчват се кадри с насилие, които са разфокусирани. Младеж свидетелства за насилие срещу него без да се показва лицето му (това е споменато изрично). Има синхрон с битото момче от клипа Иво Бонев (пълнолетен), който е подал жалба пред органите на реда. Включено е изказване на представител на прокуратурата. Излъчена е информация, че побойникът се разкайва и извинява във Фейсбук за постъпката си.

На 3 ноември 2022 г. в предаването „Тази сутрин“ от 7:20 до 7:25 часа за случая говорят учител и приятел на една от жертвите на побойника. Те са интервюирани пред сградата на Спортното училище в Русе, където учи непълнолетния насилник. От думите им става ясно, че нападателят тренира кану-каяк, че ще бъде изключен от отбора и че ще бъде предложен за индивидуална форма на обучение. И тук на половин екран са показани кадри от побоя, сложена е маска на картината, виждат се и кадри от протеста на граждани пред дома на агресивния младеж, провел се вечерта на 02 ноември.

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - На 2 ноември случаят със 17-годишния ученик, задържан заради побой, е представен като втора новина в емисията НОВИНИТЕ НА НОВА, след случая със сина на прокурора в Перник. И в тази медия са представени протестите в Русе срещу агресивния младеж. Върху клипа има маска, но това не е достатъчно и насилието се вижда, повторено няколко път. Излъчва се и свидетелство на друго наскоро пострадало момче, включени са синхрони с представител на прокуратурата и с приятел на единия от пострадалите. Споменато е и за извинението във Фейсбук на извършителя.

На 3 ноември 2022 г. в сутрешното предаване „Здравей, България“ от 7:14 часа до 7:24 часа (около 10 минути) случаят е отразен с големи подробности. В началото е излъчен клипът, който е леко разфокусиран, но звукът и ударите са автентични и се чуват добре. В пряко включване от Русе друг потърпевш от нападателя разказва за насилието над него. Репортерът на медията пита подробно „къде ви удари, с какво ви удари, къде ви намери“ и жертвата, запазвайки лицето си с качулка, обяснява в детайли за раните си, за начина, по който нападателят го е бил. „Как се чувствате...вие едвам стоите“ – репортерът продължава разпита. При интервюто с Иво Бонев (жертвата от април) репортерката пита „Как ви удряше, къде ви удряше той?“, искайки ненужни подробности от насилието.

Нелинейни услуги и платформа за споделяне на видеоклипове - Извършената на 2 ноември проверка на изброените по-горе нелинейни услуги установи, че в редица от тях (24chasa.bg; novini.bg; dir.bg) са публикувани аудио-визуални материали с части от въпросното видео, като те са с наложена маска.

Единствено в gospodari.com е публикуван клипа в неговата цялост, без да са редактирани кадрите. Проверката установи и наличие на нередактирана версия на видеото в платформата за споделяне на видеоклипове Vbox7.com. Експерт на СЕМ е докладвал на

02 ноември съдържанието на администраторите на платформата и то е своевременно свалено.

- **Случаят с изчезването на 12-годишния Александър от Перник**

Фокусираното наблюдение на радио- и телевизионни програми за отразяване инцидента с изчезването на 12-годишния Александър обхваща период от 11 до 20 ноември 2022 г. и включва следните програми: БНТ1, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТВ, BULGARIA ON AIR, ХОРИЗОНТ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ. Мониторингът обхваща новини и актуални предавания, с акцент върху сутрешните блокове.

Изчезването на Александър получава голям обществен отзвук, а десетки граждани се включват като доброволци в издирването му. Темата става водеща и една от обществено значимите дни наред в радио- и телевизионните програми.

Проследяването на случая, при който се решава живота на едно дете, налага в публичното пространство разкриването на лични данни и чувствителна информация – разпространяват се снимки на Александър, предоставени от разследването и бащата на детето; разкрива се, че то страда от аутизъм, оповестява се информация за семейното положение на родителите. Но водеща идея при отразяването на темата остава голямата съпричастност и доброволчество при издирвателните действия – доминират образите и гласовете на гражданите, включили се в издирването, представителите на държавните институции, ангажирани с разследването на случая, както и родители и психолози, познаващи проблемите на хората и особено на децата от аутистичния спектър.

Премеждието пред Сашко става повод за откритото повдигане на множество въпроси относно необходимостта от специални грижи от страна на държавата за децата-аутисти - за интеграцията им в обществото при липсата на координация между институциите, за законодателните промени, свързани с техните специфични образователни потребности и т.н. За първи път се оповестява у нас и системата Амбър Алърт, която съдейства за намирането на изчезнали деца чрез социалните мрежи.

Усилията, положени за издирването на Сашко, показват съпричастност и обединяване на българското общество около съдбата на едно дете. Въпреки дългото отсъствие на момчето, надеждата за откриването му не умира, независимо че представители на криминалистите започват да подготвят аудиторията и за трагично развитие на ситуацията – няколко от тях, след дни издирване, заговарят за опасността детето да е отвлечено, насилено и дори убито, което прозвучава грубо и обезверяващо публиката, която се надява на добрия завършек на случая.

И след намирането на Сашко, медиите не спират да говорят за щастливия край на историята, независимо, че са възможни и нови развития по сюжета, за което намекват от прокуратурата, която продължава разследването.

След намирането на детето, кадри с малкия Александър се появяват в наблюдаваното телевизионно съдържание едва след неговото възстановяване в болница „Пирогов“ и със съдействието на баща му, който разпространява в социалните мрежи фотоси на сина си.

Експертната оценка в цялост на разпространеното съдържание по повод случая е, че медиите спазват ЗРТ и Етичните стандарти за журналистическа работа.

БНТ1 - Експертната оценка е, че при отразяването на случая с изчезването на 12-годишния Александър в Перник и на мащабната и многодневна акция по издирването му в наблюдаваните предавания в програма БНТ 1 се спазват установените в българската журналистика професионални стандарти и правила на професионална етика. Стремешът е на зрителите да се поднася в максимален обем актуална информация по случая, както и случилото се да се коментира и обсъжда от всевъзможни гледни точки от експерти от различни области - изявени криминалисти, психолози, психиатри и т.н. В програмата във

всичките дни от операцията по издирването се правят и преки включвания от Перник, най-вече от местността „Профилакториума“, където изчезна на 11 ноември детето и където се събират дни наред стотици доброволци, участващи в търсенето му. Двама от криминалистите, интервюирани в програмата в дните на акцията по издирването на малкия Александър, предупреждават зрителите, че развръзката в случая може и да е трагична, тъй като търсенето на детето за съжаление дни наред не дава резултат, макар че много им се иска да се надяват на благополучен край. Темата поставя на дневен ред и проблемите, свързани с грижата за децата с аутизъм у нас, както и дали държавата прави достатъчно в тази насока, за да подкрепя семействата им.

Репортерите на БНТ при въпросите си към близките на изчезналото дете подхождат към темата със съдържаност, с уважение към болката и страданието им, с изразяване и на съпричастие, като не се търси излишна сензационност. В програмата до 20 ноември включително не са излъчвани каквито и да е кадри или снимки на 12-годишния Александър след намирането му от спасителите.

В дните на наблюдението в наблюдаваното съдържание в БНТ 1 не са установени нарушения на Етичния кодекс на българските медии, няма констатирани нарушения и на ЗРТ, както и нарушение на Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - Програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ следи случая с изчезналия Александър от самото начало. Новината присъства като водеща в първите дни на търсенето, след това отстъпва назад в новинарските емисии. На темата е отделено ефирно време в сутрешния блок „Здравей, България“, където подробно се говори за случая. Гости на медиата са хора с богат професионален, както и такива, които имат опит в работата с деца с аутизъм. При представянето на темата е търсено мнение на хора на различни сфери на социалния живот: полицаи, прокурори, представители на местната и централната власт, родители на деца-аутисти, близки на семейството на Александър както и на много доброволци.

Темата е представена изключително коректно, спазен е добрият тон дори когато има критично говорене. Не е изнесена информация, която нарушава личното пространство или вреди по някакъв начин на някого от замесените в случая. При намирането на детето репортажите от Пирогов са щадящи. Не са излъчени кадри нито на намереното дете, нито на баща му (по-късно е пуснат запис от телефонен разговор с бащата). Пред камерата застава близък на семейството, който разказва за щастливата развръзка. Два дена след намирането на 12-годишния Александър НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ продължава да дава информация на зрителите си за състоянието на детето и хода на възстановяването му.

БТВ - Новината за изчезналия на 11 ноември 12-годишен Александър от Перник за пръв път се появява в сутрешното предаване „Тази събота и неделя“. За периода на издирването на детето, темата намира отражение във всички предавания, обект на наблюдението.

С репортажи от мястото на инцидента и интервюта с министъра на вътрешните работи Иван Демерджиев, представители на местната власт в община Перник, служители на МВР, представители на прокуратурата и доброволците, включили се в акцията, се предоставя ежедневна и подробна информация за хода на издирвателните действия. Представена е и позицията на президента Румен Радев, изразена при неговото посещение в Перник. С коментар по темата се включва и вицепрезидентът Илияна Йотова.

За времето на 9-дневното издирване на Александър се представят експертните мнения на редица психолози, психоаналитици и криминалисти. Оповестяват се различните версии на органите на реда и подходите при издирването на детето. В хода на операцията за съдействие се търсят близките на Александър.

Новината за успешния край на операцията и откриването на изчезналото дете в ефира на програма БТВ се съобщава в извънредна емисия Новини на 19 ноември в ранния следобед. Предоставя се информация за обстоятелствата около откриването и актуална информация относно физическото и психическо състояние на Александър. С коментар се включва и министърът на здравеопазването д-р Асен Меджидиев.

Извършеният мониторинг констатира представяне на актуална и своевременна информация без преекспониране и търсене на сензация по темата във фокуса на общественото внимание. Не са констатирани нарушения на Закона за радиото и телевизията.

BULGARIA ON AIR - При отразяването на случая с изчезването на 12-годишния Александър в Перник и на мащабната и многодневна акция по издирването му в наблюдаваните предавания в програма BULGARIA ON AIR е налице стремеж да се спазват установените професионални журналистически стандарти и правила на професионална етика. На зрителите в дните на наблюдението се поднася актуална информация по случая - както от представители на Областната дирекция на МВР, така и от говорителя на Окръжна прокуратура – Перник, както и от доброволци, участващи в издирването, а случилото се коментира от различни гледни точки от експерти - криминалисти, детски психолози, психиатри, специалисти по киберсигурност, директори на учебни заведения, общински съветници, преподаватели, и т.н. Цитират се мнения по темата и на радиестезисти, които твърдят, че могат точно да посочат местонахождението на детето. В програмата във всичките дни от операцията се правят и преки включвания от Перник, където се събират дни наред стотици доброволци, участващи в търсенето на Сашко. Криминалистът Иван Савов, интервюиран в програмата в дните на акцията по издирването на малкия Александър, предупреждава зрителите, че развързката може и да е с лош край, тъй като много дни наред търсенето на детето е безуспешно, а това не изключва и версията за евентуално отвлечане на малкия Александър. Криминалистът Савов изтъква /в централната емисия „Новините ON AIR“ от 18.37 часа на 15 ноември/, че самият баща на Александър „има психични проблеми“, без да уточнява откъде обаче има тази информация. Темата с изчезването на детето поставя на преден план и проблемите, свързани с грижата за децата с аутизъм у нас, в програмата с интервюта по темата гостуват психолози и преподаватели, които дават конкретни препоръки какво още държавата ни би трябвало да направи по линия на подкрепа на тези семейства, за да не се стига до едно твърде ранно отпадане от образователната система на тези деца. Интервюират се неколкократно и майки на деца с аутизъм, които споделят за трудностите и проблемите при грижата за тези деца.

Репортерите на BULGARIA ON AIR при въпросите си към близките на изчезналото дете обикновено подхождат към темата със съдържаност, с уважение към болката и страданието им, не се търси излишна сензационност в репортажите. В тази насока е отчетено и съдържание, което се разпространява след 18.35 часа на 17 ноември 2022 г. в централната емисия „Новините ON AIR“, когато зрителите виждат как репортерка на телевизията звъни упорито и неколкократно на вратата на близките на майката на 12-годишния Александър, но те отказват да я отворят и не желаят да отговарят на въпросите на журналистката. „Оставете ни на спокойствие, оставете ни на мъката ни!“, казват роднини на майката на Сашко, без да отварят заключената врата на жилището във въпросната ситуация.

В програмата до 20 ноември включително не са излъчвани кадри или снимки на 12-годишния Александър след намирането му от спасителите.

В дните на наблюдението в наблюдаваното съдържание в програма BULGARIA ON AIR не са установени нарушения на Етичния кодекс на българските медии, няма констатирани нарушения и на ЗРТ, както и нарушения на Критериите за оценка на

съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата.

ХОРИЗОНТ - Новината за изчезналия на 11 ноември 12-годишен Александър от Перник за пръв път се появява в сутрешното предаване „Закуска на тревата“. За периода на 9-дневното издирване на детето, темата намира отражение във всички предавания, обект на наблюдението.

С репортажи от мястото на инцидента и интервюта с министъра на вътрешните работи Иван Демерджиев, представители на местната власт в община Перник, служители на МВР и представители на прокуратурата се предоставя ежедневна информация за хода на издирвателните действия. Представена е и позицията на президента Румен Радев, изразена при неговото посещение в Перник.

Новината за успешния край на операцията и откриването на изчезналото дете, в ефира на програма ХОРИЗОНТ се съобщава във „Вечерния осведомителен бюлетин“ на 19 ноември. Предоставя се информация за обстоятелствата около откриването и актуална информация относно физическото и психическо състояние на Александър.

Включилите се в издирването доброволци и 9-дневните им безотказни усилия за откриване на изчезналото дете, намери голям обществен отзвук и показа, че хората се впускат да помагат при подобни случаи и обществото като цяло се сплотява. В същото време изразените в отделните предавания мнения на специалисти по случая с Александър, показаха пропуски в българското законодателството по отношение грижата за деца със специфични образователни потребности.

Извършеният мониторинг констатира представяне на актуална и своевременна информация, с което общественият доставчик е спазил принципа на Закона за радиото и телевизията за гарантиране на правото на информация. По темата, предизвикала голям обществен интерес не се констатира преекспониране, както и не се откриват нарушения на ЗРТ.

ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ- Случаят с изгубилия се на 11.11.2022 г. 12-годишен Александър от Перник е отразен пестеливо в новините на програмата, включително в тези от сутрешния блок. Издирвателната акция е отразена с кратки информации почти само в новинарските емисии.

В сутрешния блок „Дарик кафе“ само веднъж е говорено за изчезналото дете, при това случаят е използван като повод за разговор по друга тема.

В новинарските репортажи присъстват мнения на представители на местната, централната и изпълнителната власт, както и доброволци, участвали в акцията.

Информацията, макар и лаконично предадена, съдържа достатъчно подробности от хода на събитията, така че слушателите да са информирани добре.

За събитията около изчезването на детето се говори без да се нарушава добрия тон или да се нагнетява напрежение.

1.2.3. Темата за ваксините и зеления сертификат

Осъществено е фокусирано наблюдение на радио- и телевизионни програми (БНТ1, ХОРИЗОНТ, БСТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, БТВ, BULGARIA ON AIR, NOVA NEWS, ЕВРОКОМ, ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ, 7/8 TV, АЛФА ТВ), както и на платформата за споделяне на видеоклипове VBOX 7 и няколко сайта (24chasa.bg, ACTUALNO.COM, ПИК.ТВ) с аудио- и аудио-визуално съдържание относно темата „За и против ваксините и зеления сертификат“ за периода 10-23 януари 2022 година.

В наблюдението е приложена специална методика, която отчита обема съдържание и видове участници, както и детайлно се регистрират различните позиции спрямо ваксините и зеления сертификат – ЗА - ПРОТИВ - НЕУТРАЛНА. Мониторингът отчита, че не винаги

позициите относно ваксините съвпадат с мненията и за сертификата, поради което са представени нюансите във възгледите на субектите.

Периодът съвпада с проведения на 12.01.2022 г. протест срещу зеления сертификат, организиран от парламентарно представената партия ВЪЗРАЖДАНЕ. Нападението над медик, заради починал пациент в Русенско, който е бил ваксиниран, е друго събитие, акцентирано в наблюдаваното съдържание. Международният скандал със сръбския тенисист Новак Джокович в Австралия, както и приемането на закон за задължителна ваксинация в Австрия и учителските протести във Франция срещу ковид-мерките, са чуждестранните събития, намерили място в медийното съдържание в периода.

БНТ1 - Всяко едно от наблюдаваните предавания отделя на темата за ваксините и сертификатите средно по 11,3 % от общото си времетраенето за двуседмичния период. Предвид продължаващата вече втора година на пандемия това означава постоянен фокус към проблематиката, без да се стига до предозиране с информация.

Представени са позициите на законодателната, изпълнителната и местната власт, на медиците, гражданите, бизнеса и академичната общност. В повечето разпространени материали отношението към ваксините е положително, но има изразени мнения и „против“. По отношение на зелените сертификати се наблюдава разнობой – повечето от участниците са неутрални или „за“ сертификатите, но има и „против“. На тази позиция са не само в малката партия ИСТИНАТА И САМО ИСТИНАТА, чийто лидер Венцислав Ангелов – Чикагото е задържан заради побой над лекар („По света и у нас“), а и представители на ресторантьорския бранш („Денят започва“), както и експерти като Андрей Райчев и медицински специалисти като проф. проф. Доброслав Кюркчиев („Говори сега“), които заявяват, че са ваксинирани, но са категорично „против“ сертификатите (основанията им са различни).

Като цяло, изразяваната позиция на медицинските специалисти е в синхрон с правителствената политика – в подкрепа на ваксинирането, отчасти и на сертификатите.

Общественият доставчик предоставя достоверна информация за мерките срещу COVID-19 и протестите срещу тях. Обективно е отразен протестът на ПП ВЪЗРАЖДАНЕ, дадена е гласност на техните искания, представени са и становищата на всички парламентарно представени партии по този въпрос.

На протестите в Европа е отделено сравнително малко време, защото в наблюдавания период те не са имали интензивност или тепърва са започвали и информацията за тях е отразена от доставчика след периода на мониторинга.

През целия наблюдаван период 10-23 януари 2022 г. в предаванията „Денят започва с Георги Любенов“ (8:00-11:00 събота и неделя), „Референдум“ (21:00-22:00 вторник) и „Панорама“ (21:00-22:00 петък), темите за зелените сертификати и ваксинацията са слабо застъпени. Общият обем минути, отделени за ваксините и зелените сертификати, във всички наблюдавани предавания, е 100 минути. „Денят започва с Георги Любенов“ (85 мин.), „Референдум“ (0 мин.) и „Панорама“ (15 мин.). За ваксините и зеления сертификат не се говори експлицитно. Основна тема на разговорите е планът за справяне с пандемията на правителството на К. Петков. Всички събеседници от конкретните предавания традиционно одобряват необходимостта от мерки (ваксинации, сертификат), но са на различни мнения относно ефикасността на предприетите мерки и тяхното правилно прилагане. Опозицията (в лицето на ГЕРБ-СДС) е силно критично настроена към смислеността, навременността и ползите от предложения план за противоепидемични мерки.

В конкретните предавания по време на мониторирания период, както и в следващия, липсва кампания за ваксиниране, в която да се изтъкват необходимостта и безопасността от поставянето на ваксини, смисъла на зелените сертификати и т.н.

ПРОГРАМА ХОРИЗОНТ - Фокусираното тематично наблюдение обхваща следните предавания по програма ХОРИЗОНТ на БНР: „Хоризонт до обед“ – от понеделник до петък от 10:00 до 12:00 ч.; „12+3“ – от понеделник до четвъртък от 12:25 до 15:00 ч. ; Вечерен осведомителен бюлетин – всеки ден от 18:00 до 18:30 ч.

В рамките на периода на тематичното наблюдение от 10 до 23 януари 2022 г. по програма ХОРИЗОНТ на Българското национално радио в предаванията „Хоризонт до обед“ и „12+3“, както и във Вечерния осведомителен бюлетин по отношение на ваксините и зелените сертификати може да се изведе следното:

Ваксините и зелените сертификати рядко са самостоятелна тема в предаванията, изолирана от съпътстващите ги – развитие на COVID-19, управление на кризата, мерките в световен мащаб и у нас. В периода на наблюдението съпътстващи теми са също протестът, организиран от партия ВЪЗРАЖДАНЕ у нас, както и протестите в други страни по света, срещу зелените сертификати (или под други наименования като „ваксинационен паспорт“ и др.), новите мерки у нас и в други страни, както и новият национален план за борба с пандемията. Развитието на самият вирус с новия вариант Омикрон – различната симптоматика, „сила“ на новия вариант и пост-ковид симптомите също са част от разговорите със здравните специалисти. Наред с това е и развитието на самите ваксини, нежелани реакции от тях, всички положителни и негативни последици от ваксините, както и пряката зависимост на последните с облекчаването на част от мерките.

Като съотношение между двете теми превес има темата с ваксините, особено в двете предавания на програма ХОРИЗОНТ, където медицинските експерти коментират повече медицинския аспект – ваксините. Макар и двете теми да са политизирани в известна степен темата за зелените сертификати е по-експлоатирана в политическото говорене.

По отношение на начина на представяне на двете теми ваксини и зелени сертификати, но особено първата, много важно е представянето на мнението на академичната общност. Не рядко именно те отправят критики към журналистите, че са допринесли за недоверието на обществото във ваксините именно заради разнопосочното говорене в медиите по темата.

Позициите, представени в обществената медия в рамките на наблюдението, е по-скоро положителна по отношение на ваксините, като събеседниците са предимно експерти, представители на медицинската общност у нас. Макар и по-рядко, темата се политизира.

По отношение на темата за зелените сертификати има повече политическо говорене заради политическия характер на самите сертификати и изискването на такива. По тази тема представените мнения са по-поляризирани, като неутралното говорене е по-скоро в новините. Търсенето на плурализъм в медиите е „осакатило“ научната истина. В този смисъл, правото на мнение остава, но решенията в науката се взимат на базата на доказателства.

БЪЛГАРСКА СВОБОДНА ТЕЛЕВИЗИЯ-БСТВ - Фокусираното наблюдение „ВАКСИНИ И ЗЕЛЕНИ СЕРТИФИКАТИ – ЗА или ПРОТИВ“ на аудио-визуалното съдържание на програма Българска свободна телевизия - БСТВ, с доставчик на медийни услуги „Българска свободна медия“ ЕООД, обхваща периода 10-23.01.2022 год. и включва предаванията „Думата е ваша“, „Лява политика“ и Централната емисия новини.

Наблюдението констатира относително малък дял в аудио-визуалното съдържание на програма Българска свободна телевизия - БСТВ, отделено на темата „ВАКСИНИ И ЗЕЛЕНИ СЕРТИФИКАТИ – ЗА или ПРОТИВ“, в сравнение със значително доминиращото съдържание за актуалната политическа и икономическа обстановка.

Извършеният мониторинг обхваща 3 предавания с общ обем съдържание за програмата - 1080 минути, като на темата „Ваксини и зелен сертификат“ се отделят едва 51 минути от наблюдаваното съдържание (4.72%), от които:

„Против“ ваксини, „против“ сертификат – 29 минути (57%);

„Неутрално“ ваксини, „неутрално“ сертификат – 8 минути (15%).

- „За“ ваксини, „за“ сертификат – 7 минути (14%);
- „За“ ваксини – 5 минути (10%);
- „За“ ваксини – „против“ сертификат – 2 минути (4%);

Мониторингът отчита отразяване на различни гледни точки по темата. Представителите на изпълнителната власт, както и здравните експерти изразяват категорична подкрепа за ваксините и приложението на зеления сертификат, докато при гражданите доминираща е негативната нагласа, искане за обществен дебат и премахване на зеления сертификат като инструмент за принудителна ваксинация на населението.

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ - Фокусираното тематично наблюдение обхваща следните предавания в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ: „ЗДРАВЕЙ БЪЛГАРИЯ“; „ПРЕСЕЧНА ТОЧКА“ и НОВИНИТЕ на НОВА – централна емисия в 19:00. Включено е и изданието на „КАРАЙ НАПРАВО“ с Диана Найденова от 22.01.2022 г. събота, заради излъченото интервю с главния държавен здравен инспектор проф. Ангел Кунчев, който коментара ваксините, ваксинацията, зелените сертификати и новия оперативен план срещу COVID-19.

Тематичното наблюдение в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, установи преобладаващо съдържание в полза на ваксини и ваксинирането. Предаването, което отчита най-голям обем съдържание по темата, е сутрешният блок „Здравей, България“. Общото мнение е, че ваксинацията е пътя към справянето с пандемията и експертите като такива се обединяват около становището, че в България комуникационната кампания е закъсняла. Информацията в наблюдаваните предавания се поднася под формата на репортажи, живи включвания, интервюта и дискусии.

Организираните протести, опитът за шурмуване на парламента и нападението над лекар в Русе са акцентите в представянето на темата за ваксинацията и зелените сертификати в разглеждания период. Направено е и журналистическо разследване за издаването на фалшиви сертификати, довело до арест на извършителя. Гледната точка на представителите на лекарския бранш не е политизирана. Обсъжда се нивото на постигната ваксинация, като ударение се слага на ниската информираност на обществото относно ваксините и липсата на единомислие относно провеждането на комуникационна кампания относно ваксинацията. Засягат се последиците за бизнеса от новия план срещу пандемията. Протестът пред Народното събрание, организиран от партия ВЪЗРАЖДАНЕ, е отразен с извънредни новинарски емисии и с различни жанрови форми във всички разглеждани предавания. Наблюдението констатира, че медията представя и коментира темата в обем, разпределен равномерно и през двете седмици като най-много динамика има в дните на протеста и на следващия ден.

БТВ - Фокусираното тематично наблюдение „Ваксини и зелени сертификати - за или против“ обхваща предаванията "Тази сутрин", "Лице в лице", "Тази събота и неделя" и централната информационна емисия bTV НОВИНИТЕ в 19:00 ч., излъчени в периода 10-23.01.2022 г. в програма БТВ на доставчика на медийни услуги "БТВ Медиа Груп" ЕАД. Общо за програмата обем в минути за наблюдаваните предавания -807 минути.

Позиции	Времетраене	%
За ваксини	175 мин.	21,69 %
За сертификат	67 мин.	8,30 %
За ваксини, за сертификат	55 мин.	6,82 %
Против ваксини, против	54 мин.	6,69
Неутрално ваксини, неутрално	42 мин.	5,20
Неутрално ваксини, за сертификат	4 мин.	0,50 %
За ваксини, за сертификат	301 мин.	37,30%
Против ваксини, против	54 мин.	6,69

ЕВРОКОМ - темата за ваксините и зеления сертификат присъства рядко. В наблюдавания период в предаванията „Делници“, „Честно казано“ и „Новини“ тя е застъпена основно в дните около протеста на 12. 01. – между 10 януари и 13 януари.

Специалистите д-р Емил Стоименов и д-р Георги Михайлов са категорично за ваксините и зеления сертификат, въпреки някои критики към служебното правителство за недостатъчно умелото му въвеждане. И двамата апелират всички хора да се ваксинират, защото това е пътят за изход от кризата. За тях сертификатът е филтър, който предпазва от натоварване здравната ни система. Друга е тезата на д-р Атанас Мангъргов и д-р Веселин Герев. Те са срещу ваксините и сертификата. Според д-р Герев истински ваксини няма, а химически продукти и най-добре е да се преболедува, за да има организма защита. Според д-р Атанас Мангъргов, всичко, което се прави по отношение на вируса е дискриминация без медицинска стойност.

Политици: Представителите на „Продължаваме промяната“ се обявяват за ваксините и зеления сертификат. Участват Асена Сербезова и Николай Ангов. Същата е позицията на представителите на БСП Кристиян Вигенин, Таско Ерменков, Георги Михайлов и Емил Георгиев. Те са за мерките, но с препоръка по-добре да се обясняват, за да бъдат разбрани от хората. Мика Зайкова /Има такъв народ/ също е привърженик на ваксините, неутрална по темата зеления сертификат. Представителите на ВЪЗРАЖДАНЕ Костадин Костадинов и Цончо Ганев са категорично срещу сертификата, но за разлика от предизборната кампания, доста по-умерени относно ваксините, въпреки че отново ги отричат.

Представителят на неправителствения сектор Тихомир Василев /бивш кандидат-депутат от „Изправи се! Мутри вън!“/ е краен противник на зеления сертификат и умерено подкрепящ ваксините. Много краен отрицател на сертификата и ваксините е **журналистът** Георги Атанасов, въпреки че заявява, че е ваксиниран. Според него цялата пандемия е дело на кафяво-фашистката олигархия и е заговор срещу демокрацията.

Граждани: В деня на протеста 12.01. интервюираните граждани са абсолютни отрицатели и на сертификата, и на ваксините. В останалите дни в рубриката „Вашият глас“ мненията са различни – от призови за всеобща ваксинация и разкази за починали близки, защото не са били ваксинирани, до тотално отричане на ваксините и зеления сертификат.

Цялостното отношение в наблюдаваните предавания на „Евроком“ е сравнително балансирано и неутрално, със стремеж да се дадат различни гледни точки, за разлика от предизборните месеци на миналата година, когато се наблюдаваше определено антиваксърска позиция на медията и думата се даваше основно на хора, които отричат вируса, мерките и обявяват всичко за манипулация и погазване на демокрацията. Общото времетраене по наблюдаваната тема в трите предавания е 177 минути или 6 процента. Съотношението за и против ваксини е приблизително 60%:40 %, а за зеления сертификат отрицанието му е два пъти повече от положителното отношение. Основната причина за повечето мнения против сертификата е отразяването на протестите на 12.01., когато в преките репортажи се дава думата на протестиращи, които изразяват тази позиция. Информация за действията на държавата има единствено при отразяването на посещението на група протестиращи при министъра на здравеопазването Асена Сербезова. Мненията на медиците, участвали в програмата, е полярно. Отрицатели на ваксините и сертификата са д-р Атанас Мангъргов и д-р Веселин Герев, с положително отношение са д-р Емил Стоименов, д-р Дечо Дечев и д-р Георги Михайлов. Основният проблем, който се очертава при водените в програмата разговори, е недостатъчно доброто обясняване на хората за нуждата от ваксиниране и зелен сертификат.

ДАРИК РАДИО БЪЛГАРИЯ - Фокусираното тематично наблюдение обхваща следните предавания: Дарик кафе (понеделник-петък 6:30-10:00), Денят на Дарик (понеделник-петък 18:00-19:00) и Седмицата (събота 10:00-13:30).

Общото време, отделено на темата за ваксини и сертификати е 278 мин., което е 9.42% от програмното време на трите предавания.

Темата за ваксини и сертификати е отразена приоритетно в наблюдаваните предавания. Предоставена е редовна информация за ковид-мерките и протестите срещу тях, както и ковид-статистиката за България и в редица държави не само в Европа, но и по света.

В повечето материали по темата позицията за ваксините е положителна. В ковид-статистиката задължително присъства информация за броя заболели неваксинирани. Няма нито един материал, в който да се говори против ваксините. За зелените сертификати се споменава рядко, най-често в информациите, свързани с протеста срещу тях на ПП ВЪЗРАЖДАНЕ. Отношението към тях е предимно неутрално.

Позицията на медиците, чието мнение е отразено в наблюдаваните предавания, е в синхрон с правителствената – в подкрепа на ваксинирането.

Представените позиции са на правителството и близки до него структури.

Проблемите, които програмата очертава, са свързани общо с ковид-ситуацията най-вече в здравеопазването и образованието. Позициите на политиците почти не са отразени (с изключение на три парламентарно представени партии: управляващата и две опозиционни). Няма присъствие на представители на извънпарламентарни партии.

Това, което липсва и в трите наблюдавани предавания, е алтернативна на правителствената гледна точка по отношение на ваксини и сертификати. Споменава се единствено протестът на ПП ВЪЗРАЖДАНЕ срещу зелените сертификати. Няма мнение на специалисти, които не одобряват политиката на правителството по отношение на ваксините и сертификатите, с изключение на интервюто с Мария Петрова, адвокат по медицинско право, която изразява отрицателна позиция по отношение на зеления сертификат. Същото е и мнението на водещите на предаването „Дарик кафе“ при коментарите им в студиото.

Темата за ваксините и зелените сертификати в програма Дарик радио е отразена при спазване на ЗРТ. Няма разпространение на лични данни. Цитираните цифри за заразени, оздравели, починали, са от официални източници. Спазени са етичните стандарти на журналистиката.

NOVA NEWS - Фокусираното наблюдение на телевизионната програма NOVA NEWS обхваща предаванията „Твоят ден“ (08:00 до 11:00 ч); „Социална мрежа“ (15:20 до 17:00 ч) и „Офанзива“ (16:00 до 19:00 ч.)

В наблюдаваните предавания темата за ваксините е отразена с приоритет като всекидневно се предоставя информация, както от Националния информационен портал, така и чрез преки репортажи на кореспондентите в страната и чужбина. В цитираните от там данни се предоставя информация за броя на разболелите се, ваксинираните, постъпилите в болници и починалите за съответното денонощие. От излъчените материали се налага изводът, че броя на тежко заболелите, постъпили в интензивни отделения и починалите, се намира в пряка зависимост с броя на ваксинираните. Позицията на медийните експерти по темата е в унисон с политиката на здравното министерство за масова ваксинация.

Общото време, отделено на темата за ваксини и сертификати в трите предавания е 429 мин., което е 13.57 % от програмното време на трите предавания (3160 минути). Съотношението „за“ и „против“ ваксините е: 58,5% „за“ към 0,5 % „против“. Съотношението „за“ и „против“ зеления сертификат е: 57,3% „за“ към 14,7% „против“

Преобладаващата част на излъчените материали са за ваксинирането и в по-малка степен са с неутрална позиция. Единственото изключение е мнението по темата на ПП ВЪЗРАЖДАНЕ, които са неутрални към ваксинирането и изцяло против въведените зелени сертификати. Като цяло гледната точка са специалистите по темата е, че имунизирането е единствения начин за надежда защита срещу тежко протичане на COVID-19. В осъществените преки включвания от парламента по темата са представени позициите на

всички парламентарни политически сили. Не са установени представяне на позиции от извънпарламентарни партии.

В заключение може да се каже, че в трите наблюдавани предавания са представени всички гледни точки, но приоритетно присъства позицията „за“ ваксинирането. Докато темата със сертификатите присъства сред представителите на някои опозиционни партии, както и представителите на хотелиерския и ресторантьорския бизнес. Водещите на трите предавания, макар и да имат своя собствена позиция по темата, предоставят възможност на своите събеседници за пълноценно излагане на всяка гледна точка.

BULGARIA ON AIR - Фокусираното тематично наблюдение обхваща предаванията „България сутрин“ (7.00-9.00 ч), „Новините ON AIR“ (18.30-19.00 ч) , „Денят ON AIR“ (19.30-20.30 ч).

Темата „ВАКСИНИ И ЗЕЛЕНИ СЕРТИФИКАТИ – ЗА или ПРОТИВ“ е отразена в програма „БЪЛГАРИЯ ON AIR“ при спазване изискванията на ЗРТ. В новините и актуално-публицистичните предавания присъстват различни мнения и гледни точки, представя се информация за събития и факти, които допринасят за повишаване информираността на аудиторията за случващото се по темата в България, Европа и света. Данните за заразени, излекувани, починали с COVID-19 и поставени ваксини са от официални източници, поднесени информативно, без коментар и без търсене на сензационност. Информация за международните протести присъства в новините на 13., 16. и 21.01.2022 г.

От 2185 мин. общо времетраене на трите предавания 302 мин. са със съдържание във връзка с ваксините и зелените сертификати - 13,8%.

Съотношението „за“ и „против“ ваксините е 69,5% „за“ към 1,7% „против“. Съотношението „за“ и „против“ зеления сертификат е 39,4% „за“ към 11,6% „против“

Позицията на болшинството/преобладаващата част медици, политици от парламентарно представените политически сили, граждани и на държавата е ЗА ваксините и/или ЗА зеления сертификат. „НЕУТРАЛНО ваксини, ПРОТИВ сертификат“ е позицията на доц. д-р Атанас Мангъргов, представители и привърженици на ПП ВЪЗРАЖДАНЕ.

По темата са говорили водещи, представители на академичната общност, експерти, представители на изпълнителната власт, представители на законодателната власт, представители на местната власт, представители на бизнеса и професионални организации, представители на граждански организации и граждани.

В предаванията присъства информация за проблеми във връзка с осъществяването на контрол по спазване на мерките срещу COVID-19 и изискването за зеления сертификат, очертани са проблемите с ниския процент на ваксинирани в България и необходимостта от провеждане на адекватна и ефективна информационна кампания, която да допринесе за мотивиране на гражданите за спазване на мерките и увеличаване процента на ваксинирани у нас.

По темата не присъстват позициите на извънпарламентарни политически сили.

В новите и актуално-публицистичните предавания се предоставя актуална и достоверна информация за предприеманите от държавата мерки и действията във връзка с ваксините, зеления сертификат и справяне със здравните, икономическите и социалните последици от пандемията COVID-19.

7/8 TV - Мониторингът обхваща публицистичните предавания „Крум Савов LIVE“, „Студио Хъ“ и развлекателното предаване „Вечерното шоу на Слави Трифонов“, излъчени в периода 10–23.01.2022 г. Трите предавания се излъчват всеки делничен ден. Наблюдавани са по 10 издания на всяко от предаванията.

Темата „ВАКСИНИ И ЗЕЛЕНИ СЕРТИФИКАТИ – ЗА или ПРОТИВ“ е една от често присъстващите в наблюдаваните предавания.

Тонът на разговорите по темата е спокоен. Няма случаи на реч на омраза срещу ваксинирани или неваксинирани. Доставчикът не е осигурил жестомимичен превод.

Темата присъства и в трите наблюдавани предавания, като е засегната по-обширно в публицистичните предавания. Няма поканени политици по нея.

Информационно отразяване на действията на държавата не се излъчва, но коментарите на гостите очертават ситуацията в страната, свързана с противоепидемичните мерки. Няма изказани крайни позиции „за“ и „против“. Прави впечатление, че всички лекари недвусмислено заявяват, че ваксинацията е начин за справяне с пандемията и намаляване на смъртността. По темата липсват ежедневни, цифрови статистики за заболяемостта и хода на пандемията. Такива се излъчват в информационните емисии на други доставчици на медийни услуги.

ALFA TV/ АЛФА ТВ - Алфа ТВ, създавана и разпространявана от Фондация Алфа 2018.

Наблюдавани са предаванията „ДОБРО УТРО, БЪЛГАРИ, „АКТУАЛНО“, „ЦЕНТРАЛНИ НОВИНИ“, „ДУХ И МАТЕРИЯ С ДЕНИЦА СИДЕРОВА“.

Във всички изброени предавания доминира неприемането на положението, наречено „Ковид пандемия“, ваксинирането и т.нар. зелени сертификати, с които човек да отиде на театър, или в ресторант. Изказаните мнения по същество са в посока правото на хората по света и в страната за свобода и право на избор, без каквито и да било мерки и ограничения, наложени през призмата на здравето и човешкия живот.

Алфа ТВ е политическа медия, в която има дефицит за различна гледна точка и поглед по отношение на ваксините и зелените сертификати. Няма пряк призив хората да не се ваксинират, но изразената позиция в по-голямата си част е „против“, представена чрез излъчените материали и коментари в студиата на отделните предавания. Не са представени позиции на медици, политици от други политически сили или държавната власт. Възможност за изразяване на мнение е дадена на зрителите в сутрешното предаване „Добро утро, българи!“, чрез обявяване на свободна телефонна линия. Тяхното мнение се припокрива изцяло с това на медията.

ОБЩО ЗА ПРОГРАМАТА ОБЕМ В МИНУТИ – 1 199 мин.

- ПРОТИВ ваксини, ПРОТИВ сертификат – 64.88 % и
- НЕУТРАЛНО ваксини, ПРОТИВ сертификат – 30.94 %;
- НЕУТРАЛНО ваксини, НЕУТРАЛНО сертификат – 4.17 %.

Темата е засегната и разгледана едностранно, а поставените въпроси са – дали наистина е необходимо хората да притежават „зелен сертификат“, дали наистина е необходимо хората да се ваксинират, за да се предпазят на 100 % и доколко PCR тестът е истинен по отношение на определянето на конкретен вирус.

24CHASA.BG - В периода 10-23 януари е осъществено фокусирано наблюдение на видеосъдържанието на сайта 24 chasa.bg относно отразяване темата „ваксини и сертификат - за и против“. Мониторингът категоризира следните предавания, които се разглеждат: рубрика/24 chasa, Директни предавания, Споделено видео от социалните мрежи.

В съдържанието на онлайн медията са констатирани участия на следните политически субекти: ПП „Продължаваме промяната“, ВЪЗРАЖДАНЕ и ГЕРБ-СДС. Безпартийните лица са представени от дикторски глас/водец. В своите послания 24chasa.bg разпространява три позиции: „За“ ваксини и зелен сертификат, „Против“ ваксини и зелен сертификат и „Неутрално“ ваксини и зелен сертификат.

Обем по предаване: рубрика /24chasa/ (2 мин.) от общо 2 минути, Директни предавания (32 мин.) от общо 60 минути. Споделено видео от социалните мрежи (12 мин.)

от общо 64 м. Обем по позиции: „За“ ваксини и сертификат (34 мин.), „Против“ ваксини и сертификат (10 мин.), „Неутрално“ ваксини и сертификат (2 мин.). Обем партийни субекти (27 мин.) : ПП, „Продължаваме промяната“ (22 мин.), „ВЪЗРАЖДАНЕ“ (3 мин.), ГЕРБ-СДС (2 мин.). Обем безпартийни (19 мин.), изпълнителна власт, министри (10 мин.), Дикторски глас/ водещ (9 мин.) .

Протестът срещу ковид-мерките и сертификата, състоял се на 12 януари, намира място във видеоселекцията на 24chasa.bg, макар и оскъдно. Чрез 7-минутно споделено съдържание от ФБ страницата на БТВ се обобщава актуалната ситуация на площада пред НС. Репортерът акцентира върху исканията на протестиращи и организатори. Става ясно, че ВЪЗРАЖДАНЕ излизат с позиция към медиите, че се противопоставят на дискриминационния сертификат, защото прави ваксинацията от доброволна в принудителна.

Позицията на държавата

Съдържанието в сайта между 12-23 януари отразява информация от държавната власт за мерките във ваксинационния план за справяне с новата ковид-вълна (източници са: БНТ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ). На живо се предава заседанието на парламентарната комисия по здравеопазване, в която министър Асена Сербезова отговаря за въпросите за ваксинационния процес и за разполагане на изнесени пунктове за имунизация. Проф. Сербезова смята, че няма затруднения при организацията на ваксинационния процес. По време на заседанието, адв. Елена Гунчева от ВЪЗРАЖДАНЕ отправя въпроси относно качеството на ваксината и пита дали зеленият сертификат предпазва от пренасяне на зарази.

Сайтът разпространява видео и от втора пресконференция, на която присъстват премиерът Кирил Петков, здравният министър Асена Сербезова и държания здравен инспектор доц. Ангел Кунчев. На нея те уверяват, че при 60% ваксинирано общество, зеленият сертификат ще отпадне.

Позицията на политическите субекти – В рамките на изследвания период, медията споделя видео от профила на лидера на ГЕРБ Бойко Борисов, където се коментира дискусиата „за“ и „против“ протестите срещу сертификата. На среща в Грашево, община Велинград, бившият премиер заявява, че ГЕРБ-СДС са за процеса на ваксинация.

Мониторингът регистрира кратък видеоматериал в рубриката „Завещание на седмицата“, където репортер на медията анализира поведението на ВЪЗРАЖДАНЕ по време на протеста от 12.01.

Наблюдението в периода 10-23 януари сайта 24 chasa установи слабо застъпено аудио-визуално съдържание относно темата - „за“ или „против“ ваксини и зелени сертификати. Посланията се свеждат до официална информация на държавната власт, съобщена на пресконференции.

ACTUALNO.COM - В периода 10-23 януари е осъществено фокусирано наблюдение на аудио-визуалното съдържание на сайта ACTUALNO.COM относно отразяване на темата „За и против ваксината и зеления сертификат“. Мониторингът категоризира следните предавания, в които се засяга темата: „Студио Актуално“, Репортажи/ интервюта Актуално, Споделено видео от социалните мрежи, Споделено видео от други медии. Сред регистрираните политически партии са: ВЪЗРАЖДАНЕ, ДБ, ИТН, ГЕРБ-СДС, БСП. От извънпарламентарните лица в съдържанието присъстват само граждани.

Обем по предаване: Студио „Актуално“ (6 минути) от общо вр. 6 мин, Репортажи/ интервюта Актуално (21 мин.) от 25 мин., Споделено видео от соц. мрежи (25 мин.) от 85 мин, Споделено видео от др. медии (4 мин.) от 4 мин. Безпартийни субекти - граждани (11 мин.). Партийни субекти (45 мин.) , „Демократична България (25 мин.), „ВЪЗРАЖДАНЕ“ (11 мин.) , БСП (5 мин.) , ИТН (2 мин.), ГЕРБ-СДС (2 м.), „За“ ваксина и сертификат (34 мин.) , „Против“ ваксини и сертификат (18 мин.), „За“ ваксини (4 мин.).

Дебатът около ваксините и сертификата присъства най-интензивно на 12 януари, когато се провежда протестът на ВЪЗРАЖДАНЕ. Сайтът помества видеообръщението на карантинирания лидер Костадин Костадинов, прожектиран пред скандиращи пред парламента. Кадрите показват атмосфера на напрежението пред НС, а репортер на място прави анкета с прииждащи граждани. Зелените сертификати са дискриминационни, водят до фалити и нагнетяват напрежението – това са част от опасенията, споделени пред камерата на медията от гражданите.

Наблюдението регистрира призив на студенти от Университета по хранителни технологии в Пловдив, които протестират срещу заповедта на ректора за наличие на зелен сертификата. Позицията на студентите е, че са дискредитирани по здравен статус и настояват за свободна зона на образование.

Actualno търси и избора „за” чрез историята на млад бежанец от Сирия, които не се страхувал да си постави ваксина, запознат е, че организъмът може да получи временен страничен ефект. Посочва, че социалните мрежи говорят против ваксините, защото потребителите вярват на изкуствения произход на коронавируса. В репортажа се съобщава, че Държавна агенция за бежанците организира редовно свободни беседи, свързани с COVID-19, ваксинацията и страничните ефекти след нея.

Сайтът разпространява и позициите на политическите субекти по темата. Мониторингът отчита участието Ивайло Мирчев от ДБ (представен чрез живо включване от парламента), споделяйки мнението, че зеленият сертификат е неефективен заради липса на контрол. Според депутатата, ваксинацията трябва да е доброволна. В интервю пред репортер, Александър Симов от БСП говори за сертификата, за възможността да се вдигне имунизацията. Народният представител на ПП „Има такъв народ“ Станислав Балабанов отговоря на журналисти в кулоарите на парламента, че партия има ясно отношение към неефективността на зеления сертификат, но всеки сам да реши дали да се ваксинира. Депутатът смята, че протестът е организиран от ВЪЗРАЖДАНЕ и не носи гражданската енергия.

В периода 10-23 януари в онлайн медията разпространява информацията, че Франция е одобрила проектозакона за ваксинационните паспорти. Във видеото се споменават последвалото възмущенията на неваксинираното население в Париж.

Изводи: Отчитат се положително опитите на медията да предлага собствена продукция (чрез интервюта, репортажи, живо включване от място на събитие) да задава въпросите, които интересуват гражданите. При отразяването на темата журналисти на медията имат неутрално отношение по дебата, като търсят отговора защо „За“ и „Против“. В сайта липсва официална информация от държавните органи и здравни власти, свързана с темата.

ПИК.TV - Осъществено е наблюдение на аудио-визуалното съдържание на ПИК. TV относно темата „За и против ваксините и зеления сертификат“ в периода 10-23 януари 2022 г. Регистрирани са следните категории предавания, които разпространяват информация по темата: студио ПИК (коментарно предаване на медията) , репортажи/ интервю ПИК, споделено видео от социалните мрежи и директни предавания. Регистрирани са политическите субекти: ВЪЗРАЖДАНЕ (най-голямо времетраене от 46 минути), ПППП, БСП, ГЕРБ-СДС, ДБ. В посланията на ПИК. TV са отчетени експерти като доц. Ангел Кунчев, доц. Атанас Мангърров, д-р Георги Тодоров и граждани. Безпартийният глас отчита най -силно присъствие по време на протестните действия (102 минути) чрез директни изявления пред парламента. Позициите по отношение на темата са три: „За“ ваксини и за сертификат, „Против“ ваксини и сертификат и Неутрална позиция.

ОБЕМ По предаване по темата: Студио „Актуално“ (10 мин.) от общо вр. 55 м. , Репортажи/ интервюта ПИК - (130 мин.) от 130 мин. общо време, Споделено видео от

социалните мрежи (34 мин.) от общо 125 мин., Директни предавания (10 мин.) от общо 30 мин.

Обем безпартийни (93 мин.) като от тях експерти (25 мин.), граждани (30 мин.), водещ (38 мин.). Обем партийни (88 м.) „ВЪЗРАЖДАНЕ“ (46 мин.), БСП (2 мин.), ГЕРБ-СДС (2 мин.), ПП (38 мин.), „За“ сертификат и ваксина (56 м.), „Против“ сертификат и ваксина (80 м.), „Неутрално“ ваксини и сертификат (38 м.).

Дебатът около ваксините и сертификата във аудио-визуалното съдържание се развива основно в периода 12-13.01, когато е протестът против ковид-мерките и последващите коментари на депутати за действията на гражданското недоволство.

Пик. TV отразява на живо протеста пред Народното събрание с кадри (атмосфера), както и изявление на организатори и протестиращи (чуват се само гласове, лицата не могат да се идентифицират в тълпата). Споделено е видео на живо с обща продължителност 3 часа и 6 минути от официалната ФБ страница на ПП ВЪЗРАЖДАНЕ. Репортер на място следи развитието на ситуацията, като наблюдава мерките за сигурност, предприети от МВР. Директно се излъчва шествието към Министерство на здравеопазването, където се състои срещата на здравните власти и протестиращи.

Отношението на отделни политически субекти към ваксините и действието на сертификата се търси в кулоарите на парламента в деня на протеста. Репортер на медията провежда блиц-интервю с депутата Кристиан Вигенин от БСП, който оправдава правото на гражданите да протестират срещу зеления сертификат, но временното му прилагане е най-правилното решение. Спрямо ваксините смята, че е доказано ефективното им действие за по-леко преболедуване. В кулоарите Стоян Михайлов от ДБ отправя критики за подклаждане на напрежение от страна на ВЪЗРАЖДАНЕ, тъй като техни представители са ваксинирани, а пред обществеността говорят, че ваксината не работи. Според депутата от ПП „Продължаваме промяната“ Искрен Митев зеленият сертификат е доказателство, че хората са ваксинирани и всички, които подкрепят ваксинацията трябва да подкрепят и сертификата. Пред Пик.TV зам.-председателят на ВЪЗРАЖДАНЕ Петър Петров заявява готовност, че ако не отпадне зеленият сертификат ще се организират отново мирни протести.

В изследвания период зрителите се информират за новите мерките на държавата и Националния пандемичен план за справяне с COVID-19 чрез пресконференции на премиера, здравния министър, образователния и главния здравен инспектор. Става ясно, че зеленият сертификат ще отпадне, когато се постигне покритие на ваксинация от 60%, въпреки бунта на част от населението. По думите на доц. Ангел Кунчев, 95% от неваксинираните умират и това обяснява факта, защо се убеждават хората да се имунизират.

Реакция за международните протести, свързани с антиковид мерките и задължителната ваксинация се регистрират при участието на експерта по национална сигурност Боян Чуков в рубриката „Студио ПИК“. Анализаторът прави връзка между сблъсъците пред НС, породени от сертификата и настроенята извън сраната, което определя като повлияно от Европа, защото и в техните общества има хора, които не вярват, че съществува вирус.

ПЛАТФОРМАТА VBOX7 - Направено е фокусирано наблюдение на аудио-визуалното съдържание на платформата за споделяне на видеоклипове VBOX 7 относно отразяване темата „За и против ваксините и зелен сертификат“ в периода 10-23 януари 2022 г. В посочения период по темата са констатирани клипове, отразяващи протеста срещу зеления сертификат и ковид-мерките, проведен на 12 януари. Аудио-визуалното съдържание е качено от потребителя д-р Пламен Пасков, един от представителите на протеста.

Обем по темата на предаването „Клипове“ – 84 минути от 90 минути за целия обем.

Обем парламентарни субекти – партия „ВЪЗРАЖДАНЕ“ – (43 минути), ПП „Продължаваме промяната“ – (19 минути). Обем безпартийни субекти – експерти (22 мин.). „За“ сертификат и ваксина (57) , „Против“ сертификат и ваксина (17)

Темата „За и против ваксини и зелен сертификат“ е представена в жанра репортаж. Каченото аудио-визуално послание обхваща две сюжетни линии: недоволството пред НС и среща на представители на протестиращите със здравните власти в МЗ. Репортажите показват кадри (атмосфера) от събитието пред Народното събрание и изказване (синхрони) на организаторите на проявата против зеленият сертификат. Клиповете са разделени на „епизоди“ с различна продължителност. Политическите субекти са представени от партия ВЪЗРАЖДАНЕ в лицето на зам.-председателите Диян Николов и Цончо Ганев, както и министърът на здравеопазването проф. Асена Сербезова от квотата на ПП „Продължаваме промяната“. В съдържанието на платформата са регистрирани: д-р Пламен Пасков, д-р Георги Тодоров и доц. Атанас Мангъргов като непартийни лица. Наблюдението отчита две категорични позиции в посланията: За ваксини и зелен сертификат и Против ваксини и зелен сертификат.

Между депутатите от ВЪЗРАЖДАНЕ и посочените медицински експерти има пълно единодушие по отношение премахване на сертификата. Многократно в репортажите се посочва, че той е „противоконституционен, дискриминационен и античовешки“. В разпространените видеа заместник-председателите на ВЪЗРАЖДАНЕ и експертите застават заедно на трибуната пред НС, заявявайки пред мнозинството, че ще отстояват правата и свободите си, отнети втора година от правителствата у нас и в Европа. В изявленията се акцентира върху неефективните противоепидемичните мерки, страха от въвеждане на задължителна имунизация (дори и за децата) при ваксина в „експериментална фаза“, стойността на зеленият сертификат като „разделител на обществото“.

VBOX7 разпространява клипове от срещата на протестиращи с министъра на здравеопазването проф. Асена Сербезова и главния санитарен инспектор доц. Ангел Кунчев. По време на разговора разделителните линии „За и против зелен сертификат и ваксинация“ са ясно аргументирани от противоположните страни. Изказванията на всеки участник в дискусиата е представен в отделен клип. Двамата специалисти д-р Пламен Пасков и д-р Георги Тодоров заявиха исканията си за отпадане на зеленият сертификат, премахване на PCR-тестове, изнесените ваксинационни пунктове в метростанциите и закриване на пандемичния съвет при този си състав. Противниците на ограничителните ковид-мерки изискват от здравните власти създаването на работна група от независими епидемиолози и вирусолози, които да определят ползата от зеления сертификат.

В наблюдаваното време мониторингът не констатира аудио-визуално съдържание по повод антиковид мерките в международен план .

ЗАКЛЮЧЕНИЕ: Темата „За и против ваксините и зеления сертификат“ заема все по-малко място в аудио- и аудио-визуалното съдържание, с малки изключения (АЛФА ТВ, 7/8 TV) като вниманието на медиите постепенно се измества от други важни социално-икономически и политически теми. Въпреки това, пандемията и мерките срещу нея, остават постоянен фокус и значима тема за българското общество в периода 10-23 януари 2022 година.

Почти всички парламентарно представени политически сили изразяват позиции по проблематиката, като се отчитат нюанси по отношение на ваксините и сертификатите.

Мониторингът констатира, че подробното отразяване на протеста на ВЪЗРАЖДАНЕ пред българския парламент допълнително увеличава обема медийно съдържание по темата.

От гледна точка на международните събития, може да се заключи, че програмите отразяват недоволствата и протестите в чужбина срещу ковид – ограниченията, без да ги преекспонират или превръщат в сензация.

1.2.4. Достъпност на аудио-визуално съдържание за хора с увреден слух

Първото наблюдение на аудио-визуално съдържание от гледна точка на неговата достъпност за хора с увреден слух обхваща периода 6 – 15 юни 2022 година и следните програми – БНТ1, БНТ2, БТВ, БТВ LADY, БТВ CINEMA, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ДИЕМА ФЕМИЛИ, KINONOVA, ЕВРОКОМ, NATIONAL GEOGRAPHIC, 7/8 TV, BULGARIA ON AIR.

Прегледът на разпространеното медийно съдържание има за цел да установи наличието или липсата на субтитри, жестомимичен превод и/или надписи (вкл. кроул). Програмите са подбрани според вида профил – политематичен или специализирани, за да се повери какъв вид съдържание е достъпно за аудиторията със специални слухови потребности.

Избрани са няколко различни по профил програми:

- Политематични програми – БНТ1, БНТ2 (реализиран в областта на културата и образованието), БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, BULGARIA ON AIR;
- Специализирани програми - БТВ LADY (насочена към женската аудитория), БТВ CINEMA, ДИЕМА ФЕМИЛИ, KINONOVA (филмови), ЕВРОКОМ (информационно-новинарска), NATIONAL GEOGRAPHIC (документална), 7/8 TV (развлекателно-информационна).

Мониторингът обхваща 24 часа на всяка от горепосочените програми. В доклада са представени обобщените данни за 10-дневния период.

При отчитането на надписите и/или кроул се взема предвид дали отразяват/резюмират съществена част от излъченото съдържание.

При отчитането на субтитрите се има предвид, че преводите от чуждоезиковото съдържание под формата на надписи, без да са специално създадени за достъпността, също допринасят съдържанието да бъде възприето от зрителите със слухови проблеми.

БНТ1 (политематична програма)

Програма БНТ 1 за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 240 часа.
Обем съдържание със субтитри	283 мин. – 2,0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	869 мин. – 6,0 %
Обем съдържание с кроул/надпис	2288 мин. – 15,9 %

Достъпността в програма БНТ 1 в наблюдавания период се формира от съдържание със субтитри, жестомимичен превод и кроул/надпис.

Чуждестранни игрални филми със субтитри се излъчват събота и неделя около 0:00 ч., кратък аудио-визуален материал на социална тематика с наличие на субтитри е излъчен и в предаването „100% будни“ на 09.06.2022 г.

Времетраенето на информационния кроул/надпис се формира от изданията и повторенията на повечето от новинарските емисии и от предаването „Последният печели“. Трябва да се отбележи, че кроулът на новините на турски език, излъчвани от понеделник до петък е единствено на български език и така не носи информация на увредените слухово турско-говорещи съграждани. В предаването със състезателен характер „Последният печели“ се съдържат множество надписи, които информират зрителя за въпросите, отговорите и моментното класиране на играчите и позволяват на хора с нарушен слух да следят и разбират играта.

Кроул, който информира за извънредната ситуация с напускането на министрите от ИТН и позицията на министър-председателя, присъства и в част от предаването „Още от деня“ на 08.06.2022 г.

Жестомимичен превод в БНТ 1 присъства ежедневно в централната емисия новини (където се засича и с информативен кроул) и в краткото, излъчвано всеки петък специализирано предаване за хора с увреден слух „Светът на жестовите“.

Съгласно Тригодишния план на БНТ за достъпност²⁶, през 2022 г. общественият доставчик трябва да предостави 1035 часа (62100 минути за 365 дни) продължителност на съдържание, достъпно за хора с увреждания (общо за медийните услуги БНТ1, БНТ2, БНТ4; без БНТ3, която е спортна програма). Отделно БНТ планира филмова програма на годишна база 270 часа игрални филми, 130 часа сериали, 150 часа документални филми и поредици (550 часа или 33 000 минути за 365 дни).

Като цяло БНТ се задължава да излъчи 1585 часа (95 100 минути за 365 дни) достъпно съдържание за хора със сензорни увреждания на годишна база за трите медийни услуги (БНТ1, БНТ2, БНТ4).

БНТ2 (политематична програма, реализирана в областта на културата и образованието)

Програма БНТ 2 за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 240 часа.
Обем съдържание със субтитри	582 мин. – 4,0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	566 мин. – 3,9 %
Обем съдържание с кроул	1176 мин. – 8,2 %

Достъпността в програмата на БНТ 2 в наблюдавания период се формира от съдържание със субтитри, жестомимичен превод и кроул/надпис.

„Знание.БГ“ е основното предаване в програмата, което съдържа жестомимичен превод.

Времетраенето на информационния кроул/надпис се формира от изданията и повторенията на повечето от новинарските емисии, предаването със състезателен характер „Последният печели“ и образователната рубрика „Български уроци – аз уча български“. В „Последният печели“ се съдържат множество надписи, които информират зрителя за въпросите, отговорите и моментното класиране на играчите и позволяват на хора с нарушен слух да следят и разбират играта. „Български уроци – аз уча български“ е предаване, което обучава зрителите на граматика, като всички правила и езикови примери се изписват на екрана. Субтитрирани в програмата на БНТ 2 са игрални и документални филми.

Може да се обобщи, че за 10 дни на 2022 г., БНТ е разпространила ефирно 5 764 минути достъпно съдържание за хора с увреден слух в двете си програми БНТ1 и БНТ2, с което надвишават поетия ангажимент.

При работа с осреднени стойности, БНТ е поела ангажимент средно дневно да излъчва приблизително 6 % достъпно съдържание за хора с увреждания едновременно в трите програми (БНТ1, БНТ2 и БНТ4). Данните от наблюдението констатира – при БНТ1 средно дневно излъчване на достъпно съдържание за хора с увреден слух е 23%, при БНТ2 е 16%. Тези резултати показват добра тенденция на превишаване на заложения ангажимент, при това само за увреден слух.

БТВ (политематична програма)

БТВ за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 240 часа.
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	482 минути – 3.34 %
Обем съдържание с кроул	629 минути – 4.36 %

²⁶ Предоставен на СЕМ в края на 2021 година.

Централната емисия новини от 19 часа, заедно със спорта и времето, са единствените в програма БТВ, съпътствани от жестомимичен превод. Останалите емисии новини и предавания са без кроул, субтитри и/или жестомимичен превод.

Излъчените серийни и игрални филми за периода на наблюдение са с дублаж.

При наличието на кроул в част от излъчваната програма (отделни предавания), зрителят получава информация само за обявените теми и/или за участие в онлайн анкети.

Съгласно Тригодишния план за осигуряване на достъпност, предоставен от АБРО на СЕМ, доставчикът БТВ Медиа Груп ЕАД е поел ангажимент за 440 часа (26 400 минути за 365 дни) продължителност на съдържание, достъпно за хора с увреждания за 2022 година (общо за всички медийни услуги – програми БТВ, BTV ACTION, BTV CINEMA, BTV COMEDY, BTV LADY без RING). Настоящото наблюдение отчита общо 1111 минути в програма БТВ достъпност в рамките на 10 дни (с жестомимика и кроул) или средно по 111 минути на ден достъпност за хора с увреден слух. Наблюдението отчита превишаване на заложения ангажимент достъпност в програма БТВ (средно дневен ангажимент 72 минути).

БТВ LADY (специализирана, насочена към женската аудитория)

Програма БТВ LADY за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 240 часа.
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0%
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 минути – 0%
Обем съдържание с кроул/надписи	92,25 минути – 0,64%

Достъпността в изданията на предаването „MasterChef България“ е реализирана под формата на статични надписи с продължителност 92,25 минути.

В изданията на предаването „Хороскопът на Алена“ достъпността присъства под формата на статични надписи.

В програмата не присъства съдържание с жестомимичен превод и течащ надпис-кроул.

В периода 6 - 15 юни 2022 година доставчикът на медийни услуги БТВ Медиа Груп ЕАД е предоставил по-малко от 1% съдържание с достъпност за хора със слухови увреждания/или с намален слух в специализираната програма БТВ LADY.

БТВ CINEMA (специализирана филмова)

Програма БТВ CINEMA за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 24 часа.
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 минути – 0 %
Обем съдържание с кроул	0 минути – 0 %.

Доставчикът на медийни услуги БТВ Медиа Груп ЕАД в специализираната филмова програма БТВ CINEMA не предоставя достъпност за хора с увреден слух.

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ (политематична програма)

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 240 часа.
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	150 минути – 1.04 %
Обем съдържание с кроул	258 минути – 1.79 %

В програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ с жестомимичен превод е съпътствана само късната емисия новини. Останалите емисии и предавания са без кроул, субтитри и/или жестомимичен превод. Излъчените чуждестранни серийни и игрални филми за периода на наблюдение са с дублаж.

При наличието на кроул в част от програмата (отделни предавания), зрителят получава информация само за обявените теми.

Съгласно Тригодишния план за осигуряване на достъпност, предоставен от АБРО, доставчикът Нова Броудкастинг Груп ЕООД е поел ангажимент за 438 часа (26 280 минути за 365 дни) продължителност на съдържание, достъпно за хора с увреждания за 2022 година (всички медийни услуги – програми НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, NOVANEWS, KINONOVA, ДИЕМА, ДИЕМА FAMILY без спортните, в които има изписана на екран информация). Програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ предоставя в рамките на 10 дни 408 минути съдържание, достъпно за хора с увреден слух или със слухови проблеми. В сравнение с БТВ, програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ излъчва средно дневно за периода 41 минути достъпно съдържание, което по-малко от средното от 72 минути за доставчика на ден. Тук е важно да бъде отбелязано, че при предходни тематични наблюдения е констатирано, че програма NOVANEWS съдържа немалко количество информационни надписи и кроулове.

KINONOVA (специализирана филмова)

Програма KINONOVA за 10-те дни минути и процент от 240 часа. ОБЩО	
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 минути – 0 %
Обем съдържание с кроул	0 минути – 0 %

В резултат на извършеното наблюдение се констатира, че доставчикът на медийни услуги Нова бродкастинг груп ЕООД в програмата си KINONOVA не предоставя достъпност за хора с увреден слух.

ДИЕМА ФЕМИЛИ - специализирана филмова

Програма Диема Фемили за 10-те дни минути и процент от 24 часа. ОБЩО	
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 минути – 0 %
Обем съдържание с кроул	0 минути – 0 %

За наблюдавания период в програмата ДИЕМА ФЕМИЛИ не е констатиран обем съдържание със субтитри и с жестомимичен превод, както и с течащи надписи – кроул. Излъчваните филми и сериали са с дублаж.

NATIONAL GEOGRAPHIC (специализирана документална)

Програма National Geographic за 10-те дни минути и процент от 240 часа. ОБЩО	
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 минути – 0 %
Обем съдържание с кроул/надпис	215 сек. – 0,025%

Достъпността в програмата е реализирана само под формата на статични надписи - в изданията на предаването „Непознатата планета“.

В предаванията няма съдържание със субтитри, жестомимичен превод и течащ надпис-кроул.

В периода 6 - 15 юни 2022 година доставчикът на медийни услуги Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД е предоставил само 0,025% съдържание с достъпност за хора със слухови увреждания/или с намален слух в програмата NATIONAL GEOGRAPHIC .

Съгласно Тригодишния план за осигуряване на достъпност, предоставен от АБРО, доставчикът Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД е поел ангажимент през 2022 г. да разпространява 3% аудио-визуално съдържание, достъпно за хора с увреждания едновременно във всичките си програми (FOX, FOX LIFE, FOX CRIME, 24 KITCHEN, NATIONAL GEOGRAPHIC).

ЕВРОКОМ (специализирана информационно-новинарска)

Програма Евроком за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 24 часа.
Обем съдържание със субтитри	94 минути – 0,65 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 минути – 0 %
Обем съдържание с кроул	2998 минути – 20,82 %

В програмата на ЕВРОКОМ при излъчването на забавни и актуални предавания като „Шоуто на Мавриков“, „Не се страхувай“ и „Делници“ е констатирано сериозно присъствие на течащи надписи – кроул, а при документални филми като „Децата на Донбас“ и „Незабравя“ се използват субтитри.

С писмо вх. № РД-22 21-00-34/16.12.2021 г. доставчикът Телевизия Евроком ООД поема ангажимент, че от март 2022 г. ще бъде въведен жестомимичен превод в централната емисия новини и впоследствие в актуални предавания, но това намерение към момента на наблюдението не е реализирано.

7/8 TV (специализирана развлекателно-информационна)

Програма 7/8 TV за 10-те дни ОБЩО	минути и процент от 24 часа.
Обем съдържание със субтитри	0 минути – 0 %
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 минути – 0 %
Обем съдържание с кроул	0 минути – 0 %

Наблюдението установи, че в програмата 7/8 TV няма предавания, достъпни за хора с увреден слух.

Съгласно писмо с вх. № РД-22 21-00-34/07.12.2021 г. доставчикът Статис АД планира в средата на декември 2022 г. да въведе жестомимичен превод за едно публицистично предаване, а до края на септември 2022 г. да обработи със субтитри закупени чуждестранни предавания.

BULGARIA ON AIR (политематична)

Програма BULGARIA ON AIR	минути и процент
Обем съдържание със субтитри	1182 мин. - 8.21%
Обем съдържание с жестомимичен превод	0 мин. – 0%
Обем съдържание с кроул	1605 мин. - 11.15%

В програмата има предавания, които са достъпни за хора с увреден слух чрез субтитри и течащ надпис. Течащите надписи са в новините и предаването „България сутрин“.

Предаванията, достъпни за хора с увреден слух в програмата BULGARIA ON AIR са Новините, Сутрешен блок „България сутрин“, сериалът „Джак Айриш“ и игрални филми „Сноудън“, „Епоха на герои“, „Един дъждовен ден в Ню Йорк“.

По време на новините и в предаването „България сутрин“ текат непрекъснати надписи с новини от деня.

Не е установено излъчване на предаване със съпътстващ жестомимичен превод.

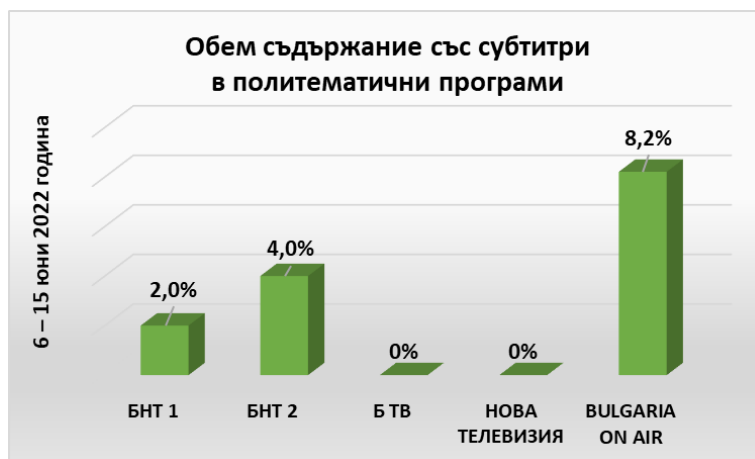
Съгласно Тригодишния план за осигуряване на достъпност, предоставен от АБРО, доставчикът Инвестор.бг АД е поел ангажимент през 2022 г. да разпространява централната емисия НОВИНИ с достъпно съдържание за хора с увреждания, т.е. в програмата BULGARIA ON AIR централните новини да се прилагат алтернативно или едновременно текст (включително тип кроул и/или плочка с основни акценти) с кратко описание на текущата новина и/или основните акценти от разговора.

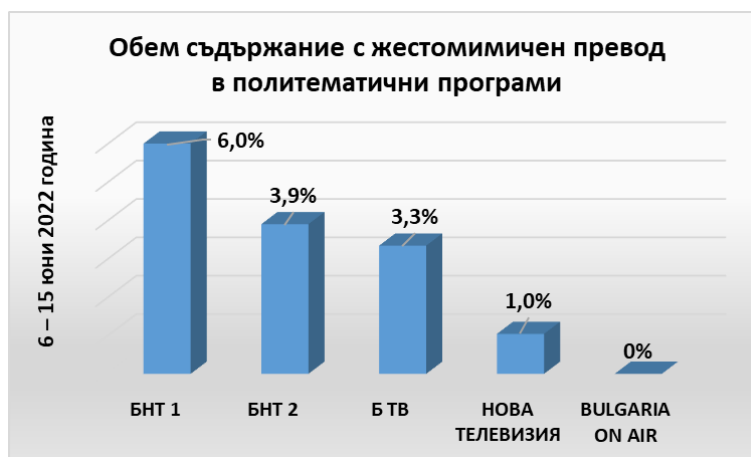
ИЗВОДИ: Първото наблюдение за достъпността на разпространяваното телевизионно съдържание е ограничено във времето (за периода 6-15 юни 2022 година), ограничено е по обхват (проверка на 12 телевизионни програми), ограничено е и по вида достъпност - за хора със слухови затруднения.

В чл. 8а от Закона за радиото и телевизията е предвидено, че доставчиците на медийни услуги гарантират, че съдържанието в техните услуги ПОСТЕПЕННО става достъпно за хората с увредено зрение и слух. Средствата за постигането на достъпност на съдържанието на аудио-визуални медийни услуги включват, без да се ограничават до жестомимичен превод, субтитри за глухи и хора с увреден слух, субтитри с говор и звуково описание.

Получените данни за 10-дневен период на наблюдение показват, че от избраните за проверка програми, от петте политематични, първо място по количество субтитри (8,2%) има програмата BULGARIA ON AIR, следвана от БНТ2 и БНТ1. По количество съдържание със жестомимика най-много е отчетено в програмата БНТ1, следвана от БНТ2 и БТВ. Най-много надписи има в програмата БНТ1, следвана от BULGARIA ON AIR и БНТ2. От специализираните програми, предвид профила ѝ, ЕВРОКОМ има най-много субтитри и надписи, докато останалите специализирани – най-вече филмови програми, нямат достъпност за хора с увреден слух.

Получените стойности за достъпността (за хората със слухови проблеми) на 12-те телевизионни програми показват както положителни тенденции при някои програми, така и съвсем незадоволителни при други и с основание може да се обобщи, че първото проведено наблюдение подсказва необходимост от допълнителни усилия от страна на доставчиците за увеличаване на обема достъпно съдържание за хора с увреден слух.

1.2.5. Риалити и забавни предавания

• Риалити предаването „Ергенът“

Реализирано е фокусирано наблюдение на първия сезон на риалити предаването „Ергенът“ в програма БТВ на търговския доставчик на медийни услуги БТВ Медиа Груп ЕАД. Мониторинг обхваща периода 19 февруари – 13 май 2022 г. включително.

Началото на „Ергенът“ в БТВ е на 19 февруари 2022 г. като епизодите на предаването се излъчват всеки четвъртък и петък от 21:00 ч. с продължителност от 90 минути. Зад телевизионната реализация на „Ергенът“ е продуцентската компания „Олд Скул“ ООД. „Ергенът“ е българската версия на романтичното риалити шоу „The Bachelor“, което стартира в САЩ по телевизия ABC през 2002 година. Форматът се реализира в близо 30 държави. В редица страни по света се излъчва и риалити форматът „Bachelorette“ по лиценз на Warner Bros, но тук ролите са „разменени“ и 22 мъже се борят за сърцето на една единствена жена. Този вариант се излъчва в Румъния, Германия, Швейцария и Словения.

Водещ на първия сезон на шоуто у нас е актьорът Наум Шопов - син, а ролята на самия ерген е поверена на 31-годишния В. Стоянов - модел и фитнес инструктор, който държи на външния си вид и е с физиката на культурист. Още в първия епизод на „Ергенът“ е обявено, че Виктор влиза в предаването, „за да търси жената на своите мечти“. В хода на всички излъчени епизоди от шоуто ергенът се държи като галантен джентълмен, способен на романтични жестове. Виктор споделя пред камерата, че е бил състезател по академично гребане, но травма го разделя завинаги с този спорт. Той е преживял и душевна травма и влиза в предаването с разбито сърце, което участниците в риалити формата се

надпреварват да „излекуват“. Дамите в шоуто са заплени от неговия чар и го определят като „мъж мечта“, „уникален джентълмен“ и „идеалният партньор, с всички положителни качества“. Самият Виктор по сценарий се държи еднакво добре и джентълменски с всички дами и не демонстрира предпочитания или симпатия към конкретна участничка.

Епизодите на първия сезон на българската версия на „Ергенът“ са заснети в югозападна Турция в частен ваканционен комплекс, заобиколен от природни и исторически забележителности.

В предаването „Ергенът“ в любовна конкуренция влизат 22 участнички на възраст от 20 до 36 години, сред тях има инфлуенсъри, певици, психоложки, пиарки, дизайнерки, дистрибутори, инструкторки по аеробика, бизнес дами, както и манекенки и плеймейтки, позирали преди време за списание „Плейбой“. Кандидатките се впускат в надпреварата, прилагайки различни стратегии за съблазняване, за да се харесат на първия „ерген“ в България и да направят така, че той да ги забележи. Участничките в шоуто опитват да привлекат вниманието на ергена с жестове, с езика на тялото, с екзотични танци, с докосвания и страстни целувки, а на моменти и с предизвикателно поведение, в това число и с демонстративно сваляне на бельо. Еротиката има сериозно присъствие в риалити предаването – зрителят често вижда как през деня дамите релаксират, правят си слънчеви бани или се пръскат с вода на открития басейн в имението, издокарани в силно изрязани маркови бански, като камерата подчертава формите на телата им и техния сексапил. В излъчения на 14.04.2022 г. епизод на предаването участничките позират в оскъдно и предизвикателно облекло за специална еротична фотосесия в компанията на ергена, по време на която провокативно „пресъздават“ в пародийна форма сцени от „Спасители на плажа“ и „Петдесет нюанса сиво“.

На самите дами в шоуто не им липсва самочувствие – например някогашно момиче на сп. „Плейбой“ споделя пред камерата, че приятелките ѝ често я наричат „ходещ секс“, защото е провокативна и излъчва сексуална аура. Всяка вечер участничките в „Ергенът“ са в дълги рокли на известни модни брандове и марки, както и със скъпи бижута. Въпросните рокли на дамите впечатляват и самият ерген, който споделя, че намира вечерните тоалети на участничките „за много интересни и провокативни повече от обикновеното“. В края на всеки един от епизодите кандидатките се подреждат и безмълвно чакат, някои от тях - буквално треперейки, дали ще получат роза и ще останат в шоуто, или ще им се наложи да напуснат разочаровани предаването.

В периода на наблюдение в „Ергенът“ се разискват и морално-етични дилеми, сред тях е и темата дали съвременната жена трябва да е меркантилна на сто процента и да се превръща в „златотърсачка“, ако иска да се чувства добре и комфортно в една връзка. Разнопосочни коментари и мнения както в предаването, така и в интернет пространството, предизвиква и признанието в ефир, направено от 24-годишната участничка в шоуто, че е още девствена, тъй като иска да се пази чиста и неопетнена за бъдещия си избраник. Конкурирайки се за сърцето на ергена, някои от участничките в шоуто си разменят на моменти и остри, хапливи и заядливи реплики, но в разпространеното съдържание не е установена употреба на вулгарни и цинични изрази.

На 17.03.2022 г. излъчаното издание е прекъснато заради извънредната емисия новини по повод задържането на бившия премиер Б.Борисов. Това предизвика силно недоволство сред феновете на риалити предаването и многобройни техни гневни коментари буквално заливат мрежата. Това доведе до съобщение в късната емисия новини на БТВ (23:25 часа), че въпросният прекъснат епизод на "Ергенът" ще бъде излъчен от началото следващата вечер (18.03.2022 г.) в обичайното си време.

В СЕМ са постъпили общо 44 писма на зрители за шоуто „Ергенът“, които са критични към формата. Показателен пример за реакцията на една немалка част от аудиторията е получено в СЕМ писмо от зрителка, в което тя оприличава предаването на

„на харем“ и го определя като „грозно, пошло и вулгарно“. По думите ѝ *“това не е моралът на българската девойка“*, като изтъква също така, че не вижда *„нищо поучително, нито морално“* в шоуто. *„Държа предаването да се замени с нещо, което да е достойно за българския народ, нещо красиво, нещо за голямата и истинска любов между двама млади“*, настоява зрителката пред медийния регулатор.

В писмо до СЕМ психиатърът д-р Цв. Гълъбова споделя негативните си впечатления относно излъчвания в програма БТВ първи сезон на новия риалити формат, намирайки го за *„изключително пошъл“*. Д-р Гълъбова изтъква също, че въпросното шоу действа *„опростачващо“* на младите хора и изпраща към тях *„отвратителни послания“*, поради което такива предавания изобщо не бива да стигат до екран.

В сигнал до СЕМ проф. Викенти Спасов изразява недоволството си, че участничките в *„Ергенът“* споделят без притеснение *„коя какви скъпи подаръци е получавала“*, но нито една не казва каква е истинската причина за тези подаръци, макар и *„не е трудно човек да се досети“*. Проф. Спасов пита дали си даваме сметка какво е влиянието на тези откровения върху младите момичета и ученички, като повдига и темата *„с такива предавания какво се възпитава в младите хора“*.

Зрители недоволстват и от *„психологическия тормоз“*, който някои участнички в шоуто упражняват спрямо други претендентки за сърцето на ергена. *„Като родител, за мен е недопустимо да се излъчват кадри с обиди, преследване и унижения...“*, пише зрител и завършва *„Предвид факта, че предаването става показно шоу на злоба, деградация и груб речник, искам да се свали от ефир“*. По същия повод в друго писмо се казва: *„Група от десет жени обиждат, нападат, тормозят и квалифицират по адски грозен начин една от тях..... Думи като изрод, изчадие, грозотия, овца, простакеса, селянка, плужек и т.н. изричани многократно в ефир, са недопустими... Това нормално ли е? Не е ли достатъчна агресията в училищата и по улиците? На подобно поведение ли учим подрастващите? Как да нападат, унижават, обиждат. Как да сринат човек психически и да се смеят над страданието му?...“* Друг зрителка в писмо до СЕМ изразява недоволството си, че в предаването *„5 жени, без никакви морални ценности и възпитание, тормозят и издевателстват безнаказано над 33-годишна жена, а още 5 се правят, че нищо не виждат, и не са там, докато това се случва, а оператори с камери търчат по участничките в някаква помия, набедена за шоу, за да не изпуснат и да запечатат всеки един момент от вербалната агресия, която се упражнява над същата тази сама жена, докато тя им се моли да я оставят на мира“*.

Част от зрителската аудитория реагира отрицателно и на кадрите в *„Ергенът“*, при които участничките в шоуто се черпят с вино. В получено в СЕМ писмо от зрителка се изразява възмущение от *„демонстративната консумация на алкохол“* в предаването и се предлага *„да се направи преценка дали такива кадри са подходящи“* за излъчване преди 23:00 ч.

Голяма част от писмата на зрителите до СЕМ (около 35 на брой) са предизвикани от видяното в епизода, в който участничка (родена в Русия), нападна вербално съперничката си за сърцето на ергена, като в пристъп на гняв я нарича *„българска злобарка“* и я залива демонстративно с вода. Тези скандални моменти, както и отзвукът им в социалните мрежи в следващите часове, провокират самият *„ерген“* да излъчи официално изявление в личния си профил си в Инстаграм, чрез което иска прошка от зрителите, че не е реагирал по-сериозно срещу това поведение.

Наблюдението установи, че в първите четири епизода на *„Ергенът“* в периода от 19 февруари до 3 март 2022 г. включително, няма обозначение за наличие на продуктово позициониране. Обозначение за продуктово позициониране в *„Ергенът“* се появява в 5-ия епизод на предаването.

Мониторингът констатира, че в първия епизод на „Ергенът“ 22-те участнички в шоуто пристигат в имението една по една с луксозна лимузина с марката „Мерцедес“ /Mercedes-Benz/. По време на предаването камерата показва от близък план както официалната емблема на „Мерцедес“ с трилъчевата звезда, която е монтирана на предния капак на автомобила, така и логото на същата тази марка върху джантата на задната гума на лимузината. Зрителите виждат многократно повторение на сцената - лимузината спира пред имението, отваря се задната дясна врата на автомобила и се показва кракът на поредната претендентка за сърцето на ергена, а камерата задължително се фокусира и задържа върху лесно разпознаваемото лого на „Mercedes-Benz“, гравирано върху алуминиевата джанта на дясното задно колело на автомобила. В същия епизод на шоуто една от участничките е представена как позира облежната върху предния капак на червена лека кола с марката „Мазда“, а после я мие с маркуч и лъска с кърпа като емблемата на тази марка автомобили на няколко пъти ясно се вижда от зрителите.

Експертната оценка на аудио-визуалното съдържание (в което няма обозначение за продуктово позициониране) е, че са налице белези за скрито търговско съобщение, поради което са предприети действия за ангажирана отговорността на доставчика на медийни услуги за нарушаване на чл. 75, ал. 1, изречение второ от Закона за радиото и телевизията.

Наблюдението установява и че в редица епизоди се показват културно-исторически забележителности и туристически атракции в югозападната ни съседка, в това число и заснети от дрон кадри със заливи и плажове на турската Ривиера. Акцентирането върху националните флагове на Република Турция, които се издигат както в яхтеното пристанище Скопеа, така и на знакови обекти от културно-историческото й наследство, които са декор за снимки на първото издание на „Ергенът“, създават цялостен контекст на риалити формата на едва ли не целенасочена реклама за Турция като привлекателна туристическа дестинация.

В епизод на предаването, в който ергенът и участничка в шоуто посещават изискан турски ресторант в етно стил и дегустират турска ракия „Йени ракъ“ /Yeni rakı/ е установено нарушение на разпоредбите за забрана на скритата реклама и за забрана пряката реклама на спиртни напитки.

Влиянието на електронните медии е силно, особено на риалити форматите и на техните послания, върху формирането на ценностната система на младите хора. Риалити продукциите налагат и популяризират и определени модели на поведение, както и стереотипи, които се възприемат безкритично от голяма част от младежката аудитория. Част от участничките в „Ергенът“ се представят като „материални“ момичета и се хвалят една пред друга със скъпите подаръци, които са получавали през годините от партньорите си – луксозни леки коли, маркови часовници, лъскави смартфони и бижута, екскурзии до екзотични дестинации и т. н. В един от епизодите участничка във формата дава следната формулировка на житейската философия на много от съвременните момичета: *„Живеем в материален свят... Ако не си кучка, си аут, това означава, че трябва да си нахална, накахана...“*. Друга амбициозна претендентка за сърцето на ергена споделя също пред камерата, че обича предварително да си казва какви именно скъпи подаръци очаква и би искала да получи от любимия си, лично тя предпочита да си пие коктейлите не къде и да е, а на Малдивите с любимия си мъж. С това поведение участничките издигат едва ли не на пиедестал жените – „златотърсачки“, за които най-важното в живота е да си намерят партньор, който винаги да изпълнява желанията им, да ги отрупва с ценни подаръци и да им осигурява лъскав и охолан живот.

В друг епизод участничка дава и конкретни „напътствия“ и препоръки към какво именно трябва да се стреми всяко едно младо и съвременно момиче, ако иска да бъде наистина успешно. *„Всичките ми бивши приятели ми казваха, че съм кучка... Да бъдеш нахален е най-прекия път да бъдеш щастлив. Иначе другите хиени ще те изядат...“*

Участничките в „Ергенът“ не демонстрират пред камерата особено висока обща култура и знания. Така например в един от епизодите на въпрос кой е главният герой в романа „Под игото“, една от дамите отговаря, че това е Баба Илийца. Сериозно са затруднени участничките във формата и при намирането на правилните отговори на въпросите за името на най-високия връх в Стара планина, както и за името на автора на прочутата „История славянобългарска“.

ИЗВОДИ - Първият сезон на риалити формата „Ергенът“ се характеризира със сериозен зрителски интерес. Въпреки че част от зрителите упрекуват в сексизъм „Ергенът“, заради представянето на участничките едва ли не като стоки, и настояват за спиране на шоуто, смятайки го за пошло, а други се възмушават от твърде разкрепостеното и провокативно поведение на част от участничките във формата, важно е да се отбележи, че новото предаване предизвика оживен дебат в социалните мрежи за ролята и мястото на жената в съвременното българско общество. „Ергенът“ породил полемика в интернет пространството и относно това дали и доколко са променени женските нагласи към брака в традиционния му вариант у нас, както и дали се прави достатъчно за насърчване на реалната равнопоставеност на половете, след като и до днес са в сила отдавна наложени стереотипи по отношение на това какво поведение е позволено на мъжете, както и какво поведение се очаква от жените. В излъчените в периода на наблюдение издания на риалити формата „Ергенът“ са констатирани излъчвания на скрити търговски съобщения в нарушение на ЗРТ и на Закона за здравето.

По повод на констатациите от наблюдението на предаването „Ергенът“, Съветът за електронни медии организира на 14 юни 2022 г. дискусия на тема „Отражението върху децата на достъпните за тях риалити формати“. Във форума участваха психолози, педагози, представители на Държавна агенция за закрила на детето, неправителствени организации.

• „Като две капки вода“

Осъществено е фокусираното наблюдение на десетия сезон на шоуто за имитации „Като две капки вода“ в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ на търговския доставчик на медийни услуги Нова Броудкастинг Груп ЕООД. Фокусираният мониторинг обхваща периода 28 февруари – 16 май 2022 година.

Десетият сезон на шоуто за имитации „Като две капки вода“ започна на 14 февруари 2022 г. Излъчва се на живо всеки понеделник в часовия пояс от 20:00 до 23:00 (23:26) часа. На 25 април 2022 г., когато се чества Вторият ден от Великден – понеделник, предаването не е излъчено. Продуцент е Global Films /ГЛОБАЛ ФИЛМС ООД/. Голямата наградата за победителя във всеки един сезон е нов лек автомобил. По регламент победителите в отделните епизоди получават като награда и чек за 2 500 лева, които средства даряват за една или друга благотворителна кауза по свой избор.

Участници в предаването „Като две капки вода“ този сезон са Мариана Попова, Краси Радков, Алисия, Крисия, Есил Дюран, Александър Сано, Руслан Мъйнов, Моню Монеv и Дарин Ангелов. Водещи в юбилейния сезон на шоуто са Димитър Рачков и Герасим Георгиев-Геро, а журито отново е в състав Хилда Казасян, Димитър Ковачев – Фънки и Юлиан Вергов, като в отделни епизоди има и специален гост, който е четвъртият член на журито.

Финалът се излъчи на 16 май 2022 г. като победител в десетия сезон е актьорът Краси Радков с превъплъщението си в образа на легендарния Емил Димитров. На второ място зрителите класират Александър Сано, а трето място в шоуто за имитации зае певицата Крисия. Краси Радков спечели симпатиите на зрителите и с благородния си жест – той заяви

от сцената, че смята да дари получената голяма награда – чисто нов автомобил, на Детската педиатрия в София, а чекът с 2 500-те лева на Дома на артистите - ветерани в столицата.

Зрителите на шоуто за имитации „Като две капки вода“ са информирани за наличие на продуктово позициониране в предаването - визуално и звуково обозначението се появява в началото и в края на всеки един от епизодите, както и при подновяването на предаването след излъчваните рекламни паузи.

Футболната легенда Христо Стоичков се изявява като гостуващ член на журито в един от епизодите. Стоичков връчва подаръци на останалите членове на журито, както и на двамата водещи на предаването, като всички те (тениски, маратонки, спортни чанти, кърпи за плаж, бански, както и „златна“ футболна топка) са брандирани с името и логото на модната марка на Стоичков "H8S".

Мониторингът установи наличие на скрита реклама, по смисъла на чл. 75 от ЗРТ, на „WINBET“ /“УИНБЕТ“/, при излъчване на специално видеообръщение на популярния музикант и композитор Горан Брегович към зрителите на „Като две капки вода“. Тримата участници в шоуто - музикантът и композитор Горан Брегович, българският футболист Христо Стоичков и водещият на „Като две капки вода“ Димитър Рачков са рекламни лица на кампанията на WINBET.

Мониторингът установи, че в края на всеки един от епизодите, победителят за вечерта, събрал най-много гласове в своя подкрепа от журито и зрителите, получава на сцената от водещите на „Като две капки вода“ като награда за успеха си и голяма бутилка от 1.5 литра пенливо вино от Италия, производител на което е продуцентът на шоуто „Като две капки вода“ Маги Халваджиян. При представянето не е констатирано нарушение на закона. Наблюдението не установи към зрителите да са отправяни рекламни послания и при връчването на голямата награда, не са отчетени и призови за закупуването на конкретни стоки или услуги.

ИЗВОД: Шоуто „Като две капки вода“ е утвърдено забавно предаване в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, което вече 10 години събира зрителски интерес. Този сезон е допуснато излъчването на скрито търговско съобщение на търговската марка на организатор на хазартни игри, за което са предприети съответните административнонаказателни действия.

• „Животът по действителен случай“

Наблюдението на пет издания на предаването „Животът по действителен случай“ в програма БТВ на доставчика на медийни услуги БТВ Медиа Груп ЕАД е осъществено за периода 8 октомври - 5 ноември 2022 година.

Предаването е развлекателно и се излъчват всяка събота от 17:00 ч. до 19:00 ч. Първият брой е разпространен на 08 октомври 2022 година. Продуцент е Радост Драганова (водеща в „Мармалад“, „Модерно“ и „Огледала“, с които настоящето предаване има много прилики). Водеща на първата част е актрисата Александра Сърчаджиева, а на втората част - актьорът Иво Аръков.

В първата част на предаването гости са известни личности, които разказват за трудностите и изпитанията в живата си и как са успели да ги преодолеят. В рубриката „Моето ново АЗ“ аудиторията става свидетел на извършването на естетически трансформации на хора, които предварително и по свое желание са се записали за участие. В тази рубрика пластичният хирург д-р Джек Антонио и други доктори извършват разкрасяващи и подмладяващи манипулации на участниците - премахват се белези от физически травми, деформации и други несъвършенства във външния вид или просто подмладяване на дами в зряла възраст. Първата героиня в рубриката е самотна майка, която

получава нова външност. Екип от доктори и други специалисти извършват поредица от хирургични интервенции, а зрителите проследяват всички етапи на трансформацията.

Актьорът Иво Аръков е водещ на другата част от предаването - „Топ 10“. Всяка седмица екипът на предаването избира актуална тема, за да подреди в 10 позиции известни личности, събития, песни с много предизвикващи смях коментари от известни българи. Специални коментатори са Виктор Стоянов, Мона Гочев, Глория Петкова, Даниел Пеев – Дънди и др.

Относно търговските съобщения, проверката установи, че в рамките на два часа се излъчват няколко рекламни блока, които са в съответствие със ЗРТ.

Доставчикът е обозначил, че в предаването има продуктово позициониране. Позиционирането на продукти е концентрирано в рубриката „Моето ново АЗ“. В предаването се представят множество козметични продукти, които не само се показват, но и се описва подробно техния състав, свойства, наименование, ползи и ефект. Често се споменава, че те са най-модерните и добри продукти. Във всяко издание се акцентира на качествата на позиционираните продукти. В предаването се представя частна клиника за естетическа хирургия, като многократно е показано името на клиниката, изписано на униформите на докторите, върху стени и плотове в самата клиника или върху атрактивен автомобил, паркиран пред клиниката. Името на клиниката навсякъде е изписано със златни букви. Голяма част от рубриката е снимана във въпросната клиника и зрителите се информират за условията, при които се работи, за перфектния ред и чистота, като на първо място е изтъкнат високият професионализъм на докторите и специалистите, работещи там. Главно действащо лице е д-р Джек Антонио, който обяснява на участниците какво и как ще им бъде извършено в клиниката, за да бъдат „най-добрата версия на себе си“. Всичко изглежда лесно, безболезнено и професионално. Всеки от докторите и специалистите е изчерпателно представен – име, специалност, работа, хобита, какви точно дейности извършва, като са показани и кадри от козметични и пластични манипулации на съответния участник в предаването.

В рубриката присъства и личната история на героя, който ще бъде външно променен. В „Моето ново АЗ“ преобладаващо е аудио-визуалното съдържание, с което се отправят търговски послания към аудиторията, а именно: представяне на докторите, многократно показване на името на клиниката, голяма част от услугите, които клиниката предлага. Съдържанието в голяма степен е посветено на представяне на клиниката, докторите, дейностите, манипулациите, процедурите, професионализма на персонала, добрите битови условия в клиниката и обвързване на всичко това с перфектните резултати и доволните разкрасени и подмладени участници. Показват се и подробно се описват козметични продукти. Участниците в това преобразяване се използват, за да бъдат нагледно показани всички дейности в клиниката и постигнатите резултати при промяната на участниците. В замяна участниците получават младост, красота и самочувствие. В тази конкретна рубрика редакционното съдържание е в значителна степен повлияно от позиционираните продукти. Излъченото в рубриката „Моето Ново АЗ“ е посветено на позиционираните продукти и услуги и в незначителна степен на участниците. Всичко това се наблюдава във всяко издание на предаването.

Наблюдението установява, че аудио-визуалното съдържание на предаването „Животът по действителен случай“ е в нарушение на чл. 75, ал. 3 от ЗРТ, според който „Производителите на стоки и доставчиците на услуги не могат да оказват влияние върху редакционното съдържание“.

ИЗВОД: Значителна част от предаването „Животът по действителен случай“ изпраща послание, че е достатъчно човек да промени външния си вид, за да осъществи дълбока промяна в живота си. Пластичната хирургия е представена като лесно и безболезнено решение на проблемите, независимо че кадрите с манипулации по телата и лицата на

участниците предизвикват неприятни усещания в публиката (виждат се набождания с игри, хирургични конци и рани). Редакционното съдържание е превзето от търговското слово и у зрителите остава впечатлението за наблюдение на телевизионен пазар на козметични процедури и услуги. Границата между търговското слово и редакционното съдържание е прекратена. Предприети са административнонаказателни действия.

1.2.6. Търговски съобщения

• В забавни предавания на търговски доставчици

Реализирано е наблюдение на риалити формати и забавни предавания от 04 октомври до 13 ноември 2022 г. в ефирните програми на двата търговски доставчика на медийни услуги Нова Броудкастинг Груп ЕООД и БТВ Медиа Груп ЕАД. Обект на наблюдение са „Игри на волята: България“, „Звездите в нас“ и „С Рачков всичко е възможно“ в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ и „Фермата“ и „Гласът на България“ в програма БТВ. Във фокуса на наблюдение са търговските съобщения в развлекателните предавания и риалити форматите.

ПРОГРАМА НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ

1. „ИГРИ НА ВОЛЯТА: БЪЛГАРИЯ“

Четвъртият сезон на предаването стартира на 3 септември 2022 година. Излъчва се всеки делничен ден от 21:00 часа. Риалити форматът и през този сезон се осъществява с подкрепата на държавата. В края на всеки един епизод на телевизионния екран се появява надпис, че НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ изказва благодарност на Министерството на туризма и на община Царево за подкрепата при реализацията на проекта. Водещи на „Игри на волята: България“ отново са Димо Алексиев и Ралица Паскалева. В новия сезон на приключенския формат участниците трябва да преодоляват по-тежки елиминационни битки и предизвикателства в сравнение с предходния сезон, както и да се включват в многокомпонентни отборни игри, в които демонстрират сила, издръжливост, съобразителност и концентрация. Тъй като предаването се излъчва на запис, всички реплики със смущаващо съдържание са заглушени с технически средства. За разлика от миналогодишния сезон на „Игри на волята: България“, предизвикал недоволство в социалните мрежи сред някои зрители и подадени жалби в СЕМ заради сцени, в които участник изпича на огън одрана змиорка и после похапва от нея (змиите са защитен вид и са под закрилата на Закона за биологичното разнообразие), в новото издание на предаването няма подобни ситуации, които да налагат сезиране на съответните компетентни органи (като Регионалната инспекция по околната среда и водите – Бургас).

Зрителите на „Игри на волята: България“ са уведомени от доставчика, че в предаването има продуктово позициониране. Експертната оценка е, че продуцентите в максимална степен се възползват от възможностите на продуктово позициониране.

В този сезон, за първи път от началото на реализация на формата „Игри на волята: България“, арената, на която се провеждат оспорваните елиминационни битки носи име - „Palms Bet арена“. На нея, в хода на действието на предаването, се веят и знамена с брандираното на тях лого на хазартния оператор Palms Bet арена. Самият водещ на Димо Алексиев редовно приветства и окуражава участниците с приветствието „Добре дошли на Palms Bet арена!“. Камерата показва нееднократно веещите се на вятъра знамена с логото на онлайн казиното Palms Bet.

Наблюдението не може категорично да даде отговор дали е налице продуктово позициониране или сме в хипотезата на чл. 83, ал. 4 от ЗРТ. Посочената разпоредба изключва от продуктово позициониране „случаите, когато включването на продукт или услуга в дадено предаване не е извършено срещу заплащане, а е предоставено за нуждите

на осигуряване на предаването с гардероб, реквизит, награди, настаняване, терен за снимки или други подобни и съответните продукти и услуги не са на значителна стойност“. Изданията на формата са обозначени с ПП, от друга страна логото Palms Bet „изтича“ във финалните надписи, където обичайно се изписват лицата, подпомогнали реализацията.

Многократно отправяните призови и поздравления към участниците от водещия, включващи наименованата вече арена (Palms Bet арена), както и многократно попадащите в кадър знамена с логото Palms Bet арена, водят до единствената цел - постигане на рекламно въздействие.

Както в този формат, така и в следващите, разгледани по-долу, наблюдението отчита прилагането на различни практики при представяне на хазартни игри. Освен обозначената реклама, се регистрират и спонсорски заставки, продуктово позициониране, „обозначаване“ във финални надписи. Законът за хазарта позволява в чл. 10 обявяване (т. нар. „непряка“ реклама) на хазартни игри, ограничено до: *наименованията и условията на игрите, включително награди, отстъпки, бонуси, коефициенти и безплатни залози, без участник/участници в хазартни игри, спечелили награди; регистрираната търговска марка на организатора, а при провеждане на мероприятие по ал. 3 и/или фирмата (наименованието) на организатора; резултатите от игрите и спечелените печалби; тегленията на тиражите; цел на организатора по чл. 4, ал. 1, т. 3, 4 и 5 от ЗХ*), както и спонсориране на мероприятия, подпомагащи спорта, културата, здравеопазването, образованието и социалното дело.

Мониторингът установи, че при търговските съобщения е налице тенденция обособените рекламни блокове в рамките на предаването да започват и да свършват с кратки реклами на хазартни оператори. Установено е и излъчването на кратки врязани реклами в дясната вертикална част на екрана в хода на действието в предаването.

В обособени рекламни блокове в епизоди от новия сезон на „Игри на волята“ се излъчва и 30-секундна реклама на хазартния оператор „INBET.COM“ за „арената на турнирите“, пресъздаваща зрелищни сцени на гладиаторски битки от епохата на древния Рим и с участието на Азис и Герасим Георгиев – Геро, в която се обещава на участниците в онлайн играта общ награден фонд от над 500 хил. лева. В епизод на риалити формата се излъчва и 30-секундна реклама на WINBET с участието на Христо Стоичков, която обещава спортен автомобил и 50 хил. лева награден фонд от „турбо бонуси“ на участниците в онлайн залаганията. „Знам какво искаш за Коледа!“, заявява в рекламния клип на WINBET Христо Стоичков, застанал пред нов спортен автомобил в компанията на две млади дами, облечени с къси червени рокли.

Като спонсорски заставки в началото на епизодите от новия сезон на „Игри на волята: България“ преобладават спиртните напитки и техни дистрибутори. Така например в различни издания на предаването се излъчват спонсорски заставки на: шотландското уиски Grant's (продължителност от 6 секунди. Дикторски глас съобщава, че това е Grant's Triple Wood /т.е. отлежава в бъчви от три вида дърво/, а на екрана се изписва, че е блендиран скоч Grant's с 40 % об. алк., и с дистрибутор – „Делион“ ООД); ирландското уиски Bushmills (с уточнение, че негов дистрибутор е „Авенди“ ООД); шотландското уиски Glenfiddich.

2. „ЗВЕЗДИТЕ В НАС“

Новото музикално телевизионно шоу за имитации стартира по НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ на 11 септември 2022 г. „Звездите в нас“ е българската версия на британското шоу Starstruck, като предаването се излъчва всяка неделя от 20.00 часа. За разлика от шоуто „Като две капки вода“ тук участниците не трябва да отговарят на критерия за известност и популярност, а единствено е необходимо да могат да пеят и да се опитват да имитират

успешно на сцената любим свой изпълнител. Участниците във формата се борят за голямата награда от 50 000 лева.

В „Звездите в нас“ има продуктово позициониране. Предаването се излъчва и с подкрепата на спонсора BETANO.BG - лицензиран оператор на хазартни игри онлайн. Мониторингът констатира и, че с кратки рекламни форми на BETANO.BG често започват и свършват рекламните блокове, излъчвани по време на шоуто, което многократно увеличава рекламното. В хода на предаването 7-секундни рекламни форми на BETANO.BG се изписват и вертикално вдясно на телевизионния екран.

Предаването се излъчва и със съдействието на шотландското уиски Grant's.

Други търговски съобщения, свързани с хазарт са на INBET.COM - рекламната на онлайн играта представя „Инбет арената на турнирите“, а в клипа участват актьорът Герасим Георгиев – Геро и фолк певецът Азис. Клипът е заснет сред зрелищен декор, представящ амфитеатър от епохата на Древния Рим, като на арената се бият не само гладиатори, но и жени гладиаторки. Излъчва се и 30-секундна реклама за „турбо бонус“ играта на хазартния оператор WINBET с участието на Христо Стоичков. Във въпросното търговско съобщение Стоичков съобщава на зрителя: „Знам какво искаш за Коледа!“, заставайки пред скъп спортен автомобил в компанията на две ефектни млади дами с къси червени рокли. Уточнява се, че „турбо бонус“ играта може да донесе на някой от щастливите участници в нея за Коледа не само спортен автомобил, но и 50 хил. лева от наградния фонд. Констатирано е, че рекламен блок е „рамкиран“ в началото и края с реклама на EFBET. В рамките на предаването (като врязана реклама вертикално в дясната част на екрана) се излъчва и търговско съобщение на хазартния оператор BETANO.BG с продължителност от 6 секунди.

Мониторингът установи, че в периода на наблюдението публиката в шоуто, част от която са деца, държи в ръцете си и размахва цветни балони в цилиндрична форма, на които е брандирана търговската марка на спонсора на предаването „Звездите в нас“ - BETANO.BG. Експертната оценка е, че при излъчването аудио-визуално съдържание с описаните по-горе случаи на заснети в близък или общ план деца, размахващи балони с надписа с търговската марка на конкретния хазартен оператор, е налице нарушение на т. 20 от *Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата*, според която не се допуска участие на дете в реклама на хазартни игри.

3. „С РАЧКОВ ВСИЧКО Е ВЪЗМОЖНО“

Първият сезон на шоуто стартира на 10 септември 2022 г. Предаването се излъчва всяка събота от 20:00 по програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, а зрителите наблюдават как водещият на предаването Димитър Рачков „вкарва“, образно казано, популярни български певци, актьори и спортисти в различни смешни предизвикателства и игри, за да изпробва чувството им за хумор.

В новото забавно предаване няма обозначение за продуктово позициониране.

И тук, както бе отбелязано за предходните предавания, се отчитат спонсорски заставки на спиртни напитки: ирландското уиски „Bushmills“, което „преследва съвършенството още от 1608-а“; шотландското уиски „GLENFIDDICH“, което е „single malt scotch whisky“. В рамките на обособени рекламни блокове е излъчена реклама на игрални зали „WINBET“ с участието на Димитър Рачков, в която се обещава като печалби в „турбо бонус“ играта спортна лека кола плюс 50 хил. лева; както и 18-секунден рекламен клип на букмейкъра „EFBET“ със слогана „тръпката е навсякъде“ и с участието на певица Криско. И в новото забавно предаване „С Рачков всичко е възможно“ се констатира търговска практика, при която рекламните блокове по време на излъчването на шоуто

започват с кратки реклами с продължителност от по 3 секунди на хазартния оператор „ЕФВЕТ“ и завършват с тях.

Забавното предаване е насочено към семейна аудитория, сред която има немалко деца – видимо и от публиката в залата.

ПРОГРАМА БТВ

1. „ФЕРМАТА: МОСТЪТ НА ВРЕМЕТО“

Новият 8-ми сезон на предаването стартира на 3 септември от 20.00 часа в програма БТВ, като участниците преодоляват различни изпитания и се борят за обявената от продуцентите голяма награда от 100 000 лева. „Фермата: Мостът на времето“ се излъчва в делничните дни от 21.00 часа. Риалити шоуто е заснето на запустял парцел на брега край язовир Диканя, където участниците изграждат фермерско стопанство и дори полагат основите на малък православен параклис.

И през новия сезон предаването излиза на моменти от чисто забавния си формат, като предлага на зрителите не само развлечения, но засяга и редица сериозни, актуални теми, вълнуващи обществото. Така например в един от епизодите участниците слушат историческа лекция за Втората световна война и за последиците за България след разделението на Европа в резултат от спускането на „Желязната завеса“. В друг епизод участниците дискутират и обменят мнения по темата трябва ли и занапред 3 март да бъде национален празник на Република България. В хода на дебата се изказва аргументирано предложение за бъдещ национален празник да бъде обявен Денят на Съединението на България - 6 септември, а продуцентът и водещ на „Фермата“ Андрей Арнаудов застъпва тезата, че като национален празник би следвало да честваме занапред 24 май, Денят на светите братя Кирил и Методий, на българската азбука, просвета и култура и на славянската книжовност, тъй като именно българската азбука е нашият най-голям принос към европейската цивилизация. Другият продуцент и водещ - Иван Христов, се солидаризира с предложението 24 май да бъде обявен за национален празник. Участниците обсъждат трябва ли България да се стреми към преминаване към „зелена енергия“ и да се ориентира към потреблението на енергия от възобновяеми източници с цел опазване на околната среда. Демографската криза в страната ни от последните десетилетия също неколккратно е тема на коментари и дискусии. И през новия сезон предаването се стреми да популяризира българските традиции, обичаи и корени, а участниците в риалити формата участват във викторини, съдържащи въпроси в сферата на българската история, география, литература и т.н. Водещите на „Фермата“ в епизода от 1 ноември поздравяват зрителите и участниците с Деня на народните будители, като в предаването се вее и българският флаг. В излъчения на следващия ден епизод участниците се надиграват с народни танци.

В предаването „Фермата“ има обозначение за продуктово позициониране и спонсорство.

Търговската практика отделните рекламни блокове в рамките на развлекателните предавания и риалити формати да започват и да свършват с кратки реклами на хазартни оператори се наблюдава и в новия сезон на „Фермата“.

2. „ГЛАСЪТ НА БЪЛГАРИЯ“

Девети сезон на музикалното шоу по програма БТВ стартира на 4 септември 2022 г. „Гласът на България“ се реализира по формат, създаден от холандския продуцент Джон де Мол. Предаването се излъчва всяка неделя от 20:00 часа. Като тренъори /ментори/ отново се изявяват рок музикантът Иван Лечев, Любо Киров, Галена и ДАРА.

Предаването е обозначено за продуктово позициониране и спонсорство. Наблюдението отчита случаи, когато появата на кратки „врязани“ рекламни форми за онлайн залагания (в долната хоризонтална част на екрана или вдясно върху вертикалната част на екрана) съвпадат по време с присъствието на телевизионния екран в хода на

действието на конкретното предаване на непълнолетни лица. Такъв например, по време на представянето на 16-годишния участник от отбора на певицата Галена, в долната част на екрана се появява 6-секундна „врязана“ хоризонтално реклама на лицензирания хазартен оператор „EFBET“.

ИЗВОДИ: В наблюдаваните програми на двата търговски оператора мониторингът констатира тенденция в праймтайма да се включват все повече търговски съобщения за хазартни игри, най-вече за спортни и онлайн залози. Като резултат от масираните кампании на игри със залози на малкия екран, в най-гледаните часови пояси, могат да се видят рекламите на няколко лицензирани от НАП хазартни оператора, които се излъчват периодично в рекламните блокове – „Palms Bet“, „EFBET“, „WINBET“, „BETANO.BG“, „INBET.COM“, „Alphawin.bg“, както и на лицензираното онлайн казино 8888.bg.

С цел привличане на зрителско внимание, много често и самите обособени рекламни блокове започват и завършват с кратки рекламни клипове на хазартен оператор, каквито са например 3-секундните търговски съобщения на „ЕФБЕТ“ и на „WINBET“. В рамките на наблюдавания период е установено излъчване и на кратки 6-секунди рекламни форми за хазартни игри и онлайн залози, разположени хоризонтално в долната част на екрана или вдясно върху вертикалната част на екрана, като те се разпространяват по време на действието на предаванията, извън рекламните блокове.

Реклама на хазартния оператор „Alphawin.bg“ намеква, внушава на зрителите, че ако им провърви, участниците в онлайн залаганията ще се радват занапред на благополучие, на безгрижен и весел живот, а в това число – вероятно и на компанията на привлекателни млади жени. Подобно е посланието, скритото внушение и на често излъчваната в рамките на периода на наблюдение 30-секундна реклама на игрални зали WINBET с участието на световноизвестния български футболист Христо Стоичков, в края на която той позира с две ефектни млади дами с къси червени рокли до нова скъпа спортна кола, предвидена като „турбо бонус“ за късметлии в онлайн залаганията на сайта. Експертната оценка на двете реклами е за несъответствие с *Етичните правила за реклама и търговска комуникация на хазартни игри*, неразделна част от Националните етични правила за реклама и търговска комуникация (Етичен кодекс), приети от Националния съвет за саморегулация (НСС), а именно на чл. 2, т. 4, според която търговската комуникация на хазартните игри „*няма да внушава, че участието в хазартни игри е благоприятно за социалния успех на личността и по-специално, че може да подобри репутацията на дадено лице или да го направи по-привлекателно*“.

Трайна тенденция е в излъчваните в праймтайма реклами за спортни и онлайн залози на хазартните оператори все по-често да участват известни, популярни личности – певци, спортисти, артисти и емблематични представители на шоу средите, които са примери за подражание за младите хора, а това е предпоставка част от децата да бъдат привлечени и заинтригувани, да проявят определен интерес към съдържанието на тези търговски съобщения.

Тъй като Законът за хазарта изрично забранява участието в хазартни игри от малолетните и непълнолетните, в разпространяваните реклами и рекламни клипове за онлайн залози присъства ограден в кръг предупредителен знак за възрастово ограничение „18+“, но много често този знак е изключително трудно забележим на телевизионния екран, особено когато кратки търговски съобщения на хазартните оператори се излъчват извън рекламни блокове по време на действието на предаванията и се позиционират хоризонтално в долната част на екрана, или вдясно върху вертикалната част на екрана. Смущаващи са и случаите, когато появата на въпросните кратки „врязани“ рекламни форми за онлайн залагания в долната част на екрана или вдясно върху вертикалната част на екрана съвпада

по време на излъчване и с присъствието на екрана в хода на действието на конкретното предаване на непълнолетни лица.

С оглед на все по-нарастващия обем търговски съобщения за онлайн залагания в програмите на доставчиците на медийни услуги и на основа на констатациите от извършеното наблюдение, е важно да се засили сътрудничеството и партньорството между СЕМ и Националния съвет за саморегулация, с цел прецизиране, допълване и актуализиране на съществуващите *Етични правила за реклама и търговска комуникация на хазартни игри*. В тази връзка е уместно и да се напомни, че при заснемането и при разпространението на реклами за онлайн хазартни игри, не бива да се намеква или да се правят каквито и да е внушения, че хазартът решава социални, професионални, лични или финансови проблеми, или пък че е в състояние да направи участниците в залаганията по-щастливи и успешни в емоционалната сфера, както и да им гарантира благополучие в сексуалната сфера.

Заснетите от съвсем близък план сцени с усмихнати малки деца, размахващи рекламни балони с логото на хазартния оператор ВЕТАНО.BG в разпространените по програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ епизоди на предаването „Звездите в нас”, са в нарушение на т. 20 от *Критериите за оценка на съдържание, което е неблагоприятно или създава опасност от увреждане на физическото, психическото, нравственото и/или социалното развитие на децата*, според която не се допуска участие на дете в реклама на хазартни игри.

Наблюдението отчита прилагането на различни практики при представяне на хазартни игри. Освен обозначената реклама, се регистрират и спонсорски заставки, продуктово позициониране, „обозначаване“ във финални надписи. Законът за хазарта позволява в чл. 10 обявяване (т. нар. „непряка“ реклама) на хазартни игри, ограничено до: *наименованията и условията на игрите, включително награди, отстъпки, бонуси, коефициенти и безплатни залози, без участник/участници в хазартни игри, спечелили награди; регистрираната търговска марка на организатора, а при провеждане на мероприятие по ал. 3 и/или фирмата (наименованието) на организатора; резултатите от игрите и спечелените печалби; тегленията на тиражите; цел на организатора по чл. 4, ал. 1, т. 3, 4 и 5 от ЗХ*), както и спонсориране на мероприятия, подпомагащи спорта, културата, здравеопазването, образованието и социалното дело.

В тази връзка и предвид разминаването между различните форми на търговско съобщение съгласно ЗРТ и Закона за хазарта, Съветът намира, че е налице необходимост от законодателна промяна

Съветът за електронни медии организира кръгла маса на тема „Търговското слово за хазарт в медийните услуги и услугите на платформите за споделяне на видеоклипове“ на 13 декември 2022 г. Срещата е продължение на инициирания разговор между СЕМ и Националната агенция за приходите, поставен с подписването на Меморандум за сътрудничество между двете институции и продължен по време на Международната конференция на регулаторите от Балканския регион през м. ноември 2022 г. в София. В кръглата маса се включиха представители на Национална агенция за приходите, на доставчиците на медийни услуги и на организаторите на хазартни игри, на Националния съвет за саморегулация, психиатри, представители на Центъра за изследване на демокрацията, Националната мрежа за децата, Асоциация „Родители“ и други. Представителите на хазартния бизнес информираха за свой проект за саморегулация, който съдържа осем нови точки, включително недопускането в реклами за хазарт на лица под 23 години, забрана за съобщаване на размера на възможните парични награди и забрана за излъчване на реклами на хазарт в радио- и телевизионните програми в часовия интервал между 05:00 ч. и 18:00 ч., освен по време на спортни събития и други. Изпълнителният директор на НАП Борис Михайлов посочи, че партньорството между СЕМ и НАП е довело

до засилване на мерките за контрола и превенция на рекламите в хазарта, както и до налагане на санкции за непозволена реклама.

• Обем реклами

Проверката предоставя резултатите от осъществен мониторинг относно обема излъчено рекламно време в програми, създавани от търговски доставчици на медийни услуги: БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ и BULGARIA ON AIR (20 и 21 ноември 2022 г.); както и в програма БНТ1 на обществения доставчик БНТ (21 ноември и 10 декември 2022 г.). Всички програми са с национален териториален обхват и способ на разпространение – чрез мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване (ефир).

Избрани са по два дни за проверка – един от уикенда и един делничен ден.

Следва да се отбележи, че съгласно изискването в чл. 90, ал. 1 от ЗРТ, *Общото времетраене на рекламата за всяка отделна програма не може да надвишава:*

1. за БНТ - 15 минути на денонощие и 4 минути на час;
2. за БНР - 6 минути на час.

БНТ спазва изискването на чл. 90, ал. 4 - *Ограниченията по ал. 1, т. 1 и 2 не се прилагат за рекламата, включена в предавания по време на отразяване на прояви на изкуството, културата и спорта с общонационално и международно значение. В този случай за времетраенето на рекламата се прилагат общите разпоредби.*

1. ПРОГРАМИ НА ТЪРГОВСКИ ДОСТАВЧИЦИ:

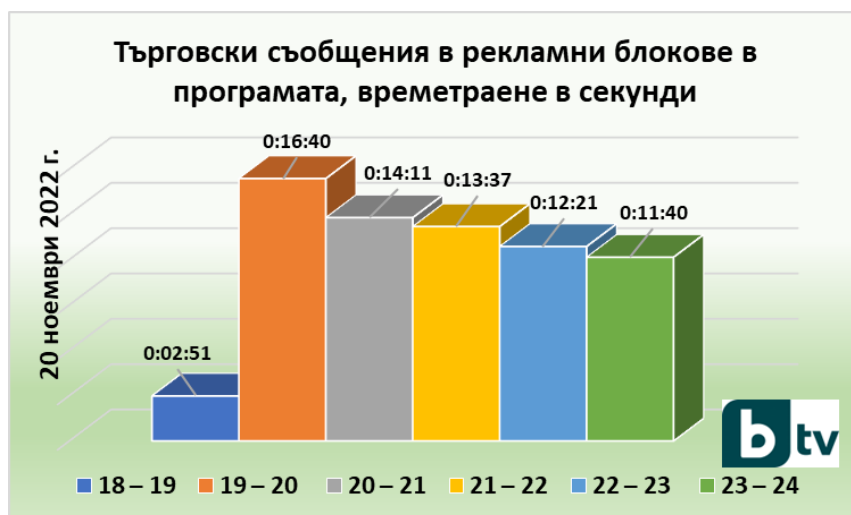
1.1. БТВ на БТВ Медиа Груп ЕАД:

БТВ 20 ноември 2022 г.

търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди							общо
18 – 19 часа	00:00:41	00:00:37	00:00:48	00:00:45			0:02:51
19 – 20	00:05:18	00:00:17*	00:05:25	00:00:13*	00:05:27		0:16:40
20 – 21	00:00:20*	00:06:51	00:00:17*	00:06:43			0:14:11
21 – 22	00:00:17*	00:06:23	00:00:20*	00:06:37			0:13:37
22 – 23	00:06:18	00:06:03					0:12:21
23 – 24	00:05:58	00:05:42					0:11:40
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	71:20 минути; 1:11:20 часа						
Процент съдържание на реклама	19,78%						

➤ Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).

➤ * „изскачащи“ реклами (6, 7 и 10 секунди).

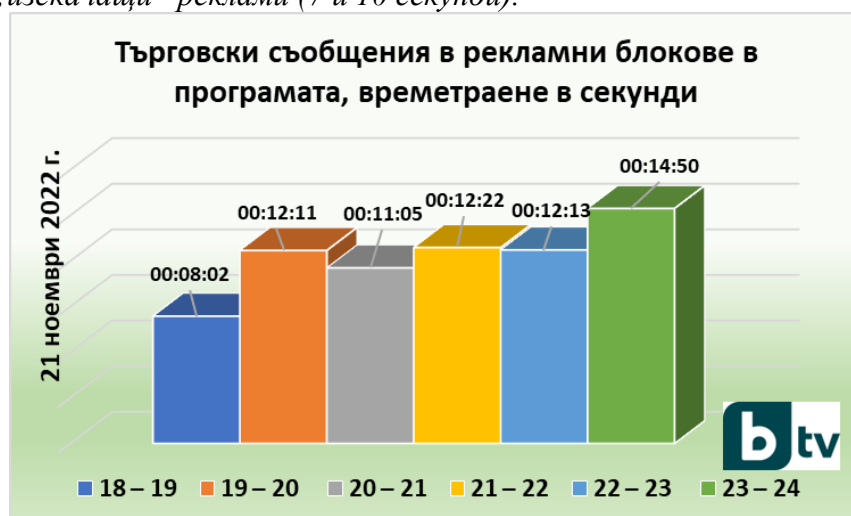

БТВ 21 ноември 2022 г.

търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди							общо
18 – 19 часа	00:02:29	00:00:10*	00:02:55	00:02:28			0:08:02
19 – 20	00:05:54	00:00:17*	00:05:46	00:00:14*			0:12:11
20 – 21	00:05:22	00:00:10*	00:05:13	00:00:20*			0:11:05
21 – 22	00:00:10*	00:06:04	00:00:07*	00:06:01			0:12:22
22 – 23	00:05:45	00:00:24*	00:05:54	00:00:10*			0:12:13
23 – 24	00:05:00	00:00:07*	00:04:46	00:00:10*	00:02:24	00:02:23	0:14:50
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	70:43 минути; 1:10:43 часа						
Процент съдържание на реклама	19,56%						

➤ Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).

➤ * „изскачащи“ реклами (7 и 10 секунди).

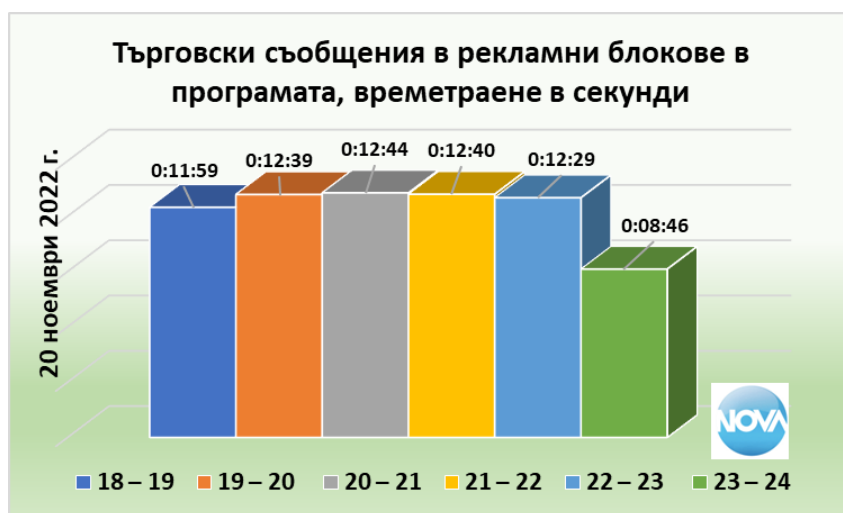

1.2. НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ на Нова Броудкастинг Груп ЕООД:

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ 20 ноември 2022 г.

търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди								общо
18 – 19 часа	00:05:59	00:06:00						0:11:59
19 – 20	00:06:00	00:00:21*	00:05:43	00:00:35*				0:12:39
20 – 21	00:00:07*	00:06:10	00:00:14*	00:05:59	00:00:14*			0:12:44
21 – 22	00:06:09	00:00:14*	00:06:10	00:00:07*				0:12:40
22 – 23	00:06:01	00:00:28*	00:06:00					0:12:29
23 – 24	00:00:20	00:05:41	00:00:07*	00:02:38				0:08:46
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	71:17 минути; 1:11:17 часа							
Процент съдържание на реклама	19,77%							

- Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).
- * „изскачащи“ реклами (7 секунди).

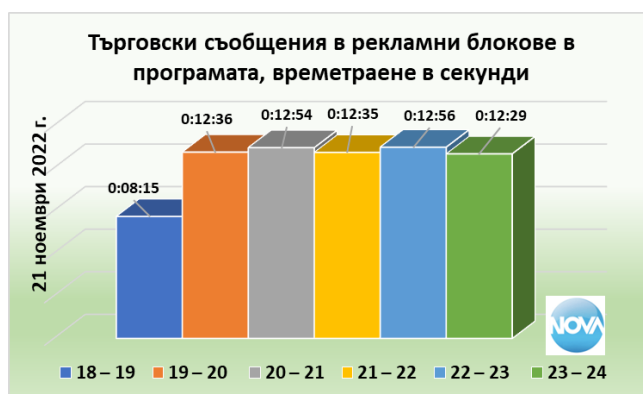

НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ 21 ноември 2022 г.

търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди								общо
18 – 19 часа	00:00:07*	00:03:39	00:00:21*	00:03:54	00:00:14*			0:08:15
19 – 20	00:05:59	00:00:14*	00:06:09	00:00:14*				0:12:36
20 – 21	00:00:07*	00:06:02	00:00:28*	00:06:17				0:12:54
21 – 22	00:00:21*	00:06:00	00:00:07*	00:06:00	00:00:07*			0:12:35
22 – 23	00:00:07*	00:06:00	00:00:14*	00:00:42	00:00:14*	00:05:39		0:12:56
23 – 24	00:00:21*	00:03:01	00:03:01	00:00:14*	00:02:02	00:03:50		0:12:29
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	71:45 минути; 1:11:45 часа							
Процент съдържание на реклама	19,85%							

➤ Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).

* „изскачащи“ реклами (7 секунди).

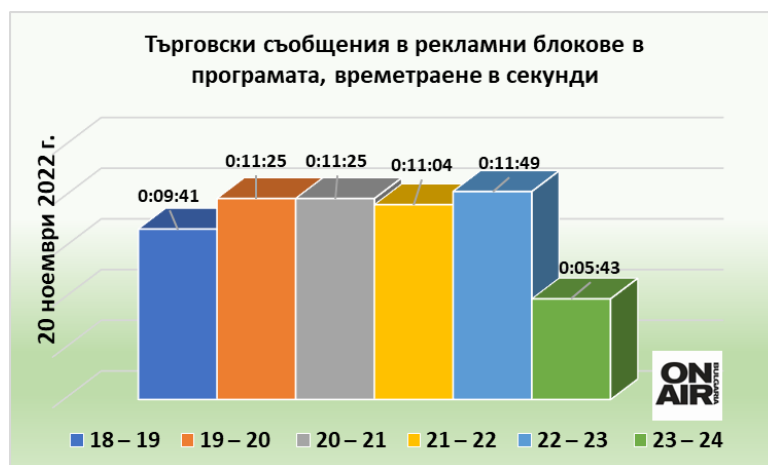

1.3. BULGARIA ON AIR на Инвестор.бг АД:

BULGARIA ON AIR ТВ 20 ноември 2022 г.

търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди							общо
18 – 19 часа	00:04:41	00:05:00					0:09:41
19 – 20	00:05:44	00:05:41					0:11:25
20 – 21	00:05:44	00:05:41					0:11:25
21 – 22	00:05:43	00:05:21					0:11:04
22 – 23	00:06:05	00:05:44					0:11:49
23 – 24	00:05:43						0:05:43
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	61:07 минути; 1:01:07 часа						
Процент съдържание на реклама	16,96%						

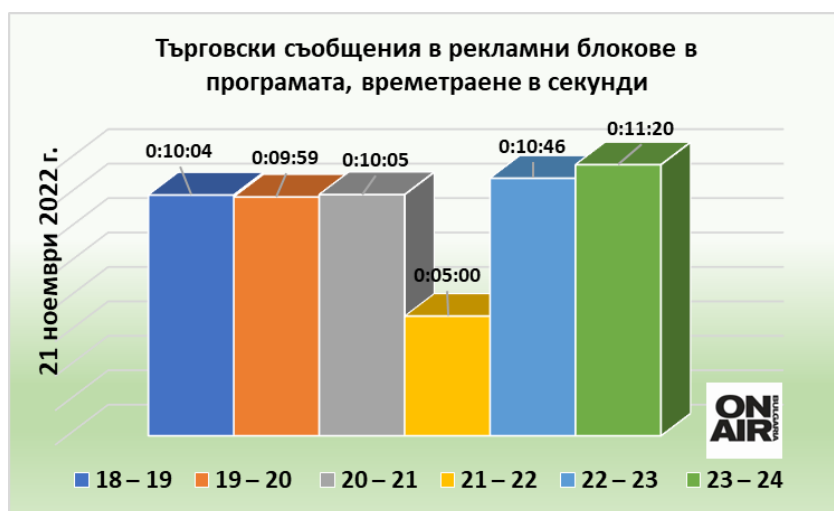
➤ Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).

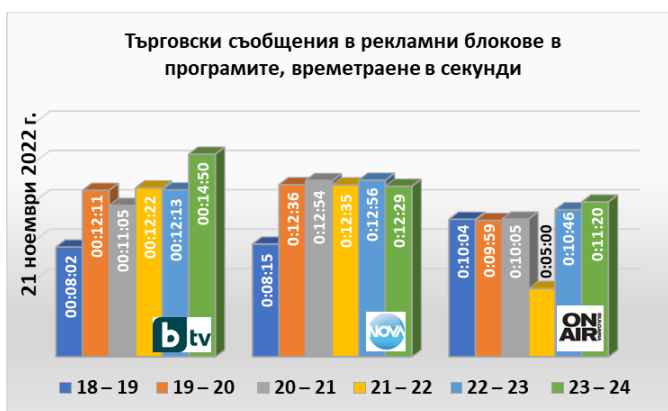
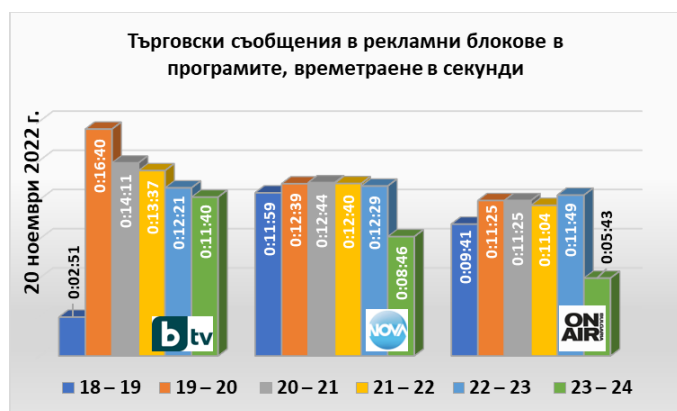
BULGARIA ON AIR ТВ 21 ноември 2022 г.

търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди							общо
18 – 19 часа	00:05:10	00:04:54					0:10:04
19 – 20	00:05:00	00:04:59					0:09:59
20 – 21	00:02:46	00:02:19	00:05:00				0:10:05
21 – 22	00:05:00						0:05:00
22 – 23	00:05:32	00:05:14					0:10:46
23 – 24	00:05:36	00:05:44					0:11:20
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	57:14 минути.						
Процент съдържание на реклама	15,87%						

➤ Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).

Обобщени данните:

ИЗВОДИ: Търговските съобщения се излъчват в обозначени рекламни блокове, както и такива позиционирани в долната част на екрана по време на предавания, прогноза за времето и спортна емисия.

Търговските доставчици спазват изискването на чл. 89, ал. 1 - Делът на рекламните спотове и спотовете за телевизионен пазар в интервала между 18,00 и 00,00 ч. не може да надхвърля 20 на сто от този интервал.

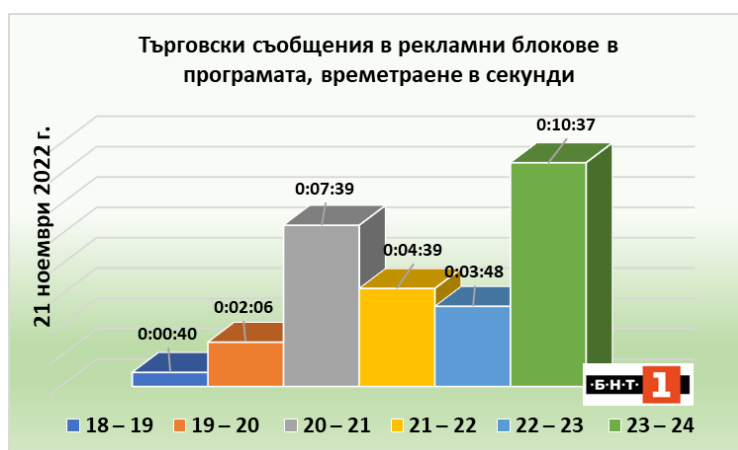
2. ПРОГРАМА БНТ1 НА ОБЩЕСТВЕНИЯ ДОСТАВЧИК БНТ

Програма БНТ1 на обществения доставчик БНТ е наблюдавана в дните 21 ноември и 10 декември 2022 г. Избраните дати са от първият ден след откриването на „Световно първенство по футбол 2022“ в Катар и дата от футболните срещи за четвъртфинали. Отразяването на проявата на спорта с международно значение позволява на БНТ да прилага общите разпоредби за времетраенето на рекламата, т.е. да излъчи реклами, чийто обем е 20% от общото време в часовия интервал 18-24 часа. Проверката показва, че БНТ1 не достига пълния обем допустимо по закон рекламно време в условия на световно спортно събитие (по чл. 90, ал. 4 от ЗРТ).

БНТ 1 21 ноември 2022 г.

търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди							общо
18 – 19 часа	00:00:40						0:00:40
19 – 20	00:00:59	00:00:18*	00:00:42	00:00:07*			0:02:06
20 – 21	00:02:16	00:00:07*	00:05:16				0:07:39
21 – 22	00:03:06	00:01:33					0:04:39
22 – 23	00:03:48						0:03:48
23 – 24	00:02:53	00:02:57	00:04:47				0:10:37
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	29:29 минути						
Процент съдържание на реклама	8,14%						

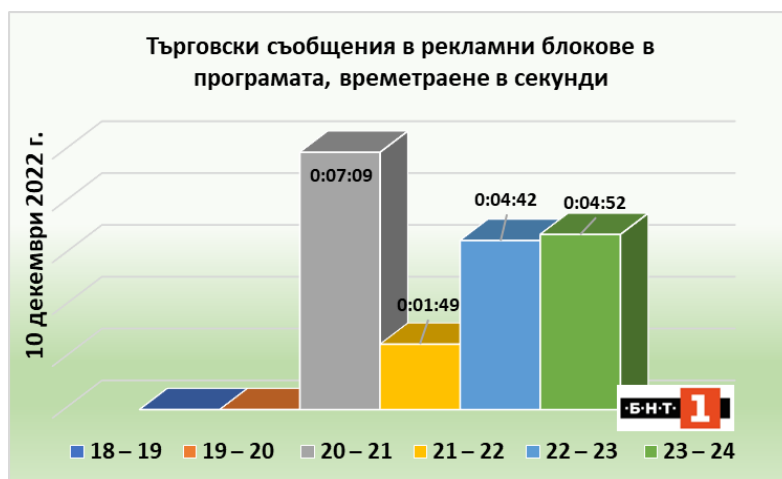
- Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).
- * „изскачащи“ реклами (5, 7, 9 секунди).

БНТ 1 10 декември 2022 г.

Търговски съобщения в рекламни блокове в програмата, времетраене в секунди								общо
18 – 19 часа	-							-
19 – 20	-							-
20 – 21	00:01:12	00:00:16*	00:00:15	00:00:42	00:04:44			0:07:09
21 – 22	00:01:49							0:01:49
22 – 23	00:04:42							0:04:42
23 – 24	00:00:42	00:03:08	00:01:02					0:04:52
Общо времетраене в минути (18-24 часа)	18:32 минути							
Процент съдържание на реклама	5,09%							

- Без самопромоции и автореклама на собствена продукция (филми, сериали и предавания).
- * „изскачащи“ реклами (7 и 9 секунди).

ИЗВОДИ: Търговските съобщения се излъчват в обозначени рекламни блокове, както и такива позиционирани в долната част на екрана по време на излъчване на предаване и прогноза за времето (включително реклами на winbet* и efbet*).

Наблюдението установява, че по време на световното по футбол в Катар в програма БНТ1 се разпространяват множество реклами за хазарт. Така например, в два от излъчените на 10 декември рекламни блокове - от 20:48 до 20:53 часа и от 22:00 до 22:04 часа, преобладават търговските съобщения за хазартни игри:

- 20:48 - 20:53: alphawin.bg*, bet365*, technopolis, inbet*, winbet*, fifa, betano*, sesame.bg*, техномаркет, efbet*.
- 22:00 - 22:04: sesame.bg*, inbet*, bet365*, Volkswagen (suv), winbet*, fifa, technopolis, betano*, alphawin.bg*, efbet*.

• Телевизионните реклами от гледна точка на участието на жени и мъже в търговското слово и наличните стереотипи по пол

Реализирано е фокусирано наблюдение на телевизионни реклами в четири програми на два търговски доставчика на медийни услуги за период от три дни в часовия диапазон на прайм-тайм (общо 48 часа продукция или по 12 часа за всяка услуга).

Мониторингът обхваща програмите:

- БТВ (с политематичен профил) и БТВ LADY (със специализиран профил, насочен към женската аудитория) на БТВ Медиа Груп ЕАД и

- НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ (с политематичен профил) и ДИЕМА ФЕМИЛИ (специализиран филмов профил) на Нова Броудкастинг Груп ЕООД.

Прегледът е осъществен в рамките на 11-ти, 15-ти и 17-ти юли 2022 г. от 19:00 до 23:00 часа.

Съветът провежда за втори път подобно изследване (за първи път е реализирано през 2020 година). Наблюдението за участието/представянето на жените и мъжете в търговските съобщения в телевизионни програми е направено във връзка с ангажиментите на СЕМ в Националния съвет по равнопоставеност на жените и мъжете към Министерски съвет. Една от планираните мерки в Националния план за действие за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за 2022 г. е провеждането на фокусиран мониторинг върху разпространяваните реклами с оглед на наличието на стереотипи по пол.

Обобщено мониторингът констатира и тази година, че в разпространяваните реклами липсва дискриминация по пол. Рекламите отразяват човешкото ежедневие и социалното участие на двата пола в работата, в семейния живот, по време на отпих. При главните герои на екран се наблюдава доминиране на женското представяне, докато при второстепенните герои има известна конкуренция за първото място (в някои програми жените доминират, в други - мъжете, но резултатите почти се доближават). При гласовете зад кадър – мъжките гласове доминират. При възрастовите показатели в рекламите преобладават младите хора в активна възраст.

Стереотипните роли по пол се отразяват неминуемо в рекламите - жената е домакиня, пазарува; жената е майка и се грижи за дома, за децата, за цялото семейство - за здравето, за храната; мъжът спортува, поддържа добра форма; мъжът прави ремонти в къщи, поддържа градината.

Наблюдава се и все по-голямо присъствие на реклами, в които има промяна на стереотипите по пол— не само жените се грижат за дома и децата. Мъжът е грижовен баща, съпруг. Той също е домакин в къщи, който чисти и пере. В реклами за хранителни добавки и лекарствени средства участват и мъже, и жени, като акцентът е върху поддържане на здравословен начин на живот, тренировки и подобряване на здравословното състояние.

БТВ - Не се наблюдават негативни стереотипи. Липсват дискриминиращи практики по пол. Независимо че най-често жената е домакинята, грижовната майка, по-често пазаруващата храни, и мъжете са представени като добри готвачи, майстори в дома, но и пиещи бира. Констатирани са реклами за почистване, пране и готвене с главни герои мъже, а в реклами за специализирани инструменти – жени. По-скоро рекламите отразяват двата пола, съобразено със съответните социални роли, интереси и практики. Обичайна е и връзката между пола и конкретни продукти – за жените – дамски превръзки, препарати за климактериума, цистит, омекотители за коса. За мъжете – самобръсначки, препарати за простата и полова мощ.

Мониторингът не установява в рекламите наличие на голота, сексизъм, насилие, подигравки, ирония, доминация, зависимост – също липсват.

В сравнение с предишно наблюдение на същата програма още повече се е увеличил делът на рекламата на големите хипермаркети, най-вече за храни, но и за техника и мебели.

Наред с рекламния слогън на всеки от тях /“ Билла – близо до вас“, “ Лидл – не избираш между качество и цена – получаваш и двете“, „Метро – имаме го“, Икеа – домът означава много“ и др./ в съобщенията се изброяват продукти, които могат да се купят на промоционална цена. Продължават да нарастват рекламите на медицински изделия и хранителни добавки. Наблюдава се и ръст на съобщенията за хазартни залози. Голям е броят на рекламите на козметика и препарати за почистване, на електрически уреди. Драстичен спад има в рекламата на автомобили (нито една). Почти са изчезнали предложенията за потребителски кредити, много рязък е отливът на съобщения на мобилните оператори, както и на рекламите на компютри, лаптопи, телевизори, луксозни бонбони и кафета, сайтове за модни облекла. С изключение на няколко клипа за Турската ривиера липсват и съобщения за ваканционни услуги, въпреки летния сезон. Очевидно световната икономическа криза и инфлацията са се отразили на рекламирането на луксозни стоки, за сметка на тези от първа необходимост.

Програма bTV LADY е основно насочена към жените. Преобладават романтичните филми и сериали, повтарят се продукции, излъчвани по БТВ. Това обуславя и доминацията на рекламни съобщения за козметика, парфюмерия, стоки за дома, основно за почистване, на храни, медицински изделия и добавки – предимно насочени към жените. И в тази програма се забелязва минималното присъствие на реклами на мобилни услуги и телефони, компютри и лаптопи, екскурзии, финансови услуги, луксозни кафета и шоколадови изделия, а напълно липсват на автомобили и недвижими имоти. По-малко, в сравнение с БТВ, са и съобщенията за хазартни игри, бира и строителни материали и техника. Рекламите са насочени основно към стоки от първа необходимост и продукти за здравето и красотата.

В специализираната програма за жени bTV LADY доминират рекламни съобщения за козметика, парфюмерия, стоки за дома, основно за почистване, на храни, медицински изделия и добавки – предимно насочени към жените.

Мониторингът в цялост отчита, че телевизионните реклами стъпват на стереотипизирани образи и социални роли, отразявайки обективни обществени и културни отношения на базата и на половите различия, което не може да бъде квалифицирано еднозначно с отрицателен знак или да се свързва с негативни стереотипи. Представянето в търговските съобщения на жената като домакиня и майка или представянето на мъжа като работещ и съпруг са образи, отразяващи човешкото ежедневие и привличащи съответните обществени групи към рекламното послание.

Отчитайки голямото влияние на кратките и силно запомнящи се рекламни образи на жените и мъжете, наблюдението очертава културните възгледи на потребителското общество за ролята на пола. Промяната в социалното участие на двата пола в стопанския и семеен живот се отразява и на екран, включително и в търговските съобщения в телевизионните програми.

Търговските съобщения, разпространени в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ в обхвата на наблюдението са насочени към различни кръгове потребители (таргет групи). Най-голям дял заемат рекламните спотове, насочени към икономическо активното население (работещия човек) и потребителите на младежка възраст. Като категория продукти водещото място е на рекламите на медицински изделия, следвани от стоките за дома и хранителните продукти. Големият дял на рекламирани лекарствени продукти се дължи в голяма степен на преобладаващото застаряващо население, както и на тревожната тенденция на нарастваща заболяемост и са насочени към тази целева група. С най-малък относителен дял са рекламните спотове, свързани с покупка на автомобил и пълно отсъствие на реклама за придобиване на ново жилище. По отношение рекламиране на финансови продукти, наблюдението регистрира изключително нисък дял реклама на продукти за бързо кредитиране - присъствие намира само един такъв продукт.

Следва да бъде отбелязана връзката на рекламните спотове с конкретния сезон. Предвид, че наблюдението обхваща периода на лятото и характерните за него отпуски и семейни почивки, рекламираните продукти за дома са предимно насочени към младите и семействата, с промоции на стоки и услуги за активния летен сезон.

Мониторингът регистрира търговски съобщения, изтъкващи характеристиките на отделните продукти и услуги и същевременно насочване на потребителя към конкретно определен бранд (напр. при рекламиране на хранителни продукти се акцентира на тяхната най-изгодна цена в хранителна верига – Била, Лидъл, Кауфланд; при стоките за дома Практикер, Технополис, Айко и др.)

В някои от търговските съобщения под формата на игри се набляга на печеленето на предметни награди, обвързани или не с покупката на продукт с марката, като в някои случаи наградата е гарантирана при покупка на определен брой продукти от конкретен бранд – верига магазини.

Рекламните послания (слоган) на търговските марки акцентират върху „уникалните“ характеристики на рекламния продукт и са фразата, която оставя марката и неговите качества трайно в съзнанието на потребителя. Не се наблюдават търговски съобщения, съдържащи нелоялни практики – сравнителни характеристики на продукти с конкурентна марка или верига магазини.

В обхвата на наблюдението се отчита доминиращото присъствие на жените над мъжете, както при главните персонажи в рекламите, така и при второстепенните. При гласовете зад кадър почти двойно превес имат мъжките гласове. Възрастовите показатели запазват тенденцията при присъствието на потребителите на младежка възраст, следвани от тези на пенсионна и средна възраст.

Разпространяваните реклами в програма ДИЕМА ФЕМИЛИ са съобразени със спецификата на програмата, с профила - специализиран, филмов, което предполага таргетът да е за хора в активна възраст и над средна възраст, за домакини.

В разпространяваните реклами липсва дискриминация по пол. В рекламите присъстват и двата пола без да има дискриминационно отношение към тях. Отразява се човешкото ежедневие и социалното участие на двата пола в работата, в семейния живот, по време на отид.

Няма негативни стереотипи по пол. При главните герои се наблюдава доминиране на жените, докато при второстепенните герои има доминиране на мъжете. Има превес на млади хора при главните герои. При гласовете зад кадър мъжете доминират. При социалните роли на главните герои доминират тези на приятели, на майка, на домакиня, на семейство. При възрастовите показатели в рекламите преобладават младите в активна възраст.

1.2.7. Медийни услуги с промени в съдържанието

• ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ

Осъществен е преглед на промените в съдържанието на програма ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ (предишно наименование ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА) на доставчика на медийни услуги Телевизия Европа АД. Мониторингът е за периода 01 април - 11 май 2022 г.

Със свое решение от 15.04.2022 г., СЕМ измени регистрацията, както и Индивидуалната лицензия за доставяне на аудио-визуална медийна услуга чрез наземно цифрово радиоразпръскване, издадени на Телевизия Европа АД. Считано от 20 април 2022 година наименованието на програма се променя от ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ. Политематичният програмен профил и дневната продължителност се запазват непроменени..

Промяната е анонсирана през април 2021 г., когато доставчикът оповести, сключването на споразумение с Euronews. Така българската програма разполага с цялото съдържание на Euronews, което е включено ежедневно, заедно с оригинално българско съдържание.

Euronews е международен канал за локални, регионални и световни новини, разпространяващ се на различни езици в 160 страни и достигащ до 440 милиона дома по света. Според данните на Global Web Index – (Q1 2021, Emplifi-SEPT.2021) – Euronews достига всеки месец до 145 милиона зрители, в социалните мрежи е следван от повече от 21 милиона абоната, използва 16 езика, 30 националности са представени в редакционната колегия, има 11 офиса по света, достига до 68% от европейските домове. Подобни на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ от 2018 има и в други страни - Евронюз Албания, Евронюз Грузия, Евронюз Сърбия, Евронюз Румъния. Независимост, обективност, плурализъм са основни принципи на медията.

Програмата ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ стартира на 05 май 2022 г. в 7:00 часа със сутрешен блок с водещ Ани Балджиян. Първото издание „Добро утро, Европа! Euronews. Bulgaria: Началото“ представя екипа и цялостната визия на телевизията. В студиото говори главният редактор Марина Стоименова, ръководител на екипа в София като директен представител на международния канал със седалище Лион, Франция. Стоименова заявява, че новият новинарски канал има мисията да запълва липсата на информация, която е базирана на факти. Пилотното студио посреща журналистите: Калина Влайкова и Камен Алипиев с разговори за състоянието на медиите и вкусовете на аудиторията. Гостуват и политолозите Димитър Ганев и Боряна Димитрова. В духа на традицията, репортаж представя среща и с легендарния говорител Мария Янакиева. Ексклузивен гост е Франсоа Шиняк - редакционен мениджър на филиалите на Euronews, който говори по темата за медийния пазар в България и независимата журналистиката. До края на „Добро утро, Европа“ аудиторията остава информирана за събитията в страната и света чрез кратки новини, репортажи и директни включвания от Народното събрание. Осъществява се включване от Страсбург, където специален пратеник на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ среща зрителите с българските евродепутати Ангел Джамбазки, Андрей Ковачев, Радан Кънев, Петър Витанов, Илхан Кючук с дебат по темите: кризата с газа, позицията на България за Украйна. Главният редактор Мария Стоименова провежда първо ексклузивно интервю за медията с бившата първа дама на Франция Сесилия Атиас.

В програма ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ в периода 05-11 май 2022 г. е констатирано, че аудио-визуалното съдържание е разделено на три блока - сутрешен, дневен и вечерен блок.

Сутрешен блок „Добро утро, Европа“ - понеделник до петък от 7:00 до 09:30, който представя анализ на основните изминали или предстоящи събития в България и Европа. В рамките на изданието се излъчват кратки новини, спорт и прогноза за времето. Включват се кореспонденции от страната с регионален и местен характер. Блокът посреща като гости представители на различни институции от изпълнителната власт, законодателната, експерти от гражданското общество. В предаването има съдържание на кореспонденти на Euronews по света. Например, ексклузивно пред Euronews говори кметът на Одеса Геннадий Труханов за битката в Одеса срещу руския агресор.

Уикенд форматът „Добро утро, Европа“ (от 7:00 до 10:00) започва с преглед на печата и поглед към социалните медии. В анализа участие взимат и журналисти от екипа. Преглеждат се снимки от мрежата (вандалски прояви, лоша инфраструктура от различни квартали на столицата и т.н.). Приканват се зрителите да подават сигнали за нередности до редакцията. В рамките на предаването се излъчват новини. Кореспондентите на Euronews се включват от различни точки на Европа и света. Уикенд изданието акцентира и върху културния и лайфстайл живот.

Дневният блок „Euronews seга“ – представя кратки информационни бюлетини на 30 минути, които съдържат български и международни новини; спорт и прогноза за времето. Емисиите новини в 13:00 и 18:30 часа имат водещ. Съдържат репортажи, кратки изявления (синхрони) по актуални политически, международни, социални, икономически, здравни и културни теми. На живо се включват репортери и кореспонденти от местата на събитията. Дневният блок „Euronews weekend“ е съботно-неделният информационен бюлетин на 30 минути. Излъчва спорт и прогноза за времето. Уикенд емисиите са в 11:00, 13:00 и 18:30 часа. Съдържат репортажи, кратки изявление (синхрони) по актуални политически, международни, социални, икономически, здравни и културни теми. На живо се включват репортери и кореспонденти от местата на събитията.

Вечерният блок „Euronews primetime“ е от 17:00 всеки делничен ден. В него представители на властта и гражданското общество правят анализи и коментари по международни и вътрешни теми. В рамките на предаването се излъчват новини.

Освен новини и актуални студиа в програма ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ, доставчикът разпространява и специализирано съдържание в областите наука, климат, култура, бизнес и други актуални теми чрез рубрики като: „Дискурси“ - всяка събота и неделя 13:30. В студиото гостува известна личност от културния, социален и обществен живот. Предаването е под формата на интервю; „Е-кономика“ се разпространява делнични дни от 20:30 часа. Минутите са за икономика, бизнес, финанси с анализ на теми като инфлация, пандемия, война, централна банка и др., със събеседници в студиото; Techtrend - предаване за технологии, иновации и тенденции в България и по света; АвтоФест“ - предаване за автомобилизъм, скорост и ревюта на автомобили; THE CUBE е емблематична рубрика, в която екип от журналисти се фокусират върху посланията в социалните мрежи. Акцент са фалшивите новини и как да ги разпознаваме. Рубриката е с кратко времетраене. No comment (без коментар) – показва кратко видео от седмицата с атмосфера от празници, ритуали, протести, събития от цял свят. Не е разположен в конкретен часови пояс. „Ела! В ...“ събота и неделя от 12:45 представя живописни природна забележителни, история и култура и традиции (Бали, Куба).

Част от поредиците на Euronews за регионите по света, разпространявани в ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ, се излъчват без фиксиран час: CULT (отразява новини за начина на живот като музика, изкуства, култура, забавление, експозиции, концерти, мода от цял свят); Creator (дизайнери, занаятчии, художници и традиционни занаяти); Cinema (всички най-нови филмови новини с клипове, коментари от света на киното); Meet the locals - „Запознай се с местните“ (срещи с някой, който споделя таланта си от мястото, наречено дом (например, ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ ни среща с български винопроизводители); репортажи за Ангола, която съдържа информация за туризъм, култура, бизнес, икономика в сериите: Global, Business, Explore Angola; The Exchange е рубрика за най-значимите новини и интервюта от света на бизнеса, технологиите; Euronews интервю (срещи с различни личности от културата, политиката, социалния живот, граждани).

В програмата се излъчват реклами и самопромоции. Рекламите са обозначени в рекламни блокове, разпознават се лесно и са отделени от другите части на програмата чрез визуални и звукови средства.

ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ запазва характерното за ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА програмиране на новини на 30 минути. Те съдържат международни новини, актуални политически, социални и икономически теми от страната. Послания с културни насоченост се разполагат в края на бюлетина.

Прогнозата за времето е представена по нов начин – разделена е на няколко модула - Метео България, Mateo WORD, Meteo Europa, Mateo Airport.

През цялото време в програмата (без рекламите) в долната част на екрана, върху синя лента, се изписват новините от деня, които по този начин стават достъпни за хора с увреден слух.

Чуждестранното съдържание и българската продукция се редуват и за публиката остава възприятието за единна и неделима програмна схема.

Мониторингът отчита, че няколко предавания от програмната схема на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА присъстват и в новата на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ - предаването „Бизнес дейли“ се запазва, но с ново име „Е-кономика“; „АвтоФест“ за автомобилизъм, скорост и ревиюта на автомобили остава в обновената програма, както и авторската рубрика „Дускурси“ на Ив. Цветков.

ИЗВОДИ: ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ представя богата и разширена картина на света, Европа и България. За първи път българските зрители могат да гледат Euronews на български език, защото чуждестранното съдържание е дублирано от български диктори. ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ дава възможност на аудиторията да се запознае от първа ръка и с помощта на чуждестранни кореспонденти със събития и места, до които българските журналисти, поради ограничени ресурси, трудно биха могли да отразят. Съпоставени проблемите в страната ни с общоевропейските и световни събития и теми, създава усещане за едно общо пространство и равнопоставеност на гражданите.

Голяма част от познатите лица на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА продължават работа, като към екипа се присъединяват и нови водещи и репортери. Разширен е журналистическият екип и чрез кореспонденти от страната (Пловдив, Велико Търново, Бургас и д.р.). Специални пратеници на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ отразяват събития от Страсбург и ЕП като прави ексклузивни интервюта с евродепутати.

Не на последно място трябва да се подчертае, че в сравнение с ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА, новата програма има по-добро техническо качество на звука и картината на разпространеното съдържание.

• БЪЛГАРИЯ 24

Реализирано е наблюдение на програма БЪЛГАРИЯ 24 на Вижън Лаб ЕООД след настъпилите промени в органите на управление на дружеството. Съгласно издаденото удостоверение за регистрация, доставчикът създава и предоставя за разпространение телевизионна програма БЪЛГАРИЯ 24, с общ (политематичен) профил, 24 часова дневна продължителност, с национален териториален обхват. Способът на разпространение на програмата е чрез кабелни и спътникови електронни съобщителни мрежи. Доставчикът осъществява дейност като търговски.

С решение (по протокол) от заседание на СЕМ, проведено на 05.05.2022 г. в Публичния регистър по чл. 125к от ЗРТ са вписани промени в органите на управление - Фондация ВМРО е вписана като едноличен собственик на капитала.

Мониторингът на БЪЛГАРИЯ 24 обхваща периода 08-18 май 2022 година и отразява промените в аудио-визуалното съдържание на програмата. Следва да бъде отбелязано, че при регулярно наблюдение на БЪЛГАРИЯ 24 през първото тримесечие на 2022 г. е констатирано многократно разпространение на стари предавания, без да бъдат обозначени като повторения, както и липса на актуални новини и публицистични предавания. Отделно от това е установено и несъответствие с чл. 7 от ЗРТ – интернет страницата на доставчика е недостъпна, а във Фейсбук профила му липсват данни за наименованието му, както и данни за СЕМ. На 05.04.2022 г. е изпратено писмо до Вижън Лаб ЕООД с искане за становище относно изпълнение на условията на регистрация.

На 21.04.2022 г. Фондация ВМРО уведомява за промени относно собствеността на дружеството. На 7 май т.г. в страницата на БЪЛГАРИЯ 24 в социалната мрежа Фейсбук е

анонсирано поэтапното обновление в програмната схема със сериозна заявка за превръщането на програмата в „една от водещите дискуссионни медии“.

За периода на наблюдението се регистрират четири нови предавания.

1. На 8 май започва новото предаване „Седмицата с Нина и Зий“, което се излъчва всяка неделя в часовия пояс 12.30 – 13.30 часа. Гостите коментират актуалните събития от изминалата седмица, проблемите на хората и новостите в правния свят, осъществява се и жива връзка от студиото в Калифорния. Водещи на предаването са юристът и журналист с 25-годишен стаж Нина Хамилтън и американският продуцент с български корени Зий Ребело. В пилотното издание на „Седмицата с Нина и Зий“ водещата, като ново лице в БЪЛГАРИЯ 24, представя себе си и целите, които новото предаване си поставя: *“да се говори истината и само истината, защото истината не е престъпление“*.

2. Новото предаване „Топ интервю“ е без фиксиран ден и час на разпространение и стартира с разговор на водещата Светослава Рудолф с финансиста Кольо Парамов. Интервюто засяга актуалните теми за финансовата политика на правителството, кризата с газа, бедността в България и вероятните последици за страната вследствие на военния конфликт между Русия и Украйна. Второто „топ интервю“ е с Искрен Веселинов (съпредседател на ВМРО). Рудолф говори с него за протеста на превозвачите, исканията на транспортния бранш и какви стъпки са необходими за възстановяване на диалога между премиера Кирил Петков и организациите на превозвачите; какво ще се случи, ако правителството отмени ветото за преговори за членство на Република Северна Македония (РСМ) в ЕС и ще има ли предсрочни парламентарни избори през есента. Третото издание на предаването е интервю с Красимир Каракачанов (съпредседател на ВМРО) за действията на българското правителство по отношение запазване суверенитета на България и членството на РСМ в ЕС; за посещението на министър-председателя Кирил Петков във Вашингтон.

3. „Хитове в мрежата“ е ежедневно публицистично предаване в две части, което се разпространява в часовия пояс 15.00-17.00 часа. Това е формат, включващ актуални обществено значими теми, участват финансисти, политици, експерти от различните области на обществено-икономическия живот. Зрителите на живо чрез телефонна връзка имат възможност да се изказват по обсъжданите теми в предаването, както и да задават въпроси към събеседниците в студиото. Във втората част се канят гост-водещи, а в интервала между двете части на предаването, в рамките на 15 минутно прекъсване, се излъчва съдържание за историята, пътешествията, традициите и обичаите. В петъчните издания на предаването, във втората част с рубриката „Седмичен наблюдател“, се анализират събитията от изминалата седмица. „Памет от архива“ е рубрика за връщане към знакови личности и събития от близкото и по-далечното минало, оставили трайна следа в съзнанието на поколенията.

Наблюдението регистрира общо пет нови издания на предаването в периода 08 – 18 май с водещи Светослава Рудолф, проф. Петко Тодоров и Снежана Георгиева.

4. „Национална музикална класация“ е предаване за самопродуциращи се автори и артисти, което започва на 13 май т.г.. Форматът е външна продукция на FUN STUDIO и се излъчва всеки петък от 21.00 часа. „Национална музикална класация“ е телевизионен проект, реализиран с финансовата подкрепа на Национален фонд „Култура“. Подборът е степенуван в листа „Топ 20“ с 4 нови предложения, всяко от тях наречено „Летящ куршум“. В горния десен ъгъл на екрана се изписват позициите във временната класация, а водещият зад кадър представя музикалното произведение и неговите изпълнители. Ясно са обозначени и трите канала на гласуване – youtube.com, страницата на класацията в социалната мрежа Фейсбук и имейл адрес. За периода 8 – 18 май е регистрирано само първото издание на предаването, както и негови повторения.

С напълно обновена „опаковка“, наблюдението констатира запазване на рубриката „Гореща тема“ (важни акценти, власт и влияние, експертно мнение, заглавия от световната преса, позиция, обществен дебат, политика, анализи, памет и традиции, разследване).

За периода 8–18 май в програмата не се излъчват новинарски емисии и търговски съобщения. Самопромоциите са свързани изцяло с предаванията от новата програмна схема.

ИЗВОДИ: Обновяващата се програма БЪЛГАРИЯ 24 си поставя амбициозната цел да се превърне в една от дискуссионните медии в страната. Програмата запазва своето 24-часово излъчване на аудио-визуално съдържание с преобладаващ публицистичен характер и патриотичен дух. Приоритетни теми на публицистичните предавания са националният интерес, вътрешния ред и сигурност, социалната защита на българското семейство, опазване на българската природа и др. Новата програмна схема включва документални филми, свързани с историята на България и запазване на българската културна идентичност и родолюбие. Аудио-визуалното съдържание е обогатено с предавания за музика, изкуство и пътешествия, като същевременно се запазват някои рубрики от предходната програмна схема, но с обновена „опаковка“.

С обновени студия, нови рубрики и предавания, наблюдението като цяло отчита положителна промяна във визията на програмата. Познатите лица на БЪЛГАРИЯ 24 Светослава Рудолф и проф. Петко Тодоров се запазват като водещи, като към екипа същевременно се присъединяват и нови - Нина Хамилтън и Зий Ребело. Канят се събеседници експерти и анализатори в областта на съответната тема – предмет на дискусия, както и представители на ВМРО (Красимир Каракачанов, Искрен Веселинов, Карлос Контера).

Мониторингът на програма БЪЛГАРИЯ 24 продължава и в периода 11-17 юли 2022 г. за отразяване на промените в аудио-визуалното съдържание на програмата. Регистрирани са още шест нови предавания:

1. „Живите корени“ е предаване за родните традиции и обичаи, съхранили българския дух в превратностите на времето. Форматът е продукция, реализирана с финансовата подкрепа на Национален фонд „Култура“. Епизодите представят на зрителите познати и не толкова добре познати обичаи от отделни фолклорни области на България. Празниците са свързани с бита на българите, а обредите са за здраве на домашните животни и семейното благополучие, за плодородие и добра реколта. Показва се връзката между езическите вярвания на народа и християнството. За популяризиране на богатството на нашата народна култура в Европа и света, продукцията се излъчва със субтитри на английски език.

2. „Кота 100“ е предаване за здравето - съвети за здраве, за дълголетие, медицински практики, мнения от специалисти на здравни теми, нормативни казуси, достъпно здравеопазване. Излъчва се всеки четвъртък. Предаването е със зрителско участие, което позволява на аудиторията да задава своите въпроси към гостите в студиото. В лентата в долната част на екрана се изписва телефонът за връзка със студиото. В обхвата на наблюдението се излъчва един епизод от предаването, посветен на затлъстяването при децата и вредата от употребата на алкохол, наркотици и тютюневи изделия. Мониторингът отчита неколкостепенни повторения на изданието в различни часови пояси. В предаването има продуктово позициониране, което е ясно обозначено в началото и края на всеки епизод.

3. „Автомаратон“ е седмично предаване за проблеми и футуристични новости в света на автомобилите, с водещ известния автомобилен журналист Краси Панчев. Предаването е с продуктово позициониране и е обозначено в началото и края.

4. „BG маршрути“ е предаване за българските общини – история, традиции и обичаи, бизнес и забележителности, с водещ Снежана Димитрова. На какво се дължат успехите и развитието на общините Мъглиж, Брезово, природен парк Беласица, Община Сливо поле,

област Русе, общините Чирпан, Гурково, Елин Пелин. Предаването е с продуктово позициониране, обозначено в началото и края.

5. „Повече“ е предаване за изкуство и култура и представя на зрителската аудитория творчеството на български художници и музикални изпълнители. В съдържанието на предаването място намират и българските занаяти.

6. „След 5“ е предаване за новини от шоу бизнеса и културата, с участието на събеседници. Излъчва се всеки понеделник с начален час 17.15 и продължителност до 18.00 часа. Предаването е със зрителско участие, аудиторията има възможност за задаване на въпроси към гостите в студиото по обсъжданите теми. В излъчените два епизода за периода на наблюдението с актьорите Симеон Владов и Николай Станоев се засягат темите за актьорската професия и българските музикални изпълнители – реалности и тенденции в контекста на обществено-политическата ситуация. В зрителско обаждане се поставя въпросът за квотите за българска музика и промяната в Закона за радиото и телевизията като добра стъпка в правилната посока за популяризиране на българските произведения.

На зрителите, свързали се със студиото се дава награда – диск с обработен фолклор на популярни български песни от различни фолклорни области в модерен аранжимент. За периода на наблюдението се излъчват два епизода и техни повторения в различни часови пояси.

Мониторингът констатира наличие на действащ официален сайт на БЪЛГАРИЯ 24 (<https://bulgaria24.org>) с подновена визия и актуално съдържание. В съответствие с изискванията на чл. 7 от ЗРТ на сайта присъстват всички изискуеми данни за доставчика на медийни услуги, както и данни за регулатора.

- **HOME ONE TV**

Извършена е проверка за спазване на заявените програмен профил и наименование на телевизионна програма Home One TV, създавана и предоставяна за разпространение от Хоум Нетуърк ООД. Периодът, в който е осъществено наблюдението на програмата е едноседмичен - от 31.10. до 06.11.2022 година. Съветът за електронни медии е регистрирал като доставчик на аудио-визуална медийна услуга юридическо лице с фирма Хоум Нетуърк ООД. Съгласно издаденото Удостоверение за регистрация № ЛРР-02-4-170-01, доставчикът създава и предоставя за разпространение телевизионна програма с: наименование Home One TV; профил: специализиран, развлекателен; времетраене: 24:00; териториален обхват: национален; способ на разпространение: кабел и сателит; начална дата на разпространение: 04.12.2020 г.

Справки по партидата на юридическото лице в Търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел (ТРРЮЛНЦ), установява последователно промени в правно-организационната форма на дружеството; в адреса на управление и органите на управление. в наименованието (фирмата) на юридическото лице (от Хоум Нетуърк ООД на И ВИ УАЙ МЕДИА ЕООД). Въпреки изпратените до доставчика писма, от негова страна липсват каквито и да са действия за изменение на регистрацията.

През октомври 2021 г. е разгледан доклад от фокусиран мониторинг на двете регистрирани програми на Хоум Нетуърк ООД - Home One TV и Home Mall TV. Целта и на наблюдението (наблюдавания период е юли 2021 г.) е установяване спазването на заявените програми намерения, както и съответствието на разпространяваното аудио-визуално съдържание със законовите разпоредби. Мониторингът констатира редица отклонения от изискванията на закона, като за две от тях са образувани административнонаказателни производства.

През октомври се установява, че на позицията на която се достъпва регистрираната Home One TV, вече се разпространява съдържание, което е обозначено в горната дясна част на екрана с непрекъснат бял надпис върху червен фон „IN LIFE“, а в лявата част на екрана

с лого „NEWS ONE“ (бял надпис върху синя лента и фигура като вид стрелка в зелено и бяло). През ноември 2022 г. е осъществено наблюдение на съдържанието на телевизионна програма Home One TV / вече „NEWS ONE“.

Констатирано е, че в програмната схема на медийната услуга не са включени по-голяма част от предаванията, установени при първото наблюдение през 2021 година. От извършения втори мониторинг се установява наличието на следните предавания: „Архитектурен магазин“, предаване за архитектура, строителство, интериор и интериорен дизайн; „Dolche Vita“, предаване за лайфстайл новини, мода и театър; „Kerasa с Мариела Нордел“, кулинарно предаване; „Futurepone eSports“, предаване за електронните спортове и гейминга, „Кардашев на лов... за право“, предаване за правни казуси, закони и правни изменения. Новините са озаглавени „news one non verba“ и представляват картина и/или кадри от дадено населено място (в повечето случаи от чужбина) с изписана в долната част на екрана тема в едно изречение. В новините липсват водещ или глас зад кадръ, репортажи, интервюта и включване на живо. Излъчват се приблизително на половин час в денонощието. В програма се отчитат и следните рубрики без фиксиран час. Повторенията на изброените предавания, рубрики и новини не са обозначени (звуково или визуално) като такива.

Излъчват се множество трейлъри на филми по различно време на денонощието и с различно времетраене. Не липсват и самопромоции на отделните предавания, които са кратки. Рекламите не превишават законоустановения дял от програмата, според чл. 89, ал. 1 от ЗРТ.

• **ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК)**

Осъществено е наблюдение на програма ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) на обществения доставчик на медийни услуги Информационен център на Министерство на отбраната за период, включващ 02.03.2022 г. (11:28-23:28 ч.) и 03-20.03.2022 г. (06:00-24:00 ч.).

При наблюдението се установи, че доставчикът предоставя за разпространение програма ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) в съответствие със заявения профил - специализиран, военна тематика (преобладаваща част от предаванията са посветени на бойната слава на българската армия, на героизма на българските войни, на военната им подготовка и участие в мироопазващи мисии). В наблюдавания период програмната схема включва актуални предавания, емисии новини, документални филми, детски предавания, сериали, игрални филми. Актуалните предавания отразяват теми, свързани с отбраната и сигурността, с политиката на България в международните отношения.

Предаването „Пресечна точка“, посветено на геополитиката, отбраната и сигурността, се излъчва в понеделник, сряда и петък от 19:15 ч. Водещият поставя въпроси на гостите в студиото, свързани с разрастващия се конфликт в Украйна, с възможностите за разрешаване на военната и икономическата криза. В „Пресечна точка“ участват експерти, журналисти, специалисти по национална сигурност, икономист, политически анализатор, които коментират хода на събитията в Украйна след началото на войната, възможността за мирен изход от кризата, междудържавните отношения в контекста на военния конфликт. В наблюдавания период темата за войната в Украйна е водеща в повечето издания на предаването.

За историята на бойната слава на българските войни през годините, за силния им боен дух, за саможертвата в името на свободата се разказва в рубриката „Българските бойни знамена и маршове“. В отделните епизоди участват представители на Регионални исторически музеи (РИМ) в страната, които разказват за съхраняваните в музеите знамена и реликви на полкове и чети, участвали в освободителните войни. Зрителите научават и за създаването на военни маршове, под звуците на които са се сражавали българските войни.

В предаването „Военните репортери“ се показват учения на армията. В изданията участват военнослужещи от различните видове въоръжени сили. Представя се подготовката и тренировката на армейските подразделения.

Поредицата „БГ пълководци“ разказва за делото на български войни. Водещи на предаването са Георги Милков и о.з. полк. проф. Димитър Недялков.

Предаването „Разкази за оръжието“ е посветено на историята на оръжията и въоръжението на българските войни в различни времена.

Във „Войнишки разкази“ военнослужещи разказват за времето, отдадено на военната служба, за постиженията по време на военната подготовка.

„Спорт плюс“ е спортно-коментарно предаване за състезания и турнири с участия на военнослужещи.

„Мисия здраве“ представя коментар на началник на клиника „Нефрология“ във ВМА, за ролята на физическата активност за превенцията на бъбречни заболявания (повторение на 17.03.2022 г. в 18:00 ч.)

В предаването „Социални профили“ гостът в студиото - главен експерт от БЧК, коментира готовността на БЧК да осигурява помощ на бедстващи украински шофьори на камиони и на украинските бежанци, разказва за работата на доброволците и за предоставяне на хуманитарна помощ за Украйна. Зам.-председател на БХРА, се включва по темата за кризите, за помощ на всички във военната ситуация, за предоставяне на помощ на бедстващи от Украйна, настанени в хотели, за мерки за запазване на бизнеса.

„Щрихи от миналото“ е предаване посветено на историята. Излъчено е повторение на предаването за историята на средновековните крепости от 11-14 век.

На 3 март 2022 г. програма ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) е посветена на отбелязването на 144 години от Освобождението на България. Програмната схема включва издания на предаванията „Разкази за оръжието“, „Войнишки разкази“, рубриката „Българските бойни знамена и маршове“. От 10:00 ч. е излъчено „Празнично студио“ с водещ Пламен Димитров. Гостите в студиото коментират темата за Руско-турската война, за боевете на Шипка, за Освобождението на България; коментират македонския въпрос. В празничния ден е излъчено предаване, посветено на Самарското знаме. Филмът „Митовите за войната. Легендите на Освобождението“ е за събитията от 1877-78 г. Излъчени са още и „Битките за Европа“ (филм за битките при Плевен и Никопол), документалните филми „Плевен. Вълни по равнината“, „Памет за свобода“ за Руско-турската война 1877-78 г., филм за паметника на свободата на връх Шипка. Програмата включва и музикално-поетичен спектакъл „В памет на Апостола“ на представителния ансамбъл на въоръжените сили по повод 149 години от гибелта на Васил Левски (19:00-20:02 ч.)

В програма ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) в делничните дни се излъчват емисии Новини в 13:00 ч. и в 18:30 ч. Емисиите съдържат информация за актуални и значими събития в България и по света, представена последователно, обективно и точно. Представят се и времето и спорта. Повторение на емисията Новини от 18:30 ч. се излъчва в 23:00 ч. (без времето и спорта). Водещи теми в емисиите Новини в наблюдавания период: войната в Украйна, хуманитарната помощ за украинските бежанци и разпространението на коронавируса в България. Акценти - войната, хуманитарни коридори, демонстрации против войната в европейски градове, бежанската вълна в Европа, коронавируса в България, две години от пандемията, евакуация на мирното население от районите на бойните действия в Украйна, украинските бежанци в България, преговори Москва-Киев в Турция, усилен охрана на българското въздушно пространство съвместно с Нидерландия, среща на върха на лидерите на ЕС във Версай, цените на тока и газа, компенсация за бизнеса, „Омикрон“ настъпва в Китай, среща на министрите на отбраната на Алианса в Брюксел, посещение на Лойд Остин, секретар на отбраната на САЩ, в България и др.

ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) излъчва епизоди от курсове по английски език „Армейски английски“ за различни експертни нива. Включени са диалози, граматика, лексика, кратки филми с армейска терминология на английски език.

В програма е регистрирано разпространение клипове, посветени на борбата срещу разпространението на COVID-19.; клип „Ваксинирайте се!“ на Информационен център на Министерство на отбраната, в който генерал-майор Венцислав Мутафчийски-ВМА подчертава значимостта на ваксинирането срещу коронавируса и на спазването на мерките за предотвратяване на разпространението на болестта; клип - да се мият ръцете, да се носи маска, да се спазва социална и физическа дистанция, да се избягват събиранията, да се ограничават пътуванията, всеки да направи това за спасяване на човешки животи.

В програмата са излъчени филми за мироопазващите мисии на българските военнослужещи и за ролята на армията в мирновременни условия. Между отделни предавания в различни часови пояси са включени видеоматериали от военни учения. Показани са действията и подготовката на военнослужещи от всички родове войски - учения в авиобаза Граф Игнатиево, учение на военна полиция, учения „Шабла 2020“, „Бриз 2020“, „Тракийско лято 2020“, Saber Gardian 2017, Platinum Lion 2018, учение в Безмер. Показани са кадри за участие на български военнослужещи в мисията в Кандахар - Афганистан. Видеоматериали показват сухопътните войски в действие, военните медици в действие, национална гвардейска част в действие. Показани са видеоматериали от участия на военнослужещи в Държавно военно първенство - състезания в различни спортове.

Показани са видеоматериали - 70 години НАТО, 15 години България в НАТО; медали за спомен-Олимпийски и параолимпийски игри в Токио 2020; 9 май-ден на Европа; летателно авиошоу „Това сме ние“.

Излъчва се рубрика „Защитници“, в която популярни личности изказват мнения за ползата от службата в казармата.

ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) излъчва епизоди от детския анимационен филм „Клуб Уинкс“ (сутрин от 09:00 ч. и следобед от 17:00 ч.). Детското предаване „Мини Мис и Мини Мистър. Талантиада“ представя талантите на децата, които пеят, рецитират, танцуват и рисуват.

Програмата включва самопромоции и реклами. Търговските съобщения са обособени в рекламни блокове, разпознават се ясно и са отделени от другите части на програмата чрез визуални и звукови средства.

ИЗВОДИ: Наблюдението, осъществено на програма ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) в периода 02 -20.03.2022 г., установява, че се спазва профила на програмата - специализиран, военна тематика. Наличието на различни предавания във ВОЕНЕН ТЕЛЕВИЗИОНЕН КАНАЛ (ВТК) гарантира общественият ангажимент и характер на програмата.

1.3. СПЕЦИАЛИЗИРАНО НАБЛЮДЕНИЕ НА ИЗБОРИТЕ 2022 Г.

Специализираният мониторинг на програми на доставчиците на медийни услуги за отразяване на предизборната кампания за извънредните избори за 48-мо Народно събрание е регламентиран в Споразумение, подписано между Съвета за електронни медии (СЕМ) и Централната избирателна комисия (ЦИК). Документът се основа на чл. 57, ал. 1, т. 24 от Изборния кодекс (ИК) във връзка с чл. 32, ал. 1, т. 22 от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ), като водещ орган в процеса на преценка на излъченото съдържание за съответствието с ИК е ЦИК.

В Споразумението е уточнен списък на програмите за наблюдение по график, валиден за цялото времетраене на кампанията, както и заложените часове за наблюдение, които не са ограничени, а се променят при актуализиране на съответната програмна схема и

евентуално включване на агитационни материали и в друго програмно време. Времевият дневен период на наблюдение е съобразен с програмните схеми на медиите и с препоръките на ОССЕ (сутрешни радио- и телевизионни предавания и вечерен телевизионен прайм тайм). За програмите на Българската национална телевизия (БНТ) и Българското национално радио (БНР) се следи изпълнението на Споразуменията, сключени на основание чл. 189, ал. 4 от ИК.

За извънредните избори на 2 октомври 2022 г. се наблюдават 14 (четирнадесет) програми на обществени доставчици на медийни услуги: 13 (тринадесет) от програмите се създават и предоставят за разпространение от националните обществени доставчици на медийни услуги БНТ и БНР, 1 (една) от Българска свободна медия ЕООД. Специализираният мониторинг обхваща и 13 (тринадесет) програми на търговски доставчици на медийни услуги: 11 (единадесет) телевизионни и 2 (две) радиoproграми.

ПРОГРАМИ ОБЩЕСТВЕНИ ДОСТАВЧИЦИ	ПРОГРАМИ ТЪРГОВСКИ ДОСТАВЧИЦИ
БНТ 1	БТВ
БНТ 2	НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ
ХОРИЗОНТ	NOVA NEWS (телевизия)
ХРИСТО БОТЕВ	BULGARIA ON AIR
РАДИО БЛАГОЕВГРАД	ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ
РАДИО БУРГАС	СКАТ
РАДИО ВАРНА	БЪЛГАРИЯ 24
РАДИО ВИДИН	АЛФА ТВ/ALFA TV
РАДИО ПЛОВДИВ	ЕВРОКОМ
РАДИО СОФИЯ	7/8 TV
РАДИО СТАРА ЗАГОРА	TV1
РАДИО ШУМЕН	ДАРИК РАДИО
БНР- РАДИО КЪРДЖАЛИ	РАДИО ФОКУС
Българска свободна телевизия – БСТВ	

Специализираният мониторинг отчита както количествени (обеми времетраене), така и качествени параметри, включително участието на жените и мъжете в кампанията. Наблюдението е върху медийното поведение по време на предизборната кампания (2 - 30 септември 2022 г.), в деня за размисъл (1 октомври) и изборния ден (2 октомври 2022). Осъществено е и наблюдение на аудио-визуално съдържание в услугите по заявка.

Цели на наблюдението: Да се установи как доставчиците на медийни услуги отразяват предизборната кампания на политическите партии и коалиции от партии, независими кандидати, спазвайки нормите на ИК и ЗРТ в дейностите си по информиране на гражданите.

Методи на наблюдението: Регистриране (в таблици), обобщение и анализ (във финален доклад) на работата на доставчиците в техните услуги и особеностите в представянето на политическите субекти, както и избраните жанрови форми – платени и безплатни.

Законова база: Изборен кодекс; Европейски директиви и препоръки – R (99)15, R (2007)15 на Комитета на министрите на Съвета на Европа и R (97)20 на Съвета на Европа, както и Ръководство на ОССЕ (OSCE); Закон за радиото и телевизията; Етичен кодекс на българските медии.

Мониторингът обхваща както платено съдържание, така и безплатно, включително и редакционно за изборите за Народно събрание. Отчитани са:

1. Информацията за сключените договори, съгласно чл. 180 от ИК;
2. Уведомяването за платено съдържание, съгласно чл. 179 от ИК;
3. Изискванията към информацията в агитационните материали чл. 183, ал. 2 от ИК;
4. Забраните за предизборна агитация, съгласно чл. 182 ал. 4 от ИК;
5. Излъчването на социологически проучвания в съответствие с чл. 204, ал. 3, чл. 205, ал. 1, ал. 5 от ИК;
6. Времето за разяснителна кампания - чл. 199а от ИК;
7. Спазването на принципите по чл. 10, ал. 1 и чл. 17 от ЗРТ;
8. Спазването на чл. 12 от ЗРТ;
9. Правото на отговор по чл. 18 от ЗРТ;

и всички останали изисквания от ИК и от ЗРТ към медийното съдържание.

По смисъла на ИК „предизборна агитация“ е призив за подкрепа или за неподкрепа на кандидат, партия, коалиция или инициативен комитет при участие в избори. Наименованието и символите на партия и коалиция, поставени върху предмети, в които не се съдържа призив за подкрепа, не се смятат за агитация по смисъла на кодекса.

Надзорът проследи спазването на основни принципи като:

- гарантиране на правото на свободно изразяване на мнение;
- правото на информация;
- правото на отговор;
- зачитане на личната неприкосновеност;
- равнопоставеност;
- толерантност;
- зачитане на човешките права (вкл. доброто име, достойнството, правата на децата);
- недискриминационно отношение;
- без реч на омраза и черен пиар, без внушения на нетърпимост между гражданите;
- прозрачност на финансиране на платената агитация и социология;
- ясно отделяне на платена агитация от редакционно съдържание;
- ясно предупреждение, че търговията с гласове е престъпление;
- агитация на български език;
- неизползване на религиозни знаци и национални символи (химн, знаме, герб);

Относно платеното съдържание: Всеки доставчик е задължен да публикува на своя сайт тарифа за платената агитация не по-късно от 40 дни преди изборния ден (чл. 198 от ИК) и информация за сключените договори с участници в изборите (чл. 180 от ИК).

При платеното съдържание, наблюдението отчита дали то е ясно обозначено и отделено от редакционното съдържание, като се излъчва съобщение, че съдържанието е платено (чл. 179 ИК) и предупреждението, че *„купуването и продаването на гласове е престъпление“*. Отчитат се и приложените жанрове – клипове, репортажи, интервюта, дискусии.

Относно редакционното съдържание: установява се как доставчиците са организирали информацията и коментарите – в специални предавания за изборите; с повече или по-малко дискусии; с поръчани собствени социологически проучвания; дали водещите и репортери равнопоставено и неутрално отразяват кампанията; дали има кандидати за депутати, които са и водещи на предавания и шоу програми; дали има специални заставки, кашове, джингли.

Относно програмите на БНР и БНТ (в това число и безплатно агитационно съдържание): мониторингът следи за спазване на Споразуменията, които двата обществени доставчика са подписали с партиите, коалициите от партии и независимите кандидати за избора, за безплатната агитация в началото и в края на кампанията (по 40 секунди безплатни

агитационни клипове), както и за дискуссионните форми, редакционното съдържание, платени клипове и други.

Относно разяснителната кампания: дали доставчиците отразяват разяснителната кампания на ЦИК и/или са организирали собствена кампания с цел повече граждани да участват в изборите. Наличие на кампания за спазване на безопасни и здравословни условия на участие в изборния процес, както и за начина на ползване на машините за гласуване.

Относно достъпността на информацията за хора с увреден слух: мониторингът отчита наличието на жестомимичен превод.

Извънредните парламентарни избори за 48-мо Народно събрание се провеждат в условия на война в Украйна, на нарастваща инфлация и на дълбоки разделителни линии между политическите субекти в страната. Всички наблюдатели на общественно-политическите процеси у нас отбелязват умората сред електората от често провежданите избори през последните две години. Самите партийни и коалиционни субекти оставят усещането, че водят своите предизборни кампании с намаляваща енергия и ресурси, което още повече отчуждава гражданите от политическите процеси. Анализаторите на вътрешнополитическата ситуация отчитат все повече начертани червени линии в политиката, все повече негативизъм и критичност, вместо позитивни възгледи и градивни намерения. На този фон рационалният разговор между публичните фигури и гражданите губят очертания. Все повече предизборните послания на политическите субекти се отправят към тесни кръгове от политически съмишленици и все по-малко са насочени към широката публика. В същото време ходът на световните събития повлиява българския политически дебат и го превръща в геополитически. Темата за COVID-19 на тези избори се замества по значимост от войната в Украйна, която заема доминиращо място в публичното пространство, заедно с темата за инфлацията и енергоносителите.

Предизборната кампания в аудио- и аудио-визуалните медийни услуги за пореден път започва слабо и добива интензивност едва през последната седмица на периода преди изборите. Големите търговски доставчици (БТВ Медиа Груп ЕАД и Нова Броудкастинг Груп ЕООД) отделят значително екранно време за отразяването на кампанията в редакционното (журналистическо) съдържание и по-малко за платена агитация. За пореден път специализираният мониторинг отчита опити за сливането на редакционното съдържание с агитация, защото на политиците им се позволява да отправят директни призови за подкрепа и неподкрепа на определени субекти в политическата надпревара, вместо да отговарят на поставените им журналистически въпроси от общ интерес.

Обществените доставчици БНР и БНТ последователно изпълняват разписаното в ИК и в Споразуменията с партиите, коалициите и инициативните комитети, дори в ущърб на своята аудитория като предоставят време в праймтайма на програмите за участия на представители на несистемни политически субекти, без значимо влияние в обществото. Използването за целите на предизборната агитация на добре познати предавания и водещи (като „Панорама“, „Референдум“, „Още от деня“ в БНТ1) се отразява негативно на доверието към медиите, защото едни и същи журналисти са едновременно водещи на информационно-публицистични предавания и на агитационни форми. Това допълнително обърква зрителите, които очакват медиите да са на критична дистанция от партийните интереси. Обществените БНР и БНТ в условия на избори са поставени на стоп-пауза от гледна точка на сериозната разследваща журналистика, защото ИК, накърнявайки правото на информация на гражданите, не позволява излъчването на предизборно съдържание извън планираното в Споразуменията.

Тоталната липса на лидерски дебати за пореден път лишава електората от възможността да прави видими сравнения между политическите субекти и съответно да се ориентира по-лесно в характеристиките на претендентите.

От първия ден на кампанията голяма част от медиите разпространяват клиповете на ЦИК от разяснителната кампания за вота. В програмите на някои от доставчиците (БТВ, НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ) има целенасочена собствена кампания за повишаване на избирателната активност. В голямата си част медиите не провеждат кампания за предпочитано гласуване – програма СКАТ е сред малкото изключения.

За поредна кампания редица кандидати за народни представители се извяват и като водещи на предавания (в 7/8TV, АЛФА ТВ, ЕВРОКОМ, СКАТ).

Като положителна тенденция в тази кампания трябва да бъде отбелязан начинът, по който доставчиците огласяват резултатите от социологически проучвания на електоралните нагласи – за разлика от предходни избори, сега не се констатира случай на нарушение на ИК като всички необходими реквизити се съобщават (поръчител, финанси, период, методика). В същото време в негативна светлина се отчита съобщаването в програмите и онлайн услугите на резултатите от изборите (екзитпол) преди края на изборния ден. Това нарушение традиционно и масово се извършва от медиите в очевидния стремеж да се обезсмисли съответната норма от закона.

Активността на доставчиците по време на предизборна кампания проличава и в поръчването на социологически изследвания на общественото мнение относно електоралните нагласи. БНР и БТВ са медиите със собствено поръчани изследвания, съответно с Галъп Интернешънъл Болкан и с Маркет линкс. Традиционно БНТ работи с Алфа рисърч, а РИК.TV със Сова Харис.

Относно достъпността, наблюдението отчита слабо развитие от гледна точка на наличие на жестомимичен превод в предизборното съдържание (само в клип на ГЕРБ-СДС, в разяснителните клипове на ЦИК, в изборното студио на БТВ).

Отново специализираното наблюдение отчита представянето на жените и мъжете в предизборното съдържание като неравнопоставено - със значителен превес на мъжете. Тази диспропорция на екран е следствие и на самата картина на участие на двата пола в политическата надпревара. По информация от ЦИК, в тази извънредна предизборна кампания участват общо 5333 лица, 1297 са кандидатури в два изборни района (общо 6630 кандидатури), от които 1576 са жени, 378 жени са кандидатки в два изборни района (общо жени 1954 кандидатури) и мъже 3757, 919 мъже са кандидати в два изборни района (общо 4676 кандидатури с мъже).

Пълният текст на доклада от специализираното предизборно наблюдение може да бъде намерен на следния линк: <https://www.cem.bg/controlbg/1447>.

За поредна предизборна кампания медии и журналисти мобилизират всички ресурси за отразяване на политическата надпревара за властта в държавата. В стремежа да гарантират правото на информация на гражданите, доставчиците осигуряват на публиката различни форми на съдържание като по темата разпространяват безплатно редакционно (журналистическо), безплатно агитационно и платено агитационно съдържание. Съотношението между трите вида предизборни форми е различно в различните радио- и телевизионни програми, съобразно планираните и подписани договори с политическите субекти. Специализираният мониторинг регистрира ръст на обема онлайн материали в наблюдаваните услуги по заявка, което трасира една значима тенденция на пренос на политическите кампании в онлайн среда.

Резултатите от извънредните избори за 48 Народно събрание през 2022 г. не дават големи надежди в обществото за сформирването на стабилно редовно правителство и наблюдателите на политическите процеси у нас прогнозираят скорошни нови парламентарни избори. Множеството разделителни „червени“ линии между политическите субекти изглеждат все по-непреодолими и това създава конфронтационна атмосфера в

цялото общество и неговата публичност. На този фон опитите на политически журналисти да търсят и градят рационални обединяващ разговори в интерес на гражданите изглеждат почти обречени.

Все по-често зрителите виждат от своите екрани сензационно поведение и парадоксална аргументация от страна на публичните актьори, които имат за цел само повърхностно и краткотрайно привличане на общественото внимание към себе си. От друга страна, самите медийни лица допускат услужливо модериране на политическата реклама и агитация и по този начин създават предпоставки да загубят крехкото доверие на публиката. Защото в платената или безплатна предизборна агитация, няма и не може да има качествена журналистика. Недопустимо е водещи на новини и публицистични предавания да бъдат лица на платени форми на агитация, така както е неетично по време на кампания кандидати за народни представители да изпълняват функция на водещи на рубрики или на шоу програми.

С всяка предизборна кампания пред българската журналистика се изправят нови и нови предизвикателства и изпитания, чиито смели решения се очакват от обществото. Силната журналистическа саморегулация и професионален диалог могат и трябва да изпреварят регулаторните действия на държавата и по този начин да формира една прозрачна и предвидима медийна среда по време на демократичните избори.

1.4. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ЧЛ. 125В ОТ ЗРТ ОТ ПРЕДПРИЯТИЯТА ЗА ДВАТА ШЕСТМЕСЕЧНИ ПЕРИОДА: 24.08.2021 Г. – 24.02.2022 Г. И 24.02.2022 Г. – 24.08.2022 Г.

Предприятията, които разпространяват български и чуждестранни програми, са задължени по чл. 125в от Закона за радиото и телевизията да предоставят на Съвета за електронни медии на всеки шест месеца актуализиран списък на разпространяваните програми и документите, свързани с придобиване на правата за разпространение на програмите и тези, свързани с придобиване на правата за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудио-визуални произведения, включени в медийните услуги.

Предвид датата на влизането в сила на тази законова разпоредба, шест месечните отчетни периоди са 24.02. – 24.08. и 24.08. – 24.02. на съответната година.

Дейностите, които рутинно се извършват при всяка отчетна шестмесечна кампания, са следните:

- актуализиране на данните за предприятията в Пети раздел на Публичния регистър на СЕМ, в т.ч. вписване на нови предприятия; заличаване на такива, уведомили, че прекратяват дейността си; актуализация на данните на вече вписаните (при необходимост);
- служебна проверка на списъка на предприятията, вписани в Пети раздел на Публичния регистър на СЕМ и сравнение с тези от Регистъра на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС), в съответствие с изискванията на чл. 125л, ал. 5 от ЗРТ;
- публикуване на списъка на програмите, предоставен от предприятията;
- вписване на данни от договорите, предоставени от предприятията.

ЗА ПЕРИОДА 24.08.2021 г. – 24.02.2022 г.

1. Резултати от проверката на предоставената информация относно задълженията на предприятията по чл. 125в, т. 1 от ЗРТ („придобиване на права за разпространение на програмите“):

Към 24.02.2022 г. в Публичния регистър на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС са вписани 410 предприятия, които са заявили предоставяне на услугата „разпространение на радио- и телевизионни програми“.

От тях:

Предоставили информация в СЕМ по чл. 125в от ЗРТ – 271 бр. предприятия, от които:
- предоставили документи за договори с доставчици на медийни услуги и актуализиран списък за програмите във връзка с чл. 125в от ЗРТ – 235 бр.;
- прекратили или неосъществяващи дейност и уведомили СЕМ с декларация – 36 бр.
Непредоставили информация – 139 предприятия.

2. Резултати от проверката на предоставената информация относно задължението на предприятията по чл. 125в, т. 2 от ЗРТ (*„придобиване на права за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудиовизуални произведения, включени в разпространяваните програми“*).

От общия брой 235 предприятия, които осъществяват дейност по разпространение на програми и които са предоставили документи в СЕМ, договори с организациите за колективно управление на права имат:

- с МУЗИКАУТОР – 224 бр.;
- с ПРОФОН – 223 бр.;
- с ФИЛМАУТОР – 10 бр.

ЗА ПЕРИОДА 24.02.2022 г. – 24.08.2022 г.

1. Резултати от проверката на предоставената информация относно задълженията на предприятията по чл. 125в, т. 1 от ЗРТ (*„придобиване на права за разпространение на програмите“*):

Към 24.08.2022 г. в Публичния регистър на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС са вписани 408 предприятия, които са заявили предоставяне на услугата „разпространение на радио- и телевизионни програми“.

От тях:

Предоставили информация в СЕМ по чл. 125в от ЗРТ – 264 предприятия, от които:
- предоставили документи с доставчици на медийни услуги и актуализиран списък за програмите във връзка с чл. 125в от ЗРТ – 230 бр.;
- прекратили или неосъществяващи дейност и уведомили СЕМ с декларация – 34 бр.
Непредоставили информация – 144 предприятия.

2. Резултати от проверката на предоставената информация относно задължението на предприятията по чл. 125в, т. 2 от ЗРТ (*„придобиване на права за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудиовизуални произведения, включени в разпространяваните програми“*).

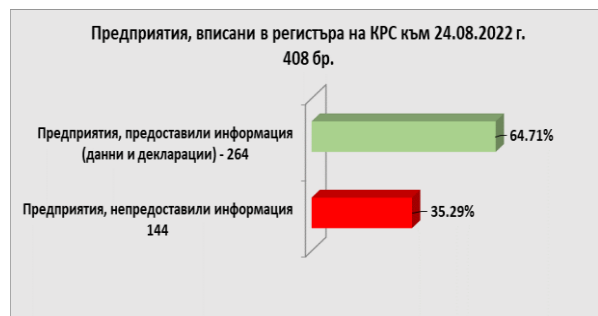
От общия брой 230 предприятия, които осъществяват дейност по разпространение на програми и които са предоставили документи в СЕМ, договори с организациите за колективно управление на права имат:

- с МУЗИКАУТОР – 220 бр.;
- с ПРОФОН – 217 бр.;
- с ФИЛМАУТОР – 4 бр.

От представените по-горе данни могат да бъдат направени следните изводи:

Броят на предприятията, вписани в Регистъра на КРС по чл. 33, ал. 1, т. 1 от ЗЕС остава сравнително постоянен – малко над 400 (през 2020 г. са били 410 бр. към м. февруари и 409 бр. към м. август; през 2021 г. и при двете кампании са 411 бр.; през 2022 г. са 410 бр. към м. февруари и 408 бр. към м. август).

Процентът на предприятията, за които липсва всякаква информация (документи или декларация, че не осъществяват дейност), продължава да е висок – при първата кампания за 2022 г. това са близо 34 % (139 от 410), през втората – над 35 % (144 от 408).

По отношение на изпълнението на чл. 125в, т. 2 от ЗРТ – по-голямата част от предприятията имат сключени договори с организациите за колективно управление на права МУЗИКАУТОР и ПРОФОН.

От предоставилите документи през м. февруари 2022 г. 235 предприятия, 11 нямат договор с МУЗИКАУТОР (4,68 %) и 12 нямат с ПРОФОН (5,11 %).

От предоставилите документи през м. август 2022 г. 230 предприятия, 10 нямат договор с МУЗИКАУТОР (4,35 %) и 13 нямат с ПРОФОН (5,65 %).

Все по-малък става броят на предприятията, които имат договор с ФИЛМАУТОР – само 10 от 235 са представили такъв през м. февруари 2022 г., т.е. 95,74 % нямат договор, и едва 4 предприятия през м. август 2022 г. (98,26 % нямат договор).

2. ЕВРОПЕЙСКИ ПРОИЗВЕДЕНИЯ

Във връзка с приложението на член 13, 16 и 17 от Директивата за аудиовизуални медийни услуги и чл. 19 и чл. 19а от Закона за радиото и телевизията, Съветът за електронни медии изготвя ежегодни справки за дела на европейските произведения в телевизионните програми с национален обхват и в аудио-визуалните нелинейни медийни услуги.

СЕМ изпрати писма, изискващи информация на годишна база, до всички доставчици на линейни аудио-визуални медийни услуги с национален обхват и до доставчиците на нелинейни аудио-визуални медийни услуги.

Линейни медийни услуги:

Предоставилите информация за 2022 г. са общо 42 доставчика за 70 телевизионни програми с национален обхват (за 2021 г. са били 48 доставчика за 80 телевизионни програми, за 2020 г. – 36 доставчика за 66 програми, за 2019 г. – 39 доставчика за 69 програми).

Според данните на доставчиците на линейни медийни услуги, квотата от 50 % за дела на европейските произведения в годишното програмно време се изпълнява при по-голямата част от тях – тя е средно 68,88 % за 2022 г. (при средно 65,17 % за 2021 г., 60 % за 2020 г., 62 % за 2019 г.). Квотата за независимите продуценти (фиксирана в ЗРТ на минимум 12 %)

също е изпълнена на средна база, със средно аритметичен процент от 30,22 % (при 29,35 % за 2021 г., 29 % за 2020 г., 28 % за 2019 г.).

Нелинейни медийни услуги:

От вписаните към 01.01.2022 г. в Публичния регистър на СЕМ 35 доставчици на нелинейни аудио-визуални медийни услуги, само 9 не са декларирали изключение по чл. 19, ал. 3 и/или ал. 4 от Закона за радиото и телевизията (микропредприятия или доставчици с аудиторен дял, по-малък от 1 на сто от общата аудитория или когато задължението не се прилага, тъй като е неприложимо на практика или необосновано поради естеството или темата на аудио-визуалните медийни услуги) (при 14 за 2021 г., 10 за 2020 г., 8 за 2019 г.). Част от вписаните доставчици декларират, че не са предоставяли медийни услуги по заявка през 2022 г.

От информацията, предоставена от 9 доставчици на нелинейни медийни услуги за 2022 г., също се отчита сравнително висок процент на европейска продукция в съдържанието на каталозите и спазване на изискуемите 30 %. Средният процент на европейската продукция за 2022 г. е 68,71 % (при 67,28 % през 2021 г., 54 % през 2020 г., 66 % за 2019 г.). За половината от услугите доставчиците са посочили наличието на специален раздел, достъпен на началната страница и възможност за търсене на европейски произведения от инструмента за търсене; почти всички доставчици използват европейски произведения в кампании на услугата, средният процент произведения, които се рекламират в каталозите, е 40,81 %.

Година	Дял на европейски произведения, съгл. чл. 19а, ал. 1 от ЗРТ %	Дял на произведенията от независими продуценти, съгл. чл. 19а, ал. 2 от ЗРТ %	Дял на европейските произведения в каталозите на услугите по заявка %
2022	68,88	30,22	68,71
2021	65,17	29,35	67,28
2020	60	29	54

3. ДОСТЪПНОСТ НА УСЛУГИТЕ НА ДОСТАВЧИЦИТЕ

С измененията в Закона за радиото и телевизията, в сила от 22.12.2020 г., бяха въведени задължения за доставчиците на медийни услуги за предприемане на действия, така че съдържанието в техните услуги постепенно да стане достъпно за хората с увредено зрение или слух. Средствата за постигането на достъпност на съдържанието на аудио-визуални медийни услуги включват, без да се ограничават до жестомимичен превод, субтитри за глухи и хора с увреден слух, субтитри с говор и звуково описание. Доставчиците на радиоуслуги предоставят чрез интернет, мобилни приложения или други технически средства, с които разполагат, програми и предавания, достъпни за хората с увредено зрение или слух.

Съгласно разпоредбата на чл. 8а, ал. 2 от ЗРТ, доставчиците на медийни услуги предоставят на Съвета за електронни медии:

1. планове за действие във връзка с непрекъснатото и постепенно увеличаване на достъпността на предоставяните от тях услуги за хората с увреждания за тригодишен период;

2. годишни отчети за напредъка, постигнат по отношение на достъпността на техните услуги за хора с увредено зрение или слух.

Обществените доставчици на медийни услуги имат задължение да създават и предоставят за разпространение новинарски и актуално-публицистични телевизионни предавания в съответствие с технологичното развитие и икономическите си възможности по начин, че да бъдат достъпни за хората с увредено зрение или слух. Плановете за действие на обществените доставчици имат за цел и субтитриране на всички телевизионни предавания с езиково съдържание като новини, актуално-публицистични предавания, филми, сериали и други, като постепенно се обхвалят и съответните нелинейни услуги по заявка. Конкретните задължения на БНР и БНТ за достъпност на съдържанието на предоставяните от тях услуги се определят в лицензиите им.

Доставчиците на медийни услуги с национален обхват и наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни програми с политематичен или информационен програмен профил и среднодневен аудиторен дял над 20 на сто, както и телевизионните програми на БНТ, задължително следва да осигуряват в поне една от своите емисии новини в диапазона 19:00 – 23:30 ч. превод на български жестов език.

Законът предвижда СЕМ да поддържа на интернет страницата си актуални данни за контакт със служител от администрацията, определен със заповед на председателя на Съвета за електронни медии, на когото е възложено предоставяне на информация и получаване на жалби по въпросите, свързани с достъпността. Съветът за електронни медии изпълнява задълженията си в тясно сътрудничество с организациите на хората с увреждания. Със заповед на председателя на СЕМ от началото на 2021 г. е определено лице за контакти, като данните са налични на сайта на СЕМ: <https://www.cem.bg/infobg/69>.

Надзор за изпълнение на изискванията за достъпност на медийните услуги

През юни и юли 2022 г. Съветът за електронни медии осъществи фокусирано наблюдение на аудиовизуално съдържание за изпълнението на задълженията за осигуряване на достъпност на 12 програми, доколкото те са на доставчици с голямо обществено влияние и аудитория.

Наблюдението обхваща следните програми: БНТ 1 и БНТ 2 на националния обществен доставчик Българска национална телевизия; Б ТВ, bTV LADY, bTV CINEMA на доставчика БТВ Медиа Груп ЕАД; НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ, ДИЕМА ФЕМИЛИ, KINONOVA на доставчика Нова Броукастинг Груп ЕООД; и програмите ЕВРОКОМ (Телевизия Евроком ООД), NATIONAL GEOGRAPHIC (Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД), 7/8 TV (Статис АД), BULGARIA ON AIR (Инвестор.бг АД).

Цели на наблюдението бяха да се установи наличието или липсата на субтитри, жестов превод и/или течащи надписи в долната част на екрана, кратки откъси от новинарски заглавия, различни скроул ленти и др. Програмите бяха подбрани според профила им – политематичен или специализирани, за да се провери какъв вид съдържание е достъпно за аудиторията със специални слухови потребности.

Резюме на доклада от извършеното наблюдение е достъпен на интернет страницата на СЕМ на адрес:

<https://www.cem.bg/controlbg/1430>.

Изпълнение на плановете за достъпност, предоставени от доставчици на медийни услуги

Съгласно § 53 от ПЗР на ЗИД на ЗРТ, доставчиците, в срок 8 месеца от влизането в сила на закона (22.12.2020 г.), предоставиха на СЕМ плановете си за действие във връзка с непрекъснатото и постепенно увеличаване на достъпността на предоставяните услуги за хората с увреждания.

Следва да се отбележи, че според изискванията на закона плановете са 3-годишни, т.е. цялостното им изпълнение предстои занапред. Прилагането на мерките за достъпност

изисква финансови ресурси, човешки труд, прилагане на изкуствен интелект, въвеждане на новаторски технологии, интернет приложения, въвеждане на системи за субтитриране, а това отново е свързано с финансови средства.

В България лицензираните и регистрирани доставчици на медийни услуги са голям брой – приблизително 95 доставчици на аудио-визуални услуги и около 75 доставчици на радиоуслуги. Голяма част от търговските доставчици на медийни услуги са членове на Асоциацията на българските радио- и телевизионни доставчици - АБРО. Изискванията за достъпност са измерими в голяма степен за телевизионни програми с политематичен и информационен профил, а в България голяма част от аудио-визуалните доставчици създават и/или предоставят за разпространение музикални, филмови и други нишови канали, които предполагат друг тип изисквания за достъпност – като напр. аудиодуближи на български език, и поради задължителното изискване за превод на български език.

Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори - АБРО е най-голямата и представителна организация на търговските доставчици на радиоуслуги и на аудиовизуални услуги. Тя обединява по-голямата част от радиостанциите и включва петте най-големи телевизионни доставчици:

<https://www.abbro-bg.org/%d1%87%d0%bb%d0%b5%d0%bd%d0%be%d0%b2%d0%b5/>.

В Плана за действие за увеличаване на достъпността на медийните услуги на АБРО са поети конкретни ангажименти за доставчиците на аудиовизуални услуги и на радиоуслуги, които са членове на АБРО:

- доставчиците на радиоуслуги – относно интернет сайтовете им, тяхната достъпност за хора с увредено зрение (фонов цвят, възможност за уголемяване на шрифта, контраст и др.), достъпност чрез осигуряване на текстови варианти на аудионовини, репортажи, интервюта, дискусии и др.;

- доставчиците на аудиовизуални услуги – относно субтитрирането на телевизионни сериали, което те са предложили; относно осигуряването на субтитри и скролове по време на новинарски емисии и други информационни и коментарни предавания в програмите на медиите-членове; по отношение на това как сте осъществили предложенията си за възможност за превключване между българско аудио и български субтитри; относно координацията с кабелните и платформените оператори и готовността на доставчиците да предоставят субтитри; относно подобряването на възможностите за обратна връзка с доставчиците на хората с увредено или намалено зрение/слух;

- инициативи на АБРО – да се осигури възможност за обратна връзка на хората с увредено или намалено зрение/слух със сайта на АБРО.

Изискването относно доставчиците на медийни услуги с национален обхват и наземно цифрово радиоразпръскване на телевизионни програми с политематичен или информационен програмен профил и среднодневен аудиторен дял над 20 на сто да осигуряват в поне една от своите емисии новини в диапазона 19:00 – 23:30 ч. превод на български жестов език, се изпълнява от БТВ Медиа Груп ЕАД в програма Б ТВ чрез осигуряване на жестов превод на централната емисия от 19:00 до 20:00 ч., а от Нова Броудкастинг Груп ЕООД в програма НОВА ТЕЛЕВИЗИЯ в късната информационна емисия в 23:00 ч.

Планове за достъпност, предоставени от националните обществени доставчици на медийни услуги Българското национално радио и Българската национална телевизия:

Обществените доставчици на медийни услуги създават и предоставят за разпространение новинарски и актуално-публицистични телевизионни предавания в съответствие с технологичното развитие и икономическите възможности на доставчиците

по начин, че да бъдат достъпни за хората с увредено зрение или слух. Плановете за действие на обществените доставчици имат за цел и субтитриране на всички телевизионни предавания с езиково съдържание като новини, актуално-публицистични предавания, филми, сериали и други, като постепенно се обхвалят и съответните нелинейни услуги по заявка. Конкретните задължения на БНР и БНТ за достъпност на съдържанието на предоставяните от тях услуги се определят в лицензиите им.

В Плана на **Българската национална телевизия** са разписани досегашните ѝ постижения, както и предстоящите стъпки за увеличаване на достъпността.

Въпреки постиженията и прилагането на новите технологии за субтитри, жестовият превод е задължителен компонент, защото той е включен в реално време в ефирната линейна програма, която е достъпна като безплатна телевизия и не е свързано с допълнително заплащане от страна на хората със слухови или зрителни дефицити.

Наблюденията над дейността на БНТ показват:

- осигурява се превод на жестов език от професионални преводачи на централната информационна емисия „По света и у нас“ в 20.00 ч. и на емисията в 18.00 ч., а също и на брифинги и пресконференции на важни институции, по актуални въпроси.

- от ноември 2022 г. има осигурен жестов преводач и по време на ежедневното публицистично предаване „Още от деня“ – актуална публицистика.

- в програма БНТ 1 се осигуряват и скролове по време на новинарски емисии;

- за периодите на предизборни кампании също има осигурени преводачи на жестов език за глухите хора - за предизборни дебати и други форми на агитация;

- осигурява се жестов превод и при преки предавания на религиозни служби;

- Българската национална телевизия осигурява на интернет сайта си опцията „ЧУЙ НОВИНИТЕ“ - програма на базата на електронен четец, който преобразува в аудио писмен текст, с женски глас.

- БНТ осигурява непрекъснатост на въведената възможност „БЕТА БНТ СУБТИТРИ“

- достъпна също от интернет сайта, като с тази опция се включват субтитри в реално на преглежданото време, като тези субтитри се включват за всички видове предавания.

- в програма БНТ 1 продължава да се реализира предаване за хора с увреден слух „СВЕТЪТ НА ЖЕСТОВЕТЕ“, веднъж седмично.

- в програма БНТ 2 жестов превод се осигурява в предаването „Знание.БГ“.

В предоставения от **Българското национално радио** План за действие е поет ангажимент, че БНР ще заложи като приоритет в програмното, дигиталното и технологичното си развитие достъпността на медийните услуги за хора с увреждания. В него са посочени изрично няколко конкретни дейности:

- БНР да заложи на развитието на своя интернет портал www.bnr.bg, чрез въвеждане на технология за добавяне на субтитри към аудиосъдържанието;

- да бъде обособена секция на портала на БНР, която да бъде възможност на хора с увреждания да изпращат жалби, препоръки и въпроси, свързани с достъпността на предлаганите от обществения радиодоставчик услуги.

- въвеждат се допълнителни способности за достъпност, като вече са налични функционалности за някои статии и звукови файлове, например: <https://binar.bg/bnr-novini/>.

Голяма част от аудиосъдържанието е налично и като текстови файлове, на сайта на БНР, в различните поддиректории.

В края на 2021 г. БНР е придобила софтуер, който ще бъде в основата на изграждането на национален нюзрум. В средата на 2022 г. софтуерът е бил надграден с допълнителни възможности, сред които автоматично субтитриране на звукови файлове и автоматичен дублаж на текстове. Към момента се провеждат тестове на субтитрирането и дублажа, като

в първата четвърт на 2023 г. тези функции ще бъдат достъпни за информационните емисии и новините на сайта на БНР.

Междувременно Българското национално радио е започнало преговори със специалисти в областта жестовия превод, като от началото на 2023 г. чрез профила на БНР във Фейсбук ще бъде предложена възможност за представяне на една информационна емисия дневно чрез видеоклип с жестов превод.

На интернет портала на БНР е достъпна функционалност за уголемяване на размера на шрифта на статиите, по желание на потребителя. Налице е и функционалност за подаване на сигнали чрез специален бутон „Подай сигнал“ на заглавната страница, като с това се дава възможност на хора с увреждания да изпращат жалби, препоръки и въпроси, свързани с БНР и други институции.

БНР обръща внимание на проблемите на хората с увреждания и като част от предаванията в ефира. Като основно предизвикателство националният обществен доставчик на радиоуслуги отбелязва, че финансирането на медията продължава да бъде обвързано единствено с линейното съдържание, а мерките за достъпност могат да се реализират само по отношение на нелинейните услуги, предоставяни чрез Интернет и социалните мрежи.

Дискусия, организирана от СЕМ, относно изпълнението на изисквания за достъпност на медийните услуги

През декември 2022 г. СЕМ инициира, организира и проведе среща с АБРО, Българското национално радио, Българската национална телевизия, с представителните организации на хора с увреден слух и зрение в България – Съюз на слепите и Съюз на глухите, доколкото действията му следва да се осъществяват в сътрудничество с тях. В срещата участваха също и представители на Министерството на труда и социалната политика, на Националния съвет за интеграция на хора с увреждания към Министерски 19 съвет, на Агенцията за хора с увреждания, представители на неправителствени организации на глухите хора – „Заслушай се“, „Взаимно“, „Младежка организация на глухите активисти“.

Писмо в този дух бе изпратено до СЕМ, БНТ, БТВ Медиа Груп ЕАД и Нова Броудкастинг Груп ЕООД, от Координационното звено на и за глухите в България, което обединява 17 организации. Общата кауза на всички членове на Координационното звено е реален и пълноценен достъп на глухите и сляпо-глухите хора до разнородна информация чрез качествен жестов превод. Основната роля е то да информира, координира и организира общите действия на своите членове с цел успешната реализация на различни каузи. В писмото се предлага информационно сътрудничество за осигуряване на жестов превод в новинарски емисии и в други предавания и информация, че поради различната степен на образование, спецификата на жестовия език и разнородната глуха общност, Звеното ще поддържа постоянен обмен на идеи и предложения за качествен жестов превод.

СЕМ ще продължи работата си по изпълнение на изискванията на чл. 8а от Закона за радиото и телевизията, в сътрудничество с институции и неправителствени организации на хората с увредено зрение или слух, за да стават все по-достъпни за тях програмите и услугите на медийните доставчици.

Пълният текст на отчета на СЕМ за изпълнението на изискванията за достъпност на медийните услуги е достъпен на интернет страницата на Съвета на адрес:

<https://www.cem.bg/activitybg/2253>.

4. МЕДИЙНА ГРАМОТНОСТ

С измененията в Закона за радиото и телевизията, публикувани в ДВ, бр. 109 от 2020 г., в сила от 22.12.2020 г., бяха въведени задължения за мерки и дейности за развитието на медийната грамотност в България. В чл. 32, ал. 1, т. 23 от ЗРТ се предвижда правомощие на Съвета за електронни медии да предприема и насърчава предприемането на мерки и дейности, насочени към развитие на медийната грамотност в обществото.

Съгласно чл. 33а от ЗРТ, министърът на културата инициира и ръководи дейността по изготвяне на национална политика за медийна грамотност, която следва да съдържа конкретни мерки за развитието на умения и знания, които позволяват на гражданите да правят информиран избор за медийното съдържание и за медийните услуги; да използват медийните услуги и медийното съдържание по безопасен начин; да създават медийно съдържание и да участват отговорно, етично и ефективно в различните форми на комуникация.

Съветът за електронни медии работи за развитие на медийната грамотност в сътрудничество с широк кръг заинтересовани страни, включително с Министерството на културата, Министерството на образованието и науката и с други органи на публичната власт, доставчици на медийни услуги, академични среди, организации на гражданското общество и потребители.

Със Заповед на министъра на културата № РД 9К–204/ 15.07.2021 г. е създаден Постоянен експертен съвет по медийна грамотност към министъра на културата, в чиито състав са представители на различни институции и неправителствени организации, включен е и Съветът за електронни медии. На 28 юли 2021 г. е проведено първото заседание на Постоянния експертен съвет по медийна грамотност, в което участват 15 членове. На 12 май 2022 г. е проведено още едно заседание на Постоянния експертен съвет по медийна грамотност, в съкратен състав, в което СЕМ също участва. Въз основа на работата на Съвета от Министерството на културата предстои да бъдат подавани периодични отчети за напредъка към Европейската комисия.

Осъществени действия и мерки от националните обществени доставчици БНТ и БНР

Националният обществен доставчик Българската национална телевизия е стартирал собствен подкаст по темата за медийната грамотност още през 2020 г. – „МеГра“. БНТ предприема и други мерки и развива инициативи в областта на медийната грамотност, като част от способността за критично мислене и културата на комуникация и способността да се покаже на зрителя истинската стойност на медийното съдържание. Българската национална телевизия структурира екип за проверка на съдържанието, който следи за дезинформация при ефирното и интернет новинарско съдържание. Журналистите са обучени от представители на Агенция „Франс Прес“.

Темата за медийната грамотност е застъпена и като част от проекта „БНТ Академия“, в който, за поредна година, се обучават студенти от различни университети. Екипът на медията показва на студентите механизмите за проверка на новинарското съдържание, как работят факт чекърите, как се отсяват фалшивите новини, какъв е световният опит и колко е важно да не се допуска език на омразата. БНТ предвижда да изготви допълнителни видеоуроци по актуални теми, адресирани към младите хора, посветени на темата за медийната грамотност. Планира и да се засили ролята на Youtube канала чрез разговори с експерти по темата. БНТ създава и потребителско съдържание по темата, което често присъства в публицистичните предавания и в новините под формата на репортажи за киберсигурност, за разликата между различните видове съобщения, в т. ч. търговски, политически и др.

Националният обществен доставчик на радиоуслуги Българското национално радио също има инициативи и действия в посока повишаване на медийната грамотност. БНР има свой самостоятелен екип за проверка на фактите от ноември 2021 г., който екип е обучен и подготвен от проверителите на факти от <https://factcheck.bg/>. БНР поддържа отделна секция за това, като се извършва професионална проверка на факти и твърдения. Екипът за проверка на факти (ЕПФ) е съставен от журналисти, работещи в БНР, чийто статут е уреден със Закона за радиото и телевизията. Членовете на ЕПФ на БНР не получават друго финансиране за дейността си, освен по трудови взаимоотношения с радиото. Водещи принципи в работата на ЕПФ са спазването на професионалните журналистически стандарти, безпристрастност, включително по отношение на политически и икономически интереси, независимост от всякакви форми на външно влияние, честност, прозрачност. ЕПФ се придържа към високи стандарти при проверката на твърдения и информационни материали, както в прилагането на доказателства, така и на оценката, без да взема ничия страна. Изборът на твърдения и материали за проверка се прави въз основа на тяхната обществена значимост и разпространение, независимо от това кой ги прави.

БНР полага усилия да обсъжда темата за медийната грамотност не само в линейните си програми, но и в официалните си дигитални канали за разпространение на информация и директен контакт с млади хора – предимно ученици и студенти. Реализират се много извънефирни инициативи, като друга такава е сътрудничеството със сайта „Вижте” и проекта им „Новините на детски език”. Предвижда се през 2023 г. този проект да се разшири в две посоки – увеличаване на съдържанието и на броя на програмите, които са включени в него. Темата за повишаването на медийната грамотност се обсъжда често не само в основната информационна програма ХОРИЗОНТ, но и в културно-образователната програма ХРИСТО БОТЕВ - най-често в медийното предаване „Мрежата”, но и в предавания като „АртЕфир”, „Какво се случва?” и „Гласът на времето”. Програма РАДИО СОФИЯ, като насочена към младежка аудитория, се стреми да информира подрастващите и младежите как да използват по безопасен начин различните комуникационни канали и колко е важно да развиват своите умения и знания, за да са способни да направят информиран избор за медийно съдържание. Всяка събота сутрин в програмата се излъчват „Новините на детски език”, като екипът работи в сътрудничество с „Клуб на младия журналист” в София. Повече от година се излъчва и рубриката „Малките коментатори на Радио София”, която се реализира от деца-членове на клуба. БНР реализира инициативи и в други регионални програми.

Асоциацията на българските радио- и телевизионни оператори - АБРО информира, че членовете на организацията индивидуално предприемат и доразвиват мерки, насочени към развитието на знания и умения у гражданите за информиран медиен избор. За да могат гражданите да се чувстват ангажирани и да участват активно, налице са осигурени от доставчиците възможности за участие в създаването на медийно съдържание посредством различни форми за комуникация. Поддържа се и се обогатява набор от онлайн канали и мобилни приложения, позволяващи обратна връзка с аудиторията, коментари и препоръки, изпращане на сигнали и новини за събития от всяка точка на страната. Такива са платформите „Моята новина” на Нова Броудкастинг Груп ЕООД и „Аз, репортерът” на БТВ Медиа Груп ЕАД. АБРО предвижда създаване на нарочна рубрика на интернет страницата на организацията за разясняване по достъпен начин на теми, свързани с медиите, като: собствеността на медиите, финансирането, рекламната политика, създаването на редакционно съдържание, регулацията и пределите на регулацията, саморегулацията, авторско право и сродни на авторското права.

Осъществени действия и инициативи от СЕМ

В съответствие с чл. 33а, ал. 3 от ЗРТ СЕМ следва да работи за развитие на медийната грамотност в сътрудничество с широк кръг заинтересовани страни, включително с Министерството на културата, Министерството на образованието и науката и с други органи на публичната власт, доставчици на медийни услуги, академични среди, организации на гражданското общество и потребители.

През ноември 2022 г. Съветът за електронни медии организирана мащабна среща с представители на Българската коалиция за медийна грамотност и други институции, посочени изрично в разпоредбите на ЗРТ, както и организации, които работят в полето на медийната грамотност, за информиране и обмяна на добри практики. На срещата бяха изразени различни мнения относно степента на медийна грамотност в България и начините за нейното повишаване, включително чрез обучение в училищна среда.

Съветът за електронни медии ще продължи своите усилия по посока насърчаване на повече мерки и инициативи за повишаване нивото на медийна грамотност в България, в сътрудничество с медиите, институциите и неправителствени организации.

Отчетът на СЕМ за изпълнението на мерките за медийна грамотност е достъпен на интернет страницата на Съвета на адрес:

<https://www.cem.bg/activitybg/2252>.

5. МЕЖДУНАРОДНА ДЕЙНОСТ

Изминалата година беше решаваща за актуализацията на медийната рамка на Европейския съюз. Европейската комисия предложи проект на Европейски законодателен акт за свободата на медиите (European Media Freedom Act - EMFA), който в началото на 2023 г. е в процес на обсъждане като регламент, гарантиращ свободата и плурализма на медийния пазар на Съюза. През 2022 г. се обсъждаха и два други основни регламента, а именно Акта за цифровите услуги, който вече е факт (Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г., публикуван в Официален вестник на ЕС L 277/1 от 27.10.2022 г.) и Регламента за прозрачността и таргетирането на политическото рекламиране. Актът за цифровите услуги е хоризонтален инструмент, който се опитва да адресира основните проблеми, поставени от онлайн платформите, докато инициативата за политическото рекламиране разглежда специфичните въпроси, свързани с политическата реклама във всички медии, в т.ч. потенциално отрицателното въздействие върху демокрацията. Съветът за електронни медии взе участие в международния дебат, като активно използва членството си в Групата на европейските регулаторни органи за аудиовизуални медийни услуги (ERGA) и Европейската платформа на регулаторните органи (ЕПРА).

ГРУПАТА НА ЕВРОПЕЙСКИТЕ РЕГУЛАТОРИ ЗА АУДИОВИЗУАЛНИ МЕДИЙНИ УСЛУГИ (ERGA)

Групата на европейските регулатори за аудиовизуални медийни услуги (ERGA) е консултативната група на Европейската комисия по отношение на прилагането на Директивата за аудиовизуални медийни услуги (ДАВМУ) и всички свързани аудиовизуални медийни въпроси. Със ЗИД на ЗРТ (ДВ, бр. 109/ 22.12.2020 г.) беше създаден нов чл. 41б, съгласно който Съветът за електронни медии участва чрез свои представители в дейността на Групата на европейските регулатори за аудио-визуални медийни услуги (ERGA). Г-н Карим Ибурки от белгийския регулатор CSA беше избран в края на 2021 г. за председател на Управителния съвет на Групата, за заместник-председател беше одобрен г-

н Джакомо Ласорела (AGCOM, Италия), а за членове на борда: г-жа Шарлот Ингвар-Нилсон (MPRT, Швеция), г-жа Селин Крейг (BAI, Ирландия) и г-н Тобиас Шмид (DLM, Германия).

Още в началото на изминалата година СЕМ подкрепи ERGA в съставянето и приемането на целите и задачите на подгрупите и групите за действие на Групата, които изпълняват [работната програма на ERGA за 2022 г.](#) На 13.01.2022 г. г-н Карим Ибурки беше поканен от Комисията по култура и образование (CULT) на Европейския парламент да представи приоритетите на ERGA за 2022 г. Председателят на ERGA подчерта, че защитата на основните права, включително човешкото достойнство и неприкосновеността на личния живот, както и защитата на свободата на изразяване, ще представлява крайъгълният камък на дейността на ERGA по време на неговото председателство. Г-н Ибурки използва възможността да подчертае важността на ключовите законодателни актове, които имат за цел да регулират онлайн платформите и политическото рекламиране, за да се утвърди дигиталният суверенитет на Европа и да се защити демокрацията в Европа. „Подателят на сигнали и бивш служител на Facebook г-жа Франсис Хауген посочи, че днес най-опасната заплаха за демокрацията идва от частните компании, които поставят печалбата си пред общественото благо, а не демократичните форми на управление. Когато стопанските дейности противоречат на интересите на цялото общество, демокрациите трябва да реагират и да приемат нови закони“, припомни г-н Ибурки. Председателят на ERGA настоя за необходимостта от увеличаване на отговорностите и отчетност на онлайн платформите, и гарантиране на въвеждането на ефикасен и ефективен механизъм за изпълнение на новите правила.

След изявлението на председателя на Европейската комисия Урсула фон дер Лайен относно по-нататъшните мерки в отговор на руската инвазия в Украйна, направено на 27 февруари 2022 г., Съветът на Европейския съюз прие Решение (CFSP) 2022/351 за изменение на Решение 2014/512/CFSP и за налагане на допълнителни ограничителни мерки срещу руските пропагандни медии, както и Регламент (ЕС) 2022/350 за изменение на Регламент (ЕС) № 833/2014 на Съвета относно ограничителните мерки във връзка с действията на Русия, дестабилизиращи ситуацията в Украйна. Тези мерки са незабавно и пряко приложими във всички държави-членки на ЕС и целят ограничаване на достъпа на основните руски медии, контролирани от държавата, Russia Today и Sputnik към европейския медиен пазар.

ERGA беше обединена и се ангажира да допринесе за бързото и ефективно прилагане на мерките от всички заинтересовани страни. Независимите медийни регулатори в ERGA продължиха да работят в тясно сътрудничество с Европейската комисия. Членовете на ERGA продължиха работата си по дезинформацията, включително по отношение на дезинформацията, свързана с настоящата агресия на Русия в Украйна. Съответната работна група в подгрупата на ERGA по дезинформация имаше за цел да служи като център за споделяне на опит и най-добри практики при наблюдение, анализиране на медийната среда със специален акцент върху дезинформацията от чуждестранни участници и манипулиране на информация, свързани с кризата в Украйна.

За изпълнение на основната си работна програма ERGA създаде три постоянни работни подгрупи и две групи за действие, които имаха специфични мисии и цел. Трите подгрупи от 2021 г., съсредоточени около темите за изпълнение, завършване и дезинформация, както и групата за действие по Меморандума за разбирателство продължиха и през 2022 г. Подгрупа 1 беше председателствана от италианския медиен регулатор (AGCOM) и задачата и беше основно в подкрепа на прилагането на ДАВМУ, например по отношение на разпоредбите на директивата относно платформите за клипове за видеосподеляне (VSP-та). Подгрупа 2 на ERGA се ръководеше от френския медиен регулатор (Arcom). Тя раздели работата си на три работни групи. Първата работи върху развиването на позицията на ERGA по отношение на предстоящото предложение за EMFA.

Втората продължи да наблюдава дискуссионната политика на ЕС относно Акта за цифровите услуги, както и да популяризира възгледите на ERGA по този важен закон. Работната група продължи размисъла и направи предложения за бъдещето на ERGA, за да запази функционирането си в развиващата се регулаторна рамка. Третата работна група за дезинформация беше преименувана, за да се изясни факта, че обхваща не само дезинформацията, но и много от въпросите, свързани с Плана за действие за европейската демокрация. Подгрупа 3 беше председателствана от медийния регулатор на Словакия (CBR) и позицията на ERGA относно предложения Регламент за прозрачността и таргетирането на политическото рекламиране. Тя имаше и важната мисия да допринесе за разработването на новия Кодекс за поведение във връзка с дезинформацията и наблюдението му. Работната група беше активно включена и в постоянната работна група, както е предвидено в Ръководството на Европейската комисия за укрепване на Кодекса. Специална група за действие, ръководена от медийния регулатор на Чехия (RRTV), се занимаваше с прилагане на [Меморандума за разбирателство](#) на ERGA, приет през декември 2020 г. Групата за действие имаше за цел да засили сътрудничеството между националните медийни регулаторни органи в Съюза в рамките на Меморандума. С цел да се насърчи обмена с експертите от академичните среди бяха организирани допълнителни събития по време на Академията на ERGA.

Запазването на формата на три тематични подгрупи, съчетани с две групи за действие, беше полезно, тъй-като отразяваше текущото развитие в областта на политиката. От организационна гледна точка, това улесни ERGA при поемането на допълнителни искания в съответствие с тази структура.

1. Подгрупа 1 „Последователно прилагане и изпълнение на рамката на ДАВМУ“ (ПГ1)

Председател: Франческа Пеликано, AGCOM (Италия)

Осигуряването на гладко и съгласувано прилагане на преразгледаната Директива за аудиовизуалните медийни услуги е ключова тема в работната програма на ERGA след приемането ѝ през 2018 г. Подгрупа 1 от 2021 г. положи основите на работната програма за 2022 г. с цел укрепване на сътрудничеството и подпомагане на регулаторите в новите им роли и задачи, произтичащи от преразгледаната рамка на ДАВМУ. Работната програма на ERGA за 2022 г. се основаваше на работата, извършена през 2021 г., като е важно да се отбележи, че въз основа на работата и ръководните документи, изготвени в рамките на Подгрупа 1 през 2021 г., по-специално по отношение на новите задължения на доставчиците на аудио-визуални медийни услуги и платформите за споделяне на видеоклипове, видимостта на съдържанието от общ интерес, правилата за видимост на европейските произведения по член 13 и прилагането на рекламните стандарти към влогърите, ERGA предостави анализ и разработи препоръки, по следните теми:

- Мониторинг на VSP-тата (Video sharing platforms) за спазване на мерките, които трябва да бъдат приети съгласно член 28б от ДАВМУ и оценка на ефективността на тези мерки;

- Проучване на начините, по които алгоритмите/ системите за препоръчване биха могли да осигурят подходяща видимост на аудио-визуалните медийни услуги от общ интерес (член 7а), както и видимост на европейските произведения (член 13, параграф 1).

Освен това Подгрупа 1 работи върху всички потенциални теми, свързани с прилагането на ДАВМУ, които възникнаха през 2022 г. (например, въпроси свързани с трансграничното разпространение на съдържание от услуги на трети държави). В този контекст ERGA поддържа връзка със съответните заинтересовани страни, асоциации и регулаторни групи, включително ЕПРА, с цел обмен на мнения относно предложените от подгрупата решения за постигане на горепосочените цели.

Работата на подгрупата отрази двустранния подход, заложен в работната програма, като се съсредоточи върху двата основни аспекта:

Задачата *„Мониторинг на VSP за спазване на мерките, които трябва да бъдат приети съгласно член 28б от ДАВМУ и оценка на ефективността на тези мерки“* приложи насоките, изготвени от подгрупата през 2021 г. Както беше отбелязано в миналогодишния доклад, прилагането на член 28б се оказа сложно, защото не само всяка държава-членка на ЕС е транспонирала задълженията по различен начин, но и защото платформите прилагат тези задължения по различен начин. Поради това има повече от един „правилен отговор“ за определяне дали дадена мярка предприета от VSP, съгласно член 28б е подходяща. Мерките, приети от една платформа, могат да бъдат по-ефективни от мерките приети от друга платформа, а разликите между техническите характеристики, предоставени от платформите, могат да изискват различни подходи. Поради тези причини, както в рамките на дейностите, които трябва да бъдат извършени, така и в съответния доклад, подгрупата включи и основните различия в националните подходи за прилагане на разпоредбите на VSP-тата.

Специфични и релевантни аспекти на регламента за VSP-тата бяха обсъдени по време на семинар, свързан с прилагането на член 28б, със специален акцент върху медийната грамотност, защитата на непълнолетните и аудиовизуалните търговски съобщения и насърчаването на саморегулирането/ корегулирането на решенията в това отношение. На 4.10.2022 г. семинарът беше излъчен онлайн чрез приложението Webex. Семинарът се проведе в три панела: първи панел, посветен на платформите за видеосподеляне и член 28б; втори панел *„Алгоритми и системи за препоръки“* и трети панел, посветен на влогърите и търговските комуникации.

Втората основна тема беше *„проучване на начините, по които алгоритмите/системите за препоръчване биха могли да осигурят подходяща видимост на аудиовизуалните медийни услуги от общ интерес (член 7а), както и видимост на европейските произведения (член 13, параграф 1)“*. Работата през 2021 г. по двете теми беше белязана от сравнително малкия брой въведени национални транспонирания по отношение на услугите от общ интерес (член 7а), както и от ограничените дейности, извършени от националните регулаторни органи за приключване на първия цикъл на мониторинг на действителното въздействие на инструментите за популяризиране на европейски произведения (член 13, параграф 1). Поради това беше направено заключението, че е твърде рано да се определи кои инструменти са най-ефективни за осигуряване на видимост на европейските произведения в условията след транспонирането.

При осъществяване на дейността си подгрупата установи потенциални пропуски в прилагането с оглед на събирането на емпирични доказателства, които са полезни за подхранване на бъдещия дебат относно медийното регулиране (напр. по отношение на различията при прилагането на член 28б, както е посочено по-горе). Това може да се отнася и до използването на решения за саморегулиране/съвместно регулиране. Подгрупата включи, когато сметна за полезно или подходящо, съответните заинтересовани страни, асоциации и регулаторни групи, включително ЕПРА. Що се отнася до крайните резултати, предвид широкия обхват на обхванатите теми и амбициозната работна програма, както и за да се гарантира, че ще бъдат постигнати целите на работната програма на ERGA и очакванията за резултатите, всички крайни резултати на тази подгрупа бяха възможно най-кратки и обобщени. Подгрупата се концентрира главно върху конкретни резултати (т.е. изявления, оценки, предложения, препоръки), няма общи разработки и се съсредоточи върху ясни, преки и ключови послания.

2. Подгрупа 2 „Попълване на регулаторната рамка на ЕС за медии“(ПГ2)

Председател: Фредерик Бокобза, Arcsom (Франция)

В декларацията за целите на ERGA за 2019 г. са описани стратегическите приоритети на Групата за периода 2020-2023 г., включително перспективен преглед на регулаторната рамка на ЕС, приложима за медиите. В качеството си на консултативен орган към Европейската комисия, ERGA се ангажира да споделя опита си в прилагането на ДАВМУ и да предоставя съвети в идентифициране на предстоящите предизвикателства, засягащи медийния пейзаж като цяло. През 2020 г. ERGA направи първия си принос с приемането на [Позиция относно Акта за цифровите услуги](#) с особен акцент върху ролята на медийните регулатори във възможното бъдещо онлайн правоприлагане рамка. Въз основа на това ERGA също така отговори на обществената консултация на Европейската комисия относно Акта за цифровите услуги. Правомощията на подгрупата за 2022 г. включваха проследяване и участие в законодателните и незаконодателните дискусии по въпроси, които са от значение за медийните регулатори, за да се гарантира, че тяхната роля и компетентност са добре отчетени. Подгрупата също така продължи разсъжденията си относно обновената ERGA.

Подгрупата работи в три основни направления:

- **Работна група 1 – [Европейски законодателен акт за свободата на медиите \(EMFA\)](#)**

На 25 ноември 2022 г., ERGA [прие документ със своя позиция](#) относно предложението на Европейската комисия за Европейски законодателен акт за свободата на медиите (EMFA). Този голям законодателен проект има за цел да защити свободата на медиите, плурализма и независимостта, както и да осигури добре функциониращ вътрешен пазар на медиите в ЕС. Европейските граждани трябва да имат достъп до независимо и плуралистично медийно предлагане, за да могат да формират своите гледни точки и по този начин да участват ефективно в демократичния живот. ERGA приветства EMFA и подкрепя целите му. ERGA отбелязва с положителен ефект принципа и разумното ниво на минимална хармонизация. Групата приветства амбицията на предложението, което обхваща широк кръг от важни теми, като например правата и задълженията на доставчиците на медийни услуги, защитата на журналистите и обществените медии. ERGA приветства факта, че EMFA възнамерява да разгледа важни въпроси, като третирането на медийното съдържание онлайн и проблемите, свързани с доставчиците на медийни услуги, установени извън Съюза. ERGA предлага конкретни решения за по-нататъшно укрепване на тези ключови разпоредби. Що се отнася до новото управление, ERGA приветства и създаването на Европейския съвет за медийни услуги, който ще замени ERGA и ще бъде натоварен с нови отговорности. Членовете на ERGA споделят мнението на Комисията, че засилената координация и колективното обсъждане между националните регулаторни органи може да донесе значителна добавена стойност за прилагането на медийната регулация в ЕС. От особено значение е създаването на специален механизъм за „структурирано сътрудничество“, който ще помогне за укрепване на правната сигурност, предвидимостта и стабилността на трансграничното регулаторно сътрудничество.

Независимо от цялостната си подкрепа за предложението, ERGA обръща внимание в позицията си за необходимостта да се наблегне на слабостите на новата институционална структура и повдига някои опасения, които вече бяха посочени в приноса ѝ към [обществената консултация](#), започната от Европейската комисия, и в [първоначалната ѝ реакция](#). Едно от опасенията е свързано със статута на Съвета и неговата ефективна независимост, включително от Европейската комисия. Съветът трябва да прави нещо повече от това да подпомага Комисията и трябва да може да действа по собствена инициатива, като не е необходимо да търси съгласие с Комисията при изготвянето на

становищата си и като цяло при изпълнение на задачите си. Съветът трябва да има правомощията да управлява самостоятелно своите вътрешни работи. В същия дух и тъй като ефективната независимост на Съвета е свързана с оперативната структура, ERGA призовава за секретариат, който да работи отделно от Комисията. От решаващо значение е бъдещият Съвет и всички негови членове да разполагат с подходящи човешки и финансови ресурси, за да могат ефективно да изпълняват всичките си нови задачи и да прилагат правилно новите правила.

След като предложението за EMFA беше прието, ERGA организира семинар, в който ангажира и информира съзакондателите и други заинтересовани страни. Дейностите на ERGA Academy във връзка с EMFA бяха организирани с приноса на подгрупата и Управителния съвет. Целта ѝ беше да предостави експертните мнения на ERGA на Комисията по специфични въпроси, свързани със съдържанието на EMFA.

- Работна група 2 – (Законодателен) акт за цифровите услуги

На 27 октомври 2022 г. в Официален вестник на ЕС беше публикуван Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г. (Акт за цифровите услуги) (АЦУ). ERGA и членовете на Групата приветстваха тази важна стъпка, която доведе до влизането в сила на новите правила. АЦУ е един от най-съвременните законодателни актове, чиято цел е да регулира онлайн средата чрез въвеждане на хармонизирани правила за доставчиците на посреднически услуги и същевременно да гарантира основните права на потребителите. Новите правила ще допринесат за добре функциониращ дигитален единен пазар, ще създадат по-безопасна онлайн среда и ще утвърдят истински европейски дигитален суверенитет. В тази връзка с АЦУ се въвежда набор от правила за надлежна проверка, които посредниците, включително онлайн платформите и VLOPSEs (т.е. много големи онлайн платформи и много големи онлайн търсачки), ще трябва да спазват по отношение на разпространението на незаконно и/или вредно съдържание. Конкретните задължения се отнасят до модерирването на съдържанието, прозрачността на алгоритмите, онлайн рекламата, защитата на непълнолетните, вътрешната система за обработка на жалби и механизмите за извънсъдебна защита.

Специфичен набор от нови, по-строги задължения, ще бъде наложен изключително на услугите, определени като VLOPSEs, с оглед на тяхната конкретна роля и потенциалните системни рискове, които техните услуги могат да представляват. От особена важност са задълженията на VLOPSEs да предоставят достъп до своите данни, както на регулаторните органи, така и на проверените изследователи и да позволяват на независимите одитори да проверяват ежегодно дали спазват новите задължения и спазват предписаните препоръки.

Що се отнася до изпълнението и прилагането на новите разпоредби, АЦУ отрежда централна роля на координаторите на дигитални услуги (DSCs) и другите компетентни органи. Координаторите на дигитални услуги ще бъдат определени от всяка държава членка и, наред с другото, ще имат задачата, заедно с Европейската комисия, да контролират спазването на новите правила от страна на VLOPSEs. ERGA е убедена, че за правилното прилагане и изпълнение на АЦУ е необходимо тясно и ефективно сътрудничество между различните заинтересовани участници, включително и Комисията, по-специално, но не само по въпросите за очертаване на възможните взаимодействия с разпоредбите на ДАВМУ. Освен това, подходящите човешки и финансови ресурси за DCSs и ефективните полезни взаимодействия между всички съществуващи специализирани участници (напр. медийните регулаторни органи, органи за защита на данните, органи за защита на потребителите и т.н.), ще бъдат от решаващо значение.

В тази връзка и като се има предвид трансграничният характер на по-голямата част от услугите, предоставяни от онлайн платформи и VLOPSEs, както и особенният характер на

медийните услуги, ERGA предлага своята добре функционираща съществуваща структура, като подходящо място за осъществяване на такова сътрудничество. Независимо от евентуалното определяне като национални DSCs, медийните регулатори в цяла Европа започват да прилагат новата правна рамка, за да гарантират ефективно и хармонизирано прилагане на основните европейски ценности и медийните регулаторни стандарти. Те са готови да предоставят своя експертен опит в прилагането на този основен регламент и призовават Комисията да използва ефективно изключителните компетенции по отношение на VLOPSEs, за да гарантира правилното прилагане на новата правна рамка.

- Работна група 3 – бъдещето на ERGA.

След извършената през 2021 г. работа, свързана с EMFA, подгрупата продължи размисъла и направи предложения за бъдещето на ERGA, за да запази своето ефективно функциониране в еволюцията на регулаторната рамка. Първо, подгрупата продължи да анализира адаптирането на институционалната структура, компетенции и ресурси на ERGA, за да:

- ✓ даде възможност на ERGA да се справи с новите си (потенциални) отговорности в предстоящите политически дискусии, включително възможната роля на ERGA в надзор на бъдещия EMFA;

- ✓ насърчава приобщаването и капацитета, за да позволи на всички членове на ERGA да се ангажират възможно най-много в работата на ERGA, включително трансграничното сътрудничество.

Подгрупата изготви и общ доклад на компетенциите на националните регулаторни органи и гаранциите за защита на независимостта им, за да може по-добре да допринесе за анализите на бъдещето на ERGA.

3. Подгрупа 3 „Противодействие на дезинформацията и укрепване на демокрацията в дигитална среда” (ПГЗ)

Председател: Любуш Куклиш, RVR (Словакия)

Подгрупата за противодействие на дезинформацията и укрепване на демокрацията в дигиталната среда е продължение на дългосрочния фокус на ERGA върху предизвикателствата, които бързо променящата се информационна среда поставя пред медийния плурализъм. Работата на Подгрупа 3 отразява амбицията на ERGA да поеме активна роля в дискусиите относно бъдещата политика за дезинформация в ЕС и да стане ключов играч в надзора на платформите при прилагане на Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията.

ERGA, основавайки се на насоките и опита на подгрупата за 2021 г., продължи работата си по дезинформацията, политическата реклама и други въпроси, свързани с Плана за действие за европейската демокрация (EDAP). Подгрупата изготви в тясна консултация с Управителния съвет кратки стратегически документи и документи с позиция, които ще бъдат приети от членовете на ERGA, за да се включат в европейските дебати по този въпрос. Подгрупата предоставя помощ на Европейската комисия, поддържа връзка с Подгрупа 2, за да информира и споделя позиции по взаимосвързани въпроси, по-специално, но не изключително, във връзка с EMFA. Предвид важността на медийната грамотност за демократичния дискурс и дебат, Групата ще отдели ресурси за информиране на всички членове относно развитието на приложените мерки за медийна грамотност или инициативи, посветени на дезинформацията, които може да се наблюдават на ниво ЕС и в други регулаторни мрежи.

Подгрупа 3 маркира като основни цели:

- ✓ да си сътрудничи с Европейската комисия, членовете на постоянна работна група и други заинтересовани страни за разработване на Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията;

- ✓ да участва активно в създаването на постоянната работна група, както е предвидено в Ръководството на Европейската комисия и да допринася за общото начало и дизайн на дискусиите на групата, да подготви капацитет за мониторинг на укрепването на Кодекса и да изготви доклад за мониторинг въз основа на дейностите на ERGA през 2022 г.;

- ✓ да създаде работна група в рамките на подгрупата, посветена на разработването на позиция относно предложения Регламент относно прозрачността и таргетирането на политическото рекламиране и следи отблизо приемането му;

- ✓ да организира, когато е необходимо, до две публични събития, при затворени врати, включително семинари със съответните заинтересовани страни, посветени на съвместната регулаторна рамка на перспективния подход към дезинформацията и предложението за Регламент относно прозрачността и таргетирането на политическото рекламиране;

- ✓ да следва изпълнението на Плана за действие за европейската демокрация чрез участие във форуми на заинтересованите страни, изследователски проекти, обществени консултации и законодателни процеси по теми, свързани с обхвата на подгрупата;

- ✓ да се координира с Подгрупа 2 за информиране и споделяне на позиции по взаимосвързани въпроси, включително относно Европейски закон за свобода на медиите;

- ✓ да изследва теми, свързани с външен плурализъм, като собствеността на медиите и структурни въпроси относно медийните пазари;

- ✓ да се координира и да взаимодейства с екипа по медийната грамотност, когато е уместно.

Във връзка с ангажимента на ERGA по [Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията](#), председателят на ERGA Карим Ибурки, заместник-председателят на ERGA Джакомо Ласорела и председателят на Подгрупа 3 на ERGA, посветена на дезинформацията, Любош Куклиш, се срещнаха във Флоренция, Италия, с Мигел Поарес Мадуро, председател на Управителния съвет на EDMO (Европейска обсерватория за цифрови медии), Паула Гори, генерален секретар на EDMO, Елда Броги, член на Управителния съвет на EDMO и други представители на EDMO, за да създадат взаимодействие между ERGA и EDMO в светлината на укрепения Кодекс. Както е предвидено в [Насоките на Европейската комисия за укрепване на Кодекса за поведение във връзка с дезинформацията](#), ERGA и EDMO, заедно с Европейската комисия, Европейската служба за външна дейност и подписалите Кодекса страни, ще бъдат част от постоянна работна група, посветена на развитието и приемането на Кодекса в отговор на бъдещите технологични, обществени, пазарни и законодателни промени.

Дезинформацията продължава да бъде сериозен проблем на равнище ЕС. Настоящата ситуация във връзка с войната срещу Украйна и деструктивните мерки, насочени към дестабилизиране на нашите демокрации, подчертава спешната необходимост от решително гарантиране на свободата на словото, свободата на медиите и плурализма, както и на качествената журналистика, като същевременно се прилагат ефективни механизми за свеждане до минимум на рисковете, свързани с разпространението на дезинформация. Ключов инструмент на Европейския съюз за справяне с този проблем е Кодексът за поведение във връзка с дезинформацията. Този инструмент за саморегулиране обединява ключови участници в сектора, включително големи компании за социални медии и рекламодатели, които доброволно се ангажираха с определен набор от задължения. От 2018 г. насам, ERGA е много активна в наблюдението на ефективността на Кодекса и публикува няколко доклада, в които се посочват неговите недостатъци. ERGA предостави препоръки

за това как да се укрепи Кодексът, като призова за повече прозрачност и за по-ефективна рамка за мониторинг.

От стартирането на EDMO през юни 2020 г. се осъществява редовен обмен между двата органа. Сътрудничеството между независимите европейски национални регулатори и изследователи, проверка на факти, експерти по медийна грамотност и медийни практики, за които EDMO е важен център, е от решаващо значение за ефективното изпълнение и наблюдение на задълженията по Кодекса за справяне с въпросите свързани с дезинформацията. Необходимо да се вземат предвид различни гледни точки, докато се гарантира рамка, която е независима от политическите участници и индустрията, за да се осигури подходящ (ко)регулаторен подход към дезинформацията. ERGA, като мрежа от независими национални регулаторни органи, може да играе ключова роля в постигането на тези цели и би могла само да се възползва от перспективите и експертния опит на EDMO.

На 1 септември ERGA публикува [документ за позицията си](#) относно [предложението за Регламент относно прозрачността и таргетирането на политическото рекламиране](#), представен от Европейската комисия през ноември 2021 г. В този документ се уточняват и укрепват възгледите на ERGA, съдържащи се в [изявлението ѝ](#) относно предложението, което беше прието от Групата през април 2022 г. В документа членовете на ERGA отново заявяват подкрепата си за подхода на Европейската комисия, с който се налагат задължения по цялата верига на политическата реклама, както и амбицията ѝ да гарантира честни и прозрачни кампании, както онлайн, така и офлайн. ERGA настоява за засилване на определенията за политическа реклама, нивото на прозрачност и ограничаване на техниките за насочване и усилване. В същото време, членовете на ERGA подчертават значението на прилагането на този бъдещ законодателен инструмент, особено по отношение на конкретното управление и координация между компетентните национални регулаторни органи. Докато независимостта на националните регулаторни органи следва да бъде запазена, сътрудничеството между компетентните органи следва да бъде засилено, като се има предвид трансграничният характер на онлайн услугите. Решаващ ефект от предложението Регламент е да се гарантира прозрачността на политическата реклама за потребителите и за регулаторните и компетентните органи, за да се ограничи евентуалното ѝ отрицателно въздействие върху демокрацията. В този аспект ERGA представи някои предложения за подобряване на определението за политическа реклама (по-специално стесняване на определението за така наречените „тематични реклами“ в законодателното предложение).

Координацията между регулаторните и другите компетентни органи е от решаващо значение за гарантиране на успеха на Регламента, особено когато става въпрос за трансгранични случаи. В това отношение ERGA потвърждава изразените опасения в [позицията си](#), в която се посочва, че макар и да признава важната роля на координаторите на цифровите услуги (DSCs), новата законодателна рамка следва изрично да предвиди участието на независимите национални регулатори и ERGA. ERGA счита, че координацията между този Регламент и другите законодателни и незаконодателни инструменти, например Общия регламент относно защитата на данните, Акта за цифровите услуги, Директивата за аудиовизуалните медии услуги и засиления Кодекс за поведение във връзка с дезинформацията, ще има решаващ аспект за гарантиране на ефективното прилагане на Регламента и се ангажира изцяло да работи в синхрон с Комисията на ЕС за постигане на ефективна координация между посочените правни актове.

ЕВРОПЕЙСКАТА ПЛАТФОРМА НА РЕГУЛАТОРНИТЕ ОРГАНИ (ЕПРА)

През изминалата година ЕПРА продължи да прилага опростения подход, изпробван през 2021 г. Той включи по-малко подробна работна програма, в която се определят широки

теми и въпроси, и гъвкави формати на обсъждане. Подобна рамка позволи на мрежата да адаптира по-добре работните процеси и резултатите както към непредвидените обстоятелства, така и към възможностите, като същевременно остана вярна на стратегическите цели на ЕПРА. Работната програма се фокусира върху три приоритетни теми през годината, които се разглеждаха от различни ъгли, формати и резултати. Подобен подход отчита сложността на променящия се медийен пейзаж и на предизвикателствата, пред които са изправени медийните регулатори; дава предимство на качеството пред количеството и насърчи интелигентното използване на ресурсите на мрежата на ЕПРА. Три нови теми внесоха съдържание за нови дискусии сред членовете през 2022 г. Работната програма също така се основаваше на продължаването на работата на работната група и кръглите маси на ЕПРА, стартирали през 2021 г., и възприе трансверсален подход при покриването на темите, като взе предвид ключовите констатации от предходните години.

Управителният съвет очакваше с голямо нетърпение възобновяването на срещите лице в лице през 2022 г., за да могат членовете да се възползват от пълното преживяване на ЕПРА. В същото време Управителният съвет отчете поуките, извлечени от пандемията и запази някои онлайн формати, които са доказали стойността си. 2022 г. беше година за експериментиране на взаимното допълване на онлайн и офлайн форматите. Управителният съвет желаше да подкрепи членовете в многобройните предизвикателства, пред които бяха изправени. Подкрепата на регулаторните органи в дигитална среда беше ключова тема в тази работна програма. Това беше постигнато, наред с другото, чрез разработването на схема за сътрудничество с Виенския университет, в допълнение към текущото сътрудничество с Европейската аудиовизуална обсерватория и с други партньори. УС на ЕПРА се ангажира да избягва припокриването и да предотвратява дублирането на работата на членовете на ЕПРА и ERGA, като се стремеше към допълване и изграждане на положителни синергии за развиване на добавена стойност и за двете организации. При разглеждането на конкретни теми ЕПРА се ръководеше от практически ориентирания си подход с ясен акцент върху обмена на най-добри практики.

[Стратегията на ЕПРА за периода 2021-2023 г.](#), приета от членовете през декември 2020 г., е общата рамка, която дава информация за подхода на Съвета при изготвянето на работната програма. Шестте маркера отразяват приоритетите на платформата: да придружават членовете в променящата се екосистема, да си сътрудничат с органите от съседни регулаторни сектори, да бъдат ориентирани към бъдещето и да обхващат съответните правни, обществени, икономически и технологични развития.

През 2021 г. ЕПРА стартира три специализирани онлайн групи в подкрепа на неформалните дискусии и обмена на най-добри практики и опит по въпроси, които са в основата на проблемите на медийните национални регулаторни органи: медийна и информационна грамотност („EMIL“), изкуствен интелект („AI Roundtables“) и регулиране на платформите за споделяне на видеоклиповете („VSP regulation“). Взаимодействията бяха ползотворни, работата на групите продължи през 2022 г. и беше включена като компонент в работната програма. През ноември 2021 г. Управителният съвет стартира схема за сътрудничество с Виенския университет/СРС. През 2022 г. Управителният съвет разгърна пълния си потенциал за насърчаване на основан на доказателства подход към регулирането и за подкрепа на членовете на платформата. УС продължи да насърчава и текущото сътрудничество с Европейската аудиовизуална обсерватория, като беше отворен за съответните възможности с други партньори от индустрията, академичните среди или гражданското общество.

През 2022 г. в дневния ред на ЕПРА бяха включени три теми. Те бяха умишлено доста широки по обхват, за да бъдат разгледани от различни гледни точки с потенциално значение за членовете на ЕПРА. Подтемите са изброени по-долу само с индикативна цел. Те бяха изменени или конкретизирани от създателите на съдържание, отговарящи за всяка сесия. Гъвкавостта се отнасяше и за формата, като производителите на съдържание могат да изберат дали всяка подтема е най-добре да бъде разгледана в пленарна зала, работна група, работна група или в няколко формата. И в трите теми се изследваше дали традиционните регулаторни подходи, инструменти, методологии и вътрешни работни процеси на медийните регулатори са подходящи за целта в онлайн среда и дали се нуждаят от преосмисляне.

✓ Овластяване и защита на непълнолетните:

Повтаряща се тема на заседанията на ЕПРА, отразяваща важноста на темата като ключов регулаторен проблем във всички юрисдикции и трудността да се намери баланс между защитата на уязвимата аудитория и отчитането на правата на децата. Текущите предизвикателства включват непълнолетни и реклама (напр. реклама, насочена към непълнолетни, и въздействието на влиятелните лица, реклама на продукти с високо съдържание на мазнини, захар или сол, проучване на рекламната грамотност и т.н.), възрастови ограничения (напр. доколко възрастовите класове могат да бъдат пренесени в онлайн среда, механизми за гарантиране на възрастта и т.н.) и непълнолетни и онлайн порнографско съдържание.

✓ Дезинформация, плурализъм и доверие:

От 2016 г. насам разработването на стратегии за справяне с дезинформацията остава в центъра на вниманието; пандемията COVID-19 разкри някои смъртоносни последици. Осигуряването на медиен плурализъм и надеждно съдържание е по-актуално от всякога, както бе подчертано от обществената консултация по Европейския законодателен акт за свободата на медиите (EMFA) и продължаващото проучване на медийния плурализъм и многообразието онлайн. Тази широка тема даде възможност за актуални дискусии относно практическите последици от дезинформацията за регулаторните органи, например – но не само – в контекста на изборите, както и относно устойчивостта на редакционните медии (включително обществените медии) и структурните зависимости на медийния пазар и точките на контрол.

✓ Регулаторни органи в дигитална среда:

В резултат на разширяването на материалния обхват, развитието на аудиовизуалния пазар и естеството на глобалните играчи, медийните регулатори започнаха да разработват или приемат нови методи на работа, с изместване на фокуса от съдържанието към процесите и мерките, прилагани от заинтересованите страни. Този подход на „учене чрез правене“ изисква време, усилия и ресурси. Какви са практическите последици за регулаторите от (съвместното) регулиране на онлайн съдържанието? Какви са техните нужди по отношение на обучението, уменията и ресурсите?“ Тази подтема улесни практическите дискусии относно трансграничното сътрудничество и въпросите на компетентността между регулаторните органи на ЕС и на държави извън ЕС в областта на медиите.

Тъй като медийният пейзаж става все по-сложен, традиционното регулиране, за да остане актуално и ефективно, ще трябва да бъде допълнено и подкрепено от редица нови подходи, като например развиване на медийна и информационна грамотност, изграждане на умения и разбиране за изкуствения интелект, машинното обучение и алгоритмите, засилване на сътрудничеството с регулаторни органи от съседни сектори, като например органите за защита на конкуренцията, защитата на данните и потребителите, взаимодействие с широк кръг заинтересовани страни, включително онлайн платформи, и насърчаване на научните изследвания и разбирането на медийната екосистема и променящите се модели на медийно потребление.

При разглеждането на трите предложени теми ЕПРА възприе трансверсална перспектива, включваща всички тези елементи, по-специално чрез организирането на специални срещи на трите онлайн групи за всяка тема, в допълнение към пленарните сесии. ЕПРА разчиташе силно и на установените партньорства и сътрудничество с академичните среди, индустрията и други организации за осигуряване на експертни лектори и информационни документи.

През пролетта една от подтемите в рамките на общата тема „Овластяване и защита на малолетните и непълнолетните“ беше във фокуса на едно от пленарните заседания, което се проведе в Антверпен на 12.05.2022 г. Освен това специалните онлайн срещи на работната група по EMIL, кръглата маса за изкуствен интелект и регулаторите и дискуссионната група за регулиране на платформите за споделяне на видеоклипове обхванаха други специфични аспекти на темата. През есента една от подтемите в рамките на общата тема „Дезинформация, плурализъм и доверие“ беше във фокуса на второто пленарно заседание, което се проведе в Истанбул на 13.10. 2022 г. и на което взе присъствено участие и СЕМ, представен от четирима от неговите пет членове. Подкрепата на медийните регулаторни органи в дигитална среда – една от ключовите стратегически цели на ЕПРА – беше особен акцент през цялата година и беше особено подходяща за обсъждане лице в лице между регулаторите. По този начин подтемите по тази обща тема бяха в центъра на пленарните сесии през май в Антверпен и през октомври в Истанбул.

ДРУГИ УЧАСТИЯ И ИНИЦИАТИВИ НА СЕМ В СЪБИТИЯ С МЕЖДУНАРОДЕН ХАРАКТЕР

През 2022 година Съветът за електронни медии продължи активното си сътрудничество с различни органи и организации, участия в инициативи, подготовка на материали/ доклади/ срещи с международно участие, голяма част от тях вече в присъствен формат, след затихване на пандемията от COVID-19.

По покана на Съвета за електронни медии от 23 до 25 ноември 2022 г. в София се проведе първата **МЕЖДУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЯ НА МЕДИЙНИТЕ РЕГУЛАТОРИ НА СТРАНИТЕ ОТ БАЛКАНСКИЯ РЕГИОН**. Във форума взеха участие представители от Албания, Гърция, Косово, Румъния, Северна Македония, Сърбия, Турция и Черна Гора, както и гост-лектори от Италия, Каталуния (Испания) и Молдова.

Темата на Международната конференция беше „Предизвикателства пред регулацията – дезинформация, медийна грамотност и устойчива дигитална среда“. Онлайн поздравление към форума отправи и Любош Куклиш, EPRA (European platform of regulatory authorities). В първия ден от срещата гостите бяха запознати с историята, спецификите и дейността на българския регулатор. През втория ден конференцията беше организирана в 4 панела: Представяне на регулаторите (конституиране, състав, финансиране, правомощия, проблеми); Изкуственият интелект в регулацията – предимства и рискове; Дезинформация и медийна грамотност – проблеми и решения; Регионални особености на регулацията и съвременни предизвикателства.

В панела „Изкуственият интелект в регулацията – предимства и рискове“ бяха обсъдиха възможностите за противопоставяне на дезинформацията и езика на омразата с помощта на технологиите. Гост-лекторите от каталунския и от турския регулатор споделиха опит за работа с изкуствен интелект в подбора на информацията и мониторинга. Експерт от България презентира възможностите на изкуствения интелект в борбата с езика на омразата, а специалист по киберсигурност постави акцент върху етичните аспекти. В панела се включи и заместник-министърът на електронното управление Благовест Кирилов, който посочи пред медийните регулатори, че за използването на изкуствения интелект в борбата с дезинформацията е необходима активна държавна подкрепа и разработване на стратегия за неговото внедряване.

„Дезинформация и медийна грамотност – проблеми и решения“ е панелът, в който бяха представиха проектите на БНТ „МеГра“ и на БНР Factcheck, като възможност за противопоставяне на фалшивите новини от обществените медии. За противодействието на дезинформацията и опита в работата за повишаване на медийната грамотност разказаха в презентации и участниците от Гърция, Косово и Северна Македония.

В третия панел „Регионални особености на регулацията и съвременни предизвикателства“, бяха разгледаха две особено важни теми. По първата „Предизвикателствата пред медийния регулатор в условията на военен конфликт в непосредствена близост до страната“ гост-лекторът от молдовския регулаторен орган сподели опитат на страната. Гостът от Италия представи практиката на държавата по отношение на търговското слово за хазарт. В резултат на въведената абсолютна забрана на рекламата на хазарт в страната, медийният регулатор е изправен пред решаване на редица казуси, като интерес предизвика съдебната практика по тях. От своя страна изпълнителният директор на Националната агенция за приходите на българската страна разказа за дейността на агенцията във връзка с хазарта, като акцентира върху доброто сътрудничество със СЕМ, довело до налагане на санкции за непозволена реклама на хазарт.

По време на форума участниците обмениха ценни мнения и опит и потвърдиха желанието си да работят за насърчаване и сближаване на връзките и сътрудничеството между страните от Балканския регион по темите и процесите, свързани с

предизвикателствата пред медийната регулация, които динамиката на съвременните процеси определят. Участниците се обединиха около идеята да продължат сътрудничеството си и в бъдеще, като конференцията в София поставя началото на следващи, редовни срещи.

Информацията относно срещата, както и представените по време на провеждането ѝ презентации, са достъпни на интернет страницата на СЕМ на адрес:

<https://www.cem.bg/infobg/390>.

ДРУГИ ДЕЙНОСТИ:

- В началото на 2022 г. Съветът за електронни медии предостави на Министерство на правосъдието необходимата информация относно Част III Медийен плурализъм за Третия доклад на Европейската комисия за върховенството на закона;

- На 10.03.2022 г. се проведе среща между членовете на СЕМ и представители на Европейската комисия, на която са обсъдени въпросите от областите на компетентност на СЕМ.

Вследствие на горните две инициативи, в Третия доклад за върховенството на закона ЕК отново отчита: *„Въпреки че правната рамка относно медийния регулатор остава непроменена, бяха изразени опасения относно липсата на достатъчно гаранции за гарантиране на пълната му независимост на практика. Въпреки че са въведени известни правни гаранции, СЕМ изрази загриженост относно наличието на адекватни и стабилни финансови ресурси за своите дейности (въпреки че те са били увеличени през 2021 г.), което може да окаже въздействие върху работата му независимо от държавния натиск“.*

- През м. септември 2022 г. Съветът предостави информация на Министерство на правосъдието относно предприети и планирани дейности за изпълнение на отпратени от Европейската комисия препоръки с Третия годишен доклад относно върховенството на правото в ЕС за 2022 г.

- През м. февруари 2022 г. Съветът предостави по искане на МВнР информация, свързана с подготовката на българското участие в Четвъртата министерска среща на Коалицията за свободата на медиите и в Третата глобална конференция за свободата на медиите – Талин, Естония, 9-10 февруари 2022 г.

- На 21.02.2022 г. експерт от СЕМ взе участие в Деветото заседание на Националния координационен механизъм за правата на човека, проведено в МВнР;

- През месец септември 2022 г. двама служители от Съвета бяха поканени на информационна визита в Европейската комисия;

- Експерти от Съвета участваха в Седмата конференция на REFRAM (франкофонската мрежа на медийните регулатори (октомври 2022 г.);

- Председателят на СЕМ взе участие в 17-тата Световна среща на българските медии, проведена на 1 - 3 ноември 2022 г. в Израел;

- Представители на СЕМ се включиха в международна среща, организирана Агенцията за аудио- и аудиовизуални медийни услуги на Република Северна Македония в гр. Скопие (9 – 11 ноември 2022 г.).

6. ЛИЦЕНЗИРАНЕ И РЕГИСТРИРАНЕ

Общата картина на доставчиците на медийни услуги, които осъществяват радио- и телевизионна дейност в България за 2022 г. продължава да е разнообразна като формати и способности на разпространение на съдържание. Съществена промяна в количествените

измерения на радио- и телевизионната среда като брой действащите радио- и телевизионни доставчици не се забелязва.

През 2022 г. регулираната от Съвета за електронни медии радио- и телевизионната среда включва:

В радиосектора: 59 доставчици на медийни услуги, които притежават индивидуални лицензии за доставяне на 85 програми чрез наземно аналогово радиоразпръскване. 19 регистрирани доставчици на радиоуслуги създават 20 радиопрограми, които се разпространяват чрез кабелни и/или спътникови мрежи

В сектора на аудио-визуалните медийни услуги: 96 регистрирани (за разпространение по кабел и сателит) български доставчици, които създават 139 телевизионни програми. 4 доставчици на аудио-визуални медийни услуги създават 6 програми, които се разпространяват чрез мрежите за наземно цифрово радиоразпръскване.

Вписаните доставчици на нелинейни медийни към 31.12.22 г. услуги са 47.

През 2022 г. няма вписани нови доставчици на *платформи за споделяне на видеоклипове.*

6.1. ЛИЦЕНЗИРАНЕ

През 2022 г. по инициатива на органа не са открити процедури по чл. 116 от ЗРТ за провеждане на конкурси за издаване на лицензии за доставяне на радиоуслуги, предназначени за разпространение чрез мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване за програми с местен териториален обхват.

По искане на заинтересовани лица са открити 11 процедури по чл. 116, ал. 2 от ЗРТ за провеждане на конкурси за издаване на лицензии за доставяне на радиоуслуги, предназначени за разпространение чрез мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване за програми с местен териториален обхват за град Пловдив, Русе, Добрич, Ловеч, Свиленград, Поморие, Ихтиман, Ботевград, Белоградчик, Горна Оряховица и Благоевград.

През 2022 г. не са обявявани конкурси за радиодейност.

Издадена е 1 индивидуална лицензия след влизането в сила на обжалвано решение на СЕМ – на Фреш Радио Груп ЕООД за гр. Царево, честота 97.4 MHz.

Допуснато е прехвърляне на 61 индивидуални лицензии за доставяне на радиоуслуги:

- от Радио Контакт България ЕООД на Метрорадио ЕООД: за гр. София, честота 101.7 MHz;

- от Фокус-Нунти ООД на Фокус Медия ЕООД са прехвърлени 60 бр. индивидуални лицензии.

Допуснати са изменения на 21 лицензии за доставяне на радиоуслуги по искане на лицензиантите или по инициатива на СЕМ:

- с 12 от измененията са продължени сроковете на индивидуалните лицензии с по 15 години: на Метрорадио ЕООД за гр. Ахтопол и гр. Ловеч; на Инвестор.бг АД за гр. Монтана, гр. Габрово, гр. Ямбол, гр. Ахтопол и гр. Ловеч; на Радиокompания Си.Джей ООД за гр. Велинград, гр. Ловеч и гр. Ямбол; на Фондация Радио Нова Европа за гр. Монтана; на ЕТ Зетра – Петко Чернев за гр. Ловеч;

- 2 от измененията са променени наименованията на програмите: програма РАДИО ЕВРОПА - НОВИНИТЕ СЕГА на Телевизия Европа АД е променена на РАДИО ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ“; програма АЛМА МАТЕР – КЛАСИК ФМ в Софийски университет Св. Климент Охридски е променена на АЛМА МАТЕР – КЛАСИКА;

- в 2 индивидуални лицензии са изменени седалището и адресът на управление на доставчиците – на Романтика ЕООД и РТЕ НЕТ ООД;

- в 5 индивидуални лицензии измененията са във връзка с носещата честота на звука (заличена в лицензиите на Българска Радиокомпания ЕООД за гр. Бургас и гр. Велико Търново; вписана в лицензиите на Радио Тангра ЕАД за гр. Бургас и Радио и телевизия Сити ЕООД за гр. Велико Търново; изменена в лицензията на Фокус Медия ООД за гр. Горна Оряховица).

През 2022 г. **няма издадени нови лицензии за доставяне на аудио-визуални медийни услуги чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване.**

Изменена е 1 индивидуална лицензия за доставяне на аудио-визуална услуга – на Телевизия Европа АД, като наименованието на програмата ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА е променено на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ.

Прекратена е 1 индивидуална лицензия – на Пинк БГ ЕООД поради възникване на обстоятелства по чл. 121, ал. 1, т. 3 от ЗРТ (прекръпяване на юридическото лице).

На основание чл. 32, ал. 1, т. 18 от Закона за радиото и телевизията, във връзка с чл. 30, ал. 1, т. 13 от Закона за електронните съобщения, през периода СЕМ е постановил общо **36 решения**, с които дава съгласие за издаване или изменение и/или прехвърляне на разрешения за ползване на радиочестотен спектър от електронни съобщителни мрежи за наземно аналогово радиоразпръскване.

6.2. РЕГИСТРИРАНЕ

През 2022 г. СЕМ **регистра 2 нови аудио-визуални медийни услуги** по чл. 125а от ЗРТ:

- Еспи Консулт Онтарио ЕООД е регистрирано за създаване на програма VG + (БГ +), с общ (политематичен) профил;
- Телевизия Дартс ЕООД е регистрирано за създаване на програма ТЕЛЕВИЗИЯ ДАРТС, с общ (политематичен) профил.

Изменени са общо 6 удостоверения за регистрация за доставяне на аудио-визуални медийни услуги по чл. 125а от ЗРТ, както следва:

- променено е наименованието на програма ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОПА на ТЕЛЕВИЗИЯ ЕВРОНЮЗ БЪЛГАРИЯ на Телевизия Европа АД;
- променена е началната дата на разпространение на програма РОМАНИ ЯК на Фондация Саворе;
- променен е териториалният обхват на програма RM CHANNEL на Римекс ООД;
- променено е наименованието (фирмата) на доставчика на програма ВИВАКОМ АРЕНА (VIVACOM ARENA) Българска телекомуникационна компания ЕАД на Виваком България ЕАД и на доставчика на програма ТЕЛЕВИЗИЯ ДАРТС Телевизия Дартс ЕООД на България Броудкастинг Груп ЕООД;
- променено е седалището и адресът на управление на доставчика на програма ТЕЛЕВИЗИЯ ТУРИЗЪМ Телевизия Туризъм ООД.

Заличени по искане на доставчици са **4 регистрации за доставяне на аудио-визуални услуги:**

- Евроком - Царевец ООД – програма ЕВРОКОМ ЦАРЕВЕЦ;
- Делта ООД – програма ДЕЛТА;
- БГ Топ Мюзик ЕООД – програма ДЕСТИНАЦИЯ VG;
- Стуарт ЕООД – програма ДАРТС.

Заличена по искане на доставчик е и 1 регистрация за доставяне на радиоуслуга на Община Гоце Делчев, програма ОБЩИНСКО РАДИО ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ.

Открито е 1 производство по чл. 125д, ал. 1, т. 2 от ЗРТ (заличаване на доставчик поради възникване на обстоятелствата по чл. 125а, ал. 4, т. 1 от ЗРТ – обявяване в несъстоятелност): на Българе ТВ ЕООД.

6.3. УСЛУГИ ПО ЗАЯВКА

През 2022 г. са вписани 11 нови нелинейни медийни услуги:

- Инвиво Ентъртейнмънт ЕООД, услуга Плати за да гледаш/ Pay-Per-View – INVIVO PPV;
- Мейт България ЕООД, услуга Плати за да гледаш/ Pay-Per-View – МАТЕ KITCHEN;
- Клуб Зебра Медия ООД, услуга Подкаст Z-КАСТ/ Z-CAST;
- Дир.бг АД, услуга Видео по поръчка, предоставяна на адрес www.dir.bg;
- Бгнес - Груп ЕООД, услуга Видео по поръчка, предоставяна на адрес <https://bgnes.bg/>;
- Голф България ЕООД, услуга Видео по поръчка, предоставяна на адрес <https://novini.bg/video>;
- Уебграунд Груп АД, услуга Видео по поръчка, предоставяна на адрес www.actualno.com;
- Дивидент Медиа ЕООД, услуга Видео по поръчка, предоставяна на адрес www.divident.eu;
- 3 услуги на Информърз ЕООД – Видео по поръчка, Плати за да гледаш/ Pay-Per-View и Подкаст.

Изменена е 1 нелинейна медийна услуга, предоставяна от Реално и вълшебно ЕООД.

Заличено е вписването на 5 нелинейни медийни услуги на:

- Върджин Груп България ЕООД, услуги Видео по поръчка с наименования InViVo – VoD и InViVo Play;
- Май Фай АД, услуга Видео по поръчка с наименование TVN Film;
- Балкан Вижън Дистрибушън ЕООД, услуга Плати за да гледаш/ Pay-Per-View;
- Перо.БГ ЕООД, услуга Видео по поръчка;
- Фондация Клуб Зебра, услуга Подкаст Z-Каст/ Z-Cast.

ПУБЛИЧЕН РЕГИСТЪР

През отчетния период в публичният регистър по чл. 125к от ЗРТ са вписвани всички подлежащи на вписване обстоятелства.

В раздели Първи, Трети и Четвърти са актуализирани данните за доставчиците и медийните услуги, съобразно допуснатите от СЕМ промени.

Отразени са и промени, които не касаят реквизити на издадени лицензии или удостоверения за регистрации, но се отнасят до нормативно определени за публикуване данни: вписани са изменения в органите на управление на: Ви Бокс ЕАД, Делта ООД, Българска телекомуникационна компания ЕАД, Гларус ООД, Гларус Р ООД, Спортал.бг АД, Фокус – Нунти ООД, ИЦ на Министерство на отбраната, Метрорадио ЕООД, Радио 1 ЕООД, Българска Радиокompания ЕООД, Радио и Телевизия Сити ЕООД, Р-22 ЕООД, Кю Мюзик Медия Груп ООД, Ди Ен Кей Медия Груп ООД и Фондация ВМРО, Дъ Уолт Дисни Къмпани България ЕООД, Нова Броудкастинг Груп ЕООД, БГ Топ Мюзик ЕООД, 168 часа ЕООД и БТВ Медиа груп ЕАД.

7. ПРАВНИ ДЕЙНОСТИ И АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

7.1. АДМИНИСТРАТИВНОНАКАЗАТЕЛНА ДЕЙНОСТ

През 2022 г. длъжностни лица на СЕМ са съставили 25 акта за установяване на административни нарушения.

СЕМ е разгледал **30 преписки по съставени Актове за установяване на административни нарушения (АУАН)** от длъжностните лица, включително и по такива, съставени в края на 2021 г.

Вследствие на разгледаните преписки председателят на СЕМ е издал (включително по преписки от предишен период):

– **20 наказателни постановления**, в т.ч. имуществени санкции за нарушения на следните разпоредби (1 от наказателните постановления съдържа 2 санкции):

5 бр. за нарушения на чл. 75, ал. 1 от ЗРТ;

3 бр. за нарушения на чл. 17а, ал. 1 във връзка с Критериите по чл. 32, ал. 5 от ЗРТ;

3 бр. за нарушения на чл. 17, ал. 2 във връзка с чл. 10, ал. 1, т. 6 от ЗРТ;

2 бр. за нарушения на чл. 17, ал. 2 от ЗРТ;

2 бр. за нарушения на чл. 86, ал. 2 от ЗРТ;

1 бр. за нарушение на чл. 7, ал. 1 от ЗРТ;

1 бр. за нарушение на чл. 12, ал. 1 от ЗРТ;

1 бр. за нарушение на чл. 82, ал. 1, т. 2 от ЗРТ;

1 бр. за нарушение на условията на издадена индивидуална лицензия;

1 бр. за нарушение на чл. 55, ал. 1 от Закона за здравето;

1 бр. за нарушение на чл. 55, ал. 3 от Закона за здравето.

– **4 предупреждения по чл. 28 б. “а” от ЗАНН.**

– **3 резолюции за прекратяване на административнонаказателни производства.**

От издадените 20 наказателни постановления: 17 са обжалвани и са образувани или предстои образуване на дела пред съответните съдилища, 3 не са обжалвани.

В изпълнение на разпоредбата на чл. 39, ал. 2 от ЗРТ са подготвени за публикуване на страницата на СЕМ издадените през периода наказателни постановления и влезлите в сила съдебни актове, като личните данни на физически лица, съдържащи се в тях, са заличени.

През отчетния период са постановени 12 съдебни решения/определения, с които са приключени съдебни производства срещу наказателни постановления, издадени от председателя на СЕМ през 2017 г., 2018 г., 2019 г. и 2021 г. От тях съответно:

– потвърдени – 8 наказателни постановления (1 е изменено, като е намалена санкцията);

– отменени – 4 наказателни постановления (1 поради изтекла давност, съгласно ЗАНН и НПК).

По потвърдените и необжалваните влезли в сила наказателни постановления, издадени от председателя на СЕМ, за отчетния период са изпратени уведомления до нарушителите за доброволно плащане на имуществената санкция (включително и за по-стари периоди), а неплатените доброволно задължения са изпратени за принудително събиране.

Към 31.12.2022 г. висящи са 30 съдебни дела по административнонаказателни производства.

7.2. АДМИНИСТРАТИВНО-ПРАВНА ДЕЙНОСТ

Постановените през 2022 г. от СЕМ решения са 108. Срещу 2 от тях са подадени жалби и образувани дела пред Административен съд - София област/ Административен съд – София-град. Първото оспореното решение е за прекратеното разпространение на конкретни

руски програми от 01.03.2022 г., а другото – за отказ за предоставяне на обществена информация. Оспорено е и „решение по протокол“ от заседание на СЕМ, проведено на 29.06.2022 г. за прекратяване на процедура по избор на генерален директор на Българската национална телевизия, вследствие на липсата на избран кандидат на 3 поредни заседания. През 2022 г. са оспорени и 2 акта за установяване на публични държавни вземания, издаден от СЕМ.

През отчетния период са приключили 7 административни дела, като всички оставят в сила актовете на СЕМ или оставят без разглеждане подадените жалби:

- Решение от 2021 г. за класиране в конкурс за осъществяване на радиодейност в гр. Царево, честота 97.4 MHz;
- Решение от 2019 г. за обявяване на конкурс за радиодейност за гр. Златица;
- Решение за вписване на доставчик на нелинейна медийна услуга;
- Решение на СЕМ от 01.03.2022 г. за временно ограничаване препредаването на руски програми;
- Решение от 2022 г. за отказ за предоставяне на обществена информация;
- 2 бр. АУПДВ, издадени през 2020 г. и 2021 г.

Към 31.12.2022 г. висящи са 3 съдебни дела по административни производства.

ПРОЦЕСУАЛНО ПРЕДСТАВИТЕЛСТВО

Юристите в Съвета за електронни медии са представлявали СЕМ и/или председателя на СЕМ в 76 съдебни заседания, от които: 65 по дела с административнонаказателен характер и 11 по административни дела. По преобладаваща част от делата са подготвени и представени писмени защити. С оглед изхода на делата на първа/ въззивна инстанция са изготвени и съответните касационни или частни жалби, вкл. и отговори на такива жалби.

ДРУГИ ДЕЙНОСТИ В РАМКИТЕ НА ПРАВНАТА ДЕЙНОСТ

В работата на дирекцията за отчетния период включват и дейности по:

- Изготвяне на доклади и становища по различни законопроекти;
- Участие в работни срещи, работни групи, комисии и др.
- Изготвяне на доклади, становища, писма и отговори до доставчици, държавни органи и организации, други физически и юридически лица, свързани с поставени от/на СЕМ въпроси относно прилагането на ЗРТ и с правомощията на СЕМ, както и в изпълнение на резолюции или протоколни решения на СЕМ.

Продължават да стоят неразрешени проблемите, отбелязвани многократно от СЕМ в предишни години във връзка с прилагането на Закона за радиото и телевизията:

- Чл. 84 от ЗРТ предвижда за доставчиците на медийни услуги определени задължения при позиционирането на продукти (сходни с тези по чл. 82 за спонсорството), но в чл. 126, ал. 1 не е предвидена санкция за нарушение на чл. 84, ал. 1 от ЗРТ;
- Чл. 125в от ЗРТ задължава предприятията да предоставят на СЕМ доказателства за уредени права за разпространение на произведенията, звукозаписите и записите на аудио-визуални произведения, включени в разпространяваните програми, но чл. 126а, ал. 5 от ЗРТ не предвижда санкция за разпространението им без уредени права. Във връзка с тези правомощия на Съвета, многократно е отбелязвано също така, че тази дейност на Съвета е непривична, недостатъчно обезпечена откъм възможности за действия, като са отправяни предложения за промяната на тези разпоредби. Събирането на обичайно една и съща информация на всеки 6 месеца представлява огромна административна тежест за предприятията, които изпращат на СЕМ стотици страници с договори, непроменяни през годините и би могло да се помисли за законодателна промяна, която да задължава лицата,

които разпространяват програми, да предоставят тази информация еднократно, а след това в някакъв срок от при всяка промяна в списъка с програми, а не на всеки 6 месеца. Подробни предложения в тази област бяха предложени в проекта на ЗИД на ЗРТ, изработен от работната група към Министерство на културата по ЗДБ 2020 г.

- В ЗРТ съществува изискване към кандидатите за генерални директори на БНР и БНТ да притежават 5 години трудов стаж, което се отчита не само от СЕМ като твърде ограничително и като последица води до кандидатстване на едни и същи лица в обявени от СЕМ процедури. Доколкото заемането на мениджърски/ управленски позиции се урежда с договори за възлагане на управление, стажът по които не е трудов, а осигурителен, то Съветът отново отбелязва, че това изискване следва да претърпи ревизия.

- Законът за радиото и телевизията не предвижда обвързаност между мандатите на генералните директори на обществените доставчици на медийни услуги БНТ и БНР и членовете на управителните им съвети. Същевременно, чл. 68, ал. 1, т. 3 от закона посочва, че генералният директор предлага на СЕМ за утвърждаване членовете на УС. При хипотезата на предсрочно прекратяване на мандат на генерален директор се стига до положение, в което следващият избран генерален директор не може да сформира собствен управителен съвет, тъй като мандатът на членовете на предложения от предишния не е изтекъл и липсва правно основание за предсрочно прекратяване. Генералните директори се включват в състава на управителните съвети и са техни председатели по право (чл. 58, ал. 2 от ЗРТ). Законът предвижда редица правомощия, свързани с управлението на обществените медии, именно на управителните им съвети (чл. 62 от ЗРТ), по които решенията се взимат с мнозинство (чл. 64 от ЗРТ). Изложеното води до извод, че би следвало всеки един генерален директор, за да провежда успешно заложената в програмата си за управление политика, с която е бил избран, да има възможността да избира и предлага сам членовете на управителния съвет, с който ще работи в своя мандат, а не да е принуден да работи с екип, който е бил посочен от друг ръководител на медията. В тази връзка в проекта на ЗИД на ЗРТ, изработен от работната група към Министерство на културата по ЗДБ 2020 г., бяха предложени промени, които да осигурят по-голяма стабилност на управлението на обществените медии чрез обвързване на мандатите на членовете на УС с този на генералния директор, който ги е предложил. Бяха предложени и други текстове, свързани с договорите за възлагане на управление, сключвани между СЕМ и членовете на УС, включително и предвиждане на отговорност за неизпълнението им.

- През 2022 г. не се наблюдава интерес от заинтересовани лица за стартиране на процедура за издаване на лицензия за радиодейност за регионални програми, които да бъдат разпространявани чрез електронни съобщителни мрежи за наземно цифрово радиоразпръскване. За пореден път Съветът отбелязва, че в ЗРТ, независимо от подробното разписаната в чл. 116е процедура, не е предвидена възможност тя да приключи с издаването на лицензия за радиодейност. Ал. 9 от същата изрично посочва, че в определен срок след приключване на процедурата Съветът за електронни медии издава лицензии за телевизионна дейност. В тази връзка, в работните групи за изменение на ЗРТ през 2020 г., бяха обсъдени различни предложения за промяна на законодателството, които, обаче, все още не са изяснени и финализирани.

- Продължава да е налице и законодателен дефицит при прилагане на закона по отношение на режимите за прекратяване на лицензии/ заличаване на регистрации за радио-или телевизионна дейност. Така например, като основание за заличаване на регистрация чл. 125д, т. 2 от ЗРТ предвижда възникването на обстоятелства по чл. 125а, ал. 4, т. 1, който пък препраща към обстоятелствата по чл. 105, ал. 4 от закона (обстоятелства, при наличието на които лицата не могат да кандидатстват за издаване на лицензия). Тези обстоятелства, независимо че са задължителни при кандидатстването за лицензия, не са предвидени като основание за отнемането ѝ (чл. 122 от ЗРТ). Поради тази причина например, към настоящия

момент в регистъра на СЕМ продължават да фигурират лица в несъстоятелност, на които е заличена регистрацията, но решението на СЕМ за отнемане на лицензията е отменено от Върховния административен съд поради липсата на правно основание за отнемането ѝ (ТВ Седем ЕАД и Балкан българска телевизия ЕАД). Налице е пропуск и при посочване на основанията за заличаване на регистрацията, както е например чл. 121, ал. 1, т. 3 от ЗРТ, който постановява, че лицензията се прекратява с прекратяването на юридическото лице или смърт на физическото лице – едноличен търговец, докато тази хипотеза липсва в чл. 125д от ЗРТ, където са изброени основанията за заличаване на регистрацията.

- Законът за радиото и телевизията не предвижда възможност за отнемане на лицензия/ заличаване на регистрацията при неплащане на годишната такса за надзор от доставчик на медийни услуги. С цел обезпечаване на по-безпроблемното събиране на тези такси и постигане на дисциплиниращ ефект за заплащането им в срок, законодателят би могъл да обсъди възможността за въвеждане на такава хипотеза и в ЗРТ, по аналогия с чл. 117, ал. 1, т. 3 във връзка с § 1, т. 69а от ДР на Закона за електронните съобщения.

-

7.3. ДЕЙНОСТИ ПО ЗАКОНА ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ (ЗДОИ)

Във връзка със задълженията на СЕМ за предоставяне на достъп до обществена информация като публичноправен субект по смисъла на чл. 3, ал. 2, т. 1 от Закона за достъп до обществена информация (ЗДОИ), са обработени 15 броя заявления, от които по 10 броя е предоставен пълен достъп до исканата информация; 1 заявление е препратено на основание чл. 32, ал. 1 от ЗДОИ – когато органът не разполага с исканата информация, но има данни за нейното местонахождение; по 3 бр. заявителят е уведомен за липсата на търсената информация, по 1 заявление е постановен отказ за предоставяне на информация.

8. ФИНАНСОВА СТАБИЛНОСТ НА СЕМ

Съветът за електронни медии през отчетния период отново постигна най-важната цел и постоянен приоритет на Съвета - финансова стабилност, реализирана чрез оптимално планиране и управление на финансовите ресурси, анализ и контрол по отношение на тяхното икономично, ефикасно и ефективно разходване в съответствие с действащите правила и норми.

В областта на плановата дейност през периода е разработена тригодишната бюджетна прогноза за периода 2023-2025 г., като при плановите показатели се отчитат всички външни и вътрешни фактори, даващи отражение при изпълнението на бюджета. В счетоводната дейност през отчетния период усилията са насочени към осигуряване на вярна и надеждна информация за финансовото и имуществено състояние на Съвета. Така на практика се реализира основната функция на счетоводната отчетност, която се състои в осигуряване на информационна база, върху която се градят управленските решения. Доказателство за правилната финансова и счетоводна политика е извършеният от Сметна палата одит на годишния финансов отчет на СЕМ за 2021 г. и връченото становище, че финансовият отчет дава вярна и честна представа за финансовото състояние и имуществото на Съвета за електронни медии към 31 декември 2021 година, в съответствие с приложимата обща рамка за финансово отчитане.

ОТЧЕТ ЗА КАСОВОТО ИЗПЪЛНЕНИЕ НА БЮДЖЕТА НА СЪВЕТА ЗА ЕЛЕКТРОННИ МЕДИИ КЪМ 31.12.2022 Г.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. (чл.38, ал.1) е определено бюджетно взаимоотношение на Съвета за електронни медии с централния бюджет в размер на 2 533 900 лв.

Изменение на бюджетното взаимоотношение с централния бюджет:

С Постановление № 241 на Министерски съвет от 04 август 2022 г. са одобрени допълнителни трансфери за сметка на централния бюджет в размер на 40 000 лв. за покриване на разходите по произвеждането на изборите за народни представители.

С Постановление № 458 на Министерски съвет от 19 декември 2022 г. са одобрени допълнителни разходи по бюджета на СЕМ в размер на 19 000 лв. за увеличаване на възнагражденията на персонала въз основа на извършен анализ и осъществени структурни промени в администрацията на Съвета.

За отчетения период са направени и вътрешно компенсирани корекции между отделните параграфи и подпараграфи с оглед актуализиране на плановите показатели на бюджета.

Изпълнение на бюджетната сметка

ПРИХОДИ

За 2022 г. по бюджета на Съвета за електронни медии са одобрени собствени приходи – държавни такси в размер на 1 200 000 лв.

За отчетния период реализираните приходи са 1 045 581 лв., което представлява 87,13% изпълнение от одобреното.

Собствените приходи включват:

	лева
такси за административни и други услуги и дейности	1 002 762
глоби, санкции и неустойки	38 506
други приходи	4 313

За отчетения период най-висок процент изпълнение на собствените приходи спрямо заложените годишни параметри са отчетени от *такси за административни и други услуги и дейности* в размер на 1 002 762 лв. и представляват 95.90% от общите приходи и 83.56% от одобрените приходи по бюджет. Отчетените приходи от имуществени санкции са в размер на 38 506 лв. и представляват 3.68 % от общите приходи. Отчетените други приходи са в размер на 4 313 лв. и включват застрахователно обезщетение (1 513 лв.) и приходи от бракувани автомобили (2 800 лв.)

Приходите от такси по ТПРТД включват:

	лева
проверка на редовността на документите	12 900
годишна такса за радиоейност	269 310

годишна такса за телевизионна дейност	572 102
такси за извършване на промени в условията на издадената лицензия или в регистрираните обстоятелства, за удължаване на срока на лицензията	142 750
първоначална лицензионна такса за осъществяване на радиодейност	3 000
първоначална регистрационна такса за осъществяване на телевизионна дейност	2 250
издаване на удостоверения за вписване в публичния регистър	450

Приходите от годишни лицензионни и регистрационни такси за надзор по спазването на условията за радио- и телевизионна дейност са разпределени по години, както следва:
лева

година	радиооператори	телевизионни оператори	ОБЩО
2016	-	3 500	3 500
2018	-	3 727	3 727
2019	-	10 000	10 000
2020	234	7 583	7 817
2021	44 946	171 550	216 496
2022	223 330	375 742	599 072
2023	800	-	800
ОБЩО:	269 310	572 102	841 412

Във връзка с предприети действия, свързани с изпълнение на Вътрешните правила за установяване на публични държавни вземания през 2022 г., са изпратени 82 уведомления за дължими такси за 2021 г. на обща стойност 303 460 лв., в т. ч. на 64 телевизионни оператори и 18 радиооператори. В резултат са получени суми в размер на 105 034 лв. Издадени са 43 броя Акт за установяване на публични държавни вземания на обща стойност 194 427 лв. В резултат са получени суми в размер на 63 107 лв. Издадени са 29 бр. покани на обща стойност 122 929 лв. В резултат на което са получени суми в размер на 21 400 лв.

РАЗХОДИ

За отчетния период Съветът за електронни медии в осъществяване на своята дейност е изразходвал 2 549 105 лв., при годишен план 2 592 900 лв. Изпълнението спрямо уточнения годишен план е 98.31%.

Процентното изпълнение на разходите спрямо плана към 31.12.2022 г. е следното:
лева

Разходни показатели	Уточнен план 2022 г.	Отчет към 31.12.2022 г.	% изпълнение план 2022 г.
1. Заплати и възнагр. по труд. и служебни правоотношения	1 407 100	1 405 437	99.88
2. Други възнаграждения и плащания на персонала	138 400	136 261	98.45
3.Задължителни осигурителни вноски	312 000	310 271	99.45
4. Издръжка	618 359	583 524	94.37
4.1. Медикаменти	100	0	0
4.2. Материали	125 600	124 175	98.87
4.3. Вода, горива и енергия	140 000	135 743	96.96
4.4. Разходи за външни услуги	284 559	273 977	96.28
4.5. Текущ ремонт	10 000	8 647	57.65
4.6. Командировки в страната	5 000	2 428	48.56
4.7. Командировки в чужбина	35 000	30 075	85.93
4.8. Разходи за застраховки	10 000	6 525	65.25
4.9. Други разходи за финансови услуги	100	0	0
4.10. Разходи за съд. решения	3 000	1 954	65.13
5. Платени данъци, такси и административни санкции	6 000	3 656	60.93
6. Разходи за членски внос	7 041	7 041	100
7. Придобиване на ДМА	78 000	77 302	99.11
8. Придобиване на НДА	26 000	25 613	98.51
ОБЩО РАЗХОДИ	2 592 900	2 549 105	98.31

ТРАНСФЕРИ

За отчетния период трансферите за поети осигурителни вноски и данъци са в размер на 496 737 лв.

НАЧИСЛЕНИ ЗАДЪЛЖЕНИЯ И ПОЕТИ АНГАЖИМЕНТИ

Съгласно Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 г. максималният размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2022 г. и максималният размер на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2022 г. са утвърдени в размер на 694 400 лв.

ОТЧЕТ ЗА СМЕТКИ ЗА ЧУЖДИ СРЕДСТВА

В Отчета за сметки за чужди средства по §§ 93-10 чужди средства от други лица е отразена парична гаранция по договори в размер на 67 631 лв. и съответно по §§ 95-07 наличност в лева по сметки в края на периода.

9. ДЕЙНОСТИ В ОБЛАСТТА НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

Дейността в областта на човешките ресурси е насочена към управление на персонала в администрацията, с цел осигуряване на ефективно и качествено управление. Правилното планиране на работата и оценката на изпълнението са ефикасен метод за поддържане на мотивацията на служителите, насърчаване на техния стремеж към развитие и иновативност.

В съответствие с утвърденото длъжностно разписание числеността на персонала за 2022 г. е 66 щатни бройки, в т. ч. 5 членове на Съвета за електронни медии, избрани и назначени съгласно Закона за радиото и телевизията и 61 щатни бройки административно-технически персонал. Дейността на администрацията на Съвета за електронни медии се осъществява от държавни служители и от лица, работещи по трудови правоотношения, като за служителите по трудово правоотношение се прилага чл. 107а от Кодекса на труда.

Към 31.12.2022 г. заетите бройки са 52, в т.ч. петима членове на СЕМ и 47 бройки административно-технически персонал. Свободните работни места в края на годината са четиринадесет. Движението на персонала през годината се осъществяваше под въздействието на редица обективни и субективни фактори и се определя от спецификата на дейността.

Кадровото осигуряване в администрацията се решава чрез набиране на кандидати по обяви и чрез провеждане на конкурсни процедури. През 2022 г. са проведени 2 конкурсни процедури по Закона за държавния служител.

Възнагражденията на служителите в администрацията на Съвета се определят съгласно Наредбата за заплатите на служителите в държавната администрация и утвърдените вътрешни правила за работна заплата. На база на получените годишни оценки за 2021 г. са завишени индивидуалните основни заплати на служителите средно с 11,83 %. През годината, въз основа на оценки на структурните звена и на отделните служители са изплащани допълнителни възнаграждения за постигнати резултати.

През 2022 г., с цел повишаване професионалната квалификация и поддържане на актуални и нови знания, са организирани участия на служители от администрацията в различни обучения.

Шестима служители са участвали в обучения, организирани от Института по публична администрация по проект „Дигитална трансформация в обучението: дигитална компетентност и учене“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“. Двама са преминали обучение, свързано с финансовото и стопанско управление.

Успешно е осъществена и останалата текуща дейност в областта на човешките ресурси – обработка на болнични листове, отпуски, статистически отчет на работната заплата и движение на служителите, поддържане на служебни и трудови досиета.

Извършени са годишни профилактични прегледи, осигурени са безопасни и здравословни условия на труд с цел безпроблемно функциониране на Съвета за електронни медии.

10. ДЕЙНОСТИ ПО АДМИНИСТРАТИВНО ОБСЛУЖВАНЕ

Регистрирането и управлението на входящата, изходящата кореспонденция и на вътрешните документи се осъществява според правилата на утвърдената Инструкция за деловодната дейност и документооборота в Съвета за електронни медии. Върху изпълнението на задачите се осъществява постоянен оперативен контрол чрез Автоматизирана информационна система „Документооборот“.

През периода в деловодството са регистрирани и обработени: общо документи - 4 615 бр., от които:

входяща кореспонденция - 2 515 бр.

изходяща кореспонденция - 2 100 бр.

Дейността по оформяне и поддържане на учрежденския архив се извършва в съответствие с архивното законодателство и вътрешните правила. През периода са приети за архивиране 79 папки с входяща и изходяща кореспонденция за 2021 г., разпределени 211 писма и обратни разписки в архивните папки.

Служителите подпомагат провеждането на заседания, работни срещи и други публични прояви на Съвета за електронни медии. Изготвени са 38 протоколи от заседания на СЕМ, както и от работни срещи и публични прояви на СЕМ.

През изминалия период представители на Съвета за електронни медии са взели участие в конференции, дискусии, кръгли маси като, но не само:

- Събитие на ERGA Academy във връзка с въпроси, свързани с Европейския акт за свобода на медиите;
- Виртуална среща на експерти от Европейската комисия във връзка с Механизъм за върховенство на правото - подготовка на третия Годишен доклад за върховенството на закона;
- Заседание на Комисията по образование и наука - разглеждане на първо четене на Законопроект за българския език;
- Асоциация на българските радио- и телевизионни оператори - АБРО Вътрешна работна среща за Кодекса за поведение по чл. 17а от ЗРТ;
- Дискусия на тема: Отражението върху децата на достъпните за тях риалити формати;
- Експертна кръгла маса „Ролята на обществените медии в противодействието на дезинформацията“, организирана от представителя на ОССЕ по свободата на медиите Тереза Рибейро;
- Асоциация на българските анимационни продуценти – АБАП;
- Подписване на меморандум с Национална агенция за приходите;
- Среща с г-жа Нина Суомалайнен, ръководител на Мисията за наблюдение на изборите на Службата за демократични институции и права на човека (СДИПЧ);
- Комисия за регулиране на съобщенията
- Среща с Жан Филип де Тендер – заместник генерален директор на Европейски съюз за радио и телевизия – EBU;
- Алианс на технологичната индустрия – АТИ;
- Предприемането на действия по медийна грамотност

ИНФОРМАЦИОННИ ДЕЙНОСТИ

ИНТЕРНЕТ СТРАНИЦА

Водещото при осъществяване на действия в тази област е изискването за откритост и прозрачност в дейността на Съвета за електронни медии. С цел подобряване на интернет страницата на СЕМ са създадени нови категории, менюта и подменюта. Периодично е актуализирана информацията, публикувана на интернет сайта на Съвета: 12 броя месечни информационни бюлетени, изготвени в изпълнение на изискването на чл. 39, ал. 2 от ЗРТ, 108 решения, 20 наказателни постановления и 17 съдебни решения; публикувани са 21 броя АУПДВ; 16 броя уведомление до длъжник по АУПДВ; 24 уведомления за откриване на административни производства за издаване на АУПДВ; 38 протоколи от заседания на Съвета и 38 проекти на дневен ред; публикувани и изпратени до медиите прессъобщения, декларации, становища, отразяващи позициите на СЕМ по актуални проблеми или по различни аспекти от дейността му; доклади, отчети, писма, новини, прессъобщения,

споразумения, указания, обяви за конкурси, дневни информации за плащания на СЕМ и други материали.

ТЕХНИЧЕСКО И ТЕХНОЛОГИЧНО РЕСУРСНО ОСИГУРЯВАНЕ

Основна цел в тази област е постигането на непрекъснато устойчиво безпроблемно функциониране на Интегрираната система за мониторинг /ИСМ/. Осигурен е всекидневен мониторинг на сървърите и работните станции в СЕМ, извършен е пълен одит на ИСМ и техническите ресурси. През март месец заработи нова система за мониторинг (СМ), за 5 месеца двете системи работеха заедно до изваждането от експлоатация на старата през октомври.

Цялостната дейност по надзора от техническа и технологична гледна точка бе подчинена на приоритетите: въвеждане на новата система за мониторинг и използването на целия ѝ потенциал и възможности; привеждане на информационните ресурси към наредбите за информационна сигурност; уеднаквяване на технологията на мониторинга и нейното устойчиво развитие; усвояване на капацитета на ново закупените РС и новите операционни системи; увеличаване на обхвата на записаните радио и телевизионни програми; безпроблемно излъчване на заседанията на СЕМ.

Новата система за мониторинг е достъпна и в София и във всичките регионални офиси на Съвета. В нея се записват над 145 програми 24/7, които се пазят в период от 90 дни. Все още вървят преговори с част от доставчици на медийни услуги за осигуряване на сигнал и/или възможност за запис до програмите им, за да бъде подсигурен възможно най-големия обем от програми.

От месец септември 2022 г. инспекторите наблюдават програмите изцяло през новата система.

През периода е закупено мрежово оборудване, което замени излезлите от поддръжка информационни мрежови ресурси и софтуер за мониторинг за информационните ресурси на СЕМ, като започна неговото интегриране и са взети мерки след констатирането на проблеми с определени ресурси.

Изградена е система за бекъп на всички информационни ресурси. Всички заседания, срещи и кръгли маси, проведени от СЕМ се излъчват със свободен достъп и без констатирани проблеми в сайта на Съвета.

Попълнен е в срок годишният отчет в „Интегрираната информационна система на държавната администрация“ и поддържан в актуално състояние административният регистър в същия портал.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представеният отчет за дейността на Съвета за електронни медии обхваща изпълнението на правомощията му по закон.

Съветът намира за необходимо да подчертае, че предизвикателствата пред държавите членки, включително и пред държавата България, свързани с развитието и регулирането на медийната среда, поставят редица въпроси. Усилията за решаване на установени дефицити в рамките на съюза доведе до предложението на Европейската комисия за Европейски законодателен акт за свободата на медиите (EMFA), до приемането на Акта за цифровите услуги (Регламент (ЕС) 2022/2065 на Европейския парламент и на Съвета от 19 октомври 2022 г), до продължаване дейността по проекта на Регламент за прозрачността и таргетирането на политическото рекламиране. Групата на европейските регулатори на аудиовизуални услуги (ERGA), част от която е и Съветът за електронни медии, заема активна роля в обсъждането на новите правила. През изминалата година ERGA съсредоточи усилия и за съгласувано прилагане на ревизираната през 2018 г. Директива за аудиовизуалните медийни услуги, за укрепване на сътрудничеството и подпомагане на регулаторите в новите им роли и задачи, произтичащи от преразгледаната правна рамка. Проблемът с дезинформацията също бе във фокуса на дейността на ERGA – споделяне на опит и най-добри практики при наблюдение, анализиране на медийната среда със специален акцент върху дезинформация от чуждестранни участници и манипулиране на информация, свързани с кризата в Украйна.

Маркираните основни посоки на действие в рамките на обединена Европа целят да очертаят изключителната роля, която има медийният регулатор. За да може СЕМ да отговори на очакванията, за да реализира пълноценно функциите си и да бъде активен и равнопоставен партньор на останалите национални регулатори, е належащо предприемане на законодателни мерки за обезпечаване на правомощията му и укрепване на неговата независимост.

Съветът е заемал последователна позиция, че Законът за радиото и телевизията, който при приемането му преди повече от 25 години, успешно е уреждал обществените отношения, свързани (тогава) с традиционните медии (радио и телевизия), днес не може да обхване настъпилите промени – и съдържателни, и технологични, при създаване и предоставяне на медийни услуги. Политическата криза през последните две години доведе до забавяне приемането на законодателни промени, които да преодолеят вече натрупаните дефицити.

В докладите на Европейската комисия относно върховенството на правото също се отчита необходимостта от предприемане на мерки за защита свободата на словото и развитието на плуралистична медийна среда, като (но не само) осигуряване сигурност и защита на журналистите; публичност на собствеността на медиите, осигуряване независимост както на обществените медии, така и на медийния регулатор.

Съветът за електронни медии във всички свои отчети през годините е отбелязвал, че системното недофинансиране пречатства обезпечаване на дейността му във всички аспекти – административен, технологичен, финансов.

В това отношение държавата България не транспонира изцяло Директива (ЕС) 2018/1808 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 г. за изменение на Директива за аудиовизуалните медийни услуги, която обръща особено сериозно внимание върху

независимостта на националните регулатори. Директивата изрично подчертава, че националните регулаторни органи следва да разполагат с изпълнителните правомощия и ресурсите, необходими за изпълнението на своите задачи, от гледна точка на персонал, експертни знания и финансови средства. Дейностите на националните регулаторни органи или служби, установени съгласно Директива 2010/13/ЕС, следва да гарантират зачитане на целите на медийния плурализъм, културното многообразие, защитата на потребителите, правилното функциониране на вътрешния пазар и насърчаването на лоялната конкуренция.